

Osnivač:
MINISTARSTVO
PROSVJETE I KULTURE
NR CRNE GORE

Prvi broj publikovan:
15. JANUARA 1949.

DOBITEK
„OKTOIHA“ 1998.

Prosvjetni rad

List crnogorskih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika

„GRLICA“, prva crnogorska periodična publikacija (Cetinje, 1835–1839)

Broj 47

OKTOBAR 2016.

„PROSVJETA“, prvo crnogorsko pedagoško glasilo (Cetinje, 1889–1901)

Izlazi mjesечно, cijena 0,80 €

ISSN 0033-1686

PROSVJETNI RAD

VEPRIMTARIA ARSIMORE

EDUCATION REPORTER

U Nikšiću otvoren Investiciono-preduzetnički centar „Tehnopolis“
KUĆA NAUKE, BIZNISA I NOVIH IDEJA

ŠANSA ZA RAZVOJ PREDUZETNIŠTVA I PODRŠKA INOVATORIMA: Ministarka Sanja Vlahović, premijer Milo Đukanović i gradonačelnik Veselin Grbović

Str. 4

Uručene nagrade pobjednicima Literarnog konkursa „Svom učitelju/svojoj učiteljici zahvaljujem za ...“ koji je organizovan povodom Svjetskog dana učitelja

NAPRAVLJEN ZNAČAJAN ISKORAK KAD JE UČITELJSKO ZANIMANJE U PITANJU

UČITELJI I UČITELJICE SE PAMTE CIJELOG ŽIVOTA: Ministar Bošković sa pobjednicima i njihovim mentorkama

Str. 2

Na Cetinju od 12. do 14. septembra održan Miločerski razvojni forum na temu „Obrazovanje za održivi razvoj“

ĐUKANOVIĆ: VAŽNO JE PODSTICATI KREATIVNOST I VOLIO BIH DA JE TO I VIŠE KROZ SISTEM OBRAZOVANJA PROBUĐENO KOD MENE

Str. 3

Predsednik Crne Gore Filip Vujanović, reis Islamske zajednice u Crnoj Gori Rifat ef. Fejzić i ambasadorka Ujedinjenih Arapskih Emirata (UAE) u Crnoj Gori Hafsa Al Ulama svečano su otvorili u Tuzima učenički dom „Šejh Zajid bin Sultan Al-Nahjan“

BOLJI USLOVI ZA UČENIKE I PROFESORE

Str. 5

Na Ivanovim Koritima održan Deveti regionalni evroatlantski kamp REACT 2016 sa 120 polaznika iz 29 zemalja, kao i 38 eminentnih predavača

CRNA GORA STABILNA I SLOBODNA ZEMLJA

Str. 5

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković boravio u više crnogorskih opština
OTVORENI NOVI OBJEKTI, NAJAVLJENE REKONSTRUKCIJE I NOVE INVESTICIJE

Str. 6

Festival „Otvoreni dani nauke“ već šestu godinu za redom održan u Podgorici, Kotoru, Nikšiću, Cetinju, Kolašinu i Mojkovcu

CRNA GORA IZGRADILA IDENTITET U GLOBALNOJ NAUČNOJ ZAJEDNICI

REKORDNA POŠEĆENOST ĐAKA SVIH UZRASTA, STUDENATA I OSTALIH: Sa UDG Str. 24 i 25

INTERVJU: Mirsada Bibić Šabotić, profesorica crnogorskog jezika i književnosti u rožajskoj Gimnaziji „30. septembar“, dobitnica crnogorske državne nagrade „Oktoih“ za 2015. godinu, književnica i književna kritičarka, eseistkinja i filantropkinja

CRNA GORA ZNA DA VREDNUJE DOSTIGNUĆA PROSVJETNIH RADNIKA

Str. 8 i 9

Crnogorski identitetski glasnik

I-IV

Čedomir Bogićević: Istorisko-političko i državno-pravno konstituisanje i afirmacija crnogorske samobitnosti putem prava na samooprijedjeljenje

SLOBODA, NAJVŠI VRH CRNE GORE

Str. I

Sreten Zeković: Prvi crnogorski nacionalni programi

CRNOJ GORI JE ŽIVOTNO NAČELO – CRNOGORSTVO

Str. II

U Podgorici održana Konstitutivna sednica Savjeta za saradnju sa iseljenicima

MILO ĐUKANOVIĆ: GEST POŠTOVANJA PREMA PRECIMA

Str. III

Borislav Cimeša: Filozofija prava u opusu dr Sekule Drljevića (5)

DRLJEVIĆEVA PRIVRŽENOST HEGELIJANSKOM DIJALEKTIČKOM PUTOVANJU DUHA

Str. III

Milan-Mišo Brajević: Zbirka zaboravljenih ili manje upotrebljavanih riječi (5)

„PROMENADA KROZ NARODNU LEKSIKU CRNE GORE“

Str. IV

U Srednjoj mješovitoj školi „Bećo Bašić“ iz Plava realizuje se značajan projekat pod vođstvom profesorice Senade Đešević (2)

SAČUVATI OD ZABORAVA USMENU BAŠTINU

Str. IV

БЕЧИЈИ СВИЈЕТ

ISSN 0033-1686

AKTUELNOSTI

U kasarni „Milovan Šaranović“ u Danilovgradu svečano obilježen 7. oktobar Dan Vojske Crne Gore

BITKA NA TUĐEMILIMA OBAVEZUJE NAS I OPOMINJE DA BAŠTINIMO I NJEGUJEMO SLAVNO ISTORIJSKO NASLJEĐE

Ministarka odbrane prof. dr Milica Pejanović Đurišić: Značajni napor su usmjereni u pravcu unapređivanja znanja i vještina koji prate trendove u sferi bezbjednosti i odbrane, i koji su sastavni dio obuke i naših vojnika. Uvjereni da kvalitetnu i kompaktnu vojsku čini iskustvo i mudrost starijih, i mladost, snaga i elan mlađih generacija, intenzivnom i kontinuiranom međunarodnom saradnjom sa partnerskim zemljama, realizuje se osposobljavanje i obuka po standardima i procedurama savremenih oružanih snaga

Načelnik Generalštaba Vojske Crne Gore admiral Dragan Samardžić: Tuđemilski junaci, životima braneći svoju zemlju, ostavili su amanet generacijama novih junaka, koji su vojevali pobjede u kasnijim ratovima i bitkama, da čuvaju i sačuvaju dostojanstvo i čast Crne Gore. Današnja svečanost je najbolji dokaz da je njihovo zavještanje očuvano

2

VISOK STEPEN POVJERENJA U VOJSKU: Milica Pejanović Đurišić na svečanosti

Prosvjetni rad
Okt. 2016
BROJ 47

U kasarni „Milovan Šaranović“ u Danilovgradu održana je centralna svečanost povodom obilježavanja 7. oktobra Dana Vojske Crne Gore. Tom prilikom je obilježen i jedan značajan jubilej – decenija od osnivanja Vojske.

Svečanom programu prisustvovao je crnogorski predsednik Filip Vučić, a prisutnima su se obratili ministarka odbrane prof. dr Milica Pejanović Đurišić i načelnik Generalštaba Vojske Crne Gore admiral Dragan Samardžić.

Podsetivši na buran istorijat crnogorskih oružanih snaga, ministarka Pejanović je kazala kako „možemo konstatovati da smo uspjeli u izgradnji institucionalno-profesionalnog profila Vojske Crne Gore“.

„Vojska Crne Gore je danas profesionalna institucija koja uživa visok stepen povjerenja ne samo naših partnera, već prije i iznad svega građana Crne Gore. Uvjereni da na našim prostorima više nikada neće biti oružanih sukoba, Ministarstvo odbrane i Vlada Crne Gore sa

posebnom pažnjom i odgovornošću rade na kreiranju uslova da pripadnici i pripadnice Vojske Crne Gore nesmetano obavljaju misiju čuvanja ustavnog poretka i teritorijalnog integriteta, mira i sigurnosti. Značajni napor su usmjereni u pravcu unapređivanja znanja i vještina koji prate trendove u sferi bezbjednosti i odbrane, i koji su sastavni dio obuke i naših vojnika. Uvjereni da

izgradnji kvalitetnu i kompaktnu vojsku čini iskustvo i mudrost starijih, i mladost, snaga i elan mlađih generacija, intenzivnom i kon-

tinuiranom međunarodnom saradnjom sa partnerskim zemljama, realizuje se osposobljavanje i obuka po standardima i procedurama savremenih oružanih snaga“, naglasila je ona.

Admiral Samardžić je nadahnuto govorio o milenijumskoj tradiciji crnogorske države i vojske.

„Istorijska vertikalna od gotovo jednog milenijuma, koja nas spaja sa bitkom na Tuđemilskom polju, obavezuje nas i opominje da baštinimo i njegujemo slavno istorijsko nasljeđe i stradanje crno-

gorskih vojnika za slobodu. Tuđemilski junaci, životima braneći svoju zemlju, ostavili su amanet generacijama novih junaka, koji su vojevali pobjede u kasnijim ratovima i bitkama, da čuvaju i sačuvaju dostojanstvo i čast Crne Gore. Današnja svečanost je najbolji dokaz da je njihovo zavještanje očuvano.

Admiral Samardžić je nadahnuto govorio o milenijumskoj tradiciji crnogorske države i vojske. „Istorijska vertikalna od gotovo jednog milenijuma, koja nas spaja sa bitkom na Tuđemilskom polju, obavezuje nas i opominje da baštinimo i njegujemo slavno istorijsko nasljeđe i stradanje crno-

borbi zaslužuje poštovanje i divljenje generacija sljedbenika“, istakao je on, dodajući da vojnici posebno moraju čuvati uspomenu na žrtvu predaka.

Svečanosti u Danilovgradu prisustvovali su brojni članovi diplomatskog kora u Podgorici, predstavnici više državnih institucija i nevladinih organizacija, članovi porodica pripadnika Vojske Crne Gore, a specijalni gost bio je načelnik Generalštaba Slovenske vojske generalmajor Andrej Osterman.

N. N.

Uručene nagrade pobednicima Literarnog konkursa „Svom učitelju/svojoj učiteljici zahvaljujem za ...“ koji je organizovan povodom Svjetskog dana učitelja

NAPRAVLJEN ZNAČAJAN ISKORAK KAD JE UČITELJSKO ZANIMANJE U PITANJU

U Crnoj Gori je napravljen značajan iskorak kad je učiteljsko zanimanje u pitanju. U tom cilju studije će već od iduće godine trajati pet godina (po modelu 3+2) kako bi se obezbijedio što kvalitetniji učiteljski kadar, rekao je ministar prosvjete mr Predrag Bošković, uručujući nagrade pobednicima Literarnog konkursa „Svom učitelju/svojoj učiteljici zahvaljujem za ...“ koji je za učenike osnovne škole organizovan povodom 5. oktobra, svjetskog Dana učitelja.

Ministar je naglasio da je ovog jedan od najvažnijih dana za Ministarstvo prosvjete jer je posvećen učiteljima i učiteljkama koji se

pamte cijelog života i pre-sudno utiču na formiranje ličnosti svakog đaka. On je ukazao da je učiteljska profesija u Crnoj Gori dominantno ženska, pa da je od ukupno 2.068 ovih poslenika u Crnoj Gori, učiteljica 1.817, a učitelja je 251.

Ministar Bošković je čestitao đacima na osvojenim nagradama i poručio im da ne zaborave svoje učitelje i nastavnike koji čine sve da od njih naprave dobre ljudi koji će Crnu Goru graditi na kvalitetan način.

Pobjednik Literarnog konkursa je Špiro Mugoša, učenik IX razreda OŠ „Oktoih“, čiji je mentor nastavnica Natalija Abramović. Drugo mjesto osvojili

su la je Tanja Aleksić, učenica IX razreda OŠ „Vukajlo Kučkalj“ – Šekular, Berane, čiji je mentor Dragana Bojović, dok je treće mjesto pripalo Jeleni Stanović, učenici VI razreda OŠ „Narodni heroj Sava Ilić“ – Dobrota, Kotor, čiji je mentor Aleksandra Sindik.

Pobjednik Špiro Mugoša rekao je da je njegov rad nadahnut ljubavlju prema njegovoj učiteljici čija pojava toliko obraduje njega i njegove drugare da priča i o najzanimljivijim temama poput polumaturske ekskurzije izgubi na značaju kada se ona pojavi.

Nagrade su uručene i autorima pohvaljenih radova: Luki Radusinoviću, učeniku IX razreda OŠ „Ra-

UČITELJI I UČITELJICE SE PAMTE CIJЕLOG ŽIVOTA: Ministar Bošković sa pobednicima i njihovim mentorima

dojica Perović“ – Podgorica, mentor Nadežda Novičević; Amili Rastoder, učenici VIII razreda OŠ „Božidar Vuković Podgoričanin“, Podgorica, mentor Željka Prelević; Ivani Skup-

nić, učenici VI razreda OŠ „Drago Milović“ – Tivat, mentor Katika Čavor; Kostić Miloševiću, učeniku VI razreda OŠ „Dr Dragiša Ivanović“ – Podgorica, mentor Lidija Ljumović; Jova-

ni Mušikić, učenici IX razreda, OŠ „Dušan Bojović“ – Nikšić, mentor Svetlana Bezmarević i Olgici Rašović, učenici IX razreda, OŠ „Oktoih“, Podgorica, mentor Kristina Popović.

Na Cetinju od 12. do 14. septembra održan Miločerski razvojni forum na temu „Obrazovanje za održivi razvoj“

ĐUKANOVIĆ: VAŽNO JE PODSTICATI KREATIVNOST I VOLIO BIH DA JE TO I VIŠE KROZ SISTEM OBRAZOVANJA PROBUĐENO KOD MENE

Premijer Milo Đukanović: „Bićemo uspešni ako naše obrazovanje bude takvo da pruži kvalitet znanja mladim ljudima da oni mogu biti konkurentni u Londonu, Kopenhagenu, Cirihi, Berlinu, Parizu“

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković: „Crna Gora na dobrom putu da prevaziđe ove nedostatke u obrazovanju i ide odlučnim korakom ka obrazovanju za održivi razvoj“

Miločerski razvojni forum, koji organizuje Društvo ekonomista i menadžera Crne Gore (DEMCG) u saradnji sa Univerzitetom Donja Gorica (UDG), održan je na Cetinju. Tema ovogodišnjeg 21. regionalnog skupa bila je „Obrazovanje za održivi razvoj“.

Premijer Milo Đukanović govorio je o „Reformi obrazovanja u svjetlu strategije održivog razvoja“, kazao je da su generacije kojim pripada imale privilegiju da žive u tradicionalnom sistemu sa vrijednostima kod kojih su postojala dva temelja – porodica i škola.

„Zahvaljujući tome ponijeli smo iz svojih ranih životnih faza kvalitetno vaspitanje i obrazovanje koje je kasnije dograđivano. Ono što sam osećao tada i sada i što mora biti ključni izazov crnogorskog sistema obrazovanja to je da pospiješuje kreativnost. I tada, plašim se i danas je još uvijek poenata na našem sistemu obrazovanja na sposobnosti reprodukovanja onoga što ste bili u prilici da pročitate ili čujete od svojih profesora. Važno je podsticati kreativnost i volio bih da je to i više kroz sistem obrazovanja probuđeno kod mene. Morao sam da ono što sam uočavao kao potrebu i kao svoj nedostatak nadoknađujem kroz sistem cjeloživotnog uče-

nja jer i sada dobar dio da-nu provedem da naučim nešto što mi je neophodno, da bih kvalitetnije odgovorio svojim profesionalnim obavezama. Mislim da je za crnogorsko društvo presudno važno da reforme obrazovanja zapravo budu sračunate da podstaknu kreativnost i da vodimo računa o konkurenčnosti našeg obrazovanja“, kazao je Đukanović.

Jako važno da još od predškolskog obrazovanja imamo lekcije koje su na temu održivog razvoja

Govoreći o tome kako mlade usmjeriti ka produktivnim sadržajima koji doprinose održivom razvoju, Đukanović je ocijenio da se „svijet zakašnjelo počeo baviti pitanjima održivog razvoja ali ohrabrujuće je to što je prepoznao važnost pitanja obrazovanja“.

„Dobro je da smo u Crnoj Gori usredsredeni na to kako da u svim fazama obrazovnog procesa mlade ljude uputimo na važnost filozofije održivog razvoja. Mislim da je riječ o nečemu što nismo na vrijeme usvojili kao spoznaju, ali sada je važno da od najranijih faza tu svijest usađujemo građanima. Od kvaliteta rada na tom planu zavisiće sve, uključujući i brzinu ukupnog eko-

nomskog razvoja Crne Gore. Mislim da je jako važno da još od predškolskog obrazovanja imamo lekcije koje su na temu održivog razvoja. Mislim da tu šansu ne treba propustiti i da stalno treba biti u doslihu sa novim zahtjevima da bismo dobili generacije koje će se ponositi u skladu sa principima održivog razvoja“, zaključio je premijer Đukanović.

U panelu „Obrazovanje za održivi razvoj“ govorili su ministar prosvjete mr Predrag Bošković, prof. dr Atanas Kočov (Metalurški fakultet, Univerzitet u Skoplju), Zoya Bojanović Lalović, direktorka Gimnazije „Slobodan Škerović“ u Podgorici, prof. dr Virginijus Kundrotas, Baltička asocijacija za razvoj menadžmenta i prof. dr Sanja Ivanović, dekanica fakulteta Politehničke na UDG.

Ministar Bošković je održivo obrazovanje objasnio kao proces učenja koji pomaze da se stekne znanje koje će koristiti u budućnosti, prilikom donošenja važnih odluka, što je ujedno ono što Crnoj Gori treba kako bi društvo postalo zdravije i naprednije.

Uticaj socijalističkog obrazovanja

„Procesi učenja u ovom regionu još uvijek nose ste-

VRIJEME JE ZA HRABRIJI ISKORAK: Premijer Đukanović

ODRŽIVO OBRAZOVANJE POMAŽE DA SE STEKNE ZNANJE ZA BUDUĆNOST: Poruka učesnika foruma

ge socijalističkog obrazovanja što je uočljivo u poređenju sa razvijenim zemljama“, rekao je Bošković. On je kao primjer za to navedio predškolsko obrazovanje, koje je počelo da se primjenjuje u razvijenim zemljama mnogo ranije nego kod nas i sa mnogo većim obuhvatom dece, navodeći da su istraživanja pokazala da su učenici koji ga pohađaju napredniji od onih koji nisu imali ovaj nivo obrazovanja. Bošković je istakao da je Ministarstvo u ovom pogledu preduzeo brojne aktivnosti i da su rezultati sve bolji, što potvrđuje i povećanje broja dečeva u predškolskom obrazovanju.

Kada je riječ o osnovnom obrazovanju ministar prosvjete smatra da je ono preširoko postavljeno i nije bazirano na razumijevanju nego na taloženju informacija i upravo to vidi kao problem na čijem prevazilaženju se sada radi i radiće se u budućnosti. Kada se ove stvari riješe, onda možemo govoriti o obrazovanju za održivi razvoj, zaključio je Bošković.

Ministar se osvrnuo i na srednje obrazovanje u kojem kao najveći problem vidi stručno obrazovanje koje karakteriše slaba saradnja sa privrednom zajednicom, koja treba da pruži podršku učenicima u dualnom obrazovanju stvarajući im uslove da tri dana provedu u učionici, a dva na praksi kod privrednika. On je istakao da je pitanje srednjeg stručnog obrazovanje jedno od prioriteta Ministarstva i da očekuje saradnju i podršku privredne zajednice u procesu njegovog unapređenja.

Bošković je izrazio uvjerenje da je Crna Gora na dobrom putu da prevaziđe ove nedostatke i nastavi odlučnim korakom ka obrazovanju za održivi razvoj.

Prof. dr Atanas Kočov ukazao je na dvije ključne oblasti za održivi razvoj – edukaciju i nove tehnologije. On je govorio o važnosti povezivanja akademске zajednice i industrije na Balkanu i važnosti ulaganja u obrazovanje.

OBRAZOVANJEM SE KONTINUIRANO BAVIMO U VLADI: Ministar Bošković

VRIJEME ZA HRABRIJI ISKORAK, DA SVI U CRNOJ GORI SPOZNAMO DA NE MOŽE BITI NAPRETAK AKO NE DAMO KVALITETAN IMPULS KROZ ZNANJE

„Mi se ne obrazujemo da bi zadovoljili potrebe tržišta rada Crne Gore, mi promovišemo da Crna Gora treba da bude sastavni dio tržišta ujedinjenje Europe. Bićemo uspešni ako naše obrazovanje bude takvo da pruži kvalitet znanja mlađim ljudima da oni mogu biti konkurentni u Londonu, Kopenhagenu, Cirihi, Berlinu, Parizu. Ako ne budemo tako postavili standarde u reformama obrazovanja opet ćemo tek djelimično obaviti posao. Obrazovanjem se kontinuirano bavimo u Vladi i mislim da smo neke pomake u ovom mandatu napravili, bili smo dominantno usredstveni

na visoko obrazovanje, mislim da smo i tu napravili neke iskorake u odnosu na neke teške dileme koje su opterećivale crnogorsku javnost na tu temu. Sada smo težište razmišljanja prenijeli i na druge nivo obrazovanja i mislim da je jako važno da se svi usredstvimo na to kako povratiti dostojanstvo profesije prosvjetnog i naučnog radnika – jedino tako ćemo biti sigurni da smo budućnost svoje dece dali u sigurne ruke i da krećemo u obnovu nekih vrijednosti koje će u osnovi znatiči stubove moralne obnove crnogorskog društva. Najveći problem u društvinama kakvo je crnogorsko sada je da

zbog nedovoljno iskorišćenih resursa ne možete adekvatno nagraditi sve one ljudе koji su se vrijedno obrazovali i profesionalno obavljaju svoj posao, jer sistem nagrađivanja u javnom sektoru je takav da ako za pet posto povećate platu nastavniku to znači da za toliko morate povećati i onom radniku u sistemu zdravstva, pravosudu, policiji, u svim djelatnostima koje čine javni sektor. Ja mislim da je vrijeme za hrabriji iskorak, vrijeme je da svi u Crnoj Gori spoznamo da ne može biti napretak ako ne damo kvalitetan impuls kroz znanje“, smatra premijer Mi-lo Đukanović.

Razvijanje sposobnosti kritičkog razmišljanja

Zoja Bojanović Lalović je rekla da je u Program za gimnaziju uključen sadržaj održivog razvoja kroz međupredmetnu oblast „Obrazovanje za održivi razvoj“. Ona je dodala da svaki profesor treba da se zapita da li svoje učenike osposobljava samo za školu ili i za život. Ona je takođe naglasila važnost multidisciplinarnog pristupa i razvijanja sposobnosti kritičkog razmišljanja, analize i sinteze, sposobnosti suočavanja sa problemima i rješavanja istih kako bismo stvorili mlade ljude sa kompetencijama neophodnim za održivu budućnost.

Prof. dr Sanja Ivanović govorila je o uticaju inženjerske profesije i savremenih tehnologija na održivi razvoj. Naime, obrazovanje ovog kadra je od velike važnosti jer kanališe pravac uticaja novih tehnologija koji može biti i pozitivan i negativan. Ona je naglasila važnost stvaranja „mislićeg studenta“ koji će obrazovanje iskoristiti, a ne samo gomilati informacije. Srž ovakvog znanja je u za-stupljenosti bazičnih predmeta poput matematike, fizike, biologije...

U okviru foruma bilo je riječi i o energiji, hrani, turizmu i razvoju, finansiranju za održivi razvoj, preduzetništvu, domaćim bankama i finansiranju održivog razvoja.

O. Đ.

AKTUELNOSTI

U Nikšiću otvoren Investiciono-preduzetnički centar „Tehnopolis“

KUĆA NAUKE, BIZNISA I NOVIH IDEJA

Premijer Crne Gore Milo Đukanović: „Vjerujem da će za kratko vrijeme 'Tehnopolis' postati funkcionalna cjelina, da će se kvalitetno povezati sa privredom, univerzitetima, istraživačkim institucijama iz Crne Gore i inostranstva“

Ministarka nauke prof. dr Sanja Vlahović najavila otvaranje sličnih centara u drugim gradovima Crne Gore, kao i u Podgorici da će biti otvoreni veliki naučno-istraživački centar „Naučno-tehnološki park“ Gradonačelnik Veselin Grbović: „Ova institucija će biti mjesto povezivanja nauke i biznisa, da će biti pružana pomoć inovatorima“

Zahvalnost pokojnom profesoru Dragunu Lajoviću koji je jedan od utemeljivača ideje „Tehnopolisa“, bivšem ministru poljoprivrede Petru Ivanoviću i premijeru Milu Đukanoviću koji je tu investiciju stavio visoko na listi prioriteta u radu Vlade

Premijer Crne Gore Milo Đukanović, ministarka nauke prof. dr Sanja Vlahović i gradonačelnik Nikšića Veselin Grbović otvorili su u tom gradu Inovaciono-preduzetnički centar „Tehnopolis“, koji treba da zadovolji potrebe malih i mikro preduzeća i na taj način da doprinos razvijanju biznis ideja.

Namjena „Tehnopolisa“ je da se zapošle mladi visokostručni kadrovi i da u njemu budu smještene kompanije koje se bave inovativnim preduzetništvom. Sada je u „Tehnopolisu“ otvoreno 30 radnih mješta, a do kraja oktobra imaće više od 50 zaposlenih.

Ustavljanje čvrstih veza među naučnicima

„Vjerujem da će za kratko vrijeme 'Tehnopolis' postati funkcionalna cjelina, da će se kvalitetno povezati sa privredom, univerzitetima, istraživačkim institucijama iz Crne Gore i inostranstva. Nadam se da će mlađi preduzetnici u kratkom vremenu uspostaviti čvrste veze s partnerima iz drugih sredina, kako bi povećali konkurenčnost i time ubrzali tehnološki razvoj naše privrede. Osnovni kriterijum za kompanije i preduzetnike da budu dio 'Tehnopolisa' biće inovativnost, mogućnost komercijalizacije inovacija i stvaranje novih radnih mesta. U okviru ovog objekta posluju i nova preduzeća iz oblasti informacionih tehnologija. Takođe, u Tehnopolisu prostor dobijaju i službe podrške unapređenju poljoprivredne proizvodnje“, kazao je Đukanović dodajući da će do 2020. godine u „Tehnopolisu“ poslovnati 30-tak kompanija sa više od 100 zaposlenih.

Ministarka Vlahović je istakla da će nauka, istraživanje i inovacije biti stavljeni u funkciju biznisa i ekonomije Crne Gore.

Šansa za razvoj preduzetništva i podrška inovatorima: Ministarka Sanja Vlahović, premijer Milo Đukanović i gradonačelnik Veselin Grbović

„To je bio veliki izazov. Zato mi je veliko zadovoljstvo što ćemo danas zakoračiti u prvi Inovaciono-preduzetnički centar, mjesto koje će biti kuća razvijanja nauke, biznisa i novih ideja, bilo da se radi o istraživačima ili onima koji su već spremni za biznis“, rekla je Vlahović.

Ministarka nauke najavila je otvaranje sličnih centara u drugim gradovima Crne Gore, kao i u Podgorici da će biti otvoreni veliki naučno-istraživački centar „Naučno-tehnološki park“.

Prepoznat značaj projekta

Ona je zahvalila Opštini Nikšić što je prepoznao značaj projekta, zatim, kako je rekla, vizionarima iz Investiciono-rазвоjnog fonda, pokojnom profesoru Dragunu Lajoviću koji je jedan od utemeljivača ideje „Tehnopolisa“, bivšem ministru

poljoprivrede Petru Ivanoviću i premijeru Milu Đukanoviću koji je program „Tehnopolisa“ stavio visoko na listu prioriteta u radu Vlade.

Gradonačelnik Grbović istakao je da će ova institucija biti mjesto povezivanja nauke i biznisa, da će biti pružana pomoć razvoju preduzetništva, kao i podrška inovatorima i naučnim radnicima.

Objekat na površini od 2.000 metara kvadratnih ima kancelarije, laboratorijske za biotehničku ispitivanja, laboratorijske za industrijski dizajn, sale za sastanke, prostore za različite istraživačko-proizvodne djelatnosti i Data centar. Za investiciju u iznosu 1.914.876 eura novac su obezbijedili ministarstvo poljoprivrede i nauke i Opština Nikšić, dok je izvođač radova bio konzorcijum „Novi Volvox“ i „Tehnogradnja“ iz Pljevalja.

Prezentaciju svojih biznis ideja imali su d. o. o. „Rubik“ i Biotehnički centar. O. D.

Zgrada „Tehnopolisa“

Premijer Milo Đukanović: Odlučili smo se da baš u Nikšiću stvorimo savremeni poslovni ambijent

GRAD ZA NOVE I VELIKE POČETKE

Kao odgovorna Vlada, sa jasnom vizijom, koja uporno radi na stvaranju boljih uslova za brzi i moderniji razvoj naše države, zajedno sa lokalnom upravom, opredijelili smo se da nekadašnji Dom vojske u Nikšiću pretvorimo u „Tehnopolis“. Sama promjena namjene objekta nosi simboličnu poruku: Crna Gora je stabilna, multietnička demokratija, koja je izašla iz istorijskih duge fazе rizika, nestabilnosti i sukoba i ušla u novo doba, ekonomskog i društvenog razvoja, oslonjenog na savremena naučna i tehnološka dostignuća

„Ovaj grad je kroz cijelokupnu svoju istoriju bio mjesto za nove i velike početke, upamćen po razvojnim projektima, kao i ličnostima koje su davale poseban pečat Nikšiću i Crnoj Gori. Kao odgovorna Vlada, sa jasnom vizijom, koja uporno radi na stvaranju boljih uslova za brzi i moderniji razvoj naše države, zajedno sa lokalnom upravom, opredijelili smo se da nekadašnji Dom vojske u Nikšiću pretvorimo u „Tehnopolis“. Sama promjena namjene objekta nosi simboličnu poruku: Crna Gora je stabilna, multietnička demokratija, koja je izašla iz istorijskih duge fazе rizika, nestabilnosti i sukoba i ušla u novo doba, ekonomskog i društvenog razvoja, oslonjenog na savremena naučna i tehnološka dostignuća. Ovo je prvi Inovaciono-preduzetnički centar, preteča budućeg Naučno-tehnološkog parka u Crnoj Gori. Odlučili smo se da baš u Nikšiću, poznatom, između ostalog, po svom industrijskom razvoju, stvorimo savremeni poslovni ambijent, zasnovan na tehnološkim inovacijama i preduzetništvu, koji su uz naučna istraživanja najvažniji generatori razvoja kreativne ekonomije“, poručio je premijer Đukanović.

4

Prosjevjetni rad

Okt.

2016

BROJ

47

U Podgorici održana Konferencija „Engleski i razvoj“

IZ GODINE U GODINU ZNANJE ENGLESKOG JEZIKA SVE VEĆE, A ULOGA NASTAVNIKA U OVOM PROCESU JE NAJVAŽNIJA

ENGLESKI JEZIK NE TREBA DA SE SVEDE SAMO NA PUKU AKADEMSKU VJEŽBU: Ministar Bošković na konferenciji

Glavni fokus Konferencije „Engleski i razvoj“ koja je u organizaciji Britanskog savjeta, uz podršku Ministarstva prosvjete i Zavoda za školstvo održana u Podgorici, bio je na kontinuiranom profesionalnom razvoju (CPD) nastavnika u 21. veku. Cilj je da se nastavi nijihovo stručno usavršavanje u široj perspektivi uloge nastavnika u nacionalnom i globalnom ekonomskom i društvenom razvoju. Učesnici konferencije bili su nastavnici engleskog jezika u osnovnim i srednjim školama, predstavnici centralnih institucija sistema obrazovanja, kao i Filološkog fakulteta iz Nikšića.

„Glavni problem u učenju jezika je nepodsticanje kreativnosti i puka reprodukcija gramatičkih pravila, a profesori danas ne mogu očekivati od učenika da samo memorisu gradivo zane-

marujući komponentu razumevanja, kreativnosti i inovativnosti“, kazao je ministar prosvjete mr Predrag Bošković, otvarajući skup.

Da učenici stečena znanja mogu i da primijene

On je istakao da je ovom projektu dao lični pečat zalažući se da on zaživi i da se sproveđe na pravi način, kao i da on može da bude polazna osnova za reformu čitavog sistema obrazovanja sa ciljem da učenici stečene znanja mogu i da primijene.

Ministar Bošković je naglasio da je Ministarstvo prosvjete dalo punu podršku Projektu za čiju realizaciju je od velike važnosti uloga Britanskog savjeta, ali da su nosioci ključne uloge nastavnici engleskog jezika koji se obučavaju u okviru ovog pro-

grama i od kojih se očekuje da ostvare njegove ciljeve. On je apostrofirao da, s obzirom na to da se engleski jezik izborio da postane globalni jezik, njegovo poznavanje je danas neophodno ukoliko se želi postići konkurentnost na tržištu rada. „Zbog toga, cilj nam je da kroz ovaj projekt stvorimo generaciju profesora, a potom i generaciju učenika koji će engleski jezik govoriti skoro kao crnogorski jezik“, zaključio je Bošković.

Ambasador Velike Britanije u Crnoj Gori Jan Viting rekao je da očeća dužnost da nakon rezultata referendumu o članstvu u EU održanom u Velikoj Britaniji pošalje nekoliko poruka Crnoj Gori. Naime, on je rekao da će Velika Britanija nastaviti da

podržava Crnu Goru na njenom evropskom i evroatlanskom putu, kao i da će se lično truditi da ojača saradnju dviju država. Viting je istakao da je u saradnji Velike Britanije sa Crnom Gorom jedan od prioriteta jačanje kapaciteta institucija. Engleski jezik kao važan integrativni element nalazi se u samom centru svih oblasti saradnje. On je naglasio da u obrazovnom sistemu engleski ne treba da se sveđe samo na puku akademsku vježbu kada je riječ o gramatici.

Crna Gora postaje sve vidljivija u svijetu i praktične vještine engleskog jezika postaju neophodne za prosperitet, mlađi u Crnoj Gori moraju da ispunе određene standarde u znanju engleskog jezika, zaključio

je ambasador Viting. On je ocijenio da je iz godine u godinu znanje engleskog jezika sve veće, a uloga nastavnika u ovom procesu je najvažnija.

Nastavnici moraju imati priliku za stalno usavršavanje

Direktorica British Council Crna Gora Vanja Madžgalj smatra da je od presudnog značaja za naše učenike da mogu da izraže svoja razmišljanja i očećanja, da uđu u debate, da mogu da održe govore i predstave svoje radove na engleskom jeziku.

Naša je izrazila uvjerenje da pred njih treba postaviti izazov kako bi iskoristili sve svoje potencijale. Ipak, nastavnici ne

mogu da to postignu sami, potrebni su sistem podrške koji će obezbijediti da postoji konstantni kvalitet u obrazovanju. Nastavnici moraju imati priliku za stalno usavršavanje.

„Ovim programom želimo obuhvatiti sve nastavnike osnovnih i srednjih škola. Program se sastoji od 10 modula, a za sada je realizovana obuka za 300 nastavnika od ukupno njih 600. Rađeno je na unapređenju kurikulum za engleski jezik za srednje škole i početne razrede osnovne škole“, rekla je Madžgalj.

Ona je zaključila da su rezultati već vidljivi kroz povećanu motivaciju učenika i dodala da će projekat omogućiti da se engleski koristi na više načina u školskom okruženju.

Na skupu su govorili i Ana Dautović, koordinatorica programa UNICEF u Crnoj Gori, Jill Coates, British Council Regionalni direktor za engleski jezik i Igor Lukšić, direktor Prajs Voterhaus Kupers (PricewaterhouseCoopers - PwC) za Jugoistočnu Evropu.

Lj. V.

VAŽNOST JEZIKA ZA ODRŽIVI RAZVOJ

Igor Lukšić, direktor Prajs Voterhaus Kupers (PricewaterhouseCoopers - PwC) za Jugoistočnu Evropu, ukazao je na važnost jezika za održivi razvoj. „Ogroman je tehnološki progres koji omogućava da brzo dođete do novih znanja bez obzira da nastaju. Sistem obrazovanja treba da podstiče našu decu i pomogne im da ostvare one ta-

lente koje identificuje kod njih. Da bi to bilo moguće treba im omogućiti pristup novim tehnologijama, novim informacijama, novim vještinama što je nemoguće bez engleskog jezika. Bez njegovog poznавanja nećemo biti u mogućnosti da adekvatno razumijemo informacije, da sprovodimo reforme, uvodimo inovacije“, naglasio je Lukšić.

Predsednik Crne Gore Filip Vujanović, reis Islamske zajednice u Crnoj Gori Rifat ef. Fejzić i ambasadorka Ujedinjenih Arapskih Emirata (UAE) u Crnoj Gori Hafsa Al Ulama svečano su otvorili u Tuzima učenički dom „Šejh Zajid bin Sultan Al-Nahjan“

BOLJI USLOVI ZA UČENIKE I PROFESORE

*Dom se nalazi u kompleksu Medrese „Mehmed Fatih“ i sastoji se od učeničkog bloka koji broji 36 soba na tri sprata, potkrovila sa osam apartmana za gostujuće profesore, pet stanova za profesore medrese i restorana sa kapacitetom za 200 osoba
Ministar prosvjete mr Predrag Bošković kazao je da je za Crnu Goru od velikog značaja da razvija međunarodne i međuvjerske odnose*

REZULTAT DOBRE SARADNJE: Otvaranje doma

DA ISLAM BUDE DIO CRNE GORE: Sa svečanosti

Predsednik Crne Gore Filip Vujanović, reis Islamske zajednice u Crnoj Gori Rifat ef. Fejzić i ambasadorka Ujedinjenih Arapskih Emirata (UAE) u Crnoj Gori Hafsa Al Ulama svečano su otvorili učenički dom „Šejh Zajid bin Sultan Al-Nahjan“ u Tuzima u prisustvu visokih državnih funkcionera Crne Gore, predstavnika diplomatskog kora, članova Islamske zajednice u Crnoj Gori, učenika i roditelja.

Ija Medrese „Mehmet Fa-

Svečanosti je prisutstvovao i ministar prosvjete mr Predrag Bošković koji je tom prilikom kazao je da je za Crnu Goru od velikog značaja da razvija međunarodne, međuvjerske i sve ostale odnose.

„Ono po čemu je Crna Gora prepoznata u regionalni i svijetu je upravo to da je svjetli primjer na ovom našem turbulentnom Bal-

te vrijednosti. Ovom pri-
likom želim da se zahvalim Islamskoj zajednici u Crnoj Gori što na najbo-
lji način promoviše te vrijednosti i sa nama u Min-
istarstvu prosvjete gaji naj-
bolju moguću saradnju u promovisanju vrijednosti, koje su nama od najvišeg
značaja da islam bude dio Crne Gore i njen stub nosilac“, kazao je ministar Boš-
ković.

Ibrahim Salem El-Alevi,
konzul ambasade UAE u

Crnoj Gori, istakao je da se
država UAE ponosi onim
što je učinila u promjeni
nabolje u životima ljudi,
kroz humanitarnu pomoć
i dobrovorno djelovanje.

„Želimo da akademска
godina bude uspješna za
sve učenike, a zahvalnost
upućujemo svim dobro-
tvorima koji su na bilo koji
način involuirani u izgrad-
nju ovog doma“, kazao je
El-Alevi.

Reis Islamske zajednice
u Crnoj Gori Rifat ef. Fejzić

izrazio je zahvalnost svim
donatorima i poručio da
zajednica na čijem je čelu
ima dobru saradnju sa
islamskim zemljama.

Direktor Medrese
„Mehmet Fatih“ Fuad Če-
kić podsetio je da je Med-
resa počela da radi 2008.
godine. Danas osam godi-
na nakon njenog osniva-
nja kompleks škole sadr-
ži tri objekta. On je istakao
da za ovu školu postoji ve-
liko interesovanje jer je
program osmišljen na na-

čin da budući sveštenici
budu aktivni članovi društva
u svim njegovoim seg-
mentima. Osmišljen je po
principu integracije vjerskih
i svjetovnih znanosti.
Čekić je kazao da se
novoozgrađeni učenički
dom sastoji se od učenič-
kog bloka koji broji 36 so-
ba na tri sprata, potkrovila
sa osam apartmana za go-
stijuće profesore, pet stanova
za profesore medrese i
restorana sa kapacite-
tom za 200 osoba.

Na Ivanovim Koritima održan Deveti regionalni evroatlantski kamp REACT 2016 sa 120 polaznika iz 29 zemalja, kao i 38 eminentnih predavača

CRNA GORA STABILNA I SLOBODNA ZEMLJA

Ovogodišnji kamp posvećen jubileju desetogodišnjice obnove crnogorske nezavisnosti. Tokom šest dana polaznici su imali mogućnost da od uvaženih predavača usvoje nova, ali i prodube postojeća znanja iz oblasti diplomatijske, bezbjednosti, obrane i integracije u EU i NATO. Održano je 18 predavanja i radionica, dvije prezentacije knjige, debata pro i kontra održavanja referenduma za ulazak Crne Gore u NATO, kao i pet kulturnih večeri

Na Devetom regionalnom evroatlantskom kampu REACT 2016, održanom na Ivanovim Koritima učestvovalo je 120 polaznika iz 29 zemalja, kao i 38 eminentnih predavača. U organizaciji ALFA centra polaznici su slušali predavanja na temu evroatlantskih integracija Crne Gore, regionalne bezbjednosti i saradnje, međunarodnih odnosa i geopolitike i diskutovali o njima.

Kako je kazao predsednik ekspertskega savjeta REACT 2016 Aleksandar Dedović, ovogodišnji kamp je posvećen jubileju desetogodišnjice obnove crnogorske nezavisnosti i prilika je da učesnici razmijene znanja i iskustva sa kolegama i uvaženim predavačima, te da u toku neformalnih aktivnosti saznaju, nauče i razriješi eventualne dileme vezane za integracione procese u Alijansu.“

Potpredsednik Vlade Crne Gore Petar Ivanović je istakao da je Crna Gora stabilna i slobodna zemlja koja, ne da samo korača krupnim koracima ka punopravnom članstvu ka NATO-u, već i ka Evropskoj Uniji, pri tome vođeći posebnu brigu o mladima.

„Sve što radimo danas, radimo zarad budućnosti čiji ste vi neizostavan dio, zato iskoristite priliku da na doga-

PREDAVAČI

Na ovogodišnjem kampu REACT 2016. između ostalih govorili su: Petar Ivanović, potpredsednik Vlade; Margaret Ann Uehara, ambasadorka SAD, Kristijan Poša, ambasadorka Republike Mađarske, Ferdinand Nagy, ambasador Rumunije; Robert Psczel iz Odsjeka za javnu diplomaciju NATO-a, Gisselle Wilz, komandant NATO štaba u Sarajevu, Tore Andersson, vojni ataša ambasade Kraljevine Norveške u Beogradu i drugi uvaženi predavači iz Crne Gore i svijeta.

dajima kakav je ovaj naučiti-
te što više o evroatlantskim
integracijama“, kazao je Iva-
nović.

Vojni ataši u ambasadi
Kraljevine Norveške u Beo-
gradu Tore Anderson je na-
glasio da događaji poput
REACT-a omogućavaju raz-
mjenu znanja i informacija
i, što je u ovom trenutku po-
sebno važno, podstiču dija-
log o evroatlantskim inte-
gracijama, a Robert Psczel iz
Odsjeka za javnu diplomati-
ju NATO-a ocijenio je da je
Crna Gora u proteklom pe-

riodu odradila sjajan posao
na putu ka Alijansi.

Crne Gora spremna za NATO kao pouzdan saveznik

„Od polazne tačke pa
do danas uloženo je mno-
go energije i truda kako na
unutrašnjem tako i na spolj-
nopolitičkom planu i sada
smo sasvim sigurni da je
Crne Gora spremna za NA-
TO kao pouzdan saveznik i
kao država koja je već pru-
žila zapažen doprinos glo-

balnoj sigurnosti“, kazao je
gradonačelnik Prijestonice
Cetinje Aleksandar Bogdanović

Prvo počasno predava-
nje na kampu održao je pot-
predsednik Vlade Crne Go-
re, Petar Ivanović.

Tokom šest dana tra-
janja kampa, polaznici su
imali mogućnost da od uva-
ženih predavača usvoje no-
va, ali i prodube postojeća
znanja iz oblasti diploma-

tije, bezbjednosti, obrane
i integracija u EU i NATO.
Održano je 18 predavanja i
radionica, dvije prezentaci-
je knjige, debata pro i kontra
održavanja referendum-
a za ulazak Crne Gore u
NATO, kao i pet kulturnih
večeri.

Na skupu je zaključeno
da region ne može imati
bolju garanciju bezbjed-
nosti od ulaska svih zema-
lja Zapadnog Balkana u NA-
TO Alijansu.

Tokom organizovanih
sesija diskutovalo se o
zemljama u regionu na putu
ka evroatlantskim integra-
cijama.

Savo Kentera, pred-
sednik Atlantskog saveza u
Crnoj Gori, rekao je da je 2. de-
cembar istorijski dan za Cr-
nu Goru.

„Tog dana se Crna Gora
okrenula Zapadu, iako je
njena spoljna politi-

ka vjekovima bila vezana
za Istok.

Proces ratifikacije ide veoma dobro

Konstatovano je i da
proces ratifikacije ide ve-
oma dobro, te da će Crna Gora
najvjerojatnije početkom
naredne godine i zvanično
postati 29. članica NATO-a“.

Robert Pščel iz Odsjeka
za javnu diplomaciju kazao
je da zbog različitih proce-
dura u parlamentima zema-
lja članica NATO-a nije siguran
kada će tačno proces ra-
tifikacije Protokola o pristupanju
Crne Gore NATO-u biti gotov,

ali je uvjeren da će se to dogoditi vrlo brzo.

Polaznici REACT-a su po-
kazali interesovanje za na-
čin na koji će biti donijeta
odлуčka o članstvu Crne Go-
re u NATO.

Blagota Koprivica

POTPREDSEDNICA VLADE AZRA JASAVIĆ URUČILA DIPLOME

Deveti regionalni Evroatlantski kamp REACT 2016. završen je svečanom dodje-
lom diploma na Ivanovim Koritima koje je
polaznicima uručila potpredsednica Vla-
de Azra Jasavić, poručivši da je vrlo važno
da polaznici kampa nastave da unapređuju
svoja znanja iz ove oblasti jer na osno-

vu znanja koja stiču unapređuju kako se-
be tako i društvo u kojem se nalaze da bi
sa kompetencijom i intergritetom donosili
odluke vezane za budućnost naše zemlje.

Polaznici su uz sertifikat dobili i poklon
knjigu „Nojeva barka“ profesora Branislava
Radulovića.

AKTUELNOSTI

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković boravio u više crnogorskih opština

OTVORENI NOVI OBJEKTI, NAJAVLJENE REKONSTRUKCIJE I NOVE INVESTICIJE

U Gusinju svečano otvorena Područna ustanova Srednje mješovite škole „Bećo Bašić“ u Plavu, a u Petnjici Srednja mješovita škola.

Najavljeni rekonstrukcije Gimnazije u Pljevljima i Srednje mješovite škole „Danilo Kiš“ u Budvi, kao i izvođenje radova u Gimnaziji i Pomorskoj školi u Kotoru koje će pomoći Agencija za međunarodnu saradnju i koordinaciju Republike Turske (TIKA)

U planu izgradnja novog objekta OŠ „Dušan Korać“ u Bijelom Polju

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković posjetio je više crnogorskih opština i tom prilikom razgovarao sa njihovim čelnim ljudima i direktorima vaspitno-obrazovnih ustanova o kvalitetu nastave, uslovima rada i daljim planovima unapređenja obrazovnovaspitnog rada.

Andrijevica: Kvalitet nastave podignut na viši nivo

Tokom radne posete Opštini Andrijevica, ministar prosvjete mr Predrag Bošković sastao se sa predsednikom Opštine Srđanom Mašovićem i tom prilikom obišao OŠ „Bajo Jojić“ i Srednju mješovitu školu.

Predsednik Mašović upoznao je ministra sa radom lokalne uprave, kao i daljim planovima i zahvalio na pomoći Ministarstva prosvjete Opštini Andrijevica.

Ministar Bošković zahvalio je na podršci koju je Opština pružila školskoj mreži i promovisanju predškolskog vaspitanja i obrazovanja. Ministar je rekao da je ponosan na rezultate koji su postignuti nakon Kampanje „Svi u vrtić“ obuhvat jer se obuhvat dece sa 17 odsto povećao na 55%. On je još istakao da se na ovome neće stati i da će se predškolsko obrazovanje učiniti dostupnijim i kroz rad interaktivnih službi, kao i otvaranjem još jedne područne predškolske ustanove.

Ministar je takođe kazao da je Ministarstvo uložilo

ŠKOLOVANJE U SVOM MJESTU: Sa ostvaranja Područne ustanove u Gusinju

značajna sredstva u infrastrukturu obrazovnih ustanova u ovoj opštini, kao i da je kvalitet nastave podignut na viši nivo što pokazuju rezultati učenika. Ministar je iznio podatka da je u seoskim područjima Opštine Andrijevica sve više daka koji pohađaju područne ustanove što je zasluga i Ministarstva poljoprivrede i rekao da će ovaj trend imati veliku podršku Vlade.

Direktor OŠ „Bajo Jojić“ Dobrašin Lalević izrazio je zadovoljstvo zbog posete ministra i predsednika Opštine na početku školske godine jer se ukazala mogućnost da sa njima razgo-

vara o izazovima za naredni period.

Gusinje: Stvoreni uslovi za podizanje kvaliteta obrazovnog sistema

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković, predsednica Opštine Gusinje Anela Čekić i Rifat Balić, direktor Srednje mješovite škole „Bećo Bašić“, svečano su otvorili novu Područnu ustanovu Srednje mješovite škole „Bećo Bašić“ u Gusinju.

Ministar Bošković je zahvalio svima koji su učestvovali u ovom projektu pomoći kojeg je Opština Gusinje zaokružila jednu značajnu ciljinu kada je riječ o obrazo-

vanju. On je takođe pohvalio sve bolji kvalitet nastave na sva tri nivoa obrazovanja na severu zemlje.

Direktor Rifat Balić je kazao da je realizacija ovog projekta rezultat napora Ministarstva prosvjete, uprave škole, saradnje sa OŠ „Džafer Nikočević“, kao i sa građanima Gusinje. „Ovom podrškom Vlada Crne Gore pokazala je da prepoznaće prave vrijednosti jer ulaganje u obrazovanje je ulaganje u budućnost i temelj svakog društva“, naglasio je Balić.

I Anela Čekić je zahvalila Vladi Crne Gore koja jača administrativne kapacitete Opštine Gusinje i građanima ko-

ji doprinose poboljšanju kvaliteta života u Gusinju i dodala da je ovaj projekat od velikog značaja za sve.

U okviru radne posete opština Plav i Gusinje, ministar prosvjete mr Predrag Bošković obišao je OŠ „Hajro Šahmanović“ i JPU „Đečiji vrtić“ u Plavu i tom prilikom razgovarao sa direktorima obrazovnih ustanova. Na sastanku je zaključeno da je infrastruktura obrazovno-vaspitnih ustanova dobra zahvaljujući značajnim ulaganjima. Ministar je pohvalio učinak Kampanje „Svi u vrtić“ koja je uticala na povećanje obuhvata dece. Sagovornici su istakli da se očekuje realizacija aktivnosti na objektu OŠ „Petar Dedović“, koje će se finansirati iz donacija Vlade Japana.

Petnjica: Velika je privilegija sticati obrazovanje u svom gradu

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković prisustvovao je svečanosti povodom otvaranja Srednje mješovite škole u Petnjici. On je tom prilikom izrazio zadovoljstvo što je ispunjeno obećanje dato prošle godine koje se odnosi upravo na otvaranje Srednje mješovite škole u Petnjici, čime je ova nova opština dobila značajnu obrazovnu ustanovu srednjeg obrazovanja. Ministar je rekao da je ovo podstrek za Petnjicu i prilika da se mlađi ljudi školju u svom mjestu i opredijele da žive i rade u ovom kraju, što je ujed-

no i namjera Vlade Crne Gore, i da će ove školske godine Srednju mješovitu školu pohađati 140 učenika, te da se i u budućnosti očekuje da broj njenih učenika raste. On je takođe kazao da će uložiti sve napore da sljedeća školska godina u Petnjici počne bogatija za predškolsku ustanovu.

V. d. direktor Srednje mješovite škole u Petnjici Muhamet Adrović podsetio je da se srednje obrazovanje za deake iz Petnjice odvijalo u područnim ustanovama Srednje stručne škole „Vukadin Vukadinović“ u Beiranama. „Međutim, vremenom se javila potreba da se nastava odvija upravo u Petnjici što je rezultiralo otvaranjem Srednje mješovite škole koja će omogućiti školovanje u odjeljenju opšte gimnazije i na smjerovima poljoprivredno-veterinarski tehničar i ekonomsko-trgovinski tehničar. Osnivanje ove škole omogućiće mlađom kadru da ostane u ovoj opštini i ujedno je i razvija“, naglasio je Adrović i zahvalio Vladi Crne Gore na punoj podršci.

Predsednik Opštine Samir Agović rekao je da je danas veliki dan za Opština Petnjica i zahvalio Ministarstvu koje je imalo razumijevanja za potrebe građana ove opštine. On je izrazio uvjerenje da će se u skorije vrijeme otvoriti vrtić u Petnjici. Takođe je istakao da je velika privilegija sticati obrazovanje u svom gradu, a tu privilegiju će od sada imati mlađi Petnjice.

U LIJEPO UREĐENOM OBJEKTU, POVRŠINE 113 METARA KVADRATNIH, VEĆ BORAVI 50 MALIŠANA: Ministar Bošković sa polaznicima vrtića Bistrica

U Nikšiću otvoreni vrtići „Bistrica“ i „Kuća mašte“ JPU „Dragan Kovačević“ SVE BOLJI USLOVI ZA BORAVAK I OBRAZOVANJE NAJMLAĐIH

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković istakao da otvaranje vrtića predstavlja rezultat napora Vlade Crne Gore da stavi akcenat na predškolsko obrazovanje i da se postigne što veći obuhvat dece ovim nivoom obrazovanja

Predsednik Opštine Veselin Grbović najavio da će se i sljedeće godine otvoriti još nekoliko vrtića

Direktorica Radmila Backović: Otvaranje vrtića je dokaz da se u Nikšiću povećava obuhvat dece predškolskim obrazovanjem i da je izgrađena svijest o važnosti ovog nivoa obrazovanja

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković otvorio je dvije nove vaspitne jedinice JPU „Dragan Kovačević“ – „Bistrica“ u Bističkom naselju i „Kuća mašte“ u Kličevu.

Ministar je na svečanosti povodom otvaranja Vaspitne jedinice „Bistrica“ rekao da u roku manjem od godinu dana otvara već treći vrtić u ovoj opštini. On je istakao da otvaranje tri vrtića predstavlja rezultat napora Vlade Crne Gore da stavi akcenat na predškolsko obrazovanje i da se postigne što veći obuhvat dece ovim nivoom obrazovanja.

JOŠ JEDAN KORAK ZA VEĆI OBUVHAT ĐECE PREDŠKOLSKIM OBRAZOVANJEM: Zgrada vrtića „Kuća mašte“

„Prosvjetna profesija revitalizovaće u naредnom periodu svoje mjesto koje je nekada imala, kako bi svaki prosvjetni radnik sa ponosom nosio svoje ime, a samim tim i svoju profesiju. Opština Nikšić može da bude primjer ostalim opštinama u Crnoj Gori kako zajedničkim naporima uprave i centralne vlasti možemo da napravimo i lijepi i veoma korisne projekte, koje direktorka Backović veoma dobro primjenjuje“, rekao je Bošković.

Ispunjeno obećanje

„I u sljedećoj godini imaćemo, nadam se, otvaranje još nekoliko vrtića, a kada se nešto zajednički radi, uspjeh je sigurno garantovan, rekao je gradonačelnik Nikšića Veselin Grbović, zahvaljujući se Boškoviću na pomoći i razumijevanju.

Direktorica Predškolske ustanove „Dragan Kovačević“ u Nikšiću Radmila Backović kazala je da otvaranjem vrtića u Bističkom naselju ispunjavaju obećanje da za najmlađe sugrađane otvore objekte u brojnim gradskim i prigradskim naseljima.

„U toku ove godine otvorili smo vrtiće u Kočanima i Župi, a Bistrica je 18 član naše vesele porodice, koja je za kratko vremene uspjela da probudi veliko interesovanje mališana i njihovih roditelja sa ovog pod-

ručja. Ovaj objekat, površine 113 metara kvadratnih, sadrži dvije radne sobe, čajnu kuhinju, hodnik i gardEROBE, kao i lijepo uređeni i bezbjedni dvorišni prostor i u njemu već boravi 50 dece. Sigurnim korakom ostvarujemo svoj cilj da svi naši mališani, bez obzira u kom dijelu Opštine živjeli imaju mogućnost da u svom mjestu pohađaju predškolski program“, naglasila je Backović.

Doprinos kampanji „Svi u vrtić“

Ministar mr Predrag Bošković zahvalio je prilikom otvaranja vrtića u „Kuća mašte“ u Kličevu Opštini Nikšić na podršci i ustupanju objekata u ruralnom području, koja je Ministarstvo pretvorilo u mjesto где buja život i

đe se deca obrazuju. On je takođe kazao da se na stvaranju novih kapaciteta predškolskih ustanova neće stati i pozvao lokalnu upravu na dalju saradnju.

Gradonačelnik Veselin Grbović je naglasio da je Opština podržala Kampanju „Svi u vrtić“ i obezbijedila nekoliko opštinskih prostora kako bi se povećali kapaciteti za smještaj dece i podigao nivo predškolskog obrazovanja u ovoj opštini.

Direktorica Radmila Backović rekla je da je ovaj objekat površine 123 metara kvadratnih opremljen po najnovijim standardima. „Otvaranje vrtića je dokaz da se u Nikšiću povećava obuhvat dece predškolskim obrazovanjem i da je izgrađena svijest o važnosti ovog nivoa obrazovanja“, zaključila je Backović.

Bl. Koprivica

Bijelo Polje: Niz uspješnih investicija u obrazovni sistem

Tokom radne posete Opštini Bijelo Polje, ministar prosvjete mr Predrag Bošković sastao se sa predsednikom Opštine Aleksandrom Žurićem.

Ministar Bošković je uka-zao na dobru saradnju sa lokalnom samoupravom i rekao da je Opština Bijelo Polje pokazala razumijevanje i pružila veliku podršku unapređenju infrastrukture obrazovno-vaspitnih objekata.

Bošković je na sastanku sa upravom Opštine i direktorima škola razgovarao o poboljšanju kvaliteta nastave kroz poboljšanje uslova rada.

„Bijelo Polje je najveća opština na severu Crne Gore, ima najveći broj vaspitno-obrazovnih institucija, samim tim je specifična i iziskuje posebnu pažnju. U njoj postoji veliki broj objekata koji su stari po jedan vijek i više, tako da ih nije jednostavno ni zagrijavati, održati, niti ih prilagoditi za jednostavno i bezbjedno održavanje nastavnog procesa“, objasnio je Bošković.

On je, govoreći o problemu OŠ „Dušan Korac“ kazao da je utvrđeno da bi bilo skuplje renovirati školu nego napraviti novu, tako da je u naредnom periodu u planu iz-

ISPUNJENO OBEĆANJE: Sa otvaranja škole u Petnici

gradnja novog objekta ove škole.

Ministar Bošković je istakao da je veliki iskorak načinjen u predškolskom obrazovanju jer je kroz Kampagnu „Svi u vrtić“ i radom interaktivnih službi znatno povećan obuhvat dece ovim nivoom obrazovanja što je u skladu sa Strategijom ranog i predškolskog obrazovanja i vaspitanja 2016/2020. On je takođe izrazio uvjerenje da će do 2020. godine predškolsko obrazovanje biti obavezno.

Predsednik Opštine Aleksandar Žurić pohvalio je saradnju sa Ministarstvom prosvjete i podsetio na niz uspješnih investicija u obrazovni sistem Bijelog Polja.

„U protekle dvije godine dobili smo moderne vrtiće, unaprijedili i povećali kapacitet tih ustanova, uključujući adaptaciju oko 200 kvadratnog prostora za jaslice. Moguće je da ćemo do kraja godine adaptirati još jedan prostor i time zaokružiti potrebe naših najmladih“, kazao je Žurić.

ŠAVNIK: Prilagođavanje obrazovnih programa potrebama opštine

Smanjenje broja stanovnika sa kojim se suočava Opština Šavnik, kao i što bi to Ministarstvo prosvjete moglo da učini da zainteresuje svršene osnovce da ostanu u svom gradu i u njemu grade svoju budućnost, tema je razgovara na sastanku ministra prosvjete mr Predraga Boškovića sa predsednikom Opštine Mijomirovićem, Vujacićem, prilikom njegove radne posete ovoj opštini.

Kao jedno mogućih rješenja, pored poboljšanja infrastrukture objekata, jeste prilagođavanje obrazovnih programa potrebama ove opštine. Kao primjer, ministar Bošković je naveo obrazovanje za ugostiteljska zanimanja kako bi se formirao kadar koji bi razvijao turistički potencijal Opštine Šavnik. O ovim temama razgovarano je i na sastanku sa direktorima škola da bi se od slijedeće školske godine otvorile nove mogućnosti i veći izbor zanimanja za svršene osnovce.

Predsednik Vujacić je, ukazujući na korisnost sastanka, istakao da su dogovoren koraci u rješavanju najznačajnih pitanja u vezi sa obrazovanjem u Šavniku, kao i aktivnosti u cilju unapređenja predškolskog obrazovanja.

On je naglasio da je zaključeno da je potrebno nastaviti rekonstrukciju vrtića u Šavniku, ali i oformiti odjeljenje srednje škole turističkog usmjerjenja jer je zbog značajnih turističkih potencijala Šavniku takav kadar neopadan.

Zabljak: U narednom periodu o novim obrazovnim profilima

Na sastanku ministra prosvjete mr Predraga Boškovića sa predsednikom Opštine Žabljak Veselinom Vukićevićem, prilikom radne posete ovoj opštini, razgovarano je o obrazovanju. Ministar je izrazio zadovoljstvo što su ulaganja prethodnih godina učinila da ova opština živi i bilježi blago povećanje broja učenika, a nema ni otvoreni pitanja kada je riječ o infrastrukturi objekata. Takođe je istakao da će se u narednom periodu razgovarati o novim obrazovnim profilima srednjeg obrazovanja.

On se osvrnuo na status vrtića na Žabljaku koji sada radi kao Područna ustanova Javne predškolske ustanove u Pljevljima i najavio da će se u narednom periodu razmatrati mogućnost drugaćije organizacije.

Predsednik Opštine Veselin Vukićević pohvalio je uspješnu saradnju sa Mini-

starstvom prosvjete navodeći kao skorašnje primjere rekonstrukciju elektromreže u osnovnoj i srednjoj školi i rekonstrukciju krova škole u Njegovudi. On je rekao da je lokalna uprava spremna da podrži obrazovne ustanove i da radi na tome da stvari što bolje uslove učenicima Žabljaka.

Pljevlja: Odlični rezultati u prosvjeti

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković boravio je u radnoj poseti Opštini Pljevlja u okviru koje se sastao sa predsednikom Opštine Mirkom Đačićem i obišao osnovne škole „Ristan Pavlović“ i „Radojica Kontić“ (Gradac).

Ministar je ocijenio da ovu opštinsku karakteru odlični rezultati kada je riječ o prosvjeti čiji je značaj u opštini veliki s obzirom na to da u prosvjeti radi više od 600 zaposlenih. O tome svjedoči i kvalitet nastave koji je na značajnom nivou za što je najbolji dokaz uspjeh pljevljkih daka na fakultetima.

On je istakao da je u pretходne tri godine Vlada uložila preko dva miliona u infrastrukturu obrazovnih ustanova Pljevlja. Jedan od prioriteta je i Gimnazija čija je rekonstrukcija planirana za 2018. godinu.

Ministar Bošković je rekao da se na sastanku razgovaralo i o sportu kao jednom od značajnih segmenta obrazovanja i da je razmatrana mogućnost kvalitetnijeg korišćenja Sportske dvorane „Ada“ i drugih sportskih objekata na teritoriji Opštine kako bi zajedničkim snagama unaprijedili odnos prema sportistima Pljevlja.

On se osvrnuo i na Kampiju „Svi u vrtić“ koja je u aprilu realizovana u Pljevljima naglasivši da će izgradnja novog vrtića doprinijeti povećanju obuhvata dece predškolskim obrazovanjem.

Predsednik Opštine Mirko Đačić rekao je da se na sastanku govorilo o efektima značajnih ulaganja u ovu opštinsku u oblasti obrazovanja. Naime, lokalnu vlast prevashodno zanima stanje objekata u kojima daci uče i na tome je u posljednje dvije godine učinkovito uvedeno mnogo. On je istakao značaj rekonstrukcije objekata gradskih obrazovno-vaspitnih ustanova, ali i infrastrukturnih aktivnosti na obnovi objekata seoskih škola. On je dodao i da je sa ministrom Boškovićem razgovarao o negativnom trendu smanjenja broja učenika i načinu na koji se ovaj problem zajedničkim snagama može riješiti.

Tokom sastanka sagovornici su razgovarali i o obezbjeđenju novog prostora za muzičku školu.

Budva: Idealan procenat obuhvata dece predškolskim obrazovanjem, ali je Opština suočena sa problemom smještajnih kapaciteta

Tokom boravka u Opštini Budva, ministar prosvjete mr Predrag Bošković posjetio je „Drugu osnovnu školi“, kao i osnovne škole „Stefan Mitrov Ljubiša“ i „Mirko Srzentić“.

Na sastanku sa predsednikom Opštine Srdjom Popovićem razgovarano je o problemima i izazovima obrazovanja u ovoj opštini.

Ministar Bošković je ocijenio da, s obzirom na to da Budva uz Podgoricu ima najdinamičniji rast broja stanovnika, infrastruktura objekata predstavlja limitirajući faktor, sa predsednikom Opštine razgovarao je o budućim ko-

racima za rješenje ovog problema. On je kazao da trenutno najveći infrastrukturni problem predstavlja zgrada JU Srednja mješovita škola „Danilo Kiš“ za čiju će najavljenu rekonstrukciju za iduću godinu biti izdvojeno 175.000 eura.

Ministar je pohvalio idealan procenat obuhvata dece predškolskim obrazovanjem, ali je rekao i da je Opština suočena sa problemom smještajnih kapaciteta što nameće ili izgradnju novog vrtića ili da se neki objekti koji su u opštinskom vlasništvu stave u funkciju Ministarstva prosvjete i koriste u svrhu predškolskog obrazovanja.

On se osvrnuo i na mogućnost otvaranja trećeg privatnog univerziteta u CG i to upravo u Budvi ukoliko, naravno, budu ispunjeni uslovi za njegovo licenciranje.

Predsednik Opštine Srđa Popović rekao je da je upoznato ministra sa svim aktualnim dešavanjima u Budvi kada je riječ o obrazovanju nglasivši da je Budva grad koji ima oko 5.000 dece i omladine u sistemu obrazovanja.

Popović se takođe osvrnuo na prebukiranost vrtića koji je aktuelan problem Opštine, rekonstrukciju SMŠ „Danilo Kiš“, kao i na proces završetka zgrade za prosvjetne radnike. On je dodao i to da je Opština pokrenula inicijativu da se osnuje Primorski univerzitet koji će Budvu učiniti univerzitskim gradom.

Kotor: Riješiti pitanje vodosnabdijevanja u OŠ „Nikola Đurković“

Nakon sastanka sa predsednikom Opštine Kotor Aleksandrom Stjepčevićem, ministar prosvjete mr Predrag Bošković rekao je da je zadovoljan kvalitetom nastave koja se realizuje u obrazovno-vaspitnim ustanovama u tom gradu, što potvrđuju rezultati koje učenici postižu. U okviru posete ovoj opštini ministar je obišao OŠ „Nikola Đurković“, Srednju muzičku školu „Vida Matjan“ i Srednju pomorsku školu.

Ministar je istakao da je infrastruktura u obrazovnim ustanovama u dobrom stanju i da će se u saradnji sa lokalnom zajednicom u najkratčem roku riješiti pitanje vodosnabdijevanja u OŠ „Nikola Đurković“ u Radanovićima.

On je pohvalio Gimnaziju i Srednju pomorsku školu koje predstavljaju primjer uspješnog obrazovno-vaspitnog rada srednje škole ne samo u Crnoj Gori, nego i šire. Ministar je istakao potrebu za proširenjem kapaciteta predškolskih ustanova, za što je dugoročno rješenje gradnja novog vrtića koji bi zadovoljio sve potrebe Opštine Kotor s obzirom na to da se njen broj stanovnika povećava.

Predsednik Aleksandar Stjepčević rekao je da je Opština Kotor uvek imala razumijevanja za potrebe obrazovnog sistema, kao i poboljšanje kvaliteti života prosvjetnih radnika. On je podsetio na skorašnje aktivnosti Opštine na prikupljanju sredstava za rekonstrukciju OŠ „Narodni heroj Savo Ilić“ i najavio izvođenje radova u Gimnaziji i Pomorskoj školi koje će pomoći Agenciji za međunarodnu saradnju i koordinaciju Republike Turske (TIKA).

Pripremila: Lj. V.

U Nikšiću otvoren Studentski dom „Onogošt“ SMJEŠTAJ ZA 260 STUDENATA

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković zamolio studente da se prema objektu odnose kao prema svojoj kući jer njihov odnos opredjeljuje kvalitet smještaja budućih generacija

Predsednik Opštine Nikšić Veselin Grbović: Ovim potezom zaposliće se izvjestan broj ljudi, a studenti će imati dobre uslove za život i učenje

Predsednik Studenskog parlamenta Univerziteta Crne Gore Miloš Pavićević podsetio da su u posljednjih pet godina napravljeni studentski domovi u Podgorici i Nikšiću, Sportski i kulturni centar UCG, te poboljšani su uslovi u starim domovima

DOM POŠEĐUJE SVE SADRŽAJE KOJI SU NEOPHODNI ZA BORAVAK STUDENATA: Sa otvaranja

Velika je čast prisustvovati svečanosti povodom otvaranja Studentskog doma koji će studentima fakulteta u Opštini Nikšić omogućiti ugodan smještaj u savremenom objektu, kazao je ministar prosvjete mr Predrag Bošković na svečanosti povodom otvaranja Studentskog doma „Onogošt“.

On je naglasio da je od velikog značaja što je simbol grada – Hotel Onogošt ponovo stavljen u funkciju, ali i što je ovim projektom zaposleno oko 50 ljudi. Ministar je studente zamolio da se prema objektu odnose kao prema svojoj kući jer njihov odnos opredjeljuje kvalitet smještaja budućih generacija.

Veselin Grbović, predsednik Opštine Nikšić, zahvalio je investitoru kompanije „Comp Comerc“ što je dio Hotela „Onogošt“ prenstao u Studentski dom koji je bio potreban gradu. Ovim potezom zaposliće se izvjestan broj ljudi, a studenti će imati dobre uslove za život i učenje.

I Miloš Pavićević, predsednik Studenskog parlamenta Univerziteta Crne Gore, izrazio je zadovoljstvo što su nikšićki stu-

denti dobili objekat na koji se dugo čekalo i u kojem će njih 260 imati svoj drugi dom.

On je podsetio da je prije pet godina Studentski parlament postavio određene ciljeve od kojih su skoro svi ispunjeni do danas uz podršku državnih institucija i donosilaca odluka. „U posljednjih pet godina napravljeni su studentski domovi u Podgorici i Nikšiću, Sportski i kulturni centar UCG, poboljšani su uslovi u starim domovima, povećan je broj studenata koji se finansiraju iz budžeta, školarine koje plaćaju studenti Crne Gore su najmanje u regionalu, svršeni diplomi imaju mogućnost da učestvuju u programu stručnog obrazovanja, a pravila studiranja uskladjena su sa Bonjanskim delaracijom“, istakao je Pavićević.

Ranko Jovović, vlasnik kompanije „Comp Comerc“, naglasio je da Studentski dom pošteduje sve sadržaje koji su neophodni za boravak studenata. On je zaključio da je Hotel „Onogošt“ spona između juga i severa i najavio da je u planu obnova starog dijela hotela koji će pretvoriti u sportsku bazu i služiti sportistima Crne Gore.

BL. K.

De je vječna Crna Gora

INTERVJU

Mirsada Bibić Šabotić, profesorica crnogorskog jezika i književnosti u rožajskoj Gimnaziji „30. septembar”, dobitnica crnogorske državne nagrade „Oktoih” za 2015. godinu, književnica i književna kritičarka, eseistkinja i filantropkinja

CRNA GORA ZNA DA VREDNUJE DOSTIGNUĆA PROSVJETNIH RADNIKA

Okupila sam oko sebe veliki broj učenika, koji su i te kako zainteresovani da učestvuju u vannastavnim aktivnostima. Motivišem ih, dajem im podršku, a njihove želje poslige svake aktivnosti postaju sve veće. Zanimljivo je da čim spomenem da planiram neku aktivnost u školi i van nje, jednostavno me učenici ‘napadaju’ nudeći se da učestvuju

Nastavnička profesija je prepoznata kao veza društva i mladih generacija, ona je postala poprište mnogih zahtjeva za promjenom i unapređenjem. Razvoj nauke i tehnike doprinio je ekspanziji količine znanja, pa su s tim u vezi postavljeni novi standardi. Uslijed promjena uzrokovanih informacijsko-komunikacijskim tehnologijama i ekspanzije količine znanja postavljena su nova očekivanja od mladih tokom školovanja i njihovog kasnijeg rada, tako da se od prosvjetnih radnika traži da se stručno usavršavaju poštujući nove standarde

Jedna od dobitnica „Oktoih“ za prethodnu godinu, najznačajnijeg državnog priznanja u oblasti prosvjete, jeste i profesorica crnogorskog jezika i književnosti, književnica i književna kritičarka, eseistkinja i filantropkinja Mirsada Bibić Šabotić. S njom smo razgovarali o uticima povodom ovog vrijednog priznanja, njenom pedagoškom i umjetničkom radu, ali i planovima za naredni period.

„Prosvjetni rad“: Dobitnica ste nagrada „Oktoih“ za prethodnu godinu. Šta za Vas predstavlja ovo najviše državno priznanje u oblasti prosvjete?

Bibić Šabotić: Čitav svoj radni vijek sam provela u učionicima, među mlađim ljudima, i tu se najbolje osećam. Nastojala sam da kroz svoj prosvjetiteljski rad dam doprinos društvu uz nastojanje da svojim aktivnostima pratim tokove evropskog obrazovanja i time zadovoljim standarde koje je postavilo Ministarstvo prosvjete Crne Gore. Moj trud i rad su se isplatili. Bila sam vođena voljom i željom da generacije obrazujem, da ih pripremim za dalje školovanje i da im otvorim puteve ka sigurnoj i prosperitetnoj budućnosti. „Oktoih“ je potvrdio da sam u tome uspjela. Počastovana sam ovim priznanjem, a emocije koje sam pokazala prilikom preuzimanja nagrade potvrdile su njen značaj u profilaciji moje ličnosti i kao čovjeka i kao profesora. Otvoreni su mi novi putevi, motivisana sam da dajem još veći doprinos obrazovanju i vaspitanju i potvrdila sam svoje stavove da moj trud nije bio uzaludan, jer Crna Gora zna da vrednuje napor, zalaganja i dostignuća prosvjetnih radnika. „Oktoih“ me još više pokrenuo, očećam veću odgovornost i dug prema državi i kači čovjek kao prosvjetni radnik. Osim toga „Oktoih“ nije samo moj, zaiskrdo je i obasiao i moje dake, jer koliko sam ja zaslужna za njega, koliko su i moji učenici. Iako je ovo najviše državno priznanje, ja ne stajem. Istina je da je „Oktoih“ kruna mog rada, ali nije kraj. Stavio sam se da ga i u budućnosti opravdam. Vjerujem da će motivaciono djelovati i na kolege i koleginice širom naše zemlje. Poručujem im da rad prosvjetnog radnika nije sifovski posao. Name, ovaj sintagmem je često prisutan kod prosvjetnih radnika, kao i sintagmem da je rad prosvjetnog radnika rudarski posao. Možda i jeste rudarski, jer smo mi prosvjetni radnici poput rudara koji crpu iz zemlje bogatstvo, koje glaćanjem i brušenjem pretvaramo u dragog kamenje, a to drago kamenje su naši učenici, budući profesori, doktori, načnici, predsednici, intelektualna nada naše Crne Go-

Mirsada Bibić Šabotić

re. Treba dati sebe, ići naprijed, doprinositi obrazovanju i vaspitanju i to ne samo zarad sadašnjosti, već i zarad budućnosti. Kako mi budemo učenicima prenosili znanje i kako ih budemo vaspitavali, tako će i oni našim potomcima. Čovjeku treba volje za sve, pa i u ovom slučaju. Bilo je puno odricanja, prepreka, ali sam išla naprijed. Sve se može ako se hoće i ja se pozivam na maksimum da se ljepotom, radom i humanošću čovjek odupire prolaznosti života.

„Oktoih“ izazvao veliko interesovanje i znatiželju

„Prosvjetni rad“: Kako je ovo priznanje dočekano u Vašem gradu, de ste već poznati po nagradivanom kulturnom i obrazovnom radu, odnosno u školi za koju ste vezali Vašu karijeru?

Bibić Šabotić: Napomenuću da sam 2011. godine dobila Septembarsku nagradu, priznanje koje dodjeljuje Opština Rožaje za izuzetan doprinos u obrazovanju i kulturi, zatim, Zavod za školstvo Crne Gore mi je 2014. godine dodjelio zvanje nastavnika savjetnika, tako da sam od ranije prepoznatljiva u gradu i državi po svom entuzijazmu i ambicijama. Ipak, kada živate u maloj sredini i kada ste žena, i kada se pročuje vijest da ste dobili državnu nagra-

du, i te kako djeluje intrigujuće. Moj intervju za TVCG, snimak preuzimanja nagrade, prisustvo predsednika države, ministra prosvjete i mnogih ličnosti iz državnih institucija na dodjeli nagrade izazvalo je veliko interesovanje i znatiželju. Mnogi koji nijesu znali vrijednosti „Oktoih“, priznali su mi, gugali su na internetu. Eto, neposredno sam uticala i obrazovno djelovala. Pozivi i čestite mojih prijatelja i poznanika, čak i onih koje nije sam poznavao, bili su mi velika podrška i u svemu tome sam prepoznala oduševljenje. Posebno bih istakla srdačnost mojih kolega i koleginica u školi i gradu. Njihove čestitke su rekle sve. Nešto što sam uočila, a što mi znači, leži u činjenici da je osetna aktivnost mnogih profesora i čini mi se da ih je moj „Oktoih“, motivisao da se još više zalažu kako u nastavnim, tako i u vannastavnim aktivnostima.

Učenici su ljudi koji će biti utemeljivači integriteta društva

„Prosvjetni rad“: Žiri za dodjelu nagrade istakao je Vašu vještina u pristupu mlađim generacijama. Na koji način ostvarujete tako kvalitetnu komunikaciju?

Bibić Šabotić: Bitnu osnovu svakog društva čine porodica i školstvo kao

BIO-BIBLIOGRAFIJA

Mirsada Bibić Šabotić rođena je 1966. godine u Peči, где je završila osnovnu i srednju školu, a Filološki fakultet, odsjek Jugoslovenska književnost i srpski jezik, u Prištini, Peči i u Rožajama, где i sada predaje maternji jezik u Gimnaziji „30. septembar“. Za posebne doprinose u oblasti obrazovanja dobitnica je Tridesetoseptembarske nagrade, najvećeg opštinskog priznanja za obrazovanje i kulturu u Rožajama, dobitnica je „Iskre“, nagrade za individualni doprinos u filantropiji, koju joj je dodjelio Fond za aktivno građanstvo u Crnoj Gori. Ministarstvo prosvjete Crne Gore dodjelilo joj je zvanje nastavnika savjetnika, a Zavod za školstvo Crne Gore zvanje trenera u nastavi za odrasle. Učestvovala je u određivanju kriterijuma za eksternu maturu, autor je testova za eksternu provjeru znanja. Angažovana je od strane Ispitnog centra Crne Gore kao supervizor, imenovana je kao ovlašćeni predstavnik

Zavoda za školstvo Crne Gore u Komisiji za polaganje stručnih ispita, a kruna njenog obrazovnog i vaspitnog rada je „Oktoih“, državna nagrada za izuzetne rezultate ostvarene u oblasti obrazovanja i vaspitanja, koju joj je dodjelilo Ministarstvo prosvjete Crne Gore.

Autorka je (tekstopisac, scenograf i režiser) dvadeset i dvije pozorišne predstave, zbirke pjesama „Žad“, zbirke dramskih tekstova „Drame“, romana „Majko zašto?“ (dva izdanja) i romana „Majko, zašto?“ (drugi dio), te zbirke priča „Nemiri“. Objavila je brojne recenzije, romansirane biografije poznatih ličnosti, te analitičke i istraživačke rade obrazovnog i vaspitnog sadržaja u časopisima i zbornicima u zemlji i inostranstvu. Dobitnica je književne nagrade za priče „Vriska“ i „Đula“. Žiri na Međunarodnom pjesničkom susretu „Krilata Seošnica 2016.“ dodjelio joj je Povelj za književno stvaralaštvo. Udata je i majka je četvero dece. Živi u Rožajama.

VJERUJEM DA JE ZA SREDINU KAKVO JE ROŽAJE POJAVA MLAĐIH KNJIŽEVNIKA JEDAN VID KULTURNE REVOLUCIJE: Sa obilježavanja Svjetskog dana poezije

institucije vaspitanja i obrazovanja, koje omogućavaju svakom pojedinцу sticanje ljudskih vrijednosti, usvajanje znanja i napredovanje, kako bi samostalno stvarali i razvijali svoje potencijale do krajnjih granica. Edukovanje profesora koji se prilagodio „novom vremenu“

u kojem učenici treba da vide i prosvjetitelja i školskog roditelja. Treba biti retrospektivan i sebe videti kao učenika, a istovremeno biti u ulozi profesora i pokušati naći rješenje: Kakvu su nam bili životni stavovi? Koje su bile naše intelektualne mogućnosti? Šta smo htjeli od profesora, jesmo li htjeli samo znanje ili nam je bila potrebna i ljubav? Kakvu smo to htjeli demokratiju u učionici? Koliko smo bili motivisani za rad? Koliko smo bili sposobni da učimo da je profesor netolerantan i da pravi razliku među učenicima i da li je to zbilja bilo tako? Da li smo željeli da naše profesore osim znanja zanimaju i naša ličnost? Da li smo htjeli da budemo očekivani, da budemo razumevani, da budemo tolerancije, razumijevanja, a nadasve znanja. Dvadeset i prvi vijek je donio novog učenika koji zahtijeva profesora 21. vijeka, a ja s ponosom mogu da kažem da sam jedan od njih.

MLADI LJUDI SA ODUŠEVLJENJEM PRIHVATAJU ČINJENICU DA PISANJE NEMA VEZE SA GODINAMA

„Prosvjetni rad“: Otkud ideja da afirmišete mlađe književnike među Vašim učenicima?

Bibić Šabotić: Ponoviću da vodim literarnu sekciiju u školi i da sam u prilici da spoznam literarne vrijednosti mojih đaka. Na časovima se susrećećemo sa mnogim piscima koji su počeli da stvaraju veoma rano. Osetim da ti mlađi ljudi sa oduševljenjem prihvataju činjenicu da pisanje nema veze sa godinama i da je samo u pitanju sposobnost poetskog stvaranja. Moji učenici, poređ drugih zadataka, dužni su da svoja zapažanja sa časova unose u dnevnik rada/citanja. Dala sam im mogućnost da u svoj dnevnik unose i nešto od svog stva-

ralaštva. Shvatila sam da većina njih imaju spisateljske sposobnosti. Vođena i kao pisac i kao profesor došla sam na ideju da bi nadareni učenici mogli da budu mlađi književnici. Suggerisala sam im da pišu uz obećanje da će se zauzeti kao njihov mentor, da će im lektorisati, biti im urednik i recenzent i pružiti im pomoć. Mnogi se odazovu, pišu. Svake godine odaberem po jednog učenika, mlađog pisca, čije pjesme zavređuju da budu publikovane. Uključim kolege u školi i oni na svoj način daju doprinos – tehnička obrada, recenzija, lektura i sl. Vjerujem da je za sredinu kakvo je Rožaje pojava mlađih književnika jedan vid kulturne revolucije.

Drugi dio romana „Majko, zašto?”: Na tragu Sijarića, Selimovića i Andrića NOVAK KLIBARDA: OVAJ ROMAN TREBA PREPORUČITI DA IDE U ŠKOLE

„Prosvjetni rad”: U Podgorici ste nedavno promovisali drugi dio romana „Majko, zašto?” Kakve utiske nosite sa ove svečanosti?

Bibić Šabotić: Podgorička publike je bila u prilici da prisustvuje mnogim mojim promocijama. Poziv nadležnih u KIC-u je potvrdio da je moje stvaralaštvo prepoznatljivo u Crnoj Gori. Objavila sam dva romana, zbirku priča, zbirku pjesama i zbirku dramskih tekstova. Prepuna multimedijalna sala, prisustvo medija i vještii promotori učinili su da veće protekne u svenčanom tonu. Prikazi mog romana od strane mojih promotera iznova me čine

ne čvršćom i jačom i motivišu me da nastavim sa pisanjem. Ovog puta najveću refleksiju mog stvaralaštva prikazao je profesor dr Novak Klibarda, citiraču ga: „Kao decenijski profesor na Univerzitetu, kada sam dobio prvi i drugi dio romana ‘Majko, zašto?’ Mirsade Bibić Šabotić, bezvoljno sam ga uzeo, smatrajući da je jedan od romana ove nove literature kada se utrkuju ko će biti moderniji i ko će biti nejasniji. Počeo sam ga čitati sa neinteresovanjem, ali kako sam čitao, roman me uvodio i doveo do iznenađenja, da može biti i u naše vrijeme, jedan stvaralač, pisac i jedna spisateljica koja zaista ide onom trasom velikih

pisaca koji su stvarali na našem zajedničkom jeziku (crnogorski-srpski, bosanski i hrvatski) kojeg svi opravdano zovu nacionalnim. Ako se iko može nazvati jugoslovenskim piscem danas koji može da zadovolji standarde ovih jezika onda je to Mirsada Bibić Šabotić. Odmah sam pomislio kako ovaj roman treba preporučiti da ide u škole, a svi znamo kako je školska literatura osiromašila i šta se sve unoši u nju. Ne pretjerujem kada kažem da Mirsadino stvaralaštvo i u jednom i drugom romanu ide onom trasom velikih jugoslovenskih pisaca, Čamila Sijarića, Meše Selimovića, Iva Andrića i ostalih“.

Cjelokupno obrazovanje temelji se na funkcionalnoj pismenosti

„Prosvjetni rad”: Vaši učenici osvajaju nagrade na takmičenjima i ističu se u brojnim vannastavnim aktivnostima. Kako ih sve podstičete na kreativno djelovanje?

Bibić Šabotić: Činjenica je da se cjelokupno obrazovanje temelji na funkcionalnoj pismenosti. Smatram da je sticanje znanja učenika nedovoljno samo na času. Učenike treba osposobiti da funkcionišu u društvu, da prikazuju svoje vještine, znanja i umijeća. Vannastavne aktivnosti doprinose upotpunjavanju te njihove crte. Vodim literarnu, recitatorsku, dramsku sekciju u školi, a odnedavno djeluju i klub filantropa. Okupila sam oko sebe veliki broj učenika, koji su i te kako zainteresovani da učestvuju u vannastavnim aktivnostima. Motiviršem ih, dajem im podršku, a njihove želje poslije svake aktivnosti postaju sve veće. Zanimljivo je da čim spomenem da planiram neku aktivnost u školi i van nje, jednostavno me učenici ‘napadaju’ nudeći da se učestvuju. Bilo je slučajeva da sam imala pritisaka i od roditelja. Mnogi moji učenici, koji su sada već intelektualci, često mi pišu i, između ostalog, iznose svoje impresije o tome koliko su im vannastavne aktivnosti pomogle u daljem školovanju. Razbili su tremu, stekli samopouzdanje, shvatili da vrijede i da su sposobni da van učionice pokažu ko su. Veoma sam angažovana na društvenim mrežama, pratim sajtove, literarne konkurse, prijavljujem ih na konkurse i to daje rezultate. Aktivnostima kroz sekcije obilježavamo praznike i slična aktuelna dešavanja u društvu. U saradnji sa Centrom za kulturu moji učenici učestvuju na mnogim manifestacijama kao voditelji i recitatori i na taj način razvijaju preduzetnički i volonterski duh. Moji učenici su promovisali svoje književno stvaralaštvo i van granica naše države (Sarajevo, Tuzla, Čačak, Novi Sad). Takođe, pomazem im da objavljuju svoja djela u zbornicima, a većina njih su članovi književnih udruženja u zemlji i inostranstvu. Četiri moja učenika, koja su objavila prve knjige vođeni mojim aktivnostima, ušli su u Antologiju crnogorske književnosti za mlade, čija se publikacija očekuje ove godine. Baveći se i sama pisanjem, motivisala sam ih da se i oni posveti pisanju pa sam svojim radom izrodila već zapažene mlade pisce poput: Seada Šahmana, Harisa Zekića, Tajle Kurpejović, Amre Tahir-

Umjetnost ima svoj univerzalni jezik koji kod mladih ljudi utemeljuje kosmopolitski duh

„Prosvjetni rad”: Koja bila Vaša originalna poruka za mlade naraštaje: zašto bi tokom školovanja trebalo da razvijaju svoje umjetničke sklonosti?

Bibić Šabotić: Umjetnost spaja ljudе, ona oplemenjuje, humanizuje i socijalizuje čovjeka. Aristotel je rekao da umjetnost ujek ima neki cilj, a ako je tako, onda umjetnost stimuliše ljudska čula i um. Umjetnošću se utemeljuju životni stavovi, razvija se javno mišljenje, šire se vidici, razbi-

jaju se stereotipi i predrašude, tako da pored estetskih vrijednosti umjetnost poprima i funkcionalnu ulogu. Umjetnost ima svoj univerzalni jezik koji kod mladih ljudi utemeljuje kosmopolitski duh. Ovo su dovoljni razlozi da svom snagom motiviršem mlade ljude da se bave umjetnošću.

Pisanjem protiv trivijalnosti i prolaznosti

„Prosvjetni rad”: I sami se bavite književnim radom. Došao ste objavili nekoliko započinjenih knjiga. Šta za Vas predstavlja spisateljski rad?

Bibić Šabotić: Smisao svog postojanja pronalazim

u porodicu, u radu sa učenicima, a opuštajući trenuci moje svakodnevne egzistencije ogledaju se u pisjanju i stvaranju djela, koja ispunjavaju moju ličnost. Svjedoci smo da živimo u vremenu če smo okruženi svakodnevnim stresnim situacijama. Sam čin pisanja mi omogućava da u takvim momentima pronađem mir i spokojstvo u sebi i oslobođim se negativne energije, što doprinosi mom napredovanju u drugim sferama života. Pisanjem se odupirem trivijalnosti i prolaznosti. Ljudi umiru, ali za sobom ostavljaju djela koja ih čine besmrtnim i živjeće i tražeće sve dok je čovječanstvo i dok se o njima govori i piše. Vjerujem da će moja djela postati besmrtna i podsećaće na vrijeme, događaje i mene kao pica i čovjeka.

Stručno usavršavanje zaposlenih u obrazovanju neizostavan segment cjeloživotnog učenja

„Prosvjetni rad”: Konstantno radite na sopstvenom stručnom usavršavanju. Zbog čega mislite da je važan taj vid cjeloživotnog učenja?

Bibić Šabotić: Stručno usavršavanje zaposlenih u obrazovanju postao je neizostavan segment cjeloživotnog učenja i unapređenja kvaliteta rada nastavnika, profesora, učitelja, stručnih saradnika i direktora. O svom stručnom usavršavanju koje podrazmijeva kako školske, tako i vanškolske aktivnosti, mora voditi računa svaki prosvjetni radnik koji želi da unapređuje svoj rad, učini ga kvalitetnijim, kreativnijim, prijemučivim za današnje učenike. Na svakome od nas je da izvrši procjenu svojih profesionalnih afiniteta, profesionalnih nedostataka koje želimo da unaprijedimo. Svjesni smo da je znanje potrebno obnavljati i nakon fakulteta, da je obrazovanje živ proces i da je nemoguće jednom nešto naučiti i predavati to narednih trideset godina. Naime, nastavnička profesija je prepoznata kao veza društva i mladih generacija, ona je postala poprište mnogih zahtjeva za promjenom i unapređenjem. Razvoj nauke i tehnike doprinio je ekspanziji količine znanja, pa su s tim u vezi postavljeni novi

standardi. Usljed promjena uzrokovanih informacijsko-komunikacijskim tehnologijama i ekspanzije količine znanja postavljena su nova očekivanja od mladih tokom školovanja i njihovog kasnijeg rada, tako da se od prosvjetnih radnika traži da se stručno usavršavaju poštjući nove standarde. U Crnoj Gori je trenutno u središtu obrazovnih reformi povezana odgovornost nastavnika i škole za obrazovne ishode učenika (eksterna provjera znanja), zatim, od škola se očekuje da prepozna negativne pojave u društvu (zavisnost, nasilje), da sprovidi inkluzivno obrazovanje, a od nastavnika da se prilagode različitim stilovima učenja učenika, da promovišu međusobno poštivanje i toleranciju u multikulturalnim sredinama te stvaraju zanimljivo, sadržajno i relevantno okruženje za učenje. Sve navedene promjene zahtijevaju od nastavnika puno višu razinu kompetencija (znanja, vještina i stava) i njihovo usavršavanje u okviru cjeloživotnog/trajnog profesionalnog razvoja. Prema tome, prosvjetni radnici treba svakodnevno da uđu u sebe.

Brojne aktivnosti u narednom periodu

„Prosvjetni rad”: Koji su planovi za naredni period kad je u pitanju Vaš profesionalni, ali i vannastavni angažman?

Bibić Šabotić: Tokom ljetnjeg raspusta uradila sam godišnji plan za školu 2016/17. godinu, kada je u pitanju redovna nastava. Naime, uvijek ponese izmjenim, dodam, proširim u planovima. Pripremam i godišnji plan za vannastavne aktivnosti koji će realizovati kroz literarnu, recitatorsku i dramsku sekciju, kao i kroz klub filantropa. Jedan moj učenik će objaviti zbirku pjesama i u toku su aktivnosti u vezi sa njim angažovanjem. Sa učenicima dramske sekcije prikazaču pozorišnu predstavu. Imam poziv iz Beograda da jedne profesorice koja mi je ponudila saradnju u razmjeni iskustava učenika i škola. Pokušaću uz podršku škole i opštine da sa učenicima realizujem tu pošetu. Nekako se uvijek moje planiranje proširi tokom godine. Prošle godine sam planirala dvadeset vannastavnih aktivnosti, a do kraja školske godine realizovala sam četrdesetak. Jednostavno, često mi se nametnu neplaniранe obaveze koje ja vješto implementiram. Nadam se da će i ove godine biti tako. Član sam PRNŠ u školi i nadam se da ču i na ovom planu dati doprinos. Prioriteti su mi seminarji jer u posljednje dvije godine nije sam bila u situaciji da prisustvujem ovom vidu usavršavanja. Započela sam istraživački rad „Odnos profesor-ucenik u školi“ i vjerujem da će ovaj rad ove godine realizovati. Imam u rukopisu novu zbirku pjesama i novu zbirku kratkih priča. Namjeravam da ih publikujem u 2017. godini. Koristim svaki trenutak slobodnog vremena i čini mi se da je u tome i kruna mog uspjeha.

Razgovarao: N. Nikolić

KORISTIM SVAKI TRENUŠAK SLOBODNOG VREMENA I ČINI MI SE DA JE U TOME I KRUNA MOG USPJEHA: Sa talentovanim učenicima

vić, Brahma Braca Kajevića, Almine Murić, Arijalde Fejzić i Amine Kučić. Zahvaljujući mom mentorstvu, ovi mlađi ljudi su, u proteklih devet godina, objavili jedanaest knjiga (dvjet zbirki pjesama i dva romana), a mnogi od njih su svoj rad okitili nagradama. Napisala sam i režirala 22 pozorišna teksta, koja su moji učenici inscenirali za dake i građanstvo. U dva navrata smo prisustvovali Kotorskog festivala pozorišta za đecu, a predstavili smo se i podgoričkoj i petnjičkoj publici. Takođe, nekoliko putu su realizovane humanitarne pozorišne predstave. Saglasicete se da ih svojim entuzijazmom dovoljno motivišem.

„Oktoih“ se nadovezao na priznanje za filantropiju

PONOSIM SE „ISKROM“ JER JE ONA I NAGRADA SVIH MLADIH LJUDI KOJI SU PROŠLI KROZ MOJE PROJEKTE, A BILO IH JE NA STOTINE

Priznaču da je ova nagrada ostavila poseban pečat u mom radu. Naime, često sam dobijala kritike od pojedinačica da je moj posao sizičovski, da uzalud trošim dragocjeno vrijeme i da, izražiću se narodski – nema hleba od toga. To su najčešće govorili oni koji su svoje bogomdano vrijeme trošili gledajući Farmu, Velikog brata i slične riječi program. Shvatićete da želim da kažem da je nagrada ‘Iskra’ srušila predrasude mnogih koji samo u materijalizmu vide svrhu svoje egzistencije

„Prosvjetni rad“: Protekle godine doobili ste i nagradu „Iskra“ za filantropiju. Šta nam možete reći o Vašem aktivizmu u ovoj oblasti?

Bibić Šabotić: Svaki čovjek u sebi posjeduje moralno-psihološke osobine koje profilisu njegovu ličnost, ali i vaspitanje roditelja i te kako doprinosi razvojnog procesu individue. Odgojena sam u patrijarhalnoj i religioznoj porodici. Vaspitavala sam se da uvijek pomognem ljudima jer to oplemenjuje i katarzično djeluje na dušu. Posao prosvjetnog radnika dao mi je „vjetar u led“. Pružila mi se prilika da djelujem sa populacijom koja je najpodložnija promjenama i koja na najbolji način upija inovacije, znači, sa mlađim ljudima. Shvatila sam da sam, pored samopouzdanja koje su sticali moji učenici, doprinijela i proširivanju i učvršćivanju

njihovog znanja, ali i njihovoj humanizaciji jer mi se dešavalo da ti mlađi ljudi često puste pokoju suzu poslije realizacije projekta. Osim toga, osmijeh na licima onih kojima sam sa učenicima davalala sebe, bili su jači i od najjačih klade. U većini slučajeva moji projekti su se realizovali u Centru za kulturu. Dešavalo se da na nekom od projekata prisustvuje i do 700 ljudi i to većinom mlađog naraštaja. To mi je značilo puno jer sam uspijevala da ih sklonim sa ulicu, da ih izvučem iz zaguljivih lokala i da bar na ovaj način suzbijem poreve mlađih koji su skloni mnogim porocima. Živimo u vremenu alienacije kada se, nažalost, otudujemo jedni od drugih. No, moj duh, iako svjestan okolnosti, nije posustao pred naletom ove devijantne pojave u društvu. Sve ove godine nastojala sam da dam doprinos ovoj zajednici u onim sferama

života koje oplemenjuju, humanizuju i edukuju čovjeka. Nagrada „Iskra“ je potvrdila moj angažman i pokazala da ima nade za aktivistke poput mene, a istovremeno me motivisala da nastavim sa svojim filantropskim aktivnostima. Priznaču da je ova nagrada ostavila poseban pečat u mom radu. Naime, često sam dobijala kritike od pojedinačica da je moj posao sizičovski, da uzalud trošim dragocjeno vrijeme i da, izražiću se narodski – nema hleba od toga. To su najčešće govorili oni koji su svoje bogomdano vrijeme trošili gledajući Farmu, Velikog brata i slične riječi program. Shvatićete da želim da kažem da je nagrada „Iskra“ srušila predrasude mnogih koji samo u materijalizmu vide svrhu svoje egzistencije. Ponosim se „Iskrom“ jer je ona i nagrada svih mlađih ljudi koji su prošli kroz moje projekte, a bilo ih je na stotine.

AKTUELNOSTI

Sastanak ministra prosvjete mr Predrag Bošković sa ambasadorom Slovačke Republike u Crnoj Gori Romanom Hlobenom i predstvincima Fakulteta političkih nauka i međunarodnih odnosa u Banskoj Bistrici

MOBILNOST STUDENATA KLJUČNA ZA POVEĆANJE KVALITETA I SVEOBUVATNOSTI ZNANJA

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković: Slovačka Republika umnogome pomogla Crnoj Gori na putu ka nezavisnosti, Evropskoj uniji i NATO-u. On je predstavio izazove sa kojima se suočava crnogorski obrazovni sistem i doda da se crnogorskim studentima otvara sve više mogućnosti

Ambasador Romano Hloben kazao da je prioritet Vlade Slovačke saradnja sa Zapadnim Balkanom i stavlja akcenat na saradnju u oblasti visokog obrazovanja

Dekan prof. dr Branislav Kovačik: Jedna od mogućih oblasti saradnje sa Crnom Gorom upravo oblast studija bezbjednosti koje se kao nova oblast izučavaju na ovom fakultetu, a koje bi zbog sličnosti dviju država bile jednako značajne za Crnu Goru koliko i za Slovačku

Na sastanku ministra prosvjete mr Predraga Boškovića sa ambasadorom Slovačke Republike u Crnoj Gori Romanom Hlobenom i predstvincima Fakulteta političkih nauka i međunarodnih odnosa u Banskoj Bistrici dekanom prof. dr Branislavom Kovačikom i šefom Katedre za studije bezbjednosti doc. dr Rastislavom Kazanskim razgovarano je o izazovima i saradnji u oblasti visokog obrazovanja.

Ambasador Slovačke Republike poohvalio je odgovornu politiku Vlade Crne Gore na putu ka Evropskoj uniji. On je naglasio da na ovom putu Crna Gora ima punu podršku Slovačke Republike.

Kada je oblast obrazovanja u pitanju, ambasador je rekao je da je prioritet Vlade Slovačke saradnja sa Zapadnim Balkanom i stavlja akcenat na saradnju u oblasti visokog obrazovanja kojoj će

umnogome doprinijeti potpisivanje Memoranduma o razumjevanju između Fakulteta političkih nauka (FPN) u Podgorici i Fakulteta političkih nauka i međunarodnih odnosa u Banskoj Bistrici.

Dekan Fakulteta političkih nauka i međunarodnih odnosa u Banskoj Bistrici prof. dr Branislav Kovačik predstavio je studijske oblasti na Fakultetu i rekao da je jedna od mogućih oblasti saradnje sa Cr-

NOVA SARADNJA SLOVAČKOG I CRNOGORSKOG FAKULTETA: Sa sastanka

nom Gorom upravo oblast studija bezbjednosti koja se kao nova oblast izučava na ovom fakultetu, a koje bi zbog sličnosti dviju država bile jednako značajna za Crnu Goru koliko i za Slovačku. On je izrazio zadovoljstvo zbog potpisivanja Memoranduma o razumjevanju sa FPN u Podgorici naglasivši važnost razmjene ne samo studenata, već i profesora.

Šef Katedre za studije bezbjednosti u međunarodnim odnosima doc. dr Rastislav Kazanski istakao je da je ova studijska oblast od izuzetnog značaja za zemlje poput Crne Gore i Slovačke. Naglasio je da je Katedra orijentisana na praktičnu nastavu

i da su znanja koje stiču na ovim studijama veoma važna za budućnost dviju zemalja.

Ministar Bošković je zahvalio na poseti i podsetio da je Slovačka Republika umnogome pomogla Crnoj Gori na putu ka nezavisnosti, Evropskoj uniji i NATO-u.

On je predstavio izazove sa kojima se suočava crnogorski obrazovni sistem i doda da se crnogorskim studentima otvara sve više mogućnosti. Takođe je ocjenio da je saradnja između Fakulteta političkih nauka i međunarodnih odnosa u Banskoj Bistrici i FPN u Podgorici od izuzetnog značaja za studente obije zemlje i doda da će Ministarstvo prosvje-

te pružiti podržati ovu saradnju jer je mobilnost studenata ključna za povećanje kvaliteta i sveobuhvatnosti znanja kako studenata, tako i profesora.

Ministar je prediočio da je mobilnost studenata u regionu veoma popularna zbog sličnosti jezika i upoznaju sa problemom sumnjivih diploma sa kojim se suočava region kao i naporima koje ministri obrazovanja ulažu kako bi riješili ovaj problem.

On je izrazio zadovoljstvo što se novom saradnjom slovačkog i crnogorskog fakulteta studentima otvara mogućnost sticanja kvalitetnog znanja na respektabilnom univerzitetu.

10

Prosječni rad

Okt.
2016
Broj
47

U Baru osnovana nevladina organizacija Jezička, književna i novinarska radionica „Dječja riječ“

PODSTICAJ ZA TALETOVANU ĐECU

Cilj radionice kulturno uzdizanje đece koje, osim aktivnosti radionice, podrazumijeva organizovane odlaske na pozorišne predstave, adekvatne filmske projekcije, koncerte, sajam knjiga u Podgorici

NA RADOST UČENIKA: Sa svečanog otvaranja

U prostorijama kreativne radionice „Male ručke“ u Baru počela je da radi nevladina organizacija Jezička, književna i novinarska radionica „Dječja riječ“, koju su osnovali prosvjetne radnice iz grada pod Rumijom Biljana Vukmanović i Gordana Brajović.

„Ideja o osnivanju NVO „Dječja riječ“ potekla je u ime podrške deci koja su talentovana za literarno stvaralaštvo i živu riječ, uz kreativni momenat kao neizostavni dio ovakvih talenata. Radionice su zamišljene kao šaroliki niz aktivnosti i projekata, koje će se međusobno prožimati i dopunjavati, tako da nijedan sastanak neće biti ‘prazan hod’, već uvijek novi izazov kojim će đeca razvijati svoj talent, postavljati više ciljeve i dostizati ih uz instrukcije i podršku voditeljki radionice“, isti su organizatorki.

Vukmanović i Brajović ukazuju da se svaki projekt razlikuje od prethodnjeg, te da svaki ima drugačiji metodološki pristup i cilj.

„Uz to, cilj radionice je kulturno uzdizanje đece koje, osim aktivnosti radionice, podrazumijeva organizovane odlaske na pozorišne predstave, adekvatne filmske projekcije, koncerte, sajam knjiga u Podgorici. Sa ovih dešavanja đeca će pisati izvještaje i reportaže“, naglašavaju one, dodajući: „Osim toga, radionica će intenzivirati saradnju sa lokalnom zajednicom, te će na-

ši članovi u prostorijama radionice imati priliku da se druže sa piscima, glumcima, muzičkim virtuozima, likovnim umjetnicima, odnosno svima onima koji su svojim talentom i angažovanjem doprli u sam vrh kulturne sfere našeg društva. Ukoliko to bude moguće, ostvariće saradnju i sa institucijama obrazovanja na kreativan način, takođe putem pažljivo osmišlje-

nih projekata, što joj omogućava zakon, jer je u pitanju NVO.“

Termini u kojima će se organizovati aktivnosti radionice su ponedeljak i četvrtak od 16: 00 do 17: 30 (stariji uzrast, od VI do IX razreda) i od 17: 30 do 18: 30 (mladi uzrast, od III do V razreda). Radionice za stariji uzrast vodiće Biljana Vukmanović, a za mlađi Gordana Brajović.

N.N.

U Zavodu za školstvo održan trodnevni seminar o podršci darovitim učenicima u osnovnim i srednjim školama

STVARANJE SISTEMSKIH USLOVA ZA KVALITETNO OBRAZOVANJE I VASPITANJE

Mr Tanja Bezić, predsednica Ekspertske grupe za edukaciju darovitih učenika u Zavodu za školstvo Republike Slovenije, predstavila slovenački koncept rada sa nadarenima

Učesnici razmatrali primjenu skale za procjenu darovitosti učenika, procjenu nadarenosti sa ljestvicama za nastavnike, kreiranje indikatora kvaliteta primjerenih školskom i širem društvenom kontekstu na primjeru jedne crnogorske osnovne i jedne srednje škole

UKAZANO NA VAŽNOST MODELA IDENTIFIKACIJE NADARENIH ĐAKA: Sa seminara

Gost trodnevne Ekspertske misije za podršku darovitim učenicima u osnovnim i srednjim školama, održanoj u Zavodu za školstvo u Podgorici, bila je mr Tanja Bezić, predsednica Ekspertske grupe za edukaciju darovitih učenika u Zavodu za školstvo Republike Slovenije. Ona je predstvincima Zavoda za školstvo, Ministarstva prosvjete, Ispitnog centra, Centra za stručno obrazovanje, nastavnicima i stručnim saradnicima iz nekoliko osnovnih i srednjih škola predstavila slovenački koncept rada sa darovitim učenicima. Poštuje se organizovalo Ministarstvo prosvjete u saradnji sa Zavodom za školstvo u cilju realizacije ciljeva i zadataka iz Strategije za razvoj i podršku darovitim učenicima (2015-2019) u Crnoj Gori.

Na opšte ciljeve Strategije ukazale su Olivera Nikolić, savjetnica iz Ministarstva prosvjete, i Ljiljana Ivanović, v. d. pomoćnica direktora u Zavodu za školstvo. Riječ je o stvaranju sistemskih uslova za kvalitetno osnovno i srednje obrazovanje i vaspitanje darovitih učenika, razvijanju njihovih sposobnosti i talenata, te obezbjeđivanju odgovarajuće podrške svakom darovitom đetetu da se njegove sposobnosti razvijaju. One su posebno istakle važnost modela identifikacije darovitih učenika koji bi bio primijeren našim obrazovno-vaspitnim ustanovama.

Ekspertica Bezić je predstavnike našeg obrazovnog sistema upoznala sa konceptom identifikacije nadarenih učenika koji se u Sloveniji razvija od 1996. godine, metodologijom implementacije koncepta otkrivanja i rada s nadarenima i indikatorima kvaliteta. U radionicama su učesnici seminara razmatrali primjenu skale za procjenu darovitosti učenika, procjenu nadarenosti sa ljestvicama za nastavnike, kreiranje indikatora kvaliteta primjerenih školskom i širem društvenom kontekstu na primjeru jedne crnogorske osnovne i jedne srednje škole.

Lj. V.

Ministarstvo prosvjete raspisalo Konkurs za dodjelu Državne nagrade „Oktoih“ za 2016. godinu

PRIJEDLOGE SLATI DO 15. NOVEMBRA

Ministarstvo prosvjete raspisalo je Konkurs za dodjelu Državne nagrade „Oktoih“ za 2016. godinu. Prijedlozi kandidata za dobitnike ovog priznanja podnose se do 15. novembra ove godine.

Državna nagrada „Oktoih“ dodjeljuje se građaninu Crne Gore ili pravnom lici koje ima šedište na teritoriji Crne Gore, za ostvarene izuzetne rezultate u oblasti vaspitanja i ob-

razovanja, kao i učeničkog i studentskog standarda. Ukupno se mogu dodijeliti tri nagrade.

Prijedlozi se podnose Žiriju za dodjelu Državne nagrade „Oktoih“, Ministarstvo prosvjete, Ul. Vaka Đurovića b. b., 81000 Podgorica.

Predlagajući je dužan da uz prijedlog dostavi i pisane dokaze za njegovo obrazloženje.

Prijedlozi koji ne budu dostavljeni Žiriju u naznačenom roku, neće se razmatrati.

Vlada Crne Gore donijela je Strategiju za mlade 2017–2021, s Aktionim planom za 2017. godinu

POSTAVLJEN FORMALNI OKVIR ZA SISTEMATIČNO UNAPREĐENJE POLOŽAJA MLADIH

Kao strateški ciljevi u oblasti razvoja omladinske politike definisani su: oticanje barijera za pristup tržištu rada, podrška razvoju preduzetništva mladih, smanjenje neaktivnosti mladih, podrška razvoju neformalnog učenja, povećanje mobilnosti mladih, unapređenje kvaliteta kulturnih sadržaja za mlade, kao i unapređenje okvira za sprovođenje Strategije

Na sednici održanoj 29. septembra, Vlada Crne Gore donijela je Strategiju za mlade 2017–2021, s Aktionim planom za 2017. godinu. U cilju uključivanja mladih u donošenje odluka i sprovođenje javnih politika, Strategijom je postavljen formalni okvir za sistematicno unapređenje položaja mladih u Crnoj Gori i utvrđene su nadležnosti subjekata omladinske politike, dugoročni ciljevi i aktivnosti, kao i finansijske, administrativne i druge mjeru za njihovo ostvarivanje.

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković je kazao da je ovim dokumentom zakružen normativno formalni okvir za unapređenje položaja mladih. Zakon je već usvojen, a u izradi strategije, uz predstavnike više ministarstava, učestvovao je preko 1.200 mladih.

On je ukazao da su kao strateški ciljevi u oblasti razvoja omladinske politike definisani: oticanje barijera za pristup tržištu rada, podrška razvoju preduzetništva mladih, smanjenje neaktivnosti mla-

dih, podrška razvoju neformalnog učenja, povećanje mobilnosti mladih, unapređenje kvaliteta kulturnih sadržaja za mlade, kao i unapređenje okvira za sprovođenje Strategije.

Ministar Bošković je istakao da omladinska politika nije prioritet samo naše Vlade, već je i politika međuregionalne saradnje. Sa sastanka u Parizu na kojem je bio predsednik Vlade Crne Gore, a bili su prisutni svi premijeri iz regionala zajedno sa premijerima Francuske, Njemačke, Austrije i Italije, poslata je snažna poruka da je potrebno kvalitetnije bavljenje politikom mladih, rješavanje njihove nezaposlenosti, koja je posebno izražena na Balkanu.

Zbog toga je dogovoren otvaranje kancelarije za mlade u Tirani sa kancelarijama u svakoj državi a biće osnovana i u Crnoj Gori.

Direktor Uprave za mlade i sport Igor Vušurović primio članove mlade vaterpolo reprezentacije Crne Gore, svjetske vicešampionke

DOSTOJNO PREDSTAVLJALI SVOJU ZEMLJU

Igor Vušurović: U prethodnom periodu u evropskoj i svjetskoj vaterpolo i plivačkoj federaciji vaša imena i prezimena bila su vezana za Crnu Goru. Siguran sam da će tako biti, a mi ćemo se truditi da vam omogućimo dobar sportski programski razvoj

Veljko Uskoković, selektor: Podgorica je pokazala da je pravi sportski grad i da može organizovati velika takmičenja, i veća od šampionata

SPORT JE SUROV, ALI I PRAVIĆAN: Vušurović sa reprezentativcima i članovima stručnog štaba

Direktor Uprave za mlade i sport Igor Vušurović primio je u vili „Gorica“ članove mlade vaterpolo reprezentacije Crne Gore, koji su na svjetskom juniorskom prvenstvu, nedavno održanom u Podgorici, osvojili srebrnu medalju.

On je zahvalio mladim sportistima zbog načina na koji su predstavljali Crnu Goru.

„U prethodnom periodu u evropskoj i svjetskoj vaterpolo i plivačkoj federaciji vaša imena i prezimena bila su vezana za Crnu Goru. Siguran sam da će tako biti, a mi ćemo se truditi da vam omogućimo do-

bar sportski programski razvoj“, kazao je on, dodajući: „Zajednička pobeda vaterpolista i to što su stvorili atmosferu koja je na bazenu Sportskog centra Morača svake večeri privlačila veliki broj ljudi. To je velika pobeda. Vidjeli ste i kako sport može da bude surov, pa u finalu nijeste dosanjali san i osvajanje zlatne medalje. Koliko je surov, toliko je i korektan i pravičan, da je vam mogućnost da se na narednom Evropskom prvenstvu sportski revanširate sportskim protivnicima i dokažete kvalitet.“

Selektor Veljko Uskoković izrazio je zahvalnost

Glavnom gradu i Crnoj Gori na podršci tokom čitavog šampionata.

„Hvala Organizacionom odboru na odličnoj organizaciji šampionata, Podgorica je pokazala da je pravi sportski grad i da može organizovati velika takmičenja i veća od šampionata. Nadam se da ćemo uskoro gledati još ozbiljnija i kvalitetnija takmičenja. Ponosni smo što smo igrali finale i što smo iza sebe ostavili mnoge velesile. Mi potencijal crpiamo iz četiri kluba, nadam se da će ih uskoro biti više“, istakao je on.

N. N.

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković sastao se sa predstvincima Agencije za međunarodnu saradnju i koordinaciju Republike Turske (TIKA)

U OBRAZOVNE USTANOVE ULOŽENO VIŠE OD 50 MILIONA EURA

Sa sastanka u Ministarstvu prosvjete

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković razgovarao je sa koordinatorom Agencije za međunarodnu saradnju i koordinaciju Republike Turske (TIKA) Ahmetom Altunom o nastavku saradnje i unaprijeđenju kvaliteta rada u obrazovno-vaspitnim ustanovama.

Ministar Bošković je nagnao da je Vlada Crne Gore uložila u infrastrukturu obrazovnih ustanova više od 50 miliona eura, te da nastavlja investiranje.

Koordinator Altun je zahvalio ministru Boškoviću na dosadašnjoj saradnji i istakao da će Agenci-

ja nastaviti da pruža podršku Ministarstvu prosvjete u cilju unapređenja obrazovno-vaspitnog sistema Crne Gore.

Na sastanku je takođe bilo riječi i o realizaciji pilot projekta uvođenja turskog jezika u obrazovni sistem.

O. Đ.

U organizaciji Centra za stručno obrazovanje u Podgorici održan okrugli sto „Otvorimo svoja vrata za polaznike trećeg životnog doba“

PROMOVISANI RAZLIČITI OBLICI OBRAZOVANJA I UČENJA STARIJIH

OBILJEŽEN MEĐUNARODNI DAN STARIJIH OSOBA: Učesnici okruglog stola

Povodom Međunarodnog dana starijih osoba – 1. oktobra, u Podgorici je u organizaciji Centra za stručno obrazovanje Oodržan okrugli sto na temu „Otvorimo svoja vrata za polaznike trećeg životnog doba“. U radu skupa učesvovali su predstavnici: Ministarstva rada i socijalnog staranja, Zavoda za školstvo, Ispitnog centra, Centra za stručno obrazovanje, Udrženja penzionera Crne Gore, Udrženja penzi-

onera Podgorice, JU Srednje stručne škole „Spasoje Raspopović“, Centra za obrazovanje i trening – ZOPT, Urban protection training centra Montenegro, Kluba zdravlja Podgorica i NVO „Naše doba“.

Na okruglog stolu promovisani su različiti oblici obrazovanja i učenja starijih u cilju aktivnog zdravog starenja i unapređenja kvaliteta života. Ovom aktivnošću obilježen je Među-

narodni dan starijih osoba i uspostavljena je saradnja između obrazovnih institucija, organizatora obrazovanja odraslih i nevladinih organizacija sa udruženjima penzionera.

Preporuka sa okruglog stola je da sve zainteresovane strane treba tijesno da saraduju, osmisle obrazovnu ponudu za starije osobe i organizuju različite aktivnosti za njih u lokalnoj zajednici.

Lj. V.

AKTUELNOSTI

Prof. dr Igor Đurović, redovni profesor na Elektrotehničkom fakultetu u Podgorici, dobitnik Trinaestojulske nagrade

PRIZNANJE ČITAVOJ ELEKTROTEHNIČKOJ STRUCI

Bez zajedničkog istraživanja i boravka u drugim istraživačkim centrima nema dobrog naučnika.

Što se tiče finansiranja nauke u Crnoj Gori posljednjih godina je bilo pomaka u smislu Centra uspješnosti i većih grantova iz Heric-programa (kredita Svjetske banke), prije četiri godine su bili finansirani nacionalni projekt itd. Mislim da je potrebno formirati fond za nauku sa stalnim sredstvima

Prof. dr Igor Đurović, redovni profesor na Elektrotehničkom fakultetu u Podgorici, dobitnik je Trinaestojulske nagrade za 2016. godinu za izuzetnu naučnu dostignuća. Najznačajnije državno priznanje u Crnoj Gori Đurović je dobio za naučni doprinos u dizajniranju QML estimatora.

Šta za Vas znači ova nagrada? Da li je to moment u kojem ste bili najponosniji na sebe i svoj rad?

Trinaestojulska nagrada predstavlja najveće priznanje za naučni rad koje se dodjeljuje u našoj zemlji. Ta činjenica me ne, kao i svakog drugog pojedinca, mora ispuniti ponosom. Naučni rad danas nije individualan. Stoga ovu nagradu doživljavam kao priznanje čitavoj elektrotehničkoj struci, Elektrotehničkom fakultetu, a posebno grupi za digitalnu obradu signala koja već 25 godina produžuje rezultate na visokom međunarodnom nivou u ponekad teškim uslovima. Nagrada me je na neki način iznenadila jer je čitav proces od kandidovanja, prikupljanja dokumentacije do odluke bio kratak.

Šta Vas je podstaklo da se bavite tom temom i možete li našim čitaocima približiti njen značaj i primjenjivost u nauci?

Od 1994. godine i upisa magistarskih studija počeo sam da se bavim obradom nestacionarnih signala. Prva oblast sa kojom sam se susreuo bila je vremensko-frekvencijska analiza signala pod mentorstvom prof. dr Ljubiše Stankovića. Riječ je o oblasti koja neki signal koji ima promjenljivi frekvencijski oblik (primjeri su govor, muzika, vibracije kod mehaničkih uređaja ali i one kod seizmičkih pojava, radarski signali, sonarni signali, brojni biomedicinski signali itd) pokušava da prikaže kao sliku gdje se po jednoj osi prikazuje stanje signala u vremenu a po drugoj frekvencijski sadržaj. Dakle, cilj vremensko-frekvencijske analize je da se signal razumije, odnosno da se od nečega što je

nepoznatog sadržaja izvrši analiza kako bi se pojedine karakteristike signala raspoznale. Kako je mnoštvo signala koji se mogu analizirati ovim transformacijama i kako su zahtevi pred vremensko-frekvencijske transformacije raznovrsni to je ovo oblast koja daje dosta slobode u radu. U toku izrade doktorske disertacije počeo sam da radim na neparameterskoj estimaciji signalnih komponenti koje su prepoznate u toj kojoj predstavlja vremensko-frekvencijsku transformaciju. Ovdje je cilj da se odrede neke karakteristike signala što je moguće preciznije na osnovu prepoznatog dijela vremensko-frekvencijske ravnini u kojoj se taj signal nalazi. U ovoj oblasti je mnogo suženija problematika nego što je slučaj kod vremensko-frekvencijske analize koja se svodi na to da se za svaki trenutak odredi neka karakteristika signala (najpozatija je tzv. trenutna frekvencija) što je moguće brže i preciznije. Postoji i treća oblast ovih istraživanja koja se naziva parametarska estimacija. Kod ove oblasti pretpostavlja se da znamo funkciju koja predstavlja signal ili njegove parametre pa se problem svodi na estimaciju (projekciju) svega nekoliko parametara signala. Važan period rada u ovom polju je bio do sredine 1990. godine kada se smatralo da je dalji napredak u ovoj oblasti nemoguć. Međutim, posljednjih nekoliko godina pojavili su se značajni rezultati koji su drastično popravili mogućnosti parametarske estimacije. Imao sam tu sreću da sam na vrijeme prepoznao nove mogućnosti u ovoj oblasti te sam dao doprinos „povratku u modu“ ove problematike. Kao što rekoh velike su primjene ove oblasti od govoru, muzike, radara, sonara, seizmike, biologije, medicine, ...

Koliko su Vam studije na Elektrotehničkom fakultetu u Podgorici pomogle u pronađenju sopstvenog izraza u nauci, posebno u kontekstu bavljenja temama koje vas posebno zanimaju, a tiču se obrade signala?

Kao srednjoškolac sam se takmičio iz matematike. Obrađujući signala je oblast koju se bavi primjenom disciplinom, kao što je elektrotehnika sa složenim matematičkim aparatom. Sa obradom signala sam se susreo na četvrtoj godini studija još 1993. godine i to je, uz mogućnost da kao saradnik ostanem da radim na fakultetu, na neki način opredijelio moju dalju karijeru. Rečeno bi se da je nekada postojalo više razumijevanja i prostora za mlade talentovane ljude nego što je to nažalost danas slučaj.

U cilju sopstvenog usavršavanja idete na studijska putovanja. To izmještanje iz jednog prostora u drugi neminovno donosi novinu u radu. Koliko su vam ona uistinu koristila, a koliko su, takođe, bitna mladim talentovanim studentima, naučnicima i istraživačima?

Bez zajedničkog istraživanja i boravka u drugim istraživačkim centrima nema dobrog naučnika. Mladi čovjek koji misli da će „popiti svu pamet“ na jednom mjestu grđno se varu. Bitni su duži odlasci na kojima se naučnik upoznaje sa drugim načinima razmišljanja, materijalnim preuslovima, novim tehnologijama i tehnikama, drugaćijom organizacijom, ciljevima rada, itd. Da ne govorimo o tome da jedan intelektualac mora da bude upoznat sa drugim kulturama, da u njima živi i da se sa njima saživi. Kroz ovakve boravke stvara se i mreža kontakata za buduću saradnju.

Bavite se profesurom, zatim naučnim radom, objavljujete radove u renomiranim međunarodnim časopisima, autor ste i koautor više univerzitetskih udžbenika, praktikuma, rukovodite projekti... Šta Vas najviše ispunjava od navedenog?

Nije teško zaključiti da je bavljenje naučnim radom ono što me najviše ispunjava. Saradnja sa mlađim kolegama i studentima je takođe jedan od bojljih djelova svakodnevnog rada

Igor Đurović

jednog univerzitetskog nastavnika. Postoji mnogo drugih svakodnevnih aktivnosti ali je pritisak administrativnih zaduženja, formulira i dopisa u posljednje vrijeme nadišao gotovo sve ostale poslove.

Koje savjete najčešće dajete svojim studentima, u smislu uspjeha u oblasti kojom se bave?

Moj savjet je izaberite sami svoj poziv. Tehnologija i nauka se mijenjaju ogromnom brzinom. Za 50 godina, na kraju radnog vijeka nauka i tehnologija će se razviti u potpuno nepredvidljivim pravcima u odnosu na ono sa čime se sada srijećemo, svijet neće izgledati ovačko kako danas izgleda. Stoga nema potrebe da se slušaju bilo čiji pojedinačni savjeti i autoritet već svaki mladi čovjek treba da sam prouči ono što se u edukacijskom trenutku nudi ovdje, u okruženju ili šire i da izabere ono za čim ima afinitet i ono što će mu u budućnosti potencijalno donijeti satisfakciju. Svi vam možemo misliti dobro – od roditelja do stručnjaka ali mi stariji ako namećemo svoje mišljenje na neki način namećemo svoju prevaziđenost. Možete se konsultovati i poslušati mudre i dobronamerne savjete ali morale sami donijeti odluku sagledavajući stvari iz mnoštva uglova.

U Crnoj Gori je teško biti naučnik i živjeti od tog rada. Pojačana komercijalizacija visokog obrazovanja i njegovo usmjeravanje

ko vrijeme i resurse. Krajnji cilj – tehnički i ekonomski razvoj društva se ne može postići preko noći. Zahtjeva barem 10–20 godina, koncezus svih društvenih činilaca, bez naglih zaokreta, itd. Bez dobro osmišljene, realistične strategije i njenog dosljednog provođenja nauka neće doprinijeti društvu koliko bi to mogla i trebala.

Kakvi su uslovi u Crnoj Gori za bavljenje prirodnim naukama, tehnologijama, inženjeringom, matematikom?

Naravno nisu previše dobrili nisu ni tako loši. Uredaji i softverski alati su sve dostupniji, informacije o nauci se mogu naći na online bibliotekama i društvenim mrežama (ResearchGate, Scholar itd). Kome to nije dovoljno može da se potradi da ostvari kontakt sa jačim istraživačkim centrima i da dio istraživanja obavi тамо. Od „kukanja“ nema previše koristi a ako neko želi da popravi društvo u kome živi i nauku u Crnoj Gori najbolje je da popravi sebe.

Da li biste i šta promijenili u obrazovnom sistemu u Crnoj Gori?

Prvo bih obustavio na najmanje dvije godine svaku dajuću reformisanje i eksperimentisanje sa obrazovnim sistemom. Poznato je da je obrazovanje inercijalan sistem i da greške koje se naprave na nekom nivou mogu da utiču na društvo desetinama godina. Mnoge zemlje su uočile da minimalne promjene u sistemu obrazovanja mogu donijeti, na primjer, loše rezultate u ekonomiji i do 20 godina nakon uvođenja bez obzira na najbolje namjere. Svake godine mijenjamo zakone, pravila, planove i programe, a nemamo metodologiju ni snagu da provjerimo kakve efekte ima na dalje obrazovanje i uopšte na mogućnosti učenika i studenata kasnije u životu. Kao univerzitetski nastavnik, koji radi sa mlađim ljudima koji su se školovali 13 godina, šokiran sam rezultatima naših reformi. Imamo studente koji su uvjek žale na nedostatak sredstava. Što se tiče finansiranja nauke i Crnoj Gori posljednjih godina je bilo pomaka u smislu Centra uspješnosti i većih grantova iz Heric-programa (kredita Svjetske banke), prije četiri godine su bili finansirani nacionalni projekt itd. Mislim da je potrebno formirati fond za nauku sa stalnim sredstvima.

Stalnost ovih sredstava koja ne moraju biti prevelika (upitan je kapacitet naših naučnih institucija da kvalitetno upotrijebi velika sredstva) je neophodan da naučno-istraživačke установe mogu planirati aktivnosti. Bez dugoročnog planiranja ne ma napretka. Još važnije je da se realistično sagledaju prioriteti naučne djelatnosti u Crnoj Gori. Oni ne mogu biti preuzeti iz strateških dokumentata Evropske unije niti se mogu povezati sa oblastima koje su naznačene kao prioritetne u razvoju našeg društva ako u tim oblastima postoji malo ili nimalo naučnih kapaciteta. Da bi se od ničega stvorila ozbiljna naučna grupa potrebno je više od 20 godina. Treće i vjerojatno najbitnije, mi nemamo pravilno usmjeravanje što očekujemo od nauke i koja je uloga nauke u društvu. Danas, uloge nauke u nekom društvu su dobro osjetljive. U ostvarivanju ovih uloga ciljeva mora se ići po redoslijedu. Prvi koraci zahtjevaju dosljednost i čvrstinu ali ne i preveli-

Šta Vas trenutno zaokuplja i kakvi su Vam planovi u bavljenju naučno-istraživačkim radom?

Planovi su da tokom narednih šest mjeseci nastavim da radim na temi parametarskih estimatora za koju sam nagrađen Trinaestojulsom nagradom. Kasnije planiram da se posvetim istraživanju ekspertskih sistema za obradu multimedijalnih podataka. Postoje i drugi planovi ali su uslovljeni, prije svega, mogućnošću angažovanja saradnika.

O. Đ.

BIOGRAFIJA

Igor Đurović je rođen 29. 08. 1971. u Cetinju. Osnovnu i srednju školu prirodno-matematičkog smjera završio je u Herceg Novom. Dobitnik je više priznanja na republičkim takmičenjima učenika srednjih škola iz matematike. Diplomirao je na smjeru Elektronika na Elektrotehničkom fakultetu u Podgorici 1994. godine. Na istom fakultetu je magistrirao („Funkcija jezgra u vremensko-frekvencijskoj analizi i softverski paket za realizaciju distribucija“) i doktorirao („Vremensko-frekvencijske reprezentacije u estimaciji parametara signala sa primjenom u digitalnom watermarkingu“), 1996. i 2000. respectivno. U zvanja docenta, vanrednog profesora i redovnog profesora biran je 2001., 2006. i 2011. godine na Elektrotehničkom fakultetu. Bio je šef Katedre za računare, rukovodilac postdiplomskih studija, rukovodilac doktorskih studija na Fakultetu i član Senata Univerziteta. Poredavao je na više drugih jedinicama Univerziteta Crne Gore a bio je i gestujući nastavnik na Fakultetu za proizvodnju i menadžment, Trebinje, Univerziteta u Istočnom Sarajevu, BiH. Član je Senata Univerziteta Crne Gore 2011. do 2014. godine. Autor i koautor više univerzitetskih udžbenika kao i više skripti, praktikuma itd. Bio je mentor na više doktorskih disertacija i magistratura. Autor je oko 200 radova, od toga preko 70 u vodećim međunarodnim časopisima iz obrade signala i srodnih oblasti. Editor je jedne monografije publikovane u našoj zemlji i autor radova u dvije monografije. Autor je četiri poglavlja u naučnim monografijama izdanim od renomiranih međunarodnih izdavača i koautor jedne knjige publikovane u Njemačkoj. Radovi su vezani za više tema iz obrade signala sa primjenama: estimacija parametara signala; vremensko-frekvencijska analiza sa primjenama; multimedijalni signali i sistemi; obrada signala u telekomunikacijama; primjena u električnim kolicima i električnim mjerjenjima itd. Do sada su ovi radovi citirani više od 500 puta u okviru ISI Web of Knowledge, od kojih samo radovi iz oblasti digitalnog watermarking-a oko 100 puta. Rad dr. Igora Đurovića je ostao veoma zapažen pa je recenzent sa preko 100 recenzija u više od 25 vodećih međunarodnih časopisa. Pored ovoga bio je recenzent i više domaćih i regionalnih časopisa. Član editorijalnog odbora ili pridruženi editor bio je u više uglednih međunarodnih časopisa, od kojih se izdvaja jedan od najuglednijih časopisa

iz oblasti obrade signala Elsevier „Signal Processing“. Član je editorijalnog odbora Journal of Electrical and Computer Engineering, Hindawi a bio je član editorijalnog odbora časopisa Research Letters in Signal Processing, Hindawi. Bio je vodeći gostujući editor za Eurasip (Evropsko udruženje za obradu signala) Journal on Advances in Signal Processing za specijalni broj „Robust processing of non-stationary signals“. Član je editorijalnog bordova, recenzent i član programskih komiteta nekoliko međunarodnih i regionalnih konferencija. Pored toga, veći broj radova je proglašavan najboljim u sekcijama na domaćim konferencijama. Senior Member IEEE (vodeće svjetsko udruženje inženjera elektrotehnike i elektronike) je od 2006. godine. Bio je rukovodilac lokalnih timova, partner i učesnik na većem broju nacionalnih, bilateralnih i međunarodnih projekata finansiranih od strane Volkswagen stiftung, FP 7, Tempus, CNRS, JSPS, DoD Canada, WUS Austria, Ministarstvo nauke Crne Gore itd. Od novembra 2001. do novembra 2002. boravio je kao stipendista Japanskog društva za unapređenje nauke (JSPS) na Kyoto Institute of Technology. Bio je na kracim boravcima na inostranim univerzitetima i to: Univerzitet Aristotel Solun, Arifitcial Inteligence and Image Analysis Laboratory (Laboratorijska za vještačku inteligenciju i analizu slike), Grčka, veći broj Univerziteta u SAD u okviru International Visitors Program, Ruhr University Bochum, Signal Theory Group, Njemačka u okviru Volkswagen stiftung projekta, ENSIETA, Brest, Francuska, u okviru PAI Pelikan projekta, GIPSA lab, INP Grenoble, Francuska u okviru CNRS projekta, Nacionalni aerokosmički univerzitet, Kharakov, Ukrajina, Tampere univerzitet za tehnologiju, Tampere, Finska, itd. Bio je član komisije za obranu doktorske disertacije na Department for Mathematical Statistics, Lund University, Lund, Švedska. Dobitnik je nagrade Crnogorske akademije nauka i umjetnosti iz Fonda Petra Vukčevića 2002. godine. Član je i prvi predsjednik Centra za mlade naučnike CANU. Organizovao je više skupova u okviru CANU: „Mobilne i bežične komunikacije: stanje i perspektive“ 2009. godine, „Visoko obrazovanje u Crnoj Gori: stanje i perspektive“ 2011. godine, „Važnost GEO inicijativa i crnogorski kapaciteti u ovim oblastima“ 2011. godine.

Časopisi: „Komuna“ (Časopis za lokalnu samoupravu i njegovanje baštine Crne Gore, broj 20, oktobar 2016)

SLIČNOSTI U CRNOJ GORI VEĆE OD RAZLIČITOSTI

Nedavno je objavljen novi, jubilarni 20. broj „Komune“, časopisa za lokalnu samoupravu i njegovanje baštine Crne Gore, u kojem čitaoci mogu pročitati brojne tekstove iz istorije, kulture, te drugih oblasti važnih za očuvanje ovdašnje bogatice i multikulturalne tradicije.

U uvodniku Minje Bojanica može se pročitati nadahnuto slovo o „Komuninom“ jubileju.

„Mada je ova novina, svojevrsna posvećenica našoj baštini, izvjesno i po respektabilnim ocjenama, veoma brzo osvojila svoje mjesto na crnogorskoj, pa i regionalnoj medijskoj sceni, valja reći da ona i nadalje ponajviše počiva na onom pomenu tomu višku entuzijazma svjesnih pojedinaca, okupljenih oko ‘Komune’, te naše temeljne želje-vodilje i za poželjnim evropskim iskorakom kad su i nebrojeni dragulji našeg nasljeda u pitanju, a i odgovoru”, navodi se u tekstu.

Kao rijetko đe u Evropi, i u svijetu, manjine su bez rezerve uz svoju državu Crnu Goru

Dr Derviš Beli Selhanović piše o tome kako je „svada prošlosti i sadašnjosti smrt budućnosti“.

„Kao rijetko gdje u Evropi, i u svijetu, manjine, kako ih zovemo u Crnoj Gori, bez rezerve su uz svoju državu Crnu Goru, a to su pokazale na svim istorijskim najvećim iskušenjima i raskršćima. Sličnosti su u Crnoj Gori ipak veće od različitosti. Jezik, običaji i svakodnevni život, sistem vrijednosti i mnogo drugog čine suživot još čvršćim i bogatijim“, zapisao je on i dodata da je Crna Gora „velika za sve nas“.

Život kao hobi

„Tražim trag trajanja“ naziv je članka dr Blagote Mitrića.

„Nekad je za mene moj život bio običan hobi. Uspio sam, naime, da od njega napravim jednu igru, manje ili više zanimljivu, zavisno od igre, koju bih odabrala da igram. (Danas, a i od prije desetak godina, moj život mi više nije ni hobi). U tim, tadašnjim igrama, vrlo životnim, a po prirodi čist hobi, stvarao sam najveća uzbudjenja, skoro do dramatičnosti“, svjedoči autor.

O virdžinama, ostajnicama i tobelijama

O fenomenu virdžinama, ostajnicama i tobelijama pisao je Marijan Mašo Miljić.

„Tobelija (virdžina, virdžinacija) je varijanta zavjetovanja u kojoj se devojka svojom voljom odriče svoga ženskog bića, kako bi kazala Marijana Gušić, tako da društveno postaje muškarac, ‘manje-više nezavisan u porodicu’, bez obaveze na sljediću. Kod nas se, u Kučima, takva devojka naziva cura“, piše Miljić.

U islamskoj kulturi njegovanje kulture pisane riječi zauzima posebno mjesto

Temom orijentalnog pisanih nasljeda u tekstu pod nazivom „Karakter božanskog slova“ bavila se dr Dragana Kujović.

„Jezik zadržava svoje simboličke vrijednosti i kada

se njime prestanemo služiti kao sredstvom komunikacije. U islamskoj kulturi njegovanje kulture pisane riječi zauzima posebno mjesto, i zanimljivo je da su knjige, posebno one vjerskog sadržaja u kućama odlagane na posebnim mjestima, tako da je i danas Kur'an smješten na najvišoj i najčišćoj polici, zamotan u komad čiste ili ukrašen tkanine“, može se, između ostalog, pročitati u članku.

Prijatelji s prestižne engleske adrese

U fokusu interesovanja Dejana Vukovića našla se tema iz istorije crnogorske diplomacije, o „priateljima s prestižne engleske adrese“.

„Dolaskom Vilijama Gledstona za britanskog premjera, povoljan vjetar sa Ostrva dopire do slobodnih crnogorskih planina i daje zamah njenim hrabrim vitezovima u vječitoj borbi za slobodu, naročito tokom „Ulcinsko-pitanja“ (1880) kada se brojna međunarodna flota nalazi na Jadranu, na čelu sa engleskim admiralom Sejmurom“, zapisao je Vuković.

Stolovača – stolica aristokratskog stava

Mr Željko Rutović je pisao o crnogorskoj stolovači, a članak je naslovio „Stolica aristokratskog stava“.

„Stolovača je ručno radena od plemenitog drvenata, obično od javora, oraha, trešnje... Pažljivo se biralo drvo koje bi se u fazi pripreme, nategnuto držalo čitavu zimu, što je drevna tehnika pomoći koje se dobija zakriviljenost. Od nahiye do nahiye, stolovače su se razlikovale po tipu, ritmu linija, njansama i specifičnim ukrašnim lokal karakteristikama, koje su finalizovane kao osobeni kreativni neindustrijski rukopis majstora tog doba“, piše ovaj autor.

tekst na papiru, a kasnije ga dorađivaо na svojoj pisaćoj mašini“, seća se ovaj autor.

Jusuf Sinan paša, vojskovođa novskih korijena

Neobičnu priču o velikom veziru Jusufu Sinan paši, vojskovođi novskih korijena, ispričao je Ajdin Rakić.

„Deset godina bio je kapetan glavne osmanske flote, a nakon toga 1596. je imenovan za velikog vezira. Na toj funkciji je bio skoro dva mjeseca. Umro je 1606. godine u turskom gradu Djurbakiru. Rođen kao katoličko dijete Scipione, umro je kao Jusuf Sinan paša veliki muslimanski vojskovođa, osmanski vezir i kapetan osmanske flote. Njegova majka, prelijepa Neslišah sa bedema hercegnovske tvrđave, dizdareva kći, ostala je do kraja svog života u Mesini i umrla kao Lukrecija“, navodi se u članku.

O djelu slikara Ibrahima Kurpejovića

U tekstu pod nazivom „Riječ je zavičaj slike“, Salko Luboder osvrnuo se na djelo slikara Ibrahima Kurpejovića.

„Pojašnjavajući da kao misleće biće i stvaralač, istinski posvećen afirmaciji estetskih vrijednosti i umjetničku oplemenjenog života, umjetnik naglašava da je njegovo stvaralaštvo trag vremena, refleksija doživljajnog koja se ubočiava kroz prefinjene filtere njegovog bića. On, zapravo, doživljava slikarstvo, sam stvaralački čin, ‘kao impulse koji dolaze iznutra i koji mi daju potpunu slobodu u izražavanju‘“, piše ovaj autor.

O karijeri kulnog crnogorskog i jugoslovenskog kantautora Miladina Šobića

Na stihove i karijeru velikog crnogorskog i jugoslovenskog kantautora Miladina Šobića podsetio je dr Goran Sekulović u tekstu „Kad život šedoči pjesmu“.

„Miladin Šobić je začutao u pravo vrijeme. U sam sumrak uoči noći nestanka zemlje i države kojoj je podario svoju poeziju i muziku i čiji je dio istorije. Zamislite da je nastavio da piše stihove i nastupa (o) u (ne)vremenu devedesetih, on, on koji je u svojim pjesmama nastavio, predvidio i video, tragični i krvavi zaplet, rasplet i građanski rat, kraj i nestanak jedne velike humanističke (i komunističke) zemlje i države Nade i Utopije – ‘...građanstvo se kolje?’ (čime kao da je predviđao i aktuelni globalni terorizam) i ‘Al’ medalja svaka zlatna/lma ona iza plota/Gdje se crna jama kopa/Crno kolo gdje se mota’“, ističe Sekulović.

Stevan Šćepo Labudović, legenda beranske fotografije

Adem Ado Softić je pisao o legendi beranske fotografije Stevanu Šćepu Labudoviću.

„Šćepovo osamdesetogodišnje druženje sa fotoaparatom zaokruženo je ljetos njegovim dolaskom u Berane, u društvu Nj. E. gospodina Abdellhamida Šebšuba, ambasadora NDR Alžir u Beogradu, te obilaskom rođene kuće i nekadašnjeg izloga

očeve knjižare u kojoj je prije punih osam decenija prvi put ugledao mali bakelite ‘Kodak’ fiks fokus“, zapisaо je on.

Bihor poznat po brojnim zanatima

Stari zanati u Bihoru, „od opačara do Zubara“, tema su članka mr Saita Šabotića.

„Pored bogatstva u šumskom pokrivaču, oblast Bihor je poznata i po svojim vodenim potencijalima. To je bilo od izvanrednog značaja za razvoj mlinarstva, odnosno zanata vodeničara. I ovaj zanat je potpuno zamro u Bihoru. Ilustracije radi, dobar poznavalac Bihora profesor Salija Adrović u monografiji ‘Gornji Bihor’, koja je objavljena 1995, nabrojao je da je na području Gornjeg Bihora postojalo 107 vodenica, o kojima danas postoje rijetki kazivači i sjećanja i nažlost samo po neki materijal-

“dom trezvenosti”, koji je nekada postojao u Beranama.

„Otvaranjem Doma trezvenosti građanstvo Berane se upoznalo sa pozorištem. Narod je vrlo rado privratio prikazivanje komada što je doprinijelo i razvoju pozorišnog života. Naročito su bile popularne komedije Branislava Nušića i Koste Trifkovića“, može se pročitati u ovom članku.

Biseri ulcinske arhitektonske baštine

U tekstu pod nazivom „Biseri baštine zarasli u krov“ dr Gani Karamanaga ukazuje na ulcinske građevine koje se danas nalaze u nedopustivo lošem stanju.

„Pašina džamija ima u svom sastavu hamam, koji je jedini takve vrste u Crnoj Gori, turbe. Bila je i česma, koja je uklonjena 1970, kada je proširen put. Česma je bila na desnoj strani puta na zidu

ni ostatak...“, naglašava on.

Jubilej 120 godina rada nikšićke pivare

„Komuna“ je posvetila pažnju i jednom od značajnih privrednih jubileja – 120 godina od osnivanja pivare u Nikšiću.

„Nakon 19 godina od privatizacije, Pivara ‘Trebešja’ je uspješan kolektiv, koji je i u godini jubileja dobitnik nagrade Privredne komore za uspješno poslovanje. Iako u stranom vlasništvu, Pivara je i dalje percipirana kao domaća kompanija. Nekoliko faktora utiče na ovakvu percepciju. Prije svega, Pivara je prepoznata kao kompanija koja podržava manifestacije od značaja za društvo, bilo da se radi o muzici, sportu, kulturi ili umjetnosti. S druge strane, vlasnik Pivare, korporacija Molson Coors, izuzetno uvažava i podstiče lokalne specifičnosti svih pivara koje posluju u njenom sastavu“, podseća Amer Ramušović.

„Nakon českih izviđača, došlo je pozorište iz Češke. I tako se krenulo sa turizmom...“, piše on.

du, koji je pripadao nekada porodici Đurašković. Ostalo je zapamćeno da je tađa jedan inženjer pitao: ‘Kako se zove ova česma?’.

„Kada je dobio odgovor da se zove Pašina česma nastavio je: ‘E, neće više paša piti vode iz ove česme’. Česma nikad nije obnovljena“, zapisao je autor.

O počecima turizma u Budvi

O Budvi, gradu milenijumskog trajanja, pisao je Veselin Konjević.

„Plažni turizam počinje dvadesetih godina 20. vijeka, dolaskom prvih stranaca na obale Budvanske rivijere. Prvi turistički gosti Budve bili su skauti (izviđači) iz Češke, za koje je Budva postala mjesto stalnog odmora. Godine 1923. osnovano je turističko društvo ‘Mogren’ koje je ubrzo stupilo u vezu sa stranim agencijama. Nakon čeških izviđača, došlo je pozorište iz Češke. I tako se krenulo sa turizmom...“, piše on.

Podgorica u datumima i brojkama

Slijedi tekst Vlada Đ. Dušetića, u kojem ovaj autor piše o neobičnom Zelenom

kršu u Bečićima, za koji ističe kako je na svojevrsan način bio „imidiž marker i obilježio početak razvoja turizma na Bečićkoj plaži“. Vesko Baltić je pisao o prostoru nekadašnjeg mojkovačkog jalovišta, koji je danas „definišan kao najveća razvojna čansa“. Tu je i članak Željka Milovića pod nazivom „Naš Japanac Jasucić“, u kojem je ovaj autor pisao o japanskom umjetniku „čije dvije kamene skulpture i danas krase dvorište OŠ ‘Blažo Jokov Orlandić’“.

Husein Tuzović je autor teksta o zborniku članaka Danila Burzana, koji prikazuje „Podgoricu u datumima i brojkama“.

„Počeo je od onoga što se zbivalo na teritoriji bezimene Podgorice, i to od trećeg vijeka Stare ere. Tada je na ovom tlu bilo poznato samo da je riječ o ilirskom gradu Meteonu, docnije srednjovjekovnom Medunu, 10 km udaljenom od ovog mjesta, prema Kučima. On, dalje, citira i mišljenje raznih putopisaca o životu na ovom prostoru, naročito u ranom Srednjem vijeku. Pominje i dalmatinskog kneza Tugomira, o tome da se ime Podgorica javlja u 10. vijeku“, ističe Tuzović.

O monografiji „Kulturne znamenitosti Gusinja“ mr Halila Markišića

O monografiji „Kulturne znamenitosti Gusinja“ mr Halila Markišića pisao je Fađil Hadžić.

„U knjizi se prepliću i oslikavaju istorijski fakti, imena ljudi, vijekovi i godine starosti, istorijske i društvene situacije, melanholične fotografije kao ovjekovječeni trenutak života, pjesme prohujalih vremena, što nam sve skupa i na svoj način kazuje priču o nekom prošlom vaktu i zemanu i šalje poruku dolazćim generacijama da čuvaju i inspirišu se vrijednostima ostavštine svojih preduka, kako bi sigurnijim koracima kročili u, nadati se, srećniju budućnost“, pojašnjava ovaj autor.

Brojni prikazi i zanimljivi članci

Slijede prikazi fotomontaža Andrijevice Ane i Dušana Stijovića koji je izšao iz pera dr Draška Došljaka, osvrta na knjigu eseja Ramiža Hadžibegovića pod nazivom „Blisko kraj“, o koj je pisao Vojislav Bulatović, te prikazi knjiga „Homo mašina“ Željka Rutovića (Sead Alić) i „Beskopnik“ Borisa Jovanovića Kastela (Jovanka Vukanović).

„Komuna“ još objavljuje tekstove „Đavo na skijama“ Radmile Perović, „Mitini crnogorskog posrnuća“ Vladimira Kekovića, „Spomen na nesuđenog cara“ Željka Starčevića, „Miljkozili ili milijari“ Radmile Perović, „Naše zapretano koturanje“ Branislava Borilovića, „Tru u oku Katunjana“ Vildana Ramusovića, kao i „Kazivanje knjaževog šitonoše“ Nikole Tatara. Na kraju ovog broja časopisa mogu se pročitati izvještaji sa promocija „Komune“ u Podgorici i Petnjici.

Direktor i glavni urednik „Komune“ je mr Amer Ramušović, a izvršni urednik Mirna Bojanović.

N. N.

TEME

Sofistička ideja obrazovanja

PRVI PROFESIONALNI UČITELJI MUDROSTI, PRAKTIČNIH ZNANJA I VJEŠTINA

Osnov sofističke teorije vaspitanja postaje pojam čovjekove prirode pod kojom sofisti podrazumijevaju jedinstvo tijela i duše, imajući prije svega u vidu čovjekovu duhovnu prirodu. Sofisti su, u duhu pedagoškog optimizma, vjerovali da se čovjekova priroda može vaspitati o čemu svjedoči njihova vjera u ideal oblikovanja čovjekovog karaktera

Piše:
Prof. dr Slavka Gvozdenović

Nastanak sofističke ideje je čovjekovog obrazovanja trebalo bi, prije svega, posmatrati u kontekstu cje-lokupnog društveno-istorijskog razvoja i političkih promjena u starogrčkom svijetu u 5. vijeku prije n. e. Atina je u tom vremenu bila središte filozofskog, društvenog, političkog, kulturnog i duhovnog života helenskog svijeta. Grčki državni vaspitači i filozofi su u znanju, kao novoj duhovnoj moći tog vremena, vidjeli snagu koja oblikuje čovjekov karakter i stavlja je u funkciju ostvarivanja tog cilja. Čovjek i njegov svijet, vještina življena i upravljanje životom, postaju glavne teme filozofskog interesa i svakodnevnih političkih zbivanja. U tom kontekstu sa sofistima i Sokratom počinje antropološki period u grčkoj filozofiji. Verner Jeger, na primjer, konstataju da sofistika nije nastala iz naučno-teorijske nego u cjelini iz praktične potrebe, naglašavajući da su u istoriji ljudskog duha sofisti „podjednako nužna pojava kao Sokrat i Platon, koji se, uostalom, bez njih kao pret-hodnika ne mogu ni zamisliti.“ (V. Jeger: *Paideia*, Novi Sad, 1991, str. 152). Briga za čovjeka i njegov moralni svijet pothranjivala je potrebu za znanjima vezanim za učestvovanje u političkom životu atinske države – što svje-

doči o istorijskoj nužnosti pojave sofista.

Jeger sofiste naziva prvim humanistima koje istorija poznaje, što je povezano s činjenicom da su oni tvorci pojma kulture. Iako je poznavanje sofističkih učenja nepotpuno, povezivanje pedagogije i filosofije kulture karakteristično je za sve sofiste, a posebno za Protagoru, koji je smatrao da je ideal obrazovanja čovjeka kruna kulture u najširem smislu. Grči su u sklopu ukupnog vaspitanja humanitet (čovjekobivstvo) vezivali za svojstvo čovjeka kao političkog bića, kao što su i kultura u cjelini shvatali vaspitno-politički.

Posebno mjesto u istoriji obrazovanja

Sofisti (grč. *sophistes* – mudrac ili učitelj mudrosti) su bili predstavnici duha vremena, ljudi širokog iskustva i obrazovanja, prvi profesionalni učitelji mudrosti, praktičnih znanja i vještina. Poznati kao grčki filozofi prosvjetitelji, kao putujući učitelji koji su omladinu poučavali vrlini, govorništvu, pravim i političkim vještinama,

sofisti su okupljali oko sebe sve zainteresovane koji su davali i velike sume novca, da bi se osposobili za političku praksu i razvijanje gorovničke vještina – koje su bile neophodne za političku djelatnost.

U istoriji obrazovanja i opštem razvoju filosofske misli sofistima pripada posebno mjesto, bilo da je riječ o konstituisanju ideje obrazovanja i zahtjevu da se *arete* (vrline) zasnuje na znanju, ili o praktikovanju vještine vaspitanja. Uzakjujući na činjenicu da je tok evropske filozofske misli ponikao kao teorija vaspitne prakse, Džon Dui na primjeru učenja sofista govorio o povezanosti između filozofije i vaspitanja. „Kada su sofisti, prva grupa profesionalnih vaspitača u Evropi, učili mladež vrlini, političkoj vještini, učili je kako da upravlja gradom i domaćinstvom, tada je filozofija počela da se bavi odnosom pojedinačnog prema opštem, ..., odnosom čovjeka prema prirodi, tradicije prema mišljenju, znanja prema djelanjima. Oni su postavili pitanje može li vrlina, priznato savršenstvo bilo koje vrste, da se

nauči? Šta je učenje? Njegova je oblast znanje. Šta je, onda, znanje? Kako se ono postiže?... koji je odnos između nastave, znanja i vrline?“ (Dž. Dui: *Vaspitanje i demokratija*, Cetinje, str. 229–230)

Osnov sofističke teorije vaspitanja postaje pojam čovjekove prirode pod kojom sofisti podrazumijevaju jedinstvo tijela i duše, imajući prije svega u vidu čovjekovu duhovnu prirodu. Sofisti su, u duhu pedagoškog optimizma, vjerovali da se čovjekova priroda može vaspitati o čemu svjedoči njihova vjera u ideal oblikovanja čovjekovog karaktera.

Jedinstvo teorijske i praktične djelatnosti

Sofistička ideja obrazovanja, prema Verneru Jegeru, označava vrhunac unutrašnje istorije grčke države. Zahvaljujući sofistima, *paideia* (na našem jeziku „obrazovanje“, na latinskom *cultura*) je stekla racionalistički osnov kao svjesna ideja i teorija obrazovanja. Obrazovanje grčkog čovjeka (*paideia*) podrazumijeva brigu za oblikovanje duše i tijela, sklanjanje razvoju duhovnih i fizičkih snaga ličnosti, težnju za ostvarivanjem ideje i idealna ljudskosti, formiranje čovjeka u kulturnom, duševnom i duhovnom smislu; proces sticanja ličnog identiteta i kolektivne identifikacije.

Cilj grčke *paideie* prema Jegeru, bio je da se prevaziđe aristokratsko načelo privilegovanog vaspitanja, prema kojem je vrlina bila dostupna samo onima u *cijoj je plemenitoj krvi već ležala* (151). Tom cilju vodilo je svjesno oblikovanje duha – politička vrlina više nije zavisila od aristokratije po krvi, već njeni mjesto zauzima aristokratija po duhu. Obrazovanje duha kao cilj sofističkog vaspitanja, obuhvatilo je prenošenje enciklopedijskih znanja i formalno obrazovanje različitih oblasti du-

ha. „Kao vaspitni principi, oba vida nastave nalaze potvrdu sve do današnjih dana, i to najčešće u obliku kompromisa, a ne u potpunu isključivosti.“ (V. Jeger, str. 153) Zajednička karakteristika sofista sastojala se u tome što su svi htjeli da budu učitelji političke arete i da je ostvare intenzivnim duhovnim obrazovanjem.

Milan Uzelac, na primjer, naglašava da samo obrazovanje, u smislu formiranja čovjeka i građanina, obrazovanje u tradicionalnom značenju te riječi, tj. obrazovanje kao teorijski problem, „po prvi put nalazimo tematizovano kod antičkih sofista,..., jer upravo u njihovo vreme buja relativizam ali i sloboda mišljenja, mogućnost pluri-lističkog pristupa većini problema koji neposredno dotiču svakodnevni život građana.“ (M. Uzelac: *Filozofija obrazovanja*, 2012, str. 16) Sofisti su više nastojali da filozofiju iskoriste za potrebe prakse, nego da praksi uzdignu na nivo filozofije, budući da je u tom vremenu filozofija u sebi nosila jedinstvo teorijske i praktične djelatnosti.

Čovjek je mjeru svih stvari, postojećih da jesu, a nepostojećih da nijesu

Među sofistima se izdvaja Protagora (oko 481–411. g. prije n. e.) koji je važio za jednog od najuglednijih sofista. Branko Bošnjak u Protagorinom učenju razlikuje tri kruga problema: 1. Čovjek (kriterij svega), 2. Dialektika, 3. Skepticizam i relativizam. Poznata Protagonina izreka: „Čovjek je mjeru svih stvari, postojećih da jesu, a nepostojećih da nijesu“, upućuje na oslobađanje čovjekovih unutrašnjih snaga od svih autoriteta, uzdizanje čovjeka iznad mitologije i tradicije, iznad bogova i religije, što svjedoči o prirodi Protagorinog humanizma. Pri tome se postavlja pitanje da li se pod čovjekom

(kao mjerom svih stvari) misli pojedinac, ili ljudski rod. Ako se riječ čovjek tumači u subjektivnom značenju, postoji mogućnost da, u zavisnosti od individualne pozicije onoga ko procjenjuje, sve može biti istina. Ukoliko se misli na ljudski rod, otvorenim ostaje pitanje *mjerila* u različitim vremenima, a samim tim i mogućnost relativističkog razumijevanja satznanja i istine.

Humanističko shvatanje obrazovanja

Veliki sofisti su, kako započa Kopiston, bili obrazovna snaga Helade, iako je jedan od glavnih činilaca u grčkom obrazovanju koji su oni podsticali bila retorika. Dovodeći u sumnju apsolutne osnove tradicionalnih ustanova, vjerovanja i načina života, „sofistika je išla ka pothranjivanju relativističkog stava, mada skriveno zlo u njoj nije bilo toliko u činjenici da je ona postavljala probleme koliko u činjenici da ona nije mogla da ponudi nikakvo zadovoljavajuće intelektualno rešenje problema koje je postavljala.“ (F. Kopiston, *Istorija filozofije*, Tom I Grčka i Rim, Beograd, 1991, str. 131)

Iako su značaj i uloga sofista u istoriji obrazovanja i razvoju filozofske misli u cjelini različito su tumačeni i ocjenjivani, iako je najveći broj njihovih knjiga i spisa izgubljen ili sačuvan fragmentarno, izvjesno je da obnovljeno preispitivanje sofističkih dostignuća svaki put iznova upućuje na promišljanje i preispitivanje humanističkog shvatanja obrazovanja, a sarmim tim i na uspostavljanje našeg odnosa prema kulturnom nasljeđu i neprolaznim duhovnim vrijednostima. U tom smislu briga za čovjeka i ostvarivanje ljudskih mogućnosti jeste briga za unapredavanje života u zajednici, manifestacija vjere u čovjeka i njegovu čovječnost.

nju djeteta, i to ne samo u raredu, nego i kod kuće.

Važnu ulogu pri tome igra stres, a kada je mnogo stresnih situacija, kod čovjeka raste arterijski pritisak, povećava se nivo „stresnih“ hormona, izostrava se opreznost.

Za kratko vrijeme takva reakcija organizma nam ide na ruku, zato što nam pomaže da brže reagujemo na opasnost koja nam prijeti. Ali kada se stres „odomači“ počinje da stvara i izaziva konkretnе fiziološke probleme sve do napada na koru velikog mozga – oblast u kojoj se regulišu najvažnije intelektualne funkcije, koja odgovara za druženje, emocije, ponašanja i nekognitivne sposobnosti.

Naučnici koji su izučavali ovu oblast tokom tri godine utrošili su 9,4 miliona dolara da bi ispitali 27.000 djece i konačno došli do obeshrabrujućih zaključaka. Ovdje bi trebalo istaći da se željeni ponašanje prije dobija stimulacijom i nagrađivanjem dobroh postupaka, nego primjenom kaznenog sistema, koji, makar koliko bio strogi i sveobuhvatan, stvara još veću odbojnost, neposlušnost i nepokoravanje kod djece.

Danas se sve češće mogu čuti vapaji naučnika da sistem batine i šargarepe više ne funkcioniše. I to, prije svega, zato što je postalo jasno da je pedagoška snaga kažnjavanja izvorno ograničena zakonima neurobiologije.

Branko Rakočević,
kulurolog obrazovanja

Problemi obrazovanja u Americi

IZMEĐU BATINE I ŠARGAREPE

Danas se sve češće mogu čuti vapaji naučnika da sistem batine i šargarepe više ne funkcioniše. I to, prije svega, zato što je postalo jasno da je pedagoška snaga kažnjavanja izvorno ograničena zakonima neurobiologije

Rastuća provalja između bogatih u siromašnih u SAD ostaje i dalje jedna od centralnih tema za američko društvo već nekoliko godina. Ona se prenijela i na ulične proteste, o njoj se debatuje i u Kongresu, postala je nezaobilazna tema mnogih knjiga i studija, istražuju je ekonomisti, politikolozi, sociolozi i novinari.

Statistički podaci govore da 40 odsto djece iz siromašnih porodica nije spremno za školovanje

Prema statističkim podacima objavljenim na portalu dosomething.org/us/facts/11-facts-about-education-and-poverty-americ, 40 odsto djece koja žive u siromaštvu nisu spremna za školu. Na kraju četvrtog razreda učenici iz mate-

rijalno neobezbjedenih porodica, kao i Afroamerikanaca i Latinoamerikanaca zaostaju u savladavanju školskog programa za dvije godine, a do završnog razreda zaostajanje se povećava na četiri godine.

Zaostajanje u savladavanju nastavnog programa uzrokuje niz posljedica: djeca napuštaju školu i prije nego je završe i ne pomicajući da je bilo kad nastave, a o eventualnom upisu na univerzitet nema ni pomena. To prouzrokuje dugotrajne posljedice na psihičkom planu: strada njihovo samopouzdanje kao žrtva razočaranja u vlastite sposobnosti i svoju ličnost u cjelini, a na društvenom planu to dovodi do porasta vjerovatnoće izvršenja krivičnih djela i prestupa. Nedostak obrazovanja se negativno odražava i na ukupne prihode porodične zajednice i sve te negativne

okolnosti se još više zaoštavaju kod mlađih pokoljenja.

Postojeći sistem obrazovanja zastareo i treba ga što prije zamjeniti novim, modernijim

Kao posljedica takvog stajanja u SAD se pokreću rasprave o tome kako je postojeći sistem obrazovanja zastario i da treba da ga zamjeni novi koji će uvažavati kako intelektualni tako i psihički razvoj.

U novom viđenju školskog sistema veliki značaj se pridaje karakteru učenika.

Kvaliteti ličnosti daka – njihova sklonost ka stresu, ka saznanjima, njihov optimizam, samokontrola, snaga karaktera, obično ispadaju iz rezultata standardnih testova, ali ne mogu biti bez uticaja na uspjeh

učenika u nastavi i na njihovu želju da produže školovanje.

Niko ne zna kako čovjek stiče karakterne osobine: čvrstu volju, upornost, optimizam, hrabrost

Ta ideja je sama po sebi dobitna poštovanja, ali je ona na samom početku ostvarenja zapala u čorsokak zato što niko ne zna kako se u čovjeku vaspitava i razvija ni snaga volje i karaktera, ni hrabrost, ni optimizam.

Nedavno je Pol Taf, američki pisac i novinar, objavio knjigu „Kako pomoći djetetu da postane uspješan čovek“ (Helping Children Succeed What Works and Why) u kojoj tvrdi da je tim karakternim osobinama nemoguće naučiti učenika u okviru postojećeg školskog sistema. One se stiču u okruženju

ju djeteta, i to ne samo u raredu, nego i kod kuće.

Važnu ulogu pri tome igra stres, a kada je mnogo stresnih situacija, kod čovjeka raste arterijski pritisak, povećava se nivo „stresnih“ hormona, izostrava se opreznost.

Za kratko vrijeme takva reakcija organizma nam ide na ruku, zato što nam pomaže da brže reagujemo na opasnost koja nam prijeti. Ali kada se stres „odomači“ počinje da stvara i izaziva konkretnе fiziološke probleme sve do napada na koru velikog mozga – oblast u kojoj se regulišu najvažnije intelektualne funkcije, koja odgovara za druženje, emocije, ponašanja i nekognitivne sposobnosti.

Naučnici koji su izučavali ovu oblast tokom tri godine utrošili su 9,4 miliona dolara da bi ispitali 27.000 djece i konačno došli do obeshrabrujućih zaključaka.

„Nulta tolerantnost“ većine američkih škola prema upotrebi narkotika

Većina američkih škola ispoljava „nulta trpljivost“ prema korišćenju narkotika, nasilju i drugim vidovima ne-socijalnih postupaka.

Razvoj kartografije u Crnoj Gori

KARTA PETRA I PRVA DOMAĆA KARTA CRNE GORE I PRVA U KOJOJ SU TOPONIMI PISANI ĆIRILICOM

„Držim jaz za znak osobitog blagovolenja naklonosti i povjerenja što me je obdario mapom od Crne Gore, koju je sam načinio. Zaista ovaj je gospodin u svakom prizrenju veliki muž, kao što će se u budušte iz njegovih djela viditi”, piše 1829. godine poljski slavista Andžej Kuharski

I Njegoš je naručivao za potrebe razgraničenja i priznanja suvereniteta Crne Gore karte od Filipa Vukovića (alias Danila Kokotovića), koje se pominju u istoriografskoj i kartografskoj literaturi, ali se još ne zna njihova sADBina, još nijesu istoriografski sigurno utvrđene

Piše: Danijela Radulović, referent za kartografiju u CNB Cetinje

Neosnovano je preovlađujuće mišljenje u istoriografiji i kartografiji da Crna Gora nije stvarala sopstvenu i državnu kartografiju sve do 1918. godine.

Dušan D. Vuksan pisao je da je na Cetinju boravio (1795–1862) i naglasio: „Žao nam je što je ponio i mapu Crne Gore, koju je izradio mitropolit Petar I. Danas bi ona bila za nas dragocjena kao jedan dokaz više bistrine i uma mitropolita Petra I“ (Zapis, Cetinje, 22, 1939, 99).

Tragom ovog Vuksanovog zapisa, dr Ljubomir Durković Jakšić navodi da je godina tragač za tom odnjesnom kartom Petra I i da je konično u mogućnosti da je prikaže (Mitropolita Petra I Petrovića karta Crne Gore, Glasnik etnografskog muzeja knj. II, Cetinje, 1962, 301–304 sa fotokopijama raznih karata i fotokopijama karte Petra I). Obrazlaže da su se gospodari Crne Gore najradije pozivali u međugraničnim sporovima na granice koje je odredio Ivan Crnojević, na koje se oslanjao i mitropolit Petar I u pregovorima sa susjedima 1817. godine, pa i na svoju kartu Crne Gore (Poziva se na V. M. G. Medaković, P. P. Njegoš, Novi Sad, 1882, 82, 83), te da je Kuharski boravio na Cetinju kod Petra I šest dana 1829. gdje je koristio Biblioteku Mitropolije.

Petar I dao niz primjedbi i ustupio svoju kartu

Na mapama Crne Gore, koje je posjedovao Kuharski, Pe-

Najvjerojatnije jedna od kopija karte Petra I koja je dospjela u Beč, Prag, Novi Sad...

tar I je dao niz primjedbi i tom prilikom mu ustupio svoju kartu o čemu je Kuharski zabilježio ovo: „Držim jaz za znak osobitog blagovolenja naklonosti i povjerenja što me je obdario mapom od Crne Gore, koju je sam načinio. Zaista ovaj je gospodin u svakom prizrenju veliki muž, kao što će se u budušte iz njegovih djela viditi“. (Umjesto pozivanja na izvor za ovaj navod, Lj. Durković Jakšić upućuje da će opširno pisati i o literaturi o boravku Kuharskog u Crnoj Gori u svom pripremnom radu u povodu hiljadogodišnjice osnivanja poljske države koja će se održati od 1961. do 1965).

Pretpostavlja se da je ova poklonjena karta Crne Gore dospjela u Biblioteku Odeskog univerziteta u kojoj je završio jedan dio zaostavštine Kuharskog. Na kraju konstatiše da je karta mitropolita Petra I u prepisu slata u njegovo vrijeme u Beč, pa čak docnije, i u Njegoševu dobu (Andrija Gavrilović, Vladika Petar I kao kartograf, Glas Crnogorac, Cetinje 12. IV 1914); da je poslata 1828. i Pavlu Šafariku u Novi Sad koja je sačuvana i nalazi se u Pragu (Osveta, 1895, 880), sada u Šafarikovoj zbirci karata (ŠSM 93. S. B 21) čiju su mu fotokopiju

originalne veličine 65 x 45 cm dostavili poznati naučnici Čehoslovačke akademije nauka dr Karlo Kuhaža i dr Václav Záček i na kojoj je jasno obilježeno da je izradio Petar I Petrović Njegoš. (Na donjem dijelu karte, na lijevoj strani, piše: *Mapam hunc ipse Mitropolita Petri Petrović Negoš manu sua cōfēcit; qua serius skrīta, partim a S. Milutinović, partim a P. Šafarik adjecta sunt*, *na desnoj strani Ex Archivo Metrop. Petri Petrović – kraj ostećen misum peer Symeon. Milutinović Ano 1828*”, a na rubu: „Gu Magaraševiću da predā Gu Šafariku u Novom Sadu koi sočinjava ob (?) izu Landkartusvich' Slavjanskih arred (...?) ach“. Durković zaključno nesporno prevođdi da je kartu izradio Petar I, ali nam ne djeluje da je ostalo precizno preveo, dio koji se odnosi na pomen Sima Milutinovića i Šafarika).

Koristan doprinos toponomastičkom saznanju

Prikazivač ove kraće Durković-Jakšićeve studije, takođe u Glasniku etnografskog muzeja na Cetinju, Gavro A. Škrivanić ocjenjuje da Petar I Petrović Njegoš ovim svojim kartografskim „djelom ulazi u istoriju jugoslovenske kartografije početkom XIX vijeka“ i da je „ova karta utoliko značajnija što predstavlja, koliko nam je to do danas poznato, jedinstveni primjerak karte na kojoj su toponimi pisani cirilicom na narodnom jeziku“. Dopunjava i to da „karta sadrži podjelu ondašnje Crne Gore na nahije, navedena su plemena i bratstva pojedinih plemena, kao i susjedne teritorije, koje nisu bile u sklopu tadašnje Petrove države. Ovakvim prikazivanjem teritorije Crne Gore i susjednih oblasti dat je koristan doprinos toponomastičkom saznanju koje je za nas novo“. Škrivanić navodi da je Durković-Jakšić uz navedeni objavljeni rad dao kao prilog više karata i ovu Petra I Petrovića.

Dakle, karta Petra I je prva domaća karta Crne Gore i prva u kojoj su toponimi pisani cirilicom.

Da je vječna Crna Gora

Politika brisanja Crne Gore sa karte

IMPERIJALNI IDEOLOŠKO-VRIJEDNOSNI STAV KOJI NE ODGOVARA STVARNOM STANJU

Narodni poslanik iz Crne Gore u Narodnoj skupštini prve Jugoslavije isticao je: „Žalim što moram konstatovati, da prema ni jednoj od naših zemalja ta politika brisanja nije sprovedena sa toliko bezobzirnosti, sa kolikom je sprovedena prema Crnoj Gori. Politika brisanja Crne Gore i svega što je crnogorsko, inauguirana 1918., a uzdignuta do visine državnog sistema Vidovdanskim ustavom, briše sve sa bezobzirnošću... Glavno je da se Crna Gora briše. Ona se briše iz udžbenika istorije naših zemalja, briše se sa istorijske karte, briše se i iz administracione strukture naših zemalja. Na administrativnoj karti naše države zaludu ćete tražiti Crnu Goru, nje nema čak ni kao oblasti...!“

Janko Senderdi isključivo ističe da Crna Gora do ujedinjenja 1918. godine nije imala svoju sopstvenu ni službenu kartografiju svoje teritorije (*Kratak historijski pregled razvitka kartografiiranja Crne Gore u XVIII–XX stoljeću*, Geodetski list, Glasilo saveza geodetskih društava FNRJ Jugoslavije, Zagreb, 1955, God. IX (32) br. 7–10, str. 245/246). U osnovi ove studije je jedan imperialni ideološko-vrijednosni stav koji ne odgovara stvarnom stanju, a takođe i njegov kartografski pristup da okupiranu teritoriju Crne Gore ne smatra kartografskim prikazom Crne Gore. Ukazaćemo kratko samo na ideološko-političku vrijednosnu komponentu koja se krije u osnovi ove teze. Smatrujući da politika centralizma i unitarizma prve Jugoslavije podrazumijeva *brisanje* političkih, ekonomskih i kulturnih individualiteta, narodni poslanik iz Crne Gore u Narodnoj skupštini prve Jugoslavije isticao je: „Žalim što moram konstatovati, da prema ni jednoj od naših zemalja ta politika brisanja nije sprovedena sa toliko bezobzirnosti, sa kolikom je sprovedena prema Crnoj Gori. Politika brisanja Crne Gore i svega što je crnogorsko, inauguirana 1918., a uzdignuta do visine državnog sistema Vidovdanskim ustavom, briše sve sa bezobzirnošću, čije su pobude vrlo mutne, a čije je posledice daleko izmiju krajnjem pogledu i najvrednijih umova. Ali ka mari za posljedice! Glavno je da se Crna Gora briše. Ona se briše iz udžbenika istorije naših zemalja, briše se sa istorijske karte, briše se i iz administracione strukture naših zemalja. Na administrativnoj karti naše države zaludu ćete tražiti Crnu Goru, nje nema čak ni kao oblasti...!“ (Stenografske bilješke Narodne skupštine, vanredni saziv, 3. jun 1925, str. 492–493, na ovo ukazuje i akademik Đorđe Borozan).

Knjaževina Crna Gora iz 1859. g, autor Jan Vaclik za potrebe knjaza Danila

Karta Crne Gore iz 1837. g, autor Jeljko Kovaljevski na zahtjev Njegoša

Karta Crne Gore iz 1840. g, autor Filip Vuković Kovaljevski za potrebe Njegoša

kog jezika. Pored toga, Vuković se „pri crnogorskom praviteljstvu“ bavio i crtanjem „topografskih karata“. Jednu takvu njegovu kartu objavio je Jevto M. Milović (*Istorisko-geografski atlas Crne Gore – XVI – XX vijek*, drugo izdanje, ITP Unireks, Nikšić 1993, Branko Pavčević recenzija u ovom Atlasu).

Naručivao karte i platio za potrebe države Crne Gore i knjaz Danilo, kao i knjigu o suverenitetu Crne Gore

Kartografi su ispuštili ili ignorisali i posebno interesantnu kartu Crne Gore koju je sačinio Jan Vaclik 1859. godine (štampana, a urađena prije) koja je *karta domaće provinjencije* (*Katalog izložbe karata Crne Gore i Bugarske*, suizdavač Državnog arhiva Crne Gore na Cetinju i Glavna uprava državnih arhiva Bugarske, Sofija, 2009.

– predgovor i selektor arhivista Srdjan Pejović). Ova karta je od većeg značaja, opštepoznata, štampana, nije uopšte sporna njena vjerodostojnost i postoji kao dokument u arhivu Narodnog muzeja na Cetinju. Izrađena i naručena je za diplomatske potrebe Crne Gore da predstavi svoje granice, koje su rezultat razgraničenja sa susjedima, a za potrebe Pariske konferencije. Naročio je i platio za potrebu države Crne Gore knjaz Danilo, kao i knjigu o suverenitetu Crne Gore od istog autora. Za istu potrebu je naručivao kartu Crne Gore i od Kovaljevskog i drugih stručnjaka.

STAV

Uticaj (ne)saradnje roditelja na uspjeh učenika

KOLIKO GOD ŽELIO I BIO SPOSOBAN, NASTAVNIK NE MOŽE IMATI CJELOVITU SLIKU O ĐETETU BEZ POMOĆI RODITELJA

Nastavnik želi autoritet, a učenik želi više slobode od autoriteta. Jer, najprije je autoritet roditelj, pa učitelj, nastavnik... svi dolaze sa svojim pravilima, zahtjevima, moranjima, koji se često ne uklapaju u đečiji svijet. Do tog suprotstavljanja autoriteta i đečjeg svijeta najčešće dolazi ako su stavovi roditelja i nastavnika neusaglašeni, ako ne sarađuju i ne teže zajedničkom cilju: napretku učenika u učenju i vladanju

Piše:
Mira Malidžan,
profesorica u OŠ „B. V.
Podgoričanin“ u Podgorici

16

Prosjetni rad

Okt.
2016
Broj
47

Obravnanje i vaspitanje je dug i naporan put koji prolaze učenik i nastavnik. Zajednički cilj tog putovanja je sticanje znanja: učenik želi znanje koje mu je potrebno da završi školovanje, a nastavnik traži znanje koje bi mu pokazalo put kojim će najlakše pomoći učeniku da odraste i obrazuje se.

Na tom zajedničkom putu obrazovanja i vaspitanja učenik i nastavnik se ponekad nesvesno i neželjeno sukobljavaju, mire, saraduju, slušaju, povlađuju, a sve te faze čine stepenice do vrha koje se zovu međusobno poštovanje. To je uslov dobre saradnje i staza do cilja kojom mora poći najprije nastavnik: on mora razumjeti i poštovati đečije nestaluke, nezrelost, neznanje, da bi ga mogao dovesti do znanja i zrelosti odraslog čovjeka. Nastavnik želi autoritet, a učenik želi više slobode od autoriteta. Jer, najprije je autoritet roditelj, pa učitelj, nastavnik... svi dolaze sa svojim pravilima, zahtjevima, moranjima, koji se često ne uklapaju u đečji svijet.

Do tog suprotstavljanja autoriteta i đečjeg svijeta najčešće dolazi ako su stavovi roditelja i nastavnika neusaglašeni, ako ne sarađuju i ne teže zajedničkom cilju: napretku učenika u učenju i vladanju.

Kako podstaći želju za znanjem

Kada uđe u učionicu, nastavnik je sam. U njega je uprto trideset i pet pogleda: neki su ljubopitljivi, neki vragolasti, neki stidljivo oboren, neki drski i samouvjereni, neki nesrećni, tužni... Kako naći put do svakog od njih? Kako ljubopitljivom zadovoljstvu radoznašlosti, vragolastog smiriti, stidljivog ohrabriti, drskog upristojiti, nesrećnog oraspoložiti? Kako podstaći želju za znanjem i pokazati da je svijet interesantan i lijep, a ne samo skup pravila koja se moraju poštovati?

Koliko god želio i bio sposoban, nastavnik ne

moe imati cjelovitu sliku o đetetu bez pomoći roditelja. Zato ovaj vid saradnje smatram veoma važnim u vaspitno-obrazovnom procesu i ključem koji može otklučati đečija srca tamo gde nastavne metode ne pomažu.

Cetiri pristupa roditelja

Saradnja sa roditeljima unaprijed se planira i realizuje kroz četiri roditeljska sastanka koja se održavaju poslije svakog klasifikacionog perioda. Roditelji imaju mogućnost da dođu i na individualne konsultacije koje su, takođe, unaprijed predviđene i održavaju se jednom sedmično. Prema tome koliko smatraju važnim konsultacije sa odjelenjskim starješinom, učavaju se četiri pristupa roditelja:

1. Na individualne konsultacije dolaze roditelji i boljih i slabijih učenika, što pokazuje da je roditelje slabijih učenika vjerovatno stid pred drugima: oni neuspješni svog đeteta doživljavaju kao svoj neuspjeh.

2. Na roditeljske sastanke dolaze roditelji boljih učenika;

3. Roditelji koji dolaze po pozivu

4. Roditelji koji ne dolaze nikako.

Bilo da dolazi u školu po pozivu ili samoinicijativno, roditelj dolazi i sa određenim stavom o nastavniku. I tu se, takođe, razlikuju četiri tipa:

a) Roditelj/saradnik, koji razumije svoje đete, paželi da razumije i nastavnika i uvaži njegove sugestije i preporuke;

b) Roditelj sveznajući, koji sve zna i čije dijete sve zna;

c) Roditelj/popustljiv, bez stava i sposobnosti da bude autoritet i uzor đetetu;

d) Nezainteresovan roditelj

Imajući u vidu ovakve stavove i različitost, namaće se potreba za drugaćim vidom saradnje u kojem će roditelji više ispoljavati svoje mišljenje o školi, đetetu, odnosu nastavnik-učenik, učenik-učenik, učenik-roditelj.

Jer:

a) Roditelj saradnik će se truditi da razumije svoje dijete, da mu pomogne, pa će uvažiti stavove i preporuke nastavnika. Kad učenik vidi da roditelj postaje nastavnika i on će ga poštovati, postaće sigurniji, a samim tim i uspešniji;

b) Roditelj sveznajući svojim stavom omalovažava nastavnika; dijete takvog roditelja počinje nastavnika da gleda drugim očima, ali i postaje nesigurnije, a i uspjeh postaje lošiji; sukob autoriteta

ovde je posebno izražen i poguban za učenika;

c) Popustljiv roditelj ima dijete koje je prepusteno samo sebi, koje radi što hoće, ali koje nikad nije sigurno da je ispravno to što radi. Takvo dijete je često nervozno, nesigurno i nastavnika i svakog onog ko postavlja pred njega zahtjeve, doživljava kao teret i prijetnju svojoj slobodi;

d) Nezainteresovan roditelj je čudan spoj riječi u sintagma i teško shvatljiv po značenju: zar roditelj može biti nezainteresovan za svoje dijete? Nažalost, deca takvih roditelja prepoznaju se baš po nezainteresovanosti: po izgledu (odijevanju, stavu, pogledu ispod oka), vidi se zanemarenost, vaspitna zapuštenost, do naznaka proživljenih trauma koje se prepoznaju u stalnom čutanju, nesradnji, nepažnji na času, odbijaju bilo kakvog kontakta...

Promijeniti način saradnje sa roditeljima

Imajući sve to u vidu, kao odjelenjski starješina u razredu u kojem se mogu prepoznati svi nabrojani tipovi učenika i roditelja, shvatila sam da moram promijeniti način saradnje sa roditeljima kako bih olakšala pristup učenicima. Odlučila sam da organizujem grupnu saradnju, da istovremeno okupim roditelje sa istim stavarovima i da unaprijed planiram razgovor sa njima. Podaci u dnevniku su uviđek polazište i osnova za dialog i preporuke da dijete mora uviđek da ima kontrolu, da ima kod kuće vrijeme samo za učenje, ali isto tako i za pomoć u kući i za igru; dijete će se svakako drugačije ponašati ako zna da i roditelj i nastavnik prati njegov počinjanje redovne i dopunske nastave.

Grupni rad sa roditeljima učenika sedmog razreda počeo je u drugom polugodištu školske 2010/2011. godine. Roditelji saradnici su redovno dolazili, po pozivu, svakih petnaest dana. Uz razmjenu mišljenja, saradnja je napredovala. Lako sam dolazila do podataka zašto učenik neki predmet voli manje, neki više, šta ga sprečava da iz nekog predmeta ima bolje rezultate, zašto na neke časove redovno zakašnjava ili izbjegava da dođe, zašto se posvadao sa drugom, zašto ne ide na izlet, itd.

Saradnja sa roditeljima „koji sve znaju“ odvijala se otežano

Već na samom početku, saradnja sa roditeljima

ma „koji sve znaju“ odvijala se otežano. Od pet roditelja, koliko ih je bilo u grupi, na sastanak su došle dvije majke. Prijeđedama tipa „ja sam ispitivala moje dijete i ono je znalo te lekcije“, „vidjela sam da čita lektiru“, „vježbao je matematiku“, „kad ga ja ispitujem, on sve zna“ pokušavaju da nadu krvca na drugoj strani, sakrivaju nemoć i stid zbog neuspjeha đeteta i vlastite nemoći da mu pomognu.

U sredini kakva je ova u kojoj se škola nalazi, neobrazovanoj i poluobrazovanoj, opterećenoj materijalnim problemima, svijest o učenju i znanju kao vrijednosti na niskom je nivou. Uz konstataciju da ne može postići bolji uspjeh jer „on uči, ali ga mrzi nastavnik“, roditelj ne samo da svjesno zatvara sebi oči, nego i đetetu zatvara vrata da bilo šta postigne. Roditelj ne želi da prihvati realnost da dijete nije savladalo gradivo zato što nije učilo, što nema radne navike i izgrađen osećaj odgovornosti. Takvi roditelji teško prihvataju uputstva da bolje kontrolisu đecu, da češće pregledaju sveške, da prate redovnost pohađanja nastave, prisustvo časovima dopunske nastave, da zatraže savjet i mišljenje predmetnog nastavnika i u razgovoru s njim pokušaju da riješi problem.

Slična situacija je uočljiva i u saradnji sa popustljivim roditeljima. Smatraju da je njihovo dijete preopterećeno, da su nastavnici previše zahtjevni, da je razumljivo što dijete ne može sve da postigne...

Škola ne vaspitava i obrazuje učenike samo kroz časove redovne nastave

Realnost teže prihvataju majke. Bojeći se reakcije oca đeteta, one dolaze na sastanke, skrivaju istinu od njega, rodbine i prijatelja i tako postaju đetetov saučesnik i štit pod kojim će on i dalje njegovati neodgovornost, lijenost i gubitki želju da nešto nauči. Iz ove grupe roditelja samo su dva roditelja (očevi) bila na redovnim konsultacijama. Uspjeh đece u učenju i vladanju bio je evidentan.

Nešto zbog poslova van kuće, nešto iz neznanja, nemarnosti i nešvesnosti težine situacije, neki roditelji nisu ozbiljno shvatili konsultacije. Van škole, đeca su i dale je bila prepuštena sama sebi: nisu imala određeno vrijeme za učenje, pomog u kući, slobodno vri-

VIJESTI IZ ŠKOLA

Rječnik frazema (19)

DRAGI KAMEN

Za razliku od brojnih i sličnih frazema, ovaj izraz nije preuzet ni iz Biblije, ni drevnih mitova, legendi, literature, ni narodnih praznovjerica... nije ni vezan za određene istorijske ličnosti. Nastao je tako što se u njemu sačuvalo staro značenje pridjeva „drag“.

Danas kad se kaže „drag“ obično se misli na nešto što je milo, prema čemu osećamo naklonost. Ali, pod izrazom „drag kamen“ podrazumejiva se „skupocjeni kamen“, „kamen velike vrijednosti“. Jer nekad se pridjev drag u smislu „skup“, „skupocjeni“ upotrebljavao vrlo često. Tako u velikom rječniku JAZU piše:

„Drag, dva su glavna značenja, kao što su i u latinskom i german-skim jezicima, jedno: koji mnogo vrijedi (objektivno) a drugo: koga drugi ljubi (subjektivno); uopće se misli da je prvo staro značenje pridjeva „drag“.

Danas pak, pridjev „drag“ u svom prvom, starijem značenju više se i ne upotrebljava osim u rijetkim slučajevima kao što je izraz „drag kamen“.

Zanimljivo je da je od pridjeva „drag“ u značenju „skupocjeni kamen“, „kamen velike vrijednosti“. Jer nekad se pridjev drag u smislu „skup“, „skupocjeni“ upotrebljavao vrlo često. Tako u velikom rječniku JAZU piše:

Priredio: N. Knežević

Na međunarodnom UNESCO ASPnet takmičenju u fotografiji pod nazivom „Sa pčelom – za pčelu“ crnogorske učenice ostvarile veliki uspjeh

DARIJI PRVO, NAĐI DRUGO MJESTO

Cilj takmičenja da se kod mladih razvija interesovanje za pčele i pčelarsku baštinu i doprinese zaštiti pčela

Na međunarodnom UNESCO ASPnet takmičenju u fotografiji pod nazivom „Sa pčelom – za pčelu“, u organizaciji Srednje građevinsko-geodetske i škole životne sredine iz Ljubljane i UNESCO ASPnet mreže Slovenije, predstavnice Crne Gore ostvarile su izvanredan rezultat. Naime, učenica podgoričke Osnovne škole „Pavle Rovinski“ Daria Vlahović osvojila je prvo, a učenica Srednje mješovite škole „17. septembar“ na Žabljaku Nađa Stijepović drugo mjesto.

Cilj takmičenja je da se kod mladih razvija interesovanje za pčele i pčelarsku baštinu i doprinese zaštiti pčela, posebno od parazita varoe. Pravo učenča imali su učenici osnovnih (13–15 godina) i srednjih škola (16–19 godina) UNESCO ASP mreže, navodi se u saopštenju crnogorskog Ministarstva prosvjete.

Foto takmičenje „Sa pčelom – za pčelu“ bilo je dio programa obilježavanja Dana evropske kulturne baštine.

N. N.

samo kroz časove redovne nastave. Ona nudi niz vannastavnih djelatnosti kroz koje učenici mogu istaći svoje sposobnosti. Likovna, literarna, dramska sekcija, sportska i šahovska sekcija, preduzetništvo, samo su neke od djelatnosti, koje u korelaciji sa redovnom predmetnom nastavom mogu i te kako uticati na otvaranje vidika, stvaranje radnih navika, motivisanost učenika da nešto nauče, stvaraju i budu korisni članovi zajednice.

Samo ne smijemo biti nezainteresovani.

VIJESTI IZ ŠKOLA

Ministri prosvjete i ekonomije mr Predrag Bošković i Vladimir Kavarić posjetili Gimnaziju „Petar I Petrović Njegoš“ i JPU „Irena Radović“ u Danilovgradu

VLADA JE OBRAZOVARJE DEFINISALA KAO KLJUČNI PRIORITET U NAREDNOM PERIODU

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković: Za prethodnih 10 godina Vlada je u obrazovni sistem Crne Gore i njegovu infrastrukturu uložila preko 120 miliona eura. U ova dva objekta koja smo posjetili uloženo preko 1,4 milion eura
Ministar ekonomije Vladimir Kavarić: Vlada Crne Gore ulaze u projekte energetske efikasnosti već godinama i do sada je uloženo preko 20 miliona eura u 41 objekat u Crnoj Gori, i to u 30 obrazovnih i 11 zdravstvenih objekata

BIĆE NASTAVLJENO ULAGANJE U OBRAZOVARJE KROZ PROJEKTE ENERGETSKE EFIKASNOSTI: Ministri Kavarić i Bošković i predsednik Đurđević

Vlada Crne Gore uložila je do sada u rekonstrukciju obrazovnih i zdravstvenih ustanova kroz projekte energetske efikasnosti preko 20 miliona eura, dok je u posljednjih 10 godina u obrazovni sistem i njegovu infrastrukturu uloženo preko 120 miliona eura, istaknuto je tokom posête ministra prosvjete mr Predraga Boškovića i ministra ekonomije Vladimira Kavarića Danilovgradu.

Ministri Kavarić i Bošković obišli su predsednikom Opštine Danilovgrad Branislavom Đurđevićem Gimnaziju „Petar I Petrović Njegoš“ i JPU „Irena Radović“ u Danilovgradu, na kojima su u toku radovi na primjeni mjera energetske efikasnosti.

Ministar Bošković je potvrdio da će Vlada već u narednoj školskoj godini nastaviti sa realizacijom projekata iz oblasti energetske efikasnosti. Kako je kazao, Vlada je obrazovanje definisala kao ključni prioritet u narednom periodu, jer je obrazovanje ključ razvoja Crne Gore.

„Za prethodnih 10 godina Vlada je u obrazovni sistem Crne Gore i njegovu infrastrukturu uložila preko 120 miliona eura. U dva objekta koja smo obišli uloženo je preko 1,4 miliona eura. Dakle, to su podaci koji zaista hrabre i koji nas motivišu da nastavimo da razvijamo, prije svega, infrastrukturu, a samim tim i podizemo kvalitet obrazovanja u Crnoj Gori“, kazao je ministar Bošković.

On je dodao da se Vlada neće na tome zauzaviti, jer upravo kroz razvoj predškolskog obrazovanja čemo dostići da kvalitet obrazova-

nja u Crnoj Gori bude na nivou najrazvijenijih evropskih zemalja.

„Kroz reforme koje radimo u obrazovnom sistemu doprinjećemo stvaranju boljih uslova za decu i roditelje, a samim tim i za zaposlene u prosvjeti“, kazao je ministar Bošković.

„Radovi na dva objekta idu dobro i biće završeni onako kako je to predviđeno projektnom dokumentacijom – do kraja ove godine. Vlada Crne Gore ulaze u projekte energetske efikasnosti već godinama i do sada je uloženo preko 20 miliona eura u 41 objekat u Crnoj Gori, i to 30 obrazovnih i 11 zdravstvenih objekata“, kazao je ministar Kavarić.

Prema njegovim riječima, ulaganje u energetsku efikasnost je kvalitetna investicija koja ne zahtijeva novo tržište i koja se otplaćuje od ušteda u energiji do koje se dode samom realizacijom investicije.

„Nastavljemo da ulazimo tamo где је najpotrebitije, а то је у zdravstvene i obrazovne objekte“, zaključio je ministar Kavarić.

Predsednik Opštine Danilovgrad Branislav Đurđević podsetio je da je u okviru primjene mjera energetske efikasnosti u OŠ „Njegoš“ u Spužu i OŠ „Vuko Jovović“ u Danilovgradu već investirano preko 1,5 miliona eura.

On je istakao da je zbog sve većeg interesovanja učenika iz Podgorice da pohađaju danilovgradsku gimnaziju, ova obrazovna ustanova morala uvede drugu smjeru. Takođe, u u vrtiću koji je počeo da radi 2010. godine, bilo je svega 160 dečaka, danas ih je 450.

Gimnazija „30. septembar“ u Rožajama obilježila svoj dan

PROSLAVA USPJEŠNE VASPITNO-OBRAZOVNE USTANOVE

Zajednička fotografija Nastavničkog vijeća

Rožajska Gimnazija „30. septembar“ obilježila je datum svog osnivanja, po kom i nosi ime. Tom prilikom održana je svečana sednica Nastavničkog vijeća ove uspješne vaspitno-obrazov-

ne ustanove, nakon čega je priređen koktel i zajedničko fotografisanje.

U čast Dana Škole, ekipa učenika Gimnazije i Srednje stručne škole odmjerile su snage u malom fudba-

lu. U fer i korektnoj utakmici, uz veliko prisustvo učenika i profesora obje škole, pobijedila je ekipa Srednje stručne škole rezultatom 1: 0, navodi se u saopštenju Gimnazije.

N. N.

Učenici Srednje mješovite škole „Danilo Kiš“ i osnovnih škola u Budvi učestvovali u programu tradicionalne manifestacije „Kadmov dan“

OSNOVCI I SREDNJOŠKOLCI UČILI O BOGATOJ ISTORIJI BUDVE

Srednjoškolci radili na mozaiku sa motivom Kadma na bazenu „Pizana“, a osnovci na platou ispred Citadele učestvovali u radionici-arheolabu „Upoznaj svoj grad u društvu Kadma i Harmonije“. U muzičkom dijelu manifestacije nastupili učenici Škole za osnovno muzičko obrazovanje Budva, predvođeni profesoricom Anom Brajak

DEFILE MLADIH TALENATA: Sa nastupa učenika Muzičke škole

Četvrtu godinu zaredom Turistička organizacija Opštine Budva priredila je manifestaciju pod nazivom „Kadmov dan“, kojom se slave mitski osnivači Budve Kadmo i Harmonija i koja na upečatljiv način promoviše tradiciju i kulturno nasljeđe prijestonice crnogorskog turizma. Ovogodišnja manifestacija bila je u znaku budvanskih osnovaca i srednjoškolača, koji su kroz zanimljive aktivnosti dali doprinos ovoj sada već tradicionalnoj svetkovini.

Ovogodišnji program bio je podijeljen u nekoliko segmenata, s posebnim naglaskom na učešću dečje. Tako su učenici Srednje mješovite škole „Danilo Kiš“ učestvovali u nastavku izrade mozaika sa motivom Kadma na bazenu „Pizana“, dok su osnovci na platou ispred Citadele bili angažovani u radionici-arheolabu „Upoznaj svoj grad u društvu Kadma i Harmonije“. Riječ je o radionici za male arheologe u okviru koje je arheološkinja Asja Zec upoznala dečake sa burnom budvanskom istorijom. U radionicu su učestvovali učenici „Druge osnovne škole“ i OŠ „Stefan Mitrov Ljubiša“, a na istom mjestu održana je i likovna radionica za najmlade.

koje se nalazi iznad i ispod zemlje. Istovremeno im je približena činjenica da istoričari kao naučnici, osim usmenih i pisanih izvora, koriste kao najvjerodstojnije materijalne istorijske izvore i dokaze.

Učenici su na kraju radionica 'Arheolab' dobili radne sveske u kojima su sistematizovana nova stečena znanja, naglasili je ona.

Učenici Muzičke škole pokazali svoj raskošni talent

Između crkava je organizovan i tako zvan „Slatki kutak“, na kojem su posjetiocu učili u tradicionalnim poslasticama, te posmatrali kreativni rad budvanskih učenika. Uslijedio je defile Gradske muzičke Budve, a potom je ovaj orkestar održao koncert na Trgu pjesnika. Muzički dio manifestacije okončan je nastupom učenika Škole za osnovno muzičko obrazovanje Budva, predvođenih profesoricom Anom Brajak.

Pored događaja posvećenih najmladićima, zahvaljujući JU „Muzeji i galerije Budve“, u sklopu projekta „Discover

LEKCIJA O NASTANKU ISTORIJATU BUDVE: Asja Zec sa dečima

Nastavnica istorije u OŠ „Stefan M. Ljubiša“ Tanja Fuštić: Interaktivna i dinamična radionica dečima približila način rada arheologa

Nastavnica istorije u OŠ „Stefan M. Ljubiša“ Tanja Fuštić istakla je da je „interaktivna i dinamična radionica učenicima približila način rada arheologa“.

„Samim tim, dečaci su bili direktno uključeni kao učesnici arheološkog iskopavanja i u proces istraživanja i tako razvijali svijest o zaštiti kulturnog dobra

Budva“ zainteresovani su mogli da obiju kulturno nasljeđe Starog grada: Arheološki muzej, drevne bedeme, Modernu galeriju, Spomen dom „Stefan M. Ljubiša“ itd.

„Cilj manifestacije ‘Kadmov dan‘ je promoviranje našeg kulturno-istorijskog nasleđa, na taj način bri nem o kulturi grada, edukujemo naše najmlađe sugrađane, a sve ostale podsećamo na naše bogato kulturno nasljeđe koje čini sastavni dio turističke ponude Budve“, pojasnili su iz TO Budve.

Da je vječna Crna Gora

VIJESTI IZ ŠKOLA

Svečanost povodom početka školske godine u OŠ „Milorad Musa Burzan”

REKONSTRUKCIJA NAKON 69 GODINA POSTOJANJA

Ministar prosvjete istakao da je Vlada u ovaj projekat uložila 650.000 eura i obećao da će Ministarstvo urediti dvorište škole, kao i fiskulturnu salu
Direktorica Branka Lakić kazala da staro zdanje škole dobija novo ruho i da će daci ove škole sa dugom tradicijom sada učiti u boljim uslovima

ŠKOLA ĆE OPRAVDATI OČEKIVANJA BUDUĆIH ĐAKA: Prvi dan u OŠ „M. M. Burzan”

Na svečanosti povodom početka školske godine u OŠ „Milorad Musa Burzan” u Podgorici, ministar prosvjete mr Predrag Bošković izrazio je zadovoljstvo što ovaj dan dijeli sa decom koja polaze u školu koju je i on pohađao, kao i što je ova stara podgorička škola nakon 69 godina postojanja rekonstruisana.

Ministar je istakao da je Vlada u ovaj projekat uložila 650.000 eura i da zbog opsežnosti radovi nijesu mogli biti u potpunosti završeni do početka školske godine, pa će se dio radova na spoljnoj fasadi objekta izvoditi u narednom periodu, što neće ugroziti bezbjednost učenika. Ministar je obećao da će Ministarstvo

urediti dvorište škole, kao i fiskulturnu salu i poželio srećan početak prvacima i njihovim roditeljima, a od učitelja i nastavnika zatražio da od njih stvore dobre i vrijedne ljude.

Branka Lakić, direktorka OŠ „Milorad Musa Burzan”, kazala je da staro zdanje škole dobija novo ruho i da će daci ove škole sa dugom tradicijom sada učiti u boljim uslovima. Ona je rekla da je današnji dan, u kome obrazovanje započinje 167 đaka prvaka, najradosniji u radu škole. Direktorica Lakić je izrazila nadu da će škola opravdati očekivanja budućih đaka, učiniti da razviju krila na svom životnom putu i napraviti od njih dobre ljude.

Lj. V.

U Vaspitnoj jedinici „Poletarac 2” podgoričke Predškolske ustanove „Đina Vrbica” uspješno se realizuje popodnevna smjena

RASTEREĆENJE I ZA RODITELJE I ZA VRTIĆ

Realizaciji ovog projekta prethodilo je anketiranje 250 roditelja čija đeca pohađaju „Poletarac 2”, paje njih 27 izrazilo želju da se oprobaju sa tim terminom

Iz Uprave podgoričke Predškolske ustanove „Đina Vrbica” poručili su da su zadovoljni novouvedenom drugom smjenom i izrazili nadu da će se na isti korak odlučiti još nekoliko vrtića u Glavnom gradu.

„Mi se nadamo da ćemo u toku ove školske godine, u narednom polugodištu, obuhvatiti istraživanjem još vaspitnih jedinica i na zadovoljstvo roditelja i dece uvesti popodnevni vaspitno-obrazovni rad”, navodi se u saopštenju Uprave.

Početkom septembra počela je da radi popodnevna smjena u Vaspitnoj jedinici „Poletarac 2” kod Krivog mosta, što se pokazalo kao veoma dobro rješenje. Ovu smjenu, koja počinje u 15 časova, a završava u 22 časa, zasad pohađa 20 đece.

„Imamo pitanja i zahtjeve roditelja i iz drugih vaspitnih jedinica, i trudićemo se da u narednom periodu sprovedemo analizu potreba za uvođenjem popodnevne smjene i u drugim jedinicama u sklopu JPU

‘Đina Vrbica’”, dodaje se u saopštenju.

Kako najavljuju iz Uprave, ankete će se sprovesti prvenstveno među roditeljima „čija su đeca obuhvaćena prijepodnevnim programom, u cilju rasterećenja prostornih kapaciteta”.

Realizaciji ovog projekta prethodilo je anketiranje 250 roditelja čija đeca pohađaju „Poletarac 2”, paje njih 27 izrazilo želju da se oprobaju sa tim terminom. Inače, u ovoj vaspitnoj jedinici može da boravi oko 80 mališana.

N. N.

ZADOVOLJNI NOVITETIMA: Vrtić „Poletarac 2”

U Resursnom centru „1. jun” održan dvodnevni seminar na temu „Stimulacija razvoja sposobnosti i unapređenje kvaliteta rada sa decom sa posebnim obrazovnim potrebama”

PREDSTAVLJENA ŠKOTSKA ISKUSTVA

Isabel Black, pomoćnik direktora i Jenny Wilson, specijalni edukator iz Drummond School, kao i Marion McInnes, socijalna radnica iz Invernesa, održali polaznicima seminara predavanja i organizovali radionice na temu socijalne inkluzije, komunikacije i vizuelne podrške, govorećih prostirki, podrške pozitivnom ponašanju, socijalnih priča i PECS metode

Resursni centar za obrazovanje i ospozobljavanje „1. jun” organizovao je u saradnji sa NVO „Milosti” iz Bora i školom za decu sa posebnim obrazovnim potrebama iz Invernesa u Škotskoj – Drummond School dvodnevni seminar na temu „Stimulacija razvoja sposobnosti i unapređenje kvaliteta rada sa decom sa posebnim obrazovnim potrebama”.

Isabel Black, pomoćnik direktora i Jenny Wilson, specijalni edukator iz Drummond School, kao i Marion McInnes, socijalna radnica iz Invernesa, održali su polaznicima seminara (zaposleni u Resursnom centru „1. jun” i defektolozi iz redovnih škola, predškolskih ustanova i drugih resursnih centara) predavanja i organizovali radionice na temu socijalne inkluzije, komunikacije i vizuelne podrške, govorećih prostirki, podrške pozitivnom ponašanju, socijalnih priča i PECS metode. Oni su konkretnim primjerima prenijeli svoja iskustva učesnicima seminarima, predstavili metode i načine rada koje oni koriste u radu sa decom sa posebnim obrazovnim potrebama, a koje polaznici mogu koristiti u budućem radu.

Gosti iz Škotske su jedan dan izdvojile i za obilazak nastave u Resursnom centru „1. jun”, kao i nastave u redovnoj školi kako bi na taj način upo-

UČILI NA KONKRETNIM PRIMJERIMA: Sa seminara

znali i crnogorski sistem rada sa ovom decom.

Seminar je rezultat prethodno uspostavljenе saradnje i partnerstva sa Drummond School iz Škotske, zahvaljujući organizaciji „Milosti” koja je u konkretnom slučaju bila most koji je povezao dvije srođne usta-

nove. Zaposleni u Resursnom centru zahvalni su kolegama iz Škotske, posebno zato što su seminar održali na volonterskoj osnovi, i očekuju da će se saradnja, partnerstvo, prema željama obije strane, u narednom periodu intenzivirati.

Željko Darmanović,
direktor RC „1. jun”

Svečano otvoren rekonstruisani vrtić „Jevrosima Rabrenović – Jevra” u Mojkovcu

BOLJI USLOVI ZA MALIŠANE

Sekretar Ministarstva prosvjete Slobodan Filipović: Želim da izrazim zadovoljstvo što su Turska i njena Agencija za međunarodnu saradnju i koordinaciju prepoznali važnost ulaganja u obrazovni sistem Crne Gore

PRIJATAN AMBIJENT: Sa svečanosti

U Mojkovcu je svečano obilježen kraj rekonstrukcije vrtića „Jevrosima Rabrenović – Jevra”, važnog projekta za ovu opštinstu, kojeg je sa 32.000 eura podržala turska agencija TIKA.

Sekretar Ministarstva prosvjete Slobodan Filipović istakao je da je to samo jedna u nizu aktivnosti koje je ovaj resor pokrenuo s turškim partnerom.

„Želim da izrazim zadovoljstvo što su Turska i njena Agencija za međunarod-

nu saradnju i koordinaciju prepoznali važnost ulaganja u obrazovni sistem Crne Gore i na taj način kroz mnoštvo akcija pomogli crnogorskim đacima da nastavu pohađaju u boljim uslovima”, naglasio je on i doda da je ovaj projekat od posebne važnosti budući da su mojkovačka đeca nedovoljno obuhvaćena predškolskim obrazovanjem.

Prvi čovjek Opštine Dejan Medojević podsetio je

da nije riječ o prvoj donaciji TIKA-e ovom gradu, te izrazio nadu da će se sa Turском i njenom vrijednom agencijom saradnja nastaviti i u narednom periodu.

Ambasador Turske u Crnoj Gori Serhat Galip poručio je da ga raduje što je TIKA prepoznala značaj ulaganja u najmlade naraštaje, a direktorka Ustanove Dubravka Drobnjak imala je samo riječi hvale zbog tako humanog gesta.

N. N.

VIJESTI IZ ŠKOLA

Osnovna škola „Drago Milović“ i Mješovita srednja škola „Mladost“ u Tivtu obilježile 21. septembar Međunarodni dan mira

SADNICE KAO ZNAK PAŽNJE PREMA ŽIVOTNOJ SREDINI I ODRŽIVOM RAZVOJU

Direktorica OŠ „Drago Milović“ Ružica Lazarević ukazala na značaj ovog datuma koji je označio početak formiranja školske botaničke baštne

Sekretarka za zaštitu životne sredine i energetsku efikasnost u Opštini Tivat Tatjana Jelić izrazila je zadovoljstvo zbog pokretanja ove značajne inicijative

SIMBOL MIRA: Učenici sade maslinu

U okviru obilježavanja 21. septembra Međunarodnog dana mira Osnovna škola „Drago Milović“ i Mješovita srednja škola „Mladost“ iz Tivta u svojim su dvorištima organizovale sadnju sadnicu dobrodošlice i mira. Akciji su prisustvovali predstavnici Opštine Tivat, lokalnog „Zelenog tima“, nastavnici i veliki broj dece.

Direktorica OŠ „Drago Milović“ Ružica Lazarević ukazala je na značaj ovog datuma koji je označio početak formiranja školske botaničke baštne.

„Sadnjom masline, koja je simbol mira, a koja je poklon opštinskog ‘Zelenog tima’, mi smo simbolično poručili da želimo da gradimo mir i saradnju. Formiranje botaničke baštne bilo je predviđeno programom rada za prošlu školsku godinu, ali čekali smo pravo vrijeme za početak tog projekta“, istakla je ona, dodajući: „Maslina je samo početak te priče, koja obuhvata biljke sa našeg podneblja, ali i ljekovito bilje koje će se saditi u saksijama, tako da će svako odjeljenje moći da sa-

di svoje biljke i da deca bri- nu o njima. Planirano je da se postave i klupe da će deca moći da se edukuju dok borave u bašti.“

Sekretarka za zaštitu životne sredine i energetsku efikasnost u Opštini Tivat Tatjana Jelić izrazila je zadovoljstvo zbog pokretanja ove značajne inicijative. „Čin otvaranja botaničke baštne, koji nije zastupljen u crnogorskim školama, pokazuje posebnu pažnju prema životnoj sredini i održivom razvoju“, ocjenila je ona.

N. N.

Dan mira obilježen i u OŠ „Vladimir Nazor“ u Podgorici SADILI MASLINE I DRUGA STABLA

Akcijom sadnje stabala u svom školskom dvorištu Dan mira obilježen je i u OŠ „Vladimir Nazor“ u Podgorici. Aktivnost je realizovana u okviru međunarodnog programa ENO Environment online – Životna sredina onlajn, čiji je koordinator finsko Udruženje za zaštitu životne sredine i održivi razvoj.

Osim što akcija sadnje maslinovih stabala šalje globalnu mirovnu poruku, učenici su sadili i druga stabla u okviru ovo-godišnje teme Međunarodnog dana mira „Ciljevi održivog razvoja – gradivni blokovi za mir“.

MIROLJUBIVE PORUKE: Učenici akcije u OŠ „Vladimir Nazor“

U OŠ „Sutjeska“ u Podgorici održan eko-čas povodom obilježavanja Mediteranskog Dana obale

PODIZANJE SVIJESTI O ZNAČAJU OČUVANJA OBALNOG PODRUČJA CRNE GORE

Tema edukativno-ekološke radionice „Plava ekonomija“

KREATIVNO O PRIRODNIM I EKONOMSKIM RESURSIMA: Učesnici radionice

Ministarstvo održivog razvoja i turizma organizovalo je u saradnji sa Zavodom za školstvo ekoloških sa učenicima IV razreda OŠ „Sutjeska“, obilježivši na taj način Mediteranski Dan obale. Tema edukativno-ekološke radionice bila je „Plava ekonomija“.

Nakon završene radionice deca su dobila i poklone, lopte, slagalice, majice.

Obilježavanje Dana obale i organizacija edukativne radionice za najmlađe ujedno predstavljaju doprinos realizaciji prioritetnih mjeru Nacionalne strategije integralnog upravljanja obalnim područjem u oblasti podizanja svijesti o

značaju očuvanja obalnog područja Crne Gore, koju je Vlada Crne Gore usvojila u junu prošle godine.

Mediteranski dan obale se već tradicionalno svake godine obilježava 25. septembra nakon što je prvi put organizovan 2007. godine u čast datuma kada je Slovenija prva ratificovala Protokol o integralnom upravljanju obalnim područjima (IUOP). Glavni cilj je podizanje svijesti o značaju obalnog područja kao prirodnog i ekonomskog resursa, kao i upozorenje na rizike kojima je obalno područje izloženo uslijed prirodnih fenomena i ljudskih aktivnosti. Sva-

ke godine centralna proslava Mediteranskog dana obale organizuje se u drugoj državi. 2007. i 2008. godine centralna proslava je organizovana na Sardiniji, u Italiji, 2009. godine u Turskoj, 2010. godine u Sloveniji, 2011. u Alžиру, 2012. u Hrvatskoj, 2013. godine u Italiji, 2014. godine u Tunisu, a 2015. godine u Francuskoj. Centralni događaj povodom obilježavanja Mediteranskog dana obale, u organizaciji Regionalnog Centra za prioritetne aktivnosti (PAP/RAC) Mediteranskog Akcionog Plana, ove godine održan je u Barseloni.

Lj. V.

19

Prosjetni rad

Okt.
2016

BROJ
47

Učenici prvog razreda OŠ „Drago Milović“ u Tivtu učili od policijaca o sigurnosti pješaka

ZA BEZBJEDAN PUT DO ŠKOLE I NAZAD

KORISNA LEKCIJA: Sa predavanja u amfiteatru škole

Đaci prvaci Osnovne škole „Drago Milović“ u Tivtu učili su o sigurnosti u saobraćaju zahvaljujući pripadnicima saobraćajne policije Odjeljenja bezbjednosti ovog bokeškog grada. Riječ je o tradicionalnom času kojim se najmlađi podučavaju kako da bezbjedno idu do škole do kuće i nazad.

Policajci su mališane upoznali sa pravilima kretanja pješaka u saobraćaju, pojasni-

li im saobraćajne znakove i poklonili raspored časova.

Pošto je u školskom amfiteatru okončan zvanični dio predavanja, prvaci su u dvorištu mogli da se upoznaju sa patrolnim vožnjama, rekvizitima koje policajci koriste u svakodnevnom poslu, ali i ostalom zanimljivom opremom.

N. N.

VIJESTI IZ ŠKOLA

Podgorička Gimnazija „Slobodan Škerović“ obilježila 26. septembar Svjetski dan jezika U SLAVU VIŠEJEZIČNOSTI

Na prigodnoj svečanosti učenici Gimnazije održali jednosatni program pod nazivom „UNITE, UNITE EUROPE!“

Kreativnost i entuzijazam: Sa svečanosti

U podgoričkoj Gimnaziji „Slobodan Škerović“ obilježen je 26. septembar Svjetski dan jezika. Ovaj datum je važan jer se njime obilježava višejezičnost, budući da se Stari Kontinent ne može zamisliti bez jezičke raznolikosti koja je važan dio njegovog multietničkog nasledja.

„Prisutnim gostima, među kojima su bile i visoke zvanice – ambasador Velike Britanije Ian Robert Whitting i ambasador Njemačke Hans Günther Mattern, predstavnici ruske i italijanske ambasade, te predstavnici Ministarstva prosvje-

te i Ministarstva vanjskih poslova, obratili su se direktoriča Škole Zaja Bojančić Lalović, generalni direktor za vanjske poslove u Ministarstvu vanjskih poslova i evropskih integracija Miodrag Radović i generalni direktor Direktorata za opšte srednje, srednje stručne i obrazovanje odraslih u Ministarstvu prosvjete Veljko Tomić“, navodi se u saopštenju Gimnazije.

Na prigodnoj svečanosti učenici Gimnazije održali su jednosatni program pod nazivom „UNITE, UNITE EUROPE!“.

N. N.

U okviru obilježavanja Đečije neđelje, u nikšićkoj Osnovnoj školi „Milija Nikčević“ organizovana svečana dobrodošlica prvacima

ZNANJE JE NAJVEĆE BLAGO

Direktorica Škole Slavica Perošević: Prvaci danas stupaju u veliku porodicu Đečjeg saveza
Ratka Radunović, Đečiji savez: Ovo je najznačajniji praznik đečjih prava na igru, druženje i stvaralaštvo
Pjesnikinja Gordana Sarić: Treba da radosni idete u školu i da se družite i volite

Za uspješno školovanje: Sa nastupa starijih učenika

Povodom obilježavanja Đečije neđelje, u nikšićkoj Osnovnoj školi „Milija Nikčević“ organizovan je svečani program koji je bio svojevrsna dobrodošlica prvacima.

Njih je tom prilikom pozdravila direktorka Slavica Perošević.

„Prvaci danas stupaju u veliku porodicu Đečjeg saveza. Mi se već družimo mjesec dana. Počeli smo marljivo da učimo i radimo, što svi primjećuju“, kazala je ona.

U ime Đečjeg saveza, prisutnima se obratila Ratka Radunović, koja je naglasila da Savez i ove godine sa osnovnim školama obilježava taj važni praznik.

„To je najznačajniji praznik đečjih prava na igru, druženje i stvaralaštvo. Ali i dan kada se u svakoj školi vrši prijem malih prvaka u Đečiji sa-

vez. Draga đeco, želim vam srećan početak školovanja i srećan prijem, kao i da vam niko ne pomuti radost detinjstva. Da rastete u miru i sa hiljadama svojih drugova razvijate svoje stvaralačke sposobnosti, uz brigu i pažnju naš starijih“, poručila je ona.

Kao specijalna gošća priredbe govorila je istaknuta pjesnikinja Gordana Sarić.

„Draga đečice, vi znate da je znanje najveće blago. Treba da radosni idete u školu i da se družite i volite. Uvijek sa osmijehom učite i slušate učiteljicu“, istakla je ona.

Poslije svečanih govora, uslijedio je bogat kulturno-umjetnički program u izvedbi starijih đaka, pa su prisutni uživali u njihovim igrama, pjesama, recitacijama i skečevima.

N. N.

Članovi Književnog kluba „Poenta poetika“ iz Nikšića gostovali u gradskim osnovnim školama i Gimnaziji „Stojan Cerović“

AFIRMISANJE CRNOGORSKЕ POEZIJE

Poseban pečat i senzibilitet poetskim časovima dali su učenici – talentovani mladi pjesnici, koji su u tim susretima čitali poeziju, prezentovali svoje stvaralaštvo, razmjenili utiske sa drugim pjesnicima i članovima. U programima su učestvovali i afirmisani nikšićki pjesnici: Milka Nikolić, Gordana Sarić, Ana Pejović, Jovan Drašković, ali i drugi već poznati pjesnici KK „Poenta poetika“

ISKORISTILI SVOJIH „PET MINUTA“: Učesnici poetskog karavana

Članovi Književnog kluba „Poenta poetika“ gostovali su u okviru manifestacije „Dani crnogorske poezije“ u gradskim osnovnim školama: „Luka Simonović“, „Braća Ribař“, „Mileva Lajović Latalović“, „Ratko Žarić“, „Braća Labudović“, „Milija Nikčević“, „Ivan Vušović“, kao i u Gimnaziji „Stojan Cerović“.

Poseban pečat i senzibilitet tim poetskim časovima dali su učenici – talentovani mladi pjesnici, koji su izrazili želju da pišu poeziju, ili da predstave svoje rade. Aktivno učestvujući u programu, nikšićki osnovci i gimnazijalci pokazali su neiscrpljenu želju da se pokazuju u svojim „pet minutama“. To do sada nije imali priliku, pa im je „Poenta poetika“ dala jedinstvenu šansu – vrijeme i prostor. Oni su u tim susretima čitali poeziju, prezentovali svoje stvaralaštvo, razmjenili utiske sa drugim pjesnicima i članovima i upoznali se sa mladim pjesnicima iz cijele Crne Gore. Mladi pjesnici koji su učestvovali u „Danima crnogorske poezije“ su: Lazar Šćekić, Nemanja Matijašević, Sara Drinčić, Sara Vučić, Sonja Milatović, Sava Radulović, Šćepan Popović, Nada Goranović, Milica Drašković, Marko Vilotijević, Jelena Manojlović, Jelena Mušikić, Rada Draganić, Suzana Stanišić Bijelović.

Odljčna prilika za susret mladih stvaralaca sa širom publikom

Kroz redovni nastavni plan i program, bez sumnje u školama se radi sa talentovanim decom. No, nakon „poetskog karavana“ zaključak učenika i njihovih nastavnika je da kroz ove aktivnosti pruža odličnu priliku za

Podstači učenike da što više čitaju

Radojičić ističe da ovaj klub djeluje u sklopu Javne ustanove „Zahumlje“, a u martu ove godine pokrenuo je manifestaciju „Dani crnogorske poezije“, sa ciljem njenog afirmisanja, kako pjesnika koji su je stvarali, tako i širenjem ideje o poeziji među mladima. „Ciljna grupa te pjesničke smotre su učenici osnovnih i srednjih škola. Oni su ne samo sadašnja i buduća publika, nego među njima, već danas, ima darovitih pjesnika. Insistiranjem na upoznavanju crnogorske poezije, kojoj svi današnji mlađi pjesnici nesumnjivo pripadaju, želi

susret mladih stvaralaca sa širom publikom.

Nastupali su i recitatori Tijana Vujović i Ivana Trutić, koji su na svim poetskim časovima u okviru „Dani crnogorske poezije“ govorili poeziju najznačajnijih nikšićkih i crnogorskih pjesnika. Pokazali su izvanredan talent i znanje na polju interpretacije poezije. U programima su učestvovali i afirmisani nikšićki pjesnici: Milka Nikolić, Gordana Sarić, Ana Pejović, Jovan Drašković, ali i drugi već poznati pjesnici KK „Poenta poetika“. Moderator i organizator svih programa u osnovnim i srednjim školama bio je mr Goran Radojičić, predsednik Književnog kluba „Poenta poetika“.

se postići i veće interesovanje za čitanjem kod mlađih. Jer, dobar pjesnik ili književnik je načitana osoba i lice koje poznaje, pripaje svega, nacionalnu poeziju i književnost“, ističe Radojičić.

U okviru ove manifestacije pjesnici će do kraja godine obići i druge osnovne i srednje škole u Nikšiću, kako bi poeziju što više približili nikšićkim učenicima. Ova manifestacija pokrenuta je uoči obilježavanja značajnog jubileja „Decenija obnove nezavisnosti, hiljadu godina državnosti“, čime su članovi Kluba željeli da daju doprinos obilježavanju tih značajnih datuma.

Blagota Koprivica

Prosvjetni radnici Crne Gore formirali šahovski klub „Prosvjeta“

UNAPRIJEDITI I RAZVIJATI ŠAHOVSKU KULTURU

Slobodan Savović, predsednik: Klub otvoren za saradnju i sa ostalim ljubiteljima drevne igre

Predsednik Skupštine Kluba Dragan Čađenović: Posebna pažnja biće posvećena radu sa mlađim kategorijama – učenicima i učenicama

Andrija Radulović, kapiten: Klub će već ove godine pokušati da izbori plasman u viši rang takmičenja – Prvu ligu Crne Gore

Na osnivačkoj skupštini održanoj krajem januara ove godine u prostorijama biblioteke Gimnazije „Slobodan Škerović“ u Podgorici osnovan je šahovski klub „Prosvjeta“. Za predsednika Kluba jednoglasno je izabran Slobodan Savović, profesor i predsednik Opštinskog sindikata prosvjetnih radnika Podgorice, za predsednika Skupštine Kluba Dragan Čađenović, profesor i majstorski kandidat. Kapiten je profesor i majstorski kandidat Andrija Radulović, a sekretar Nebojša Knežević, dipl. pravnik i bibliotekar.

Zahvalivši se pristunima na podršci, predsednik Slobodan Savović naglasio je da je klub formiran kako bi se unaprijedila i razvijala sportska i šahovska kultura među prosvjetnim radnicima, kao i da je Klub otvoren za saradnju i sa ostalim ljubiteljima drevne igre. „Sindikat prosvjete sa ovom aktivnošću nastavlja svoj programski cilj da preko sporta i šaha širi svoju sindikalnu djelatnost kako bi se i mlađa populacija prosvjetnih radnika

Slobodan Savović

Crne Gore upoznala sa sindikalnim aktivnostima i tako imala punu svijest o sebi i svojoj profesiji, ali i svom mjestu u društvu“ kazao je Savović.

Dragan Čađenović je naglasio da će Klub posebnu pažnju posvetiti radu sa mlađim kategorijama – učenicima i učenicama koji vole šah i kojima će karakterne osobine koje razvija drevna igra dobro doći u školi, a kasnije i na fakultetu.

Andrija Radulović je istakao da će Klub već ove godine pokušati da izbori plasman u viši rang takmičenja – Prvu ligu Crne Gore. „Šah je izuzetno popularan među prosvjetnim radnicima i vjerujem da ćemo već ove godine imati i jaku ekipu i dobar kolektiv“, rekao je Radulović.

Za ambrel Kluba izabrana je figura topa, dok će na zastavici kluba biti ispisani njegov puni naziv – ŠK „Prosvjeta“ – Podgorica.

Škola šaha (26)

PRVI RED

Efektno je demonstrirao slabost suparnikovog prvog (osnovnog) reda vođa crnih figura **Dobroš**, u partiji sa **Martinikom**. Prvo je žrtvom skakača „odvojio“ bijelog topa od zaštite prvega reda, a potom efektnim 16... Ld 4! natjerao bijelog na predaju.

Martinik-Doboš
Sicilijanska odbrana
1973. godina
Komentari: **A. Rojzman**

1. e4 c5 2. f4 e6
Dobar potez. Slabije je 2... d5. Npr. 3. ed5 Dxd5 4. Sc3 Dd8 5. Sf3 Sf6 6. Se5! e6 7. Df3 Le7 8. b3! sa inicijativom bijelog.

3. Sf3 d5 4. Lb5+ Id7
5. Lxd7+ Dxd7 6. ed5 ed5

7. 0-0 Sc6 8. d4 Sf6 9. b3?

Uklanjanje lovca sa dijagonale c1-h6 stvara nove slabosti u taboru bijelog. Bolje je bilo 9. Kh1

9... cd4 10. Lb2 Lc5
11. Kh1 0-0 12. Sxd4 Sg4

13. Sxc6

Bijeli bi imao slabiju poziciju i poslije 13. Dd2 Tfe8 14. c3 Te4

13... bc6
Ali ne 13... Se3? što se obara poslije 14. Se5!

14. Df3?
Trebalo je igrati 14. Ld4

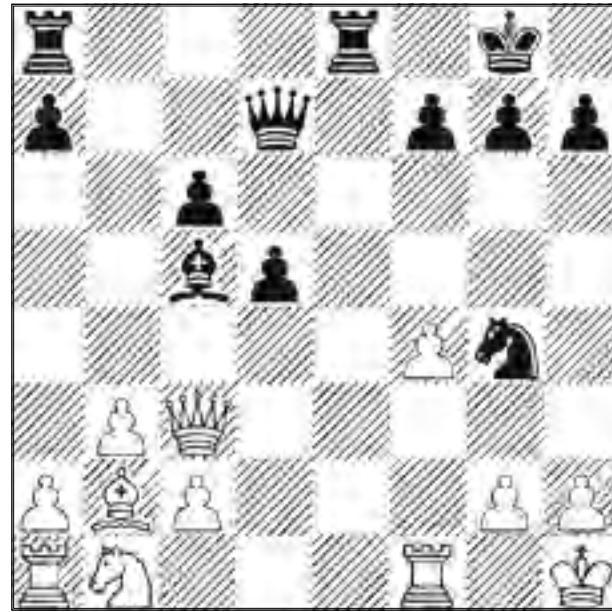
14... Tfe8 15. Dc3?

DIJAGRAM

15... Sf2+ 16. Txf2 Ld4!!

Poenta kombinacije. Ne ide 17. Dxd4 zbog 17... Te1+, a na 17. Dd2 dobija jednostavno 17... Lxb2

Bijeli predaje

Šahovske zanimljivosti

ŠAMPIONI NA MEĆU STOLJEĆA

Čak šest prvaka svijeta, računajući i aktuelnog prvaka Spaskog, nastupilo je na Meču stoljeća SSSR – reprezentacija Sjevera, Beograd 1970. Nastupili su Botvink, Smislov, Talj, Petrosjam, Spaski i Fišer. Preostali uče-

snici Meča stoljeća bili su mahom učesnici u Mečevima kandidata – Larsen, Gligorić, Keres, Korčnoj... jedino je Matulović stigao „samom“ do međuzonskih turnira.

Priredio: **Nebojša Knežević**

Javna predškolska ustanova „Dragan Kovačević“ iz Nikšića dobitnik ovogodišnje Nagrade oslobođenja Nikšića

PRIZNANJE ZA ZASLUGE I POSTIGNUTE REZULTATE U VASPITANJU I OBRAZOVANJU ĐECE

Ziri: Ova ustanova je uspjela zahvaljujući privrženosti poslu mnogih, bilo da je riječ o onima koji se brinu o ishrani, čistoci, upravljanju i bezbjednosti, a posebno onih koji su odlučili da prihvate delikatnu ulogu vaspitača

Direktorica Radmila Backović: Budućnost našeg grada i zemlje pripada vrtićima, koji su osnova obrazovnog sistema Crne Gore i posebna vrijednost u društvenom bitisanju našeg grada

USPJEŠNI ZAHVALJUJUĆI USREDSREĐENOSTI SVIH ZAPOSLENIH: JPU „Dragan Kovačević“

Javna predškolska ustanova „Dragan Kovačević“ dobitnik je ovogodišnje Nagrade oslobođenja Nikšića za zasluge i postignute rezultate u vaspitanju i obrazovanju đece i za brigu o njima.

Za najveće opštinsko priznanje ustanovu su predložili Savjet roditelja Ustanove i Mjesna zajednica Bistrica.

„Ova ustanova je uspjela zahvaljujući privrženosti poslu mnogih, bilo da je riječ o onima koji se brinu o ishrani, čistoci, upravljanju i bezbjednosti, a posebno

onih koji su odlučili da prihvate delikatnu ulogu vaspitača, ne doživljavajući je samo kao profesionalni izazov već i svakodnevni test spremnosti na pružanje tako neophodne ljubavi prema najmlađima u odgoju van njihovog doma“, zaključio je žiri.

Primajući nagradu u ime Ustanove, direktorka Radmila Backović je, zahvaljujući na najvećem priznanju grada, rekla da je to posebna čast i obaveza, ali i simbolika jer dolazi u godini velikih državnih jubileja.

„Budućnost našeg grada i zemlje potiče i pripada vrtićima, koji su osnova obrazovnog sistema Crne Gore i posebna vrijednost u društvenom bitisanju našeg grada“, rekla je Backović.

Ona je naglasila da je to priznanje svim zaposlenima u JPU „Dragan Kovačević“, koji godinama ulazu svoju usredsređenost, inspiraciju i energiju u odgajanje i vaspitanje najmlađih generacija, te da će zaposleni u ustanovi nastaviti da na svoj način pokazuju kako se voli svoj grad i svoja zemlja“. Lj. V.

Održana svečanost povodom rekonstrukcije krova i fasade OŠ „Šćepan Đukić“ u Lijevoj Rijeci

KINESKA DONACIJA ZA BOLJE RADNE USLOVE

Zgrada škole

U OŠ „Šćepan Đukić“ u Lijevoj Rijeci održana je svečanost povodom rekonstrukcije krova i fasade na tom objektu, za koji je oko 20.000 eura opredijelila kineska kompanija CRBC. U okviru donacije obezbijeden je školski pribor, kao i sportska oprema za učenike.

Sekretar Ministarstva prosvjete Slobodan Filipović istakao je da su „ovakva ulaganja odraz dobre saradnje Ministarstva sa tom kompanijom, kao i sa Vladom NR Kine“, i do-

da do kroz ovakve aktivnosti građani već mogu da osećete benefit od izgradnje autoputa.

Direktorica OŠ „Šćepan Đukić“ Mila Čavelić zahvalila je na donaciji i izrazila zadovoljstvo što će učenici i nastavnici raditi u mnogo ljepešim uslovima.

Svečanosti su prisustvovali i Gao Liang, generalni direktor CRBC Montenegro Branch, ambasador NR Kine u Crnoj Gori Cui Zhiwei i Veselin Vukčević, sekretar Skupštine Glavnog grada.

VIJESTI IZ ŠKOLA

OŠ „Braća Labudović“ u Nikšiću

ČETRDESET PET GODINA USPJEŠNOG RADA

Školu pohađa 671 učenik. Nastava se izvodi u dvije smjene u funkcionalno opremljenim kabinetima i savremenoj kompjuterskoj učionici
Direktor škole Miro Glomazić: Posljednjih godina talentovani i vrijedni učenici postigli su značajne i zapažene rezultate na opštinskim i državnim takmičenjima

UŽITAK ZA PUBLIKU: Sa jedne svečanosti

Osnovna škola „Braća Labudović“ u Nikšiću obilježila je ove godine 45 godina uspješnog rada i postojaњa.

Opština je 1971. godine donijela odluku o osnivanju nove osnovne škole u Bistričkom naselju, koja je imenovana po trojici narodnih heroja, braći Labudović.

Broj učenika je iz godine u godinu rastao, a posljednjih godina primjetno je smanjenje, kao u svim školama nikšićke regije. Sada je pohađa 671 učenik, raspoređen u 27 odjeljenja. Nastava se izvodi u dvije smjene u funkcionalno opremljenim kabinetima i savremenoj kompjuterskoj učionici.

Ova škola je jedna od dvadeset u Crnoj Gori koje su školske 2004/05. počele da primjenjuju nove obrazovne programe, tj. realizuju reformu crnogorskog obrazovnog sistema.

Medalje, pehari, priznanja, diplome...

Brojne medalje, odlikovanja, pehari, zahvalnice, priznanja i diplome koji se nalaze u kancelariji direktora svjedoče o uspješnom radu u proteklih 45 godina. Škola je za nesebičan trud i veliki rad prosvjetnih radnika i angažovanje učenika dobijala značajna priznanja i nagrade, kao i najveće opštinsko priznanje, nagradu „18. septembar“.

U školi se uspješno realizuju kako redovna tako i dodatna nastava, a učenici su dosta angažovani i u vannastavnim aktivnostima. To je rezultiralo uspjesima na raznim takmičenjima i konkursima.

„Posljednjih godina talentovani i vrijedni učenici postigli su značajne i zapažene rezultate na opštinskim i državnim takmičenjima. Najviše uspjeha na Državnom ta-

kmičenju postigli smo iz matematike 2013/14. godine 4. i 6. mjesto, iz njemačkog jezika 2014/15. godine 5. mjesto, a austrijske jezičke diplome, koje su validan sertifikat kod prijavljivanja za stipendije, fakultete ili za posao kod firmi sa njemačkog govornog područja, prvi put u Crnoj Gori dobili su učenici naše škole“, kaže dugogodišnji direktor škole Miro Glomazić.

On dodaje da su daci ove škole na Olimpijadi znanja 2014/15. osvojili 2. i 4. mjesto iz matematike, a iz biologije dva prva mjesta. Na istom takmičenju školske godine 2015/16. bili su prvi iz matematike, dok su im druga mesta pripala iz programiranja i biologije.

Direktor Glomazić ističe da se ponose i uspjesima sa takmičenja recitatora, te sa konkursa za literarne i likovne radove.

Uspješni i u sportskim aktivnostima

Učenici su veoma uspješni i u sportskim aktivnostima. Na opštinskim i državnim takmičenjima u različitim sportskim disciplinama uvijek su prva tri mesta rezervisana za učenike ove škole. Brojčano, u proteklih pet godina imali su: 32 zlatna, 35 srebrnih i 28 brončanih odličja, a posebno ističu uspjehe šahista koji su u posljednje tri godine bili državni prvaci.

Škola često učestvuje i u brojnim humanitarnim akcijama, a jedna od takvih bila je organizovana povodom obilježavanja decenije od obnavljanja nezavisnosti Crne Gore. Učenici su učestvovali i na Sajmu suvenira sa crnogorskim obilježjima, organizovanom od strane Ministarstva prosvjete, a prikupljeni novac od njihove prodaje je doniran Dječjem odjeljenju bolnice u Nikšiću.

SVE BOLJI USLOVI RADA

Neprekidno se radi na poboljšanju kvaliteta uslova rada u školi. Donacijama japanske vlade i Ministarstva prosvjete dotrajala drvenarija zamijenjena je PVC stolarijom. Riješeni su mnogi problemi kada su u pitanju izolacija i grijanje, što je dovelo do boljih uslova za realizaciju nastavno-obrazovnog procesa. Uređena je prilazna staza za učenike kroz dvorište, koje liči na botaničku baštu, povezan je parking sa đakčkim ulazom, a do sada je ograđeno oko 70 odsto dvorišta i instalirano spoljašnje osvjetljenjeiza škole.

VISOKO OBRAZOVANJE

Univerzitet Crne Gore i Regionalni vodovod potpisali memorandum o saradnji u obrazovanju

STIPENDIRANJE TALENTOVANIH STUDENATA TEHNIČKIH NAUKA

PODRŠKA U NASTAVKU OBRAZOVANJA I ZAJEDNIČKI PROJEKTI: Potpisivanje ugovora

Rektorka Univerziteta Crne Gore (UCG) akademik prof. Radmila Vojvodić i izvršni direktor Regionalnog vodovoda „Crnogorsko primorje“ Goran Jevrić potpisali su Memorandum o saradnji u obrazovanju koji, između ostalog, podrazumejava i stipendiranje talentovanih studenata osnovnih i specijalističkih studija iz oblasti tehničkih nauka.

„Ovo je ne samo dobar primjer društveno korišnog gesta, već i korak dalje da se povezujemo sa ostatim privrednim i društvenim institucijama i dobrim, uspješnim kompanijama, i privrednim institucijama.

da funkcionalizujemo ono

sto su naši nastavni procesi, naše i znanje onih koji se u tome posebno ističu, kao što su magistranti ili doktorandi, koji mogu funkcionalizovati svoja izvanredna znanja“, izjavila je rektorka Vojvodić.

Ona je dodala da je veliki broj onih koji žele da stipendiraju talentovane studente UCG, te da će Univerzitet, prepoznajući se kao najveća i najvažnija visokoobrazovna ustanova, uz nastavnu bazu, posebno voditi računa o praksi u uspješnim kompanijama, društvenim i privrednim institucijama.

Jevrić je rekao da je za tu kompaniju velika čast i obaveza saradnja sa Univerzitetom Crne Gore.

„Budućnost naše države je vezana za najbolje, a najbolji su mladi ljudi koji imaju znanja. Vjerujem da svi dijelimo viziju Crne Gore kao društva znanja“, kazao je Jevrić.

On je najavio da je Memorandum samo prvi vid saradnje i da će se ona svakako nastaviti kroz poštene studenata postrojenjima kompanije, podršku u nastavku obrazovanja i zajedničkim projektima.

O. D.

Ministarstva prosvjete i nauke finansiraće 66 kandidata za magisterske, doktorske i postdoktorske studije

POTPORA NAUČNOM RADU

Ministarstva prosvjete i nauke u okviru projekta „Visoko obrazovanje i istraživanje za inovacije i konkurentnost – INVO“ finansiraće 66 kandidata i to: 49 stipendista za magisterske studije, njih sedam za doktorske i 10 akademaca za postdoktorske studije.

Ministarstvo prosvjete finansiraće dobitnike stipendija za magisterske studije u iznosu 364.400 eura, dok će Ministarstvo nauke korisnike stipendija za doktorske i postdoktorske studije finansirati sa 194.961 eura.

Stipendije za magisterske studije dodjeljuju se kandidatima na renomiranim ustanovama visokog obrazovanja u inostranstvu („full time“ student) na period od jedne do dvije studijske godine. Novčana po-

moć za doktorske studije dodjeljuje se akademcima na univerzitetima u Crnoj Gori, uz obavezu realizovanja studijskog/istraživačkog boravka u inostranstvu u trajanju od minimum tri mjeseca. Stipendije za postdoktorske studije dodjeljuju se istraživačima koji rade u Crnoj Gori, za istraživačke boravke na renomiranim istraživačkim ustanovama u inostranstvu, kako bi stekli međunarodno istraživačko iskustvo. Po završenim studijama stipendisti su obavezni da se vrate u Crnu Gori i u nacionalnom sistemu nauke i inovacija primijene stečena znanja.

Kompletna struktura Nacionalnog programa stipendija razvijena je po uzoru na EU program ‘Horizont 2020’ i model Marija Kiri programa stipendija. Na taj način svi aplikanti su stekli značajno iskustvo u konkurenčiji za stipendije, što će im koristiti za apliciranje za druge evropske fondove u oblasti nauke, istraživanja i obrazovanja.

Na osnovu Konkursa za dodjelu Nacionalnih stipendija za izvrsnost koji je realizovan 2015. godine, 38 studenata magisterskih studija, 25 studenata doktorskih i 4 studenata postdoktorskih studija stižu znanja, vještine i kompetencije na prestižnim univerzitetima i naučnim centrima širom svijeta. Ministarstvo prosvjete je za ove namjene u prethodnoj godini izdvojilo 270.000 eura, dok je Ministarstvo nauke izdvojilo 355.000 eura u bruto iznosima, saopšteno je iz ovih Vladinih resora.

O. D.

Saradnja Univerziteta Crne Gore i Erasmus + programa

VIŠE OD 60 STUDENATA NA RAZMJENI U ZIMSKOM SEMESTRU

*Univerzitet je potpisao više od 40 ugovora sa partnerskim visokoobrazovnim ustanovama EU, a u okviru 38 njih već postoji razmjena akademaca
Prorektor prof. dr Maja Baćović: „S obzirom na to da je na mnogim univerzitetima na evropskom prostoru konkurenčija prilično jaka mi smo ponosni na svaku stipendiju koju student UCG dobije“*

Ana Dragutinović iz Centra za međunarodnu saradnju UCG: „Ovogodišnji broj studenata svjedoči o uspješnom uključivanju u program od samog početka realizacije“

*Koordinator nacionalne Erasmus + kancelarije Vanja Drljević: „Razmjena nije samo jedna godina vašeg života, već čitav život u jednoj godini“
Halina Palmer Pierstak sa Univerziteta Opola u Poljskoj: „Svi oni pitaju da li postoji mogućnost da opet odu na razmjenu“*

Više od 60 studenata Univerziteta Crne Gore (UCG) će u ovom semestru otići na studentsku razmjenu preko Erasmus + programa i studirati na nekom od 38 fakulteta iz 15 partnerskih zemalja Evropske unije, saopšteno je iz Kancelarije za međunarodnu saradnju.

Na pripremnom sastanku sa stipendistima ovog programa prorektor prof. dr Maja Baćović je čestitala studentima na dobijanju stipendija i sticanju mogućnosti da, pored obrazovanja, upoznaju život u inostranstvu.

„S obzirom na to da je na mnogim univerziteti-

ma na evropskom prostoru konkurenčija prilično jaka mi smo ponosni na svaku stipendiju koju student UCG dobije“, kazala je Baćović.

Univerzitet je potpisao više od 40 ugovora sa partnerskim visokoobrazovnim ustanovama EU, a u okviru 38 njih već po-

stoje razmjena akademaca.

Pripremni sastanak sa stipendistima u Rektoratu

Ana Dragutinović iz Centra za međunarod-

nu saradnju UCG kazala je da su na sajtu Univerziteta objavljeni Erasmus + konkursi za prijavljivanje studenata za mobilnost u ljetnjem semestru 2016/2017. godine.

„Ovogodišnji broj studenata svjedoči o uspješnom uključivanju u program od samog početka realizacije“, kazala je Dragutinović. Ona je, kroz prezentaciju, studente upoznala sa praktičnim pripremama prije odlaska na mobilnost i po dolasku na strani univerzitet.

„Potrebno je i da budete spremni na ulogu ambasadora svoje zemlje i Univerziteta jer ćete sigurno imati prilike da učestvujete u događajima i u toj ulozi“, poručila je Dragutinović.

Koordinator nacionalne Erasmus + kancelarije Vanja Drljević, koja je predstavila program mobilnosti, ocije-

Studenti o prednosti studiranja u inostranstvu: PROMOTERI SVOJE ZEMLJE

Studentkinja Andela Petković o iskustvu studiranja na Univerzitetu „Alba Julia“ u Rumuniji kaže:

„Kada ste u inostranstvu, Erasmus volonteri su jako značajni. Sve će učiniti da vam pomognu. Stalno ste uključeni u aktivnosti koje se organizuju. Studirati na razmjeni su promotori svoje zemlje. Tako smo učestvovali u jednom kulinarskom događaju na kojem smo predstavili nacionalne recepte. Studiranje u inostranstvu je odličan način da razbijete predstavu.“

Isidora Drašković, student njemačkog jezika sa Filološkog fakulteta, imala je priliku da bude na razmjeni u Beču i sve vrijeme govori jezikom koji studira.

„To je iskustvo na milion polja, ne samo što se tiče obrazovanja i novih poznanstava, već naučiš kako da se osamostališ, da se nalažiš sa finansijama. Posavjetovala bih sve studente da ih ne obeshrabruju ocjene ili prospekt, jer je prijavi najbitnija motivacija. Ako želite bude pre-

poznata sa druge strane dobiće zauzvrat mnogo više“, poručuje ona.

O svojim očekivanjima govorili su i studenti koji će tek poći na razmjenu.

Nenad Bauk, sa Fakulteta za turizam i hotelijerstvo iz Kotora (studiraće na Univerzitetu u Mariboru) kaže: „Nadam se da će unaprijediti jezičke sposobnosti i svoju magistarsku tezu koja je u vezi sa malim i srednjim preduzećima u Crnoj Gori“.

Marko Ivanović, student treće godine Akademije likovnih umjetnosti na Cetinju: „U drugom semestru ću biti u Lisabonu. Sada imam odgovornost više jer sam predstavnik sociološkog i kulturno-istorijskog i običajnog miljea zemlje iz koje dolazim. S druge strane, naravno da mi znači upoznavanje druge kulture i sistema rada i inovativnih tehniki koje koristi napredna Akademija. Svo to znanje i kontakte koje budem ostvario iskoristiću u svojoj zemlji. Potruditi se da svojim zalaganjem otvorim vrata za sve druge koji će tamo poći“.

nila je da razmjena nije samo jedna godina „vašeg života, već čitav život u jednoj godini“.

„Nije suština samo u polaganju ispita, već i u sticanju životnog iskustva“, kazala je ona.

Svoja iskustva podjeli je i Halina Palmer Pierstak sa Univerziteta Opolu u Poljskoj koja je trenutno na akademskoj razmjeni u okviru Erasmus + programa u Kancelariji za međunarodnu saradnju.

„Kad god se studenti vrati na razmjeni, sa njima obavimo intervju i raspitujemo se da li su zadovoljni programima mobilnosti. Naravno, nekad nailaze na manje poteškoće, u komunikaciji, tokom smještaja, adaptacije, ali svi oni pitaju da li postoji mogućnost da opet odu na razmjenu“, navela je ona.

O. Đ.

Na Ekonomskom fakultetu u Podgorici održana tribina „Ekonomija i sport“ u okviru manifestacije „Dani bručaša“

PREDSTAVLJENI NAJUSPJEŠNIJI SPORTISTI EKONOMSKOG FAKULTETA I SPECIJALNI GOSTI

Dekan Ekonomskog fakulteta doc. dr Nikola Milović posebno čestito sportistima Fakulteta osvojena odličja, uz želju da se i u budućem periodu studenti okupljaju sličnim povodom i proslavljaju nastavne i vannastavne uspjehe

Gоворили су председник Crnogorskog olimpijskog komiteta Dušan Simonović, selektor vaterpolo reprezentacije Crne Gore i bivši reprezentativac Vladimir Gojković, Nebojša Šofranac, sportski novinar RTCG, kao i fudbalski reprezentativci Stefan Savić i Stevan Jovetić

Prepun amfiteatar „Montenegro“, uz prisustvo više od 350 studenata, profesora, saradnika i prijatelja Sportskog društva „Ekom“, dočekao je najbolje sportiste Ekonomskog fakulteta, kao i specijalne goste koji su bili u ulozi panelista na tribini „Ekonomija i sport“ na Ekonomskom fakultetu, koja je organizovana u okviru manifestacije „Dani bručaša“.

Gostima je dobrodošlicu poželio Dekan Ekonomskog fakulteta doc. dr Nikola Milović, koji je posebno čestito sportistima Fakulteta osvojena odličja, uz želju da se i u budućem periodu studenti okupljaju sličnim povodom i proslavljaju nastavne i vannastavne uspjehe.

Prva sesija bila je posvećena zanimljivim iskustvima sa Olimpijskim igrama u Brazilu, na kojoj su govorili Duško Simonović, predsednik Crnogorskog olimpijskog komiteta, Vladimir Gojković, selektor vaterpolo reprezentacije Crne Gore i bivši reprezentativac, kao i Nebojša Šofranac, sportski novinar RTCG.

Duško Simonović se osvrnuo na rezultate crno-

Prepun amfiteatar „Montenegro“

gorskih sportista, pohvalivši vaterpoliste koji su, prema njegovim riječima, dali i posljednji atom snage i ostvarili, odličan uspjeh. „Uostalom, ako neko misli da je četvrtovo mjesto vaterpolista neuspjeh, neka proba da bude četvrti na Olimpijskim igrama, u bilo kom sportu, pa onda da razgovaramo“. Ta-

kođe, istakao je da se u naредnom periodu nada da će Crna Gora osvojiti medalju u karateu, koji je nedavno uvršten u olimpijske sportove, jer je riječ o sportu u kojem Crna Gora tradicionalno bilježi odlične rezultate.

Vladimi Gojković je izrazio žaljenje zbog toga što Crna Gora nije osvojila još

uvijek olimpijsku medalju u vaterpolu, posebno u Pekingu kada je „spletom čudnih okolnosti“ izgubila polufinalna utakmica.

Fudbalski reprezentativac Stefan Savić je upoređujući lige u kojima je igrao, istakao da se u Italiji mnogo pažnje posvećuje taktici, da je u Engleskoj

SPORTSKO DRUŠTVO „EKOMEN“: 14 ODLIČJA U KOLEKTIVnim SPORTOVIMA I 60 U INDIVIDUALnim NA NIVOU CRNE GORE

Predstavljeni su najuspješniji sportisti Ekonomskog fakulteta u fudbalu, košarci, odbojci, rukometu, karateu i atletici. Bilans medalja Ekonomskog fakulteta od osnivanja Sportskog društva Ekom je 14 odličja u kolektivnim sportovima i 60 u individualnim na nivou Crne Gore. Trenutno, Ekomene ekipe su šampioni Crne Gore u fudbalu, rukometu i odbojci, a na pobjedičkom postolju našli su se u prethodnoj godini i karatisti, stonotenisti i atletičari.

prioritet na fizičkoj snazi i izdržljivosti, dok je španski fudbal kombinacija ta dva modela. On je kazao da klub za koji igra „Atletiko“ iz Madrida, slovi za jednu od najborbenijih ekipa na svijetu, zahvaljujući karakteru trenera Diega Simeonea, čime na prilično dobar način uspijeva da bude ravnopravan rival giganta kakvi su „Real“ i „Barcelona“.

Fudbaler Stevan Jovetić osvrnuo se na svoj status u klubu „Inter“ i izrazio uvjerenje da će ponovo zaigrati za „Partizan“.

Ovaj događaj podržali su Štamparija Grafo Press, Bravera Sport, Gravne osiguranje, Aqua Bianca, RTCG, Fudbalski savez Crne Gore, Vaterpolo i plivački savez Crne Gore, Crnogorski olimpijski komitet i Studentski sportski savez Crne Gore.

NAUKA

Festival „Otvoreni dani nauke“ već šestu godinu za redom održan u Podgorici, Kotoru, Nikšiću, Cetinju, Kolašinu i Mojkovcu

CRNA GORA IZGRADILA IDENTITET U GLOBALNOJ NAUČNOJ ZAJEDNICI

Ministarka nauke prof. dr Sanja Vlahović: „To je rezultat osmišljene naučne strategije države Crne Gore, koja je prepoznala važnost nauke za njen društveni razvoj i modernizaciju“

Ministar kulture Pavle Goranović: „Težnja ka znanju sjedinjena je sa našim strateškim državnim ciljevima, baš kao što kultura i nauka ne mogu jedna bez druge, i upravo onako kako današnja Crna Gora ne može biti postojana bez onih istorijskih pregnuća koja su utkana u temelje ove države“

U cilju promovisanja nauke među mladom populacijom, Ministarstvo nauke već šestu godinu za redom organizovalo je manifestaciju Otvoreni dani nauke u saradnji sa Ministarstvom za informaciono društvo i telekomunikacije, Inovaciono-preduzetničkim centrom Tehnopolis, Univerzitetom Crne Gore, Univerzitetom Donja Gorica, Prirodnjačkim muzejom, Fondacijom za promociju nauke PRONA i drugim brojnim prijateljima festivala.

Tokom petodnevne manifestacije priređeni su brojni događaji na nekoliko lokacija u Podgorici, Kotoru, Nikšiću, Cetinju, Kolašinu i Mojkovcu. Festival je otvoren u Vladinom domu na Cetinju svečanom Akademijom posvećenoj desetogodišnjici nezavisnosti i hiljadugodišnjici državnosti Crne Gore.

Tom prilikom ministarka nauke prof. dr Sanja Vlahović je istakla da je u proteklim deset godinama Crna Gora izgradila još jedan identitet – identitet u globalnoj naučnoj zajednici.

„Izgradila ga je svojim kontinuiranim naporom da crnogorske naučnike i istraživače uključi u globalne naučne tokove. To je rezultat osmišljene naučne strategije države Crne Gore, koja je prepoznala važnost nauke za njen društveni razvoj i modernizaciju. Danas sa zadovoljstvom možemo reći da je crnogorska naučna zajednica prepoznatljiv

Da ideje dođu do izražaja i ostvarenja

dio globalne naučne mreže. Naši ovogodišnji jubileji pokazatelji su jednog trajanja, koje ćemo većeras obilježiti kroz prizmu nauke i kulture“, kazala je ona.

Ministar kulture Pavle Goranović naglasio je da Crna Gora danas teži da bude istinsko društvo znanja, da prati naučne i misione tokove dominantne u svijetu. „Ta težnja ka znanju sjedinjena je sa našim strateškim državnim ciljevima, baš kao što kultura i nauka ne mogu jedna bez druge, i upravo onako kako današnja Crna Gora ne može biti postojana bez onih istorijskih pregnuća koja su utkana u temelje ove države“, rekao je on.

Sačuvati šećanje na prošlost

Predsednik Centra za održivu budućnost i predsednik organizacije „Priorita Cultura“ iz Italije Frančesko Ruteli podsetio je na prijateljstvo između Crne Gore i Italije i poručio da tehnologija može da pomogne da se bolje sagleda prošlost i sačuva kulturno nasljeđe.

„Nacionalni istraživački savjet Italije zajedno sa vašim naučnicima pokazaće mladim ljudima koliko je važno sačuvati šećanje na prošlost. Takođe, naš zajednički projekt pokazaće značaj razumijevanja raznolikosti kulture, religija,

je, tradicije, koji moraju biti sačuvani, kako bi se ojačala ekonomija, a to je i cilj vaše Vlade“, smatra Ruteli.

Svečanost je završena multimedijalnim projektom „Milenijumom do vječnosti“ dr Anastazije Miranović, koji predstavlja muzičko-scenski performans uz učešće hora, muzičara, solista, glumaca, manekena, i koji je uz vizuelnu animaciju dočarao kontinualnu priču milenijumskog trajanja crnogorske države, kroz sublimaciju istraživačkih rezultata bogatog crnogorskog kulturnog nasljeđa, sa akcentovanim muzičkim i kostimografskim segmentima.

Laserski šou Lund Univerziteta

U okviru festivala podgoričkoj publici predstavljena je jedna od najvećih atrakcija Laserski šou Lund Univerziteta iz Švedske. Riće je o jednom od najpopularnijih naučnih šoua u Evropi, koji izvodi grupa profesora, asistenata i studenata Katedre za fiziku tog Univerziteta. Oni koriste svjetlost i dim u spolu sa muzikom da kreiraju spektakl koji do sada u Crnoj Gori nije viđen. Ovaj šou gostovao je u Šangaju (World Expo), Kopenhagenu, Melburnu, Beogradu, Geteborgu, Oslu i sada Podgorici.

Novi inovaciono-preduzetnički centar „Tehnopolis“ u Nikšiću privukao publiku svih uzrasta

ZA PRVA TRI DANA FESTIVALA „TEHNOPOLIS“ POŠETILO OKO 1.000 UČENIKA SA PROFESORIMA

Pored gradskih srednjih, osnovnih škola i muzičke škole, u Nikšiću su bili i učenici iz Gračava, Šavnika, Plužina, Bogetića, Župe, Vilusa, Petrovića, Berana... Korisnici Dnevnog centra za decu sa smetnjama u razvoju učestvovali su u radionici koju je prof. dr Gordana Medin kreirala posebno za njih

Novi inovaciono-preduzetnički centar „Tehnopolis“ u Nikšiću pošetio je veliki broj učenika srednjih i osnovnih škola, a zanimljiv program privukao je publiku svih uzrasta. Mladi su pokazali veoma veliko interesovanje za mašinstvo, nove tehnologije, inovacije. Robotika i studenti Mašinskog fakulteta su s lakoćom pridobijali pratioce, željne da saznaju kako roboti funkcionišu i koliko je godina i znanja potrebno da bi se robot napravio. Virtualna realnost je bila prva stanica mnogih posetilaca, koji su sa oduševljenjem željeli da isprobaju uređaje nove tehnologije.

Najmlađi su se najduže zadržali na radionicama Novih metoda učenja, đe su na drugačiji način posmatrali prirodne fenomene – kroz multimedijalne digitalne priče, muziku, igru svjetlosti i pozorište sjenki. Budno su pratili i dronove koji su projektovani i sklopljeni u Nikšiću.

U Tehnopolisu su održana i predavanja o inovacijama i preduzetništvu: predavanje o QubeSat-u, prof. dr Gordane Medi, Bruna Kurtića, jednog od osnivača Sumologic-a i Elme Hot iz Beeand.me, prošla su u znaku dobre energije i prenošenja znanja i iskustva. Za prva tri dana festivala Tehnopolis je posetilo oko 1.000 učenika sa profesorima. Pored gradskih srednjih, osnovnih škola i muzičke škole, u Nikšiću su bili i učenici iz Gračava, Šavnika, Plužina, Bogetića, Župe, Vilusa, Petrovića, Berana... Korisnici Dnevnog centra za decu sa smetnjama u razvoju učestvovali su u radionici koju je prof. dr Gordana Medin kreirala posebno za njih.

Paralelno sa sadržajima u Podgorici, Nikšiću, Kolašinu i Mojkovcu u Kotoru je održan međunarodni naučni skup „Od rata do mira na Jadranu: 1914–2016“ koji je okupio veliki broj istoričara iz Crne Gore, Italije i San Marina. Biće je to prilika za razmjenu mišljenja o različitim temama vezanim za jadransku oblast, tretiranim sa političkog, diplomatskog, vojnog, ekonomskog i kulturnog aspekta.

U svom obraćanju Ministarka Vlahović istakla je važnost povezivanja naučnih zajednica različitih zemalja, posebno onih koje su Crnoj Gori srodne i za koje nas vežu jake istorijske, kulturne i prijateljske veze. Okupljenima su se obratili i dr Aleksandar Saša Stjepčević, predsednik Opštine Kotor, prof. dr Živko Andrijašević, prorektor Univerziteta Crne Gore kao i Vincenzo Del Monaco, ambasador Republike Italije u Crnoj Gori.

O hrani, kamenu i robotima

Na UDG je pripređena izložba „Naša priroda-nasha hrana“, koju u okviru fe-

RAD NA PROJEKTU KOJI ĆE CRNOJ GORI OMOGUĆITI DA SAZNA KAKO JE DUKLJA NEKADA STVARNO IZGLEDALA

Na otvaranju je prikazan kratak film „Italia e Montenegro – solo un piccolo mare“, projekat Instituta za tehnologije kulturnog nasljeđa Italije (ITABC), Nacionalnog istraživačkog savjeta Italije i Istarskog instituta Crne Gore. Javnost je po prvi put bila u prilici da vidi rad na projektu koji će Crnoj Gori omogućiti da uskoro, zahvaljujući najsvremenijim tehnologijama, sazna kako je Duklja nekada stvarno izgledala. Ovaj projekat plod je naučne saradnje i baziran je isključivo na istraženim i dokazanim podacima o našoj prvoj državi.

Održane su i radionice „Arheolab“ na Duklji koje su ove godine bile posvećene „Antičkoj Duklji – Doclea: Suživot starošćadioca dokleata i rimljana. Grad i nekropola“. Rijeće je o dinamičnoj laboratoriji, arheologa Asje Zec koja mladim generacijama već treću godinu za redom u okviru Dana nauke prenosi svoje dvadesetogodišnje stručno iskustvo. „Kulturna baština pripada svima nama i upoznajući je obrazujemo se i stičemo slijest o njoj. Na taj način stvaramo potrebu da štitimo kulturno blago, koje pripovijeda o našoj davnoj prošlosti“, kazala je Zec.

Fabrika znanja na UDG

SUSRET MINISTARKE VLAHOVIĆ SA GOSTIMA SA MALTE I ZA ITALIJU

Delegacija Napulja gostovala na Danima nauke

U okviru festivala Ministarka Vlahović sastala se sa dr Emanuelom Malim, ministrom za konkurentnost, pomorstvo i digitalnu ekonomiju Republike Malte.

Sastanak je bio posvećen aktivnostima na unapređenju već uspostavljene dobre saradnje između Crne Gore i Republike Malte, kako na planu nauke i istraživanja, tako i u onim djelatnostima koje predstavljaju prioritete oblasti saradnje za obje zemlje, u prvom redu: zdravstvo, finansijske usluge, pomorska privreda, avio industrija, ali i sistem obrazovanja.

Malia je istakao spremnost Malte, kao jedne od 27 zemalja članica EU, da aktivno podrži Crnu Goru u svim navedenim oblastima, kao i u svim drugim za koje Crna Gora procijeni da bi podrška Malte bila neophodna.

Dr Džefri Pulicino Orlando, predsednik Savjeta za nauku i tehnologiju, uka-zao je na prioritete Malte u oblasti nauke, istraživanja i inovacija, i naveo aktivnosti na izradi Strategije pametne specijalizacije (S 3), istraživanja u oblasti medicine koja se odnose na razvoj različitih vrsta vakcina, a takođe je informisao i o aktivnostima u oblasti elektronike koje Malta ima u saradnji sa drugim članicama EU. Po njegovom mišljenju, Crna Gora i Malta imaju mnogo prostora za zajedničke aktivnosti, počevši od zajedničkog uče-

šća naučnih timova u EU Okvirnom programu za istraživanje i inovacije „Horizont 2020“ (2014–2020), preko bilateralnih naučnih projekata koji će se realizovati na bazi već potpisano sporazuma o naučnoj i tehničkoj saradnji između dvije zemlje pa do mogućnosti koje će se nudititi pod PRIMA inicijativom (oblast poljoprivrede-hrana i vodoprivrede).

U okviru Festivala nauke Vlahovićeva je upriličila i sastanak sa prof. dr Luidi Nikolaisom, rektorom Univerziteta „Federiko II“ iz Napulja i bivšim direktorom Nacionalnog savjeta za istraživanje te zemlje (CNR). Na sastanku je konstatovana obostrano dobra saradnja na planu realizacije bilateralnih naučno-istraživačkih projekata između Crne Gore i Republike Italije koji se realizuju u tekućem ciklusu, a posebna pažnja je posvećena i onima koje će se implementirati u novom, počev od 01. januara 2017. godine, a čije prijavljivanje je u toku. Takođe je obostrano konstatovano da realizacija zajedničkih prioriteta može biti intenzivnije sprovedena u narednom periodu kroz zajedničko prijavljivanje projektnih prijedloga u evropskim programima kakvi su, u prvom redu, „Horizont 2020“, COST ali i onima koji jačaju saradnju nauke i privrede kroz program za tržišno orijentisana preduzeća kakov je EUREKA.

stivala „Otvoreni dani nauke“, realizuje Fakultet za prehrambenu tehnologiju, bezbjednost hrane i ekologiju Univerziteta Donja Gorica kao i izložbu „Kamen krije znanje“ u organizaciji Prirodnjačkog muzeja Crne Gore.

Prilikom susreta sa učenicima OŠ „18. oktobar“ sa Bioča, koji su imali organizovanu pošetu različitim

segmentima festivala ministarka Vlahović je izrazila zadovoljstvo rekordnom pošećenošću manifestacije, koju je za prva dva dana trajanja obišlo više od 12.000 ljudi.

Izložba „Naša priroda-nasa hrana“ govori o nekim od najznačajnijih i najstarijih prehrambenih proizvoda, za koje je Crna Gora posebno pogodno tle.

Zemlja, povoljni klimatski uslovi sa dosta sunčanih dana u godini kreiraju žito, vino, med i maslinovo ulje izuzetnog kvaliteta. Ovom postavkom ispričana je priča kako se stiže od zrna žita do pogače, od zrna grožđa do vina, od cvijeta do meda i od masline do ulja.

„Kamen krije znanje“ predstavlja izložbu stje-

Regionalna IT manifestacija „Fabrika znanja“ na UDG: 160 godina od rođenja jednog od najvećih umova koje je svijet ikada imao Nikole Tesle

ISTINSKI ČOVJEK BUDUĆNOSTI

Održan naučni panel pod nazivom „Nauka i tehnologija u 21. vijeku“

Regionalna IT manifestacija „Fabrika znanja“ na UDG su okupili više od 3.000 učenika, profesora i studenata, koji kroz edukaciju i zabavu imaju priliku da se upoznaju sa najaktuuelnjim trendovima iz oblasti informacionih tehnologija.

Ovogodišnja „Fabrika znanja“ bila je posvećena obilježavanju 160 godina od rođenja jednog od najvećih umova koje je svijet ikada imao Nikole Tesle, koji je istinski bio čovjek budućnosti, jer njegovi izumi čak i u 21. vijeku nijesu prevaziđeni. Na izložbi „Nikola Tesla – čovjek budućnosti“ posjetiocu su se mogli informisani o Teslinim najpoznatijim izumima s kraja 19. i početka 20. vijeka, kao i njihovom upotreboru sada.

Rektor UDG prof. dr Veselin Vukotić je istakao da su srce i mašta pokreću svega. „Znanje koje nije pokrenuto iz srca je znanje bez duše, znanje bez karaktera, često destruktivno znanje. Trebamo da se divimo čudu tehnike, ali često zaboravljamo one koji su ih stvorili. Treba da se divimo tom nevidljivom, često nepoznatom stvaraoču, koji je uložio prije svega svoju ljubav, strast, emociju, pa tek onda znanje. Znanje nije prirodno dobro, ono je od čovjeka, stvaraoca, od maštice“, rekao je Vukotić.

Prema riječima ministarke Vlahović, ono što su genijalni umovi smisili nekada, u prošlosti, mi danas ne koristimo, nego živimo.

„Ja se iskreno nadam da će ovaj naš mali impuls kroz ‘Fabriku znanja’ i program koji vam nudimo omogućiti da vaše ideje dođu do izražaja, da neđe u sebi nadete hrabrost da svoje ideje pretočimo u

stvarnost. Neka vam vizija bude ideja vodilja. Ne obazirite se na prepreke, jer jednog dana ćete se šećati samo lijepih stvari, samo svojih vizija i biti ponosni što ste vašu ideju pretočili u stvarnost. Želim da živimo budućnost, koju ćete Vi kreirati“, poručila je ministarka nauke.

„Fabrika znanja“ se već petu godinu za redom organizuje u okviru „Otvorenih dana nauke“ i okuplja ogroman broj stručnjaka iz oblasti IT-a, nauke, start up kompanija i drugih dinamičnih sektora budućnosti.

Na UDG održan je naučni panel pod nazivom „Nauka i tehnologija u 21. vijeku“, na kojem su govorili ministarka Vlahović, dr Emanuel Malia, ministar za konkurenčnost, pomorstvo i digitalnu ekonomiju Republike Malte, dr Džefri Pulicino Orlando, predsednik Savjeta za nauku i tehnologiju Republike Malte kao i profesori iz Republike Italije, Adriano de Majo, rektor Link Kampus Univerziteta te Luidi Nikolais, rektor Univerziteta „Federiko II“.

Učesnici panela su se osvrnuli na trenutno stanje u nauci i tehnologiji u zemljama oblastima iz kojih dolaze ali i predstavili vizije o tome kako bi trebalo da izgleda nauka i istraživanje u bliskoj budućnosti. Zajednički je konstatovano da nauka više ne može biti svrha sama sebi, već da ona mora biti bazirana na inovacijama, na novim proizvodima, uslugama, tehnološkim procesima, dakle svemu onome što za rezultat ima konkretnu tržišnu vrijednost i što u krajnjem doprinosi konkurenčnosti jedne privrede, razvoju ekonomije, otvaranju novih radnih mesta te boljem životnom standardu stanovništva.

Sa međunarodnog naučnog skupa „Od rata do mira na Jadranu: 1914–2016“ u Kotoru

REKORDNA POŠEĆENOST ĐAKA SVIH UZRASTA, STUDENATA I OSTALIH: Sa UDG

na, minerala i fosila koje je na teritoriji cijele Crne Gore, tokom 60-godišnjeg naučnog rada sakupio dr Dušan Dragović. Izloženi predmeti su dio zbirke koja sadrži uzorce kaustobilita, minerala, crvenog i bijelog boksita, arhitektonsko-građevinskog kamena, produkata tehničke prerade boksita, vulkanskih stijena, fosila koji su prikazani i publikovani u brojnim monografijama i naučnim radovima autora zbirke.

Predstavljanje kineske kulture, istorije...

Za prezentaciju Instituta Konfucije na UCG po-djednako su bili zainteresovani srednjoškolci, profesori kao i najmlađi, a iz zanimljivog predavanja mogli su da saznaju više o stipendijama Instituta, takmičenju „Chinese bridge“ i ljetnjem kampu, kao i da upoznaju Kinu kroz učenje vještina kaligrafije.

Olga Đuričković

25

Prosvjetni rad

Okt. 2016

BROJ
47

NAUKA

U Budvi održan 23. festival informatičkih dostignuća „Infofest“ pod sloganom „Čudesni ključ“

BOGAT PROGRAM OKUPIO BROJNE STRUČNJAKE IZ OBLASTI ICT-A

Tokom petodnevne manifestacije za 1.106 učesnika iz 29 država izvedena je 31 prezentacija novih projektnih rješenja i tehnoloških inovacija

Ovogodišnji XXIII Festival informatičkih dostignuća – Infofest 2016, pod sloganom „Čudesni ključ“ održan je u Budvi uz učešće 42 kompanije i institucije. Tokom petodnevne manifestacije za 1.106 učesnika iz 29 država izvedena je 31 prezentacija novih projektnih rješenja i tehnoloških inovacija. Festival su organizovali Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije i kompanija Biznis Link.

U specijalnom programu priređena su četiri panela („Sajber bezbjednost – zajednička odgovornost“, „Digitalno društvo i operativni domeni elektronske uprave“, „Aukcija radio-frekventnog spektra“ i „Digitalna transformacija industrija i izgradnja digitalnih preduzeća“) i dva savjetovanja („Sport kao informatički domen“ i „Digitalna teritorija pošte“).

Posebni programi održani u okviru Infofesta bili su i 14. Međunarodna konferencija regulatora u oblasti elektronskih komunikacija, zatim ITU Regionalni razvojni forum za Evropu, Godišnji sastanak mreže ICT klastera balkanskih i crnomorskikh država i treća TEMPUS konferencija „Sajber bezbjednost u društvu zna-

nja“. Infofest je imao i dvije pozivne tematske prezentacije („Open Source u Crnoj Gori – izazovi i mogućnosti“ i „Vreme digitalizacije – Internet of Things“).

Prvi put je u okviru festivala održana Regionalna naučno-stručna konferencija „Pulse 2016“ u okviru koje je prezentirano 16 najuspješnijih autorskih radova odabranih po javnom pozivu organizatora. Na Infofest izložbi postavljenoj u holu hotela Avala, svoje punktote imalo je 16 kompanija, a za učesnike je organizovan i bogat animativni program.

Kako su saopštili organizatori „Infofest“ je već decenijama, najznačajnija regionalna manifestacija iz oblasti informacionih i komunikacionih tehnologija, koja, svake godine, zabilježi više od 1.000 pojedinačnih učesnika – predstavnika državnih organa, javnih preduzeća, obrazovanja, finansijskih institucija, sektora energetike, telekomunikacionih operatora i drugih velikih privrednih sistema.

U prezentacionom dijelu programa predstavio se veliki broj kompanija, među kojima su svjetski tehnološki lideri (Hewlett Packard, Microsoft,

Oracle, Symantec Corp, SAP, itd) i najznačajnije ICT firme u regionu – Saga, S&T, Energodata, Asseco SEE, Lanaco, TeleGroup, Čikom, Infolink, Zeta, Alter Technologies, Digit MN itd. U programu su učestvovati i telekomunikacioni operatori (Crnogorski Telekom, Telenor, Orion telekom), kao i značajni konzumenti informaciono-komunikacionih tehnologija (Centralna banka Crne Gore, Ministarstvo prosvjete Crne Gore, Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost CG, Radio-difuzni centar, MONSTAT, Direkcija za e-upravu Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave Republike Srbije, itd.). Fokusne teme INFOFESTA 2016 su „Digitalno društvo. Operativni domeni elektronske uprave“, „Nova era u savremenom bankarstvu – Digital Banking“, „Bezbjednosne dileme i sigurnosni izazovi“, „Budućnost Cloud koncepta“ i „Internet of Things“. Pored prezentacija novih projektnih rješenja, ICT kompanije će ponudu predstavljati i u okviru Infofest izložbe.

Infofest 2016 je bio domaćin i godišnjeg skupa ICT klastera balkanskih i crnomorskikh država.

O. D.

Grčka slika vasione (3)

STRUKTURA KOSMOSA

Na polju kalendarografije najveći uspjeh je postigao atinski naučnik Meton. Njegov kalendar zvanično je počeo da se koristi na državnom nivou. On je za svaku godinu u nizu ciklusa od 19 godina izračunao sve pojedinosti o ravnodnevnicama, solsticijima, o izlascima i zalascima zvijezda, kao i o meteorološkim (i klimatskim) osobinostima

Empedokleov sistem svijeta je predstavljao usklađenu cjelinu u kojoj je Zemlja, kao lopta, bila u sredini kosmosa pri čemu je morska voda predstavljala njen „znoj“. Zbog stalnog isparavanja vode na Zemlji, stvara se vazdušni sloj koji je obuhvatao sa svih strana

Iz pojedinih sačuvanih svjedočanstava se može zaključiti da je Anaksagora pravilno shvatio raspored nebeskih tijela, a posebno je uspješno objasnio pomračenje Mjeseca koje nastaje stoga što ulazi u Zemljinu šenu

Piše:
Vojislav Budo Gledić

Prilikom prikazivanja astronomskog znanja i naučnih dostignuća kod starih Grka treba stalno imati na umu da su oni bili genijalni filozofi, mislioci koji su se više bavili apstraktnim i misaonim stvaralaštvom, a manje neposrednim posmatranjem i proučavanjem konkretnih nebeskih tijela i načina kako se ispoljava njihovo pomjeranje. U tom pogledu su izgradili zaista izuzetno oštroomne konstrukcije koje su se, tokom kasnijih vijekova kada je nauka sakupila ogroman posmatrački materijal, pokazale izvanredno domišljatim i time anticipirale buduća naučna saznanja. Stari grčki mislioci su uporedo razmatrali pitanje strukture mikrokosmosa, same materijalne stvarnosti kao takve, i čitavog kosmosa kao sveobuhvatnog postojećeg svijeta koji obuhvata sva materijalna tijela i njihove raznovrsne tvorevine. Pojedini od antičkih misilaca su objedinili oba područja i tako dali sisteme i slike koje predstavljaju doista veličanstveni doprinos prodiranju čovjekovog duha i razuma u strukturu i smisao mikro i makrosvijeta.

Na polju kalendarografije najveći uspjeh je postigao atinski naučnik Meton, koji je živio u V vijeku prije nove ere. Ovaj naučnik je, koristeći ranije viševjekovno iskustvo i mnogobojna dostignuća startih posmatrača u Mesopotamiji, dobro upoznao Sarosov period na osnovu kojeg se obnavlja ciklus Sunčevih i Mjesecnih kretanja. U toku od 19 godina se obavi 235 potpunih lunarnih promjena (sinodičkih mjeseci), takozvanih lunacija, pa se potom čitav taj ciklus ponovo odvija po istom redoslijedu. Osim toga, Meton je znao da dužinu godine na osnovu čega je izradio kalendar koji je bio u upotrebi i imao ogroman značaj za državni i društveni život. I danas se obično u nauci čitav ciklus izmjene Mjesecnih i Sunčevih po-mračenja naziva Metonov ciklus i ujedno predstavlja osnovu za predviđanje Sunčevih i Mjesecnih po-mračenja kao najatraktivnijih nebeskih pojava.

Studenti Fakulteta informacionih tehnologija na raspolaganju imaju sljedeća izdanja svog univerziteta: „Vjerovatnoća i statistika sa zbirkom zadataka“ (dr Predrag Obradović i dr Ivana Ognjanović), „Matematika I (teoreme, definicije, primjeri, zadaci)“ (dr Miomir Andić), „Matematika II (teoreme, definicije, primjeri, zadaci)“ (dr Miomir Andić), „Osnovni bezbjednosti računarskih mreža“ (dr Ranko Vojinović), „Operaciona istraživanja (textbook)“ (dr Sonja Pravilović).

Fakultet Montenegro tourism school (MTS) na raspolaganju ima naslove: „Menadžment elektronski priručnik za studente“ (dr Sanja Vlahović i mr Iva Bulatović), „Marketing planiranje održivog turizma“ (dr Darko Lacmanović), „Strateško upravljanje marketing aktivnostima u crnogorskrom turizmu“ (dr Andela Jakšić Stojanović), „Turizam i strateški razvoj u Crnoj Gori“ (dr Ana Tripković Marković).

Na Fakultetu stranih jezika studenti mogu koristiti udžbenik „Marko Car i italijanska kultura“ (dr Ivana Krivokapić).

Andela Jakšić Stojanović napominje da je u narednom periodu, u saradnji sa međunarodnim univerzitetima, planirano pokretanje naučnog časopisa, kao i časopisa iz oblasti kulture i umjetnosti.

O. D.

ne i načinu raspoređivanja dana i mjeseci, javno iznio za vrijeme jedne od velikih olimpijskih igara, svečanosti koje su se redovno održavale svake četvrte godine i okupljale čitelje iz svih krajeva Grčke i njihen kolonija. Kada je iznio svoje saznanje i utvrdio razdoblje od 19 godina, bio je oduševljen pozdravljen od naroda koji je tu bio okupljen. Vlasti su naredile da se Metonova pravila ispišu zlatnim slovima na brončanim pločama i istaknu na javnim državnim građevinama. Stoga je ta neobična i svečana proklamacija nazvana zlatni broj koji ovapločuje Metonov krug ili ciklus. Inače, on se i danas koristi i označava redni broj godine u rasponu (dužini) od 19 godina, pri čemu su od njih 12 proste sa po 12 mjeseci, a ostalih sedam potpune sa po 13 mjeseci.

Metonov kalendar je zvanično počeo da se koristi na državnom nivou, dakle u javnoj upotrebi, od 16. jula 432. godine prije naše ere, u vrijeme mješevićeve mladine poslije dugondevnjeg solsticija). Inače, Meton je za svaku godinu u nizu ciklusa od 19 godina izračunao sve pojedinosti o ravnodnevnicama, solsticijima, o izlascima i zalascima zvijezda, kao i o meteorološkim (i klimatskim) osobinostima kako bi ga mogli koristiti zemljoradnici, pomorci i ljudi čiji posao zavisi od vremenskih prilika (ili neprilika) koje zavise od odgovarajućeg godišnjeg doba).

Slikovita i zanimljiva skica evolucije vasione

Znameniti misilac i filozof Empedokle (oko 483–423. g. prije nove ere) rodio se i živio na Siciliji, u gradu Agrigentu koji je, pored Sirakuze, bio najznačajniji trgovački i proizvodni centar na tom ostrvu. Bio je poznat ne samo kao filozof, već i kao bešednik, pjesnik, ljekar pa čak i kao „čudotvorac“ zbog čega je bio neobično mnogo poštovan i slavljen od svojih sugrađana. Njegov sistem svijeta je predstavljao usklađenu cjelinu u kojoj je Zemlja, kao lopta, bila u sredini kosmosa, pri čemu je morska voda predstavljala njen „znoj“. Zbog stalnog isparavanja vode na Zemlji, stvara se vazdušni sloj koji je obuhvatao sa svih strana

Sunce se nalazi na kraju svijeta, ono obuhvata samo periferiju, dok se Mjesec, Sunce i planete, uključujući tu i zvijezde nekretnice, nalaze sukcesivno posredane. Po udaljenosti se nižu počevši od Mjeseca, kao najbližeg nebeskog tijela, pa do Sunca koja predstavlja najudaljeniju oblast. Smatrao je da je Zemljina unutrašnjost vatrene prirode što pokazuju vulkani ko-

ji izbacuju užarenu lavu (za to je bio neposredan primjer vulkan Etna). Ovaj misilac je dao i izuzetno slikovitu i zanimljivu skicu evolucije vasione, a takođe i živog (biološkog) svijeta. U tom smislu se on može smatrati antičkim prethodnikom slavnog engleskog naučnika Darvina i njegove teorije evolucije.

Sunce samo nebeski kamen (možda malo veći od Peleponeza)

Anaksagora (oko 500–428. g. prije n. e.) je rođen u Klazomeni, na maloaziskog obali, ali se još kao mlađi čovjek preselio u Atinu, deje čitavih tideset godina proticala njegova naučna i filozofska aktivnost. Neposredno uoči početka Peloponskog rata Anaksagora je bio optužen za bezbožništvo zbog čega mu je prijetila smrtna kazna. Zahvaljujući energičnom zauzimanju Perikla, čiji je bio učitelj i prijatelj, uspeo je da napusti Atinu i da se preseći u Lampsak, de se i završava život ovog znamenitog stvaraoца. Ovaj misilac je učinio niz značajnih otkrića u astronomiji i to prevashodno zahvaljujući primjeni perspektive na posmatranje i objašnjavanje nebeskih pojava i kretanja. Inače, pespektivu je otkrio baš u to vrijeme starogrčki slikar Agatarh, što je izuzetno pronicljivom Anaksagori послužilo kao osnova da objasni izgled pojedinih nebeskih tijela i njihovih kretanja. Iz pojedinih sačuvanih svjedočanstava se može zaključiti da je pravilno shvatio raspored nebeskih tijela, a posebno je uspješno objasnio pomračenje Mjeseca koje nastaje stoga što ulazi u Zemljinu šenu (koja ga time i zašenjuje). Nije prihvatao mišljenja koja su bila opštevažeća u njegovom vrijeme. Otvoreno je, na primjer, govorio da je Sunce samo nebeski kamen (možda malo veći od Peleponeza) koji je usijan i tako obasjava Zemlju (zbog čega je bio optužen za bezbožništvo).

Dalje i svestranije proučavanje strukture materijalne stvarnosti nastavili su mislioci Leukip (V vijek prije n. e.) i Demokrit (oko 460–370. g. prije n. e.), koji su svoja učenja nadovezali na dotadašnji razvoj filozofske i naučne misli, posebno koristeći dostignuća mletačke i elejske škole, kao i shvatjanja svojih prethodnika Empedokla i Anaksagore. Leukip i, posebno, Demokrit su izgradili novo, mnogo naprednije učenje koje je kasnije hiljadama godina podsticalo čovjekovu misao da nađe odgovor na pitanje od čega i kako je sastavljen postojeci svijet.

(Nastaviće se)

Izdavačka djelatnost Univerziteta Mediteran OBAVEZNA I DODATNA LITERATURA ZA STUDENTE

Unarednom periodu, u saradnji sa međunarodnim univerzitetima, planirano pokretanje naučnog časopisa, kao i časopisa iz oblasti kulture i umjetnosti

Izdavačka djelatnost Univerziteta „Mediteran“ bazira se uglavnom na naslovima iz obavezne i dodatne literature koju studenti koriste u toku studija. Prema rječima doc. dr Andele Jakšić Stojanović, zamjenika izvršnog direktora tog Univerziteta, planiran je izdvajanje značajnih finansijskih sredstava kako bi se dodatno unaprijedila izdavačka djelatnost i obogatio bibliotečki fond.

Publikacije su razvrstane u biblioteke koje se odnose na: tehničke i informatičke nauke; turizam i ugostiteljstvo; društveno-humanističke nauke; pravno-ekonomski; umjetnost, te strane jezike. U okviru biblioteke utvrđene su edicije: elektrotehnika, tehnologija, informatica, filozofija, psihologija, logika, sociologija, pedagogija, istorija, politika, pravo, ekonomija, vizuelne umjetnosti, fotografija, likovna, dramska, strani jezici, strane književnosti i kulture, lingvistica i didaktika.

Za Montenegro biznis school (MBS) izdate su knjige: „Obveznice, karakteristike, kvantitativna analiza i tržišta“ (dr Dragoljub Janković), „Strane direktnе investicije u praksi tranzicionih država“ (dr Jelena Žugić), „Racio analiza, finansijsko-računovodstveni i revizijski aspekt“ (dr Zoran Todorović),

„Istraživanje marketinga“ (dr Slobodanka Krivokapić), „Financial accountability in Russia: Forms and rules of compilation“ (dr Sergej Jefimović Meteljov) i „Komercijalno preduzetništvo“ (S. J. Meteljov, V. V. Birjukov, O. V. Vlasenko, I. S. Meteljov).

Za studente Pravnog fakulteta su publikacije: „Opšta istorija prava I“ (dr Savo Marković), „Sudska zaštita u Evropskoj Uniji“ (dr Miloš Vukčević), „Refleksije o položaju Ustavnog suda u Ustavu Crne Gore“ (dr Mladen Vukčević), „Pri-

U Podgorici održan Drugi internacionalni sajam knjiga

FAKULTETU ZA CRNOGORSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST NAGRADA ZA NAJBOLJU IZDAVAČKU PRODUKCIJU

Ovogodišnji sajam protekao u znaku obilježavanja milenijumskog postojanja države Crne Gore, pa je veliku pažnju javnosti privukla izložba simbola hiljadugodišnjeg državnog kontinuiteta, koja je bila projektat Vlade i Ministarstva kulture

U podgoričkoj Capital Plaza održan je Drugi internacionalni sajam knjiga. Bila je to prilika da stanovnici Glavnog grada i njihovi gosti uživaju u bogatom izboru knjiga izdavača različitih profila, ali i da prisustvuju brojnim promocijama na kojima su govorili istaknuti stvaraoci iz zemlje i regiona.

Dodijeljene su i nagrade „Božidar Vuković Podgoričanin“

najboljima u nekoliko kategorija, a odluke je donosio žiri u sastavu: Mladen Lompar (predsednik), mr Amer Ramusović i doc. dr Mimo Drašković. Nagrada za najbolji nastup na Sajmu pripala je Međunarodnom centru za mir iz Sarajeva, „koji je dao izuzetan doprinos sajamskim aktivnostima, te organizovanjem veli-

kog broja autorskih večeri, promocija knjige i edicija iz BiH“. Za najbolju publikaciju nagrađen je Fakultet dramskih umjetnosti s Cetinja za zbornik radova „Crnogorske studije kulture i identiteta“, „koja predstavlja izuzetan izdavački poduhvat, kako kvalitetom usavršenih članaka i odabirom tema, tako i dizajnom publikacije“.

Sajam pošetili učenici prvog razreda podgoričke gimnazije „Slobodan Škerović“ sa profesoricom književnosti Irenom Ivanović

POSEBNO INTERESOVANJE ZA CRNOGORSKU KNJIŽEVNOST

ZADOVOLJNI SVIME ŠTO SU VIĐELI: Podgorički gimnazijalci 2

Sajam su pošetili i učenici prvog razreda podgoričke gimnazije „Slobodan Škerović“, predvođeni profesoricom književnosti Irenom Ivanović.

Učenici su istakli kako na sajmu nisu prvi put i kako su obilazili i ostale sajmove koji su se održavali i izvan granica Crne Gore, ali su zadovoljni svime što su videli, kao i naslovima koji su bili ponuđeni čitaocima. Naglasili su da čitaju uglavnom beletristiku, a u slobodno vrijeđaju i zabavnu književnost. Oni doživljaju

vaju sajam kao upoznavanje sa izdavačkim kućama koje nude veliki izbor knjiga, kao i razmjenjivanje iskustva s daciama iz drugih škola i mogućnost da nađu knjige koje nisu mogli u nekoj biblioteci.

„Učenici imaju posebno interesovanje i za crnogorskiju književnost i za crnogorske izdavače. Pozvali su i učenike ostalih škola da pokušaju upoznati knjigu kroz ovaj ili neki drugi sajam“, navode iz podgoričke Gimnazije.

U spomen poznatog crnogorskog štampara: Sa dodjele nagrada „Božidar Vuković Podgoričanin“

Specijalna sajamska nagrada Fondaciji „Sveti Petar Cetinski“ iz Podgorice i Narodnom muzeju Crne Gore na Cetinju

Nagradu za najbolju izdavačku produkciju u 2016. godini dobio je Fakultet za crnogorski jezik i književnost na Cetinju koji je objavio veliki broj publikacija u ediciji „Posebna izdanja“, „koja se kontinuiranim objavljanjem izuzetno vrijednih naslova, a naročito najnovijim ovogodišnjim, svrstava u red biblioteka izuzetne vrijednosti“. Specijalna sajamska nagrada pripala je Fondaciji „Sveti Petar Cetinski“ iz Podgorice i Narodnom muzeju Crne Gore na Cetinju za knjigu „Dukljanski knez Sveti Vladimir 970-1016“.

Ovogodišnji sajam protekao je u znaku obilježavanja milenijumskog postojanja države Crne Gore, pa je

veliku pažnju javnosti privukla izložba simbola hiljadugodišnjeg državnog kontinuiteta, koja je bila projektat Vlade i Ministarstva kulture.

Zemlja-gost Bosna i Hercegovina

Na Sajmu je, inače, učestvovalo 47 izdavačkih kuća i institucija koje se bave izdavaštvom, a zemlja-gost bila je Bosna i Hercegovina.

„Selektor delegacije izdavača, izlagaca i autora iz Bosne i Hercegovine bio je gospodin Ibrahim Spahić iz Međunarodnog centra za mir u Sarajevu, kome želim da zahvalim na izuzetnoj saradnji i uloženom naporu da se na našem sajmu prikaže kvalitetan uzorak savremenog BiH stvaralaštva, ali i duhovnog nasledja Bosne i Hercegovine. Zato je značajan broj programa ovogodišnjega Sajma bio posvećen sevdalinkama, stećcima, starim mostovima,

rukopisima klasičnih djela, kao i savremenoj književnoj sceni BiH“, kazao je umjetnički direktor Sajma doc. dr Vladimir Vojinović.

Veliki broj književnih promocija

Organizovan je i veliki broj književnih promocija, na kojima su, između ostalih, učestvovali: Dževad Karahasan, Ivana Vojvodić, Ethem Mandić, Lena Ruth Stefanović, Ljubeta Labović, Ljiljana Dirjan, Milisav Savić, Miraš Martinović, Nenad Vujadinović, Šejla Šehabović, Vujiča Ognjenović i mnogi drugi. Tako su ljubitelji književnosti imali priliku da kroz druženje sa renomiranim stvaraocima iz prve ruke upoznaju zavodljivu igru riječima koja čini književnost.

Organizator Sajma bio je Glavni grad Podgorica, odnosno njegov Sekretarijat za kulturu i sport.

N.N.

Izložba Marije Kapisode na otoku Gospe od Škrpjela

OČARAVAJUĆI SVIJET IZ PRIRODE PRETOČEN U GOTOVU APSTRAKTNE FORME

Pejzaž kao tema ne predstavlja za autorku realističko reprodukovanje 'privlačnih segmenata prirode', niti potragu za 'idealnom ljestpotom' u neoklasističkom smislu

Galatea Gallery iz Podgorice i Biskupski Ordinariat Kotor – Župni ured u Perastu pod pokroviteljstvom Opštine Kotor organizovali su na otoku Gospe od Škrpjela izložbu crteža u kombinovanoj tehnici pod nazivom „Život“ Marije Kapisode, profesorce sa Fakulteta likovnih umjetnosti na Cetinju.

Predstavku je otvorio prim. dr Ivan Ilić, direktor JZU OB Kotor. On je naglasio da izložbu najbolje ocrtavaju navodi Aleksandra Čilikova, istoričara umjetnosti, koji se u predgovoru za katalog bavio analizom izloženih radova:

„Posmatrajući crteže Marije Kapisode, prije svake transpozicije ideja i tema u sferu likovnosti, pada u oči snažan utisak odsustva bilo kakvog vida manipulacije. Cijeli ciklus zrači nevjerojatnom iskrenošću iako će upotrijebljeni termin nekome zvučati i pomalo patetično. U pitanju je sklop najiskrenijih osjećanja, od dječijih do trenutnih, vezanih za vizuelne senzacije pri posmatranju čiste praiskonske prirode. Pejzaž kao tema ne predstavlja za autorku realističko reprodukovanje 'privlačnih segmenata prirode', niti potragu za 'idealnom ljestpotom' u neoklasističkom smislu. Od rođenja okružena prirodom Marija kao da u njoj pronalazi niz naoko skrivenih detalja. Struktura i boja vlati trave ili strukovi sitnog poljskog cvijeća u odnosu prema gradacijama

dnevнog osvjetljenja i egzistencijalnim lokacijama, nisu prenijeti u prezentiranu sliku putem mozaičke slagalice od, direktno u prirodi, brižljivo izrađenih brojnih skica. Sav taj očaravajući svijet iz prirode pretočen je u gotovo apstraktne forme proizašle iz podsvesti autora koji nam pokazuje, mnogim ljudima nevidljiv i nedostupan, doista čaroban ambijent. Koristeći se u crtežima kombinovanom, a u grafikama, izuzetno osjetljivom i teškom, tehnikom litografije, Marija demonstrira niz crtačkih bravura, kolorit izuzetne prefinjenosti i stvara, iako na izvještast način pomalo diskretno, jednu originalnu, duboko humanu i optimističku atmosferu“.

Ilić je kazao da je autorka rođena 1976. godine na Cetinju, de je završila osnovnu i srednju likovnu školu. Diplomirala je na Fakultetu likovnih umjetnosti na Cetinju, odsjek grafika, 2001. godine u klasi prof. Jakova Đuričića, kod kojeg je 2006. godine odbranila magistarsku tezu pod nazivom „Zemlja – Sjever, Svetlost, Svetlost – Tamno“. Član

DEVET GODINA POSTOJANJA – TRIDESET TRI IZLOŽBE

Dr Ivan Ilić je, predstavljajući organizatora Galatea Gallery, naglasio da je u prethodnih devet godina postojanja Galatea Gallery organizovala 33 izložbe, među kojima: „Ikona u Boki Kotorskoj“, „Sjećanje – Branko Stamatović“, „Sjećanje – Toni Žarković“, „Od skice do slike“, „Sa vama sam, tvoga ruža crvena“, „Portreti u crtežima crnogorskih umjetnika“, „Igra boje i svjetlosti“, „Crnogorski slikari na otoku Gospe od Škrpjela I i II“, „Savremeni crnogorski crtež“, „Imaginarijum“, „Iz mog ugla“ i „Život“. Istovremeno izložbe na otoku Gospe od Škrpjela su u istom periodu, a to je osmi put, postale tradicionalne pred Blagdan Velike Gospe zahvaljujući izvanrednoj saradnji Galerije sa Župnim uredom u Perastu i Mons. Srećkom Majićem

je ULUCG-a od 2005. godine. Živi i radi na Cetinju.

Dobitnica je Nagrade studentskog Saveza Crne Gore 2000. godine, Nagrade Galerije „Sue Ryder“ 2000. godine i Nagrade XI bijenala studentskog crteža Beograd 2001. godine.

Do sada je imala jedanaest samostalnih izložbi: Galerija „Sue Ryder“, Herceg Novi, Galerija „Studentski grad“, Beograd, Galerija „Velimir A.

Leković“, Bar, Galerija „Mala galerija“, Kranj, Galerija Atele „Dado“, Cetinje, Galerija „L'Amministratore Comunale di Santa Severina e La FLU Cetinje“, Santa Severina – Italija, Galerija „SKC“, Krugujevac, Cafe Blus Bar, Podgorica, Galerija „Sue Ryder“, Herceg Novi, Galerija „Marko K. Gregovic“, Petrovac i Pomicrdbena dvorana na otoku Gospe od Škrpjela.

Lj. V.

27

Prosveštene rad

Okt.
2016
Broj
47

Da je vječna Crna Gora

KULTURA

U nikšićkoj galeriji „Nikola I“ svečano otvorena izložba „Kult Svetog Vladimira Dukljanskog“ i održana promocija monografije „Dukljanski knez – Sveti Vladimir“

LIČNOST ZASLUŽNA ZA USPOSTAVLJANJE TRAJNOG CRNOGORSKOG DRŽAVNOG I ETNIČKOG OKVIRA

Ministar kulture Pavle Goranović: Temelji na kojima počiva Crna Gora stvoren i djelom kneza Vladimira. Prije ravno hiljadu godina onemogućeno pretvaranje Duklje u provinciju, što su bile ondašnje pretenzije Vizantije. **Predsednik Dukljanske akademije nauka i umjetnosti akademik Sreten Perović:** Legenda o Vladimиру i Kosari, sačuvana najcjelovitije u „Ljetopisu popa Dukljanina“, prema istoričarima književnosti predstavlja prvi ljubavni roman u Južnih Slovena.

Predsednik Fondacije „Sveti Petar Cetinjski“ Dragoljub Rašović: Ministarstvo prosvjete i obrazovanja da uvede u školske programe, od najnižih stepena školovanja do univerzitskih studija, crnogorsku nacionalnu istoriju

UNIVERZALNE PORUKE MIRA I LJUBAVI: Sa izložbe

28

Prosjetni rad

Okt.
2016

BROJ
47

U nikšićkoj galeriji „Nikola I“ svečano je otvorena izložba „Kult Svetog Vladimira Dukljanskog“ i održana promocija monografije „Dukljanski knez – Sveti Vladimir.“

Događajima je prisustvovao ministar kulture Pavle Goranović, koji je ukazao da su „temelji na kojima počiva Crna Gora stvoren i djelom kneza Vladimira.“

„On je, kako istorija svjedoči, zaslužan za uspostavljanje našeg trajnog državnog

i etničkog okvira. Prije ravno hiljadu godina onemogućeno je pretvaranje Duklje u provinciju, što su bile ondašnje pretenzije Vizantije. Bitka na Tuđemilu donijela je slavnu pobjedu, a time i samostalnost Zete, dotad Vladimirove Duklje, što je bila prva izvođena samostalnost u južnoslovenskim zemljama. Ne čudi onda što Crna Gora s posebnim ponosom slavi ličnost kneza Vladimira Dukljanskog“, istakao je on.

Svetac koji je život okončao hristolikom smrću

Predsednik Dukljanske akademije nauka i umjetnosti akademik Sreten Perović, glavni urednik monografije koju su zajednički objavili Fondacija „Sveti Petar Cetinjski“ i Narodni muzej Crne Gore, okarakterisao je Vladimirov kult kao legendu, „koju vjekovima njeguju čak i crnogorski muslimani“, te naglasio da je riječ o sveću koga su obje hrišćanske crkve uvrstile u red vlastitih svetih mučenika i koji je ovozemaljski život okončao „hristolikom smrću“.

„Legenda o Vladimиру i Kosari, sačuvana najcjelovitije u „Ljetopisu popa Dukljanina“, prema istoričarima književnosti predstavlja prvi ljubavni roman u Južnih Slovena. To je djelo koje imponuje svim balkanskim i slovenskim zemljama po umjetničkoj vrijednosti, ekuromanizmu, po ljudskom nastojanju da danu koje zakratko živimo proteku u što me moguće većoj harmoniji sa moralnim principima slobode“, kazao je on.

Tri godine rada na monografiji

Predsednik Fondacije „Sveti Petar Cetinjski“ Dragoljub Rašović naglasio je kako su na projektu monografije radijali tri godine, te podsetio da Fondacija, iako nije izdavačka kuća, nastoji da od zaborava sačuva vrijednosti crnogorske istorije, duhovnosti i kulture.

„Tu je i naše uporno nastojanje da podstaknemo državne organe, prije svega Ministarstvo prosvjete i obrazovanja, da uvede u školske programe, od najnižih stepena školovanja do univerzitskih studija, crnogorsku nacionalnu istoriju“, istakao je on.

Događaje su organizovali Matica crnogorska i JU „Muzeji i galerije Nikšić“, u okviru Programa podrške razvoju kulture u Nikšiću.

N. N.

Goranović: Knez Vladimir i dalje inspiracija što spaja naučnu javnost, umjetničko stvaralaštvo, narode i države

SIMBOL NAJVJEĆIH CIVILIZACIJSKIH VRIJEDNOSTI

Ministar Goranović se posebno osvrnuo na monografiju ličnosti „koja je i dalje inspiracija što spaja naučnu javnost, umjetničko stvaralaštvo, narode i države“.

„Ovo djelo bogato je dragocjenim hagiografskim i književnim priložima, kao i likovnim prikazima sveca i državnika, kneza Vladimira, pa time čini jedno kompletно djelo, važno kako za nas danas, tako i za one kojima u nasledstvo ostavljamo obavezu čuvanja od zaborava našeg nematerijalnog nasleđa i svjedočanstava o izvorima postojanja“, naglasio je on i ocijenio da je Sveti Vladimir simbol najvećih civilizacijskih vrijednosti, vjerske i etničke tolerantnosti i sloge, „čiji kult već vjekovima baštine pripadnici različitih religija“.

Izložbu „Kult Svetog Vladimira Dukljanskog“ otvorio mr Ivan Jovović
VLADAR KOJI SE VRATIO U KOLEKTIVNU MEMORIJU CRNOGORSKOG NARODA

Otvaramići izložbu posvećenu Svetom Vladimиру, mr Ivan Jovović kazao je da se dukljanski vladar vratio u kolektivnu memoriju crnogorskog naroda, a da njegov kult predstavlja „svojevrsnu duhovnu riznicu južnoslovenskih i balkanskih naroda kojom su oplemenili evropsku civilizaciju“.

„U postavci je objedinjeno na jednom mjestu, u formi replika, pedesetak dosad poznatih likovnih iskaza svetog Vladimira. Ova crkvena prikazanja dukljanskog vladara samo su jedan fragment njegovog kulta, u čijoj osnovi se nalaze univerzalne poruke mira i ljubavi“, kazao je Jovović, koji je koautor izložbe.

U Mojkovcu održana 41. „Mojkovačka filmska jesen“

NAJBOLJI GLUMCI MIRJANA KARANOVIĆ I IZUDIN BAJROVIĆ

Za najbolju epizodnu mušku ulogu nagrađen Mišo Obradović („Ispod mosta, među stijenama“), a za najbolju žensku Dragana Dabović („Igla ispod praga“)

Kadar iz filma „Ispod mosta, među stijenama“

U Mojkovcu je održana 41. „Mojkovačka filmska jesen“, tradicionalna manifestacija na kojoj je publike imala priliku da uživa u najnovijim ostvarenjima iz Crne Gore i regiona.

Dobitnik nagrade za najbolju mušku ulogu je Izudin Bajrović za ulogu Omera u filmu „Smrt u Sarajevu“, dok je najbolju žensku ulogu ostvarila Mirjana Karanović koja je tumačila Milenu u filmu „Dobra žena“.

„Bajrović je svojim glumačkim umijećem dočarao ulogu trezvenog menadžera hotela u sistemu koji nema šansu za realni opstanak. Ka-

ranovićeva je jakom ekspre-
sijom svog glumačkog dara i
znanja istakla ulogu Milene,

supruge i majke koja se posle 30 godina braka suočava sa dvijema tragedijama“, piše u obrazloženju žirija, kojeg su činili Nikola Vučković (predsednik), Zoran Živković i Ivan Đurović.

Za najbolju epizodnu mušku ulogu nagrađen je Mišo Obradović („Ispod mosta, među stijenama“), a za najbolju žensku Dragana Dabović („Igla ispod praga“).

„Obradović je svoju ulogu odigrao upečatljivom snagom, a Dabović je posebnim glumačkim senzibilitetom tumačila Maru“, navodi se u obrazloženju odluke.

Tokom četiri dana trajanja festivala prikazana su najnovija crnogorska ostvarenja „Ispod mosta, među stijenama“ Pavla Simonovića i „Igla ispod praga“ Ivana Marinovića, te „Smrt u Sarajevu“ Danisa Tanovića, „Dobra žena“ Mirjane Karanović i „Život je truba“ Antonija Nuića.

Za prikazivanje filmova korišćena je najnovija digitalna tehnika. „Mojkovačku filmsku jesen“ i ove godine organizao je Centar za kulturu, dok ju je finansijski podržalo Ministarstvo kulture.

N. N.

U Zavičajnom muzeju „Ganića kula“ u Rožajama svečano otvorena izložba pod nazivom „Ženska narodna nošnja rožajskog kraja“

DOPRINOS RAZUMIJEVANJU KULTUROLOŠKIH POSEBNOSTI

Direktor Direktorata za kulturnu baštinu Ministarstva kulture Aleksandar Dajković: Izložbom se na posredan način ukazuje na najveću vrijednost ovog područja, kulturnu heterogenost koja je vremenom izrasla u multietnički sklad, kao dio šireg multietničkog sklada Crne Gore

U Zavičajnom muzeju „Ganića kula“ u Rožajama svečano je otvorena izložba pod nazivom „Ženska narodna nošnja rožajskog kraja“. Riječ je o veloma afirmativnom događaju za ovaj kraj Crne Gore, ali i zemlju u cijelini, budući da je izložba dio programa manifestacije „Dani evropske baštine 2016“, međunarodne inicijative u kojoj naša država učestvuje već devet godina, uz podršku Ministarstva kulture.

Prilikom svečanosti u Rožajama, direktor Direktorata za kulturnu baštinu Ministarstva kulture Aleksandar Dajković kazao je da se izložbom „na posredan način ukazuje na najveću vrijednost ovog područja, kulturnu heterogenost koja je vremenom izrasla u multietnički sklad, kao dio šireg multietničkog sklada Crne Gore“.

„Baštineći takve vrijednosti, narod rožajskog kraja svoje duhovno, nematerijalno bogatstvo i posebnost prenosi je, pri-

TEMELJI NA KOJIMA ČVRSTO STOJI MULTIKULTURALNOST CRNE GORE: Dajković na otvaranju izložbe

rođno, i na materijalno, o čemu svjedoči jedinstvena grupa eksponata u vidu ženske narodne nošnje, koja predstavlja egzemplar skladne isprepletanosti različitih kultura“, istakao je on, dodajući: „Segmenti naše materijalne kulturne baštine, kakve su u Rožajama izložene nošnje, podsećaju na suštinske vrijednosti koje posjedujemo, dajući poseban doprinos razumevanju kulturno-posesbnosti i razlika koje crnogorski narod čine bogatim. Upravo su to temelji na kojima čvrsto stoji multikulturalnost Crne Gore, čemu grad Rožaje daje poseban doprinos.“

Izložba „Ženska narodna nošnja rožajskog kraja“ bila je otvorena desetak dana, a brojni zainteresovani posjetioci mogli su бесплатно da pogledaju njenu bogatu postavku.

N. N.

Esej

CRNOGORCI U VOJVODINI ČINE JOŠ JEDNU „CRNU GORU”

O crnogorskoj dijaspori u Vojvodini iz ugla knjige „Kolonizacija Crnogoraca u Kulu 1945–1948“ autora Damjana Miljančića i Slobodana Medojevića

U istoriji crnogorskih iseljavanja, tj. u nastanku, istoriji i sudsudini crnogorske dijasporre, postoji više perioda i u okviru njih nekoliko faza i pravaca iseljavanja, počev od kraja 15. vijeka do danas.

U tom višestoljetnom procesu iseljavanjima Crnogoraca u Vojvodinu pripada posebno mjesto. Crnogorci su se na taj panonski prostor, pojedinačno ili u grupama, počeli naseljavati još od 18. vijeka, u vrijeme kada je on pripadao Austriji i, kasnije (od 1867), dvojnoj Austro-ugarskoj carevini.

Međutim, masovno i organizovano iseljavanje Crnogoraca u Vojvodinu započelo je poslije Prvog svjetskog rata, u doba Kraljevine SHS, od 1929. Kraljevine Jugoslavije, kada su na taj prostor naseljavani uglavnom dobrovoljci, učesnici balkanskih, minulog svjetskog rata i pristalice ujedinjenja. Mada su crnogorski doseljenici dobijali zemlju, ona nije bila ona „obećana“, a uz to su morali da prođu kroz brojne nevolje i iskušenja.

Drugi svjetski rat je tom talaču crnogorskih kolonista donio brojna stradanja, pa i egzodus.

U crnogorskoj iseljeničkoj hronici nakon Drugog svjetskog rata naročito je značajno i dominantno iseljavanje, tj. kolonizacija Crnogoraca u Vojvodinu, u periodu 1945–1948, kogu je država sprovodila planski i organizovano. Naime, pored stalnih uzroka koji su Crnogorce primoravali na iseljavanja (siromaštvo, oskudica, nedostatak prostora za življjenje, veliki natalitet itd.), ovde su postojali i neki državni razlozi pošto se veliki broj njemačkog stanovništva tzv. folksdjočera i drugih kolaboracionista, plažeći se odmazde za saradnju sa okupatorom i za pogromski odnos prema slovenskom stanovništvu, povukao sa njemačkom vojskom, masovno napustivši svoje kuće i imanja u Sremu, Banatu i Bačkoj.

Nova Federativna Narodna Republika Jugoslavija, kao jedna od saveznica u antifašističkoj pobjedičkoj koaliciji, morala je tu prazninu da popuni stanovništvo kojem je bio neophodan, ne samo prostor za život nego i onim koje je toj državi odano i koje je svojim učešćem u Narodnooslobodilačkoj borbi zasluzilo da bude nagrađeno boljim uslovima za život.

Kolonizovano oko 7.000 porodica

Tako, pored stanovništva iz drugih krajeva Jugoslavije, na prostor Vojvodine, u više mjeseta, kolonizovan je veliki broj crnogorskih porodica (oko 7.000) ili oko 40.000 građana.

U okviru izučavanja crnogorske dijaspore nakon Drugog svjetskog rata kolonizacija Crnogoraca u Vojvodinu zahtijeva i zaslužuje posebnu, multidisciplinarnu i institucionalnu obradu. Nažalost, tu institucionalnost su tada a u velikoj mjeri i dan-danas, činili pojedinci – entuzijasti i pregaoci.

Istina, u tom pogledu imalo je nekih usamljenih pokušaja, bilo u kontekstu naučne obrade poslijeratne kolonizacije Vojvodine u cjelini, bilo u obradi pojedinih vojvođanskih mjeseta.

U posljednje vrijeme, nakon raspada Jugoslavije i državne zajednice sa Srbijom, posebno otkada je Crna Gora postala samostalna, nezavisna i međunarodno priznata država, sve više se posvećuje pažnja i crnogor-

skoj dijaspori u Vojvodini, koja je, zadržavajući, i nakon tri-četiri generacije uspjela u velikoj mjeri da sačuva svoj nacionalni i kulturni identitet.

Autori knjige *Kolonizacija Crnogoraca u Kulu 1945–1948*. Damjan Miljančić i Slobodan Medojević su se i ranije bavili temama i problematikom crnogorskog iseljeništva, naročito kolonista u Vojvodini i uopšte temom masovnog iseljavanja nakon Drugog svjetskog rata. Svjesni značaja naučne obrade tog jedinstvenog događaja u istoriji crnogorske dijasporre, napravili su ne mali poduhvat opredjeljujući se da obrađe kolonizaciju jednog mesta, koje je u ono vrijeme bilo sreško i centralno za naseljavanje stanovništva iz Crne Gore u Vojvodinu.

Autori su, prije nego što su pristupili koncipiranju i pisanju knjige, obavili zamašan naučnoistraživački posao, prikupili relevantnu arhivsku građu i druge izvore, iščitali neophodnu literaturu. Na toj solidnoj i pouzdanoj osnovi sačinili su sadržaj i strukturu monografije.

Miljančić i Medojević su ovu monografiju u rasponu od tri godine sačinili iz sedam glavnih strukturalnih djelova. Pored uvo-

Predstavljeni uslovi života kolonista u matičnim mjestima

Vrlo slikovito i naučnoistraživački tačno predstavljeni su uslovi života u matičnim mjestima kolonista, a koji su kao uzrok i razlog bili za iseljavanje u Bačku kao „obećanu zemlju“, a naročito u Kulu kao njeno iseljeničko središte.

Posbunu pažnju Miljančić i Medojević posvetili su priprema i organizaciji kolonizacije i samih kolonista iz tri sreza crnogorska. Vrlo su umješno i zanimljivo prikazali vrijeme, način prevoza i putovanja, atmosferu prilikom odlaska iz rodnog kraja i na samom putovanju.

Opraštanje sa zavičajem i svojima bilo je vrlo dirljivo

Opraštanje sa zavičajem i svojima bilo je vrlo dirljivo, s puno emocija, patnje, bola i tuge. Bile su to sudbonosne odluke za ljudi koji se nijesu odvajali od svoga kraja, kuće i rodbine. Bio je to odlazak u nepoznatoto, u neizvjesnost, a li s nadom i vjerom u bolji život. Bilo je kolebanja, ali se ipak kretalo na put, uz suze a često i kolež, kao da se ide preko okeana.

Kolonizacija same Kule, u rasponu od tri godine, odvijala se u nekoliko etapa. Prva, manja grupa kolonista u Kulu je stigla krajem novembra 1945. godine, a za njom su slijedile ostale.

Posebno je zanimljivo kazivanje o podjeli zemlje doseđenicima i formiraju zadruga, kao i o atmosferi dolaska crnogorskih kolonista, o susretima sa novom sredinom. To su scene, slike i opisi koji se ne zaboravljaju, kao na filmu, u okviru srove realnosti, na fonu istorije.

Organizovanje kulturnog i prosvjetnog života za novodoseljenike

Autori su u knjizi detaljno obradili organizovanje kulturnog i prosvjetnog života za novodoseljenike u Kuli. Takođe, vrlo slikovito je prikazano prilagođavanje crnogorskih kolonista na novu sredinu, kao i odnos sredine prema njima. Posebno su istaknuti razlozi povrataka u zavičaj pojedinih porodica ili pojedinaca.

Autori su znalački i mudro, na čemu bi im pozavidieli i mnogo iskusnijii istraživači, razvijali u knjizi osnovne teze – od pripreme za kolonizaciju, sa svim njenim aspektima i sadržajima, do

ono što ovoj monografiji o kolonizaciji Crnogoraca u Kulu daje posebnu naučnu vrijednost i vrijednost jeste statistika, posebno statistička analiza imeničkih registra koja tu kolonizaciju osvjetljava sa više aspekata i posmatra sa više traženih parametara, što adekvatno prate odgovarajuće tabele i grafikoni.

Kvalitetu i upotrebljivosti monografije, kako za laike tako i za stručnjake, puno doprinose dokumenti koja su data u prilozima.

Na kraju, autori su dali rezime na engleskom jeziku i naveli izvore i korišćenu literaturu.

Sve što su mogli, a što doprinosi naučnoj utemeljenosti i vrijednosti monografije, autori su inkorporirali i integrisali u njeno tkivo. Ona je u vrlo koherentnoj strukturi obuhvatila, na više činjeničnih ravnih i u više saznanjih dimenzija, naučnu elaboraciju procesa agrarne reforme i kolonizacije, s posebnim naglaskom na njeno sprovođenje u Kuli, sa ugrađenim zakonskim rješenjima i njihovim sprovođenjem u praksi, što nije išlo baš jednostavno, uz brojne probleme, razočaranja, pa i drame cijelih porodica i pojedinaca.

To je bio susret dva svijeta, dva mentaliteta

U stvari, to je bio susret dva svijeta, dva mentaliteta, sučeljavanje različitih kultura, običaja i navika, ali i antejske vezanosti crnogorskih iseljenika za život, uz žestoku odlučnost i volju da se opstane i pretraje. Uz ne malo i brđanskog inata.

Pored prvorazrednog fotodokumentarnog materijala, fotografija koje imaju izuzetnu vrijednost i doprinose naučnoj uvjerljivosti monografije, ali i ljepoti knjige, vrlo su dragocjene izjave aktera kolonizacije koje su ugrađene u osnovni tekst.

Sve to stvara objektivnu, izoštrenu i kritički intoniranu sliku kolonizacije Crnogoraca ne samo u Kuli, nego i širom Vojvodine, u trinaest mjeseta gdje su masovno, organizovano i planinski naseljavani.

Autori Miljančić i Medojević su pokazali izuzetnu naučnoistraživačku upornost, prilježnost i odgovornost u svestranom sagledavanju i obradi ove teme, što predstavlja solidnu i pouzdanu osnovu za naučnu obradu kolonizacije Crnogoraca ne samo u Kuli nego i u cijeloj Vojvodini. Njihova knjiga je izuzetan doprinos istoriji, demografiji, sociologiji, antropologiji i etnografiji crnogorske dijaspore u Vojvodini, koja je samo jedna od čestica crnogorskog iseljeništva uopšte.

Na osnovu svega navedenog sa zadovoljstvom preporučujem čitaocima knjigu *Kolonizacija Crnogoraca u Kulu 1945–1948*, čiji su autori Damjan Miljančić i Slobodan Medojević. Knjiga je štampana u lijepom ruhu, po čemu su prepoznatljiva izdaja Matica crnogorske, koja kao temeljna, autentična i autohtonu, opštencrnomorskou i trajna institucija i matična košnica okuplja i povezuje sve svoje rojeve, pa i Crnogorce u Vojvodini, koji čine još jednu „Crnu Goru“, ali ne „Zemlju Crnih Brda“ već onu koja se skrasila i opstala u srcu Panonske nizije. Drugi izdavač je SO Kula, koja shvata značaj pružavanja kolonizacije Crnogoraca u Vojvodini, koja im je postala druga domovina, za koju su njihovi potomci vezali život i sudbinu. Oni danas predstavljaju most prijateljstva između dvije države – Srbije i Crne Gore.

Marijan Mašo Miljić

Jedan autentični detalj iz kolonizacije Crnogoraca u Kulu

da i neophodnih napomena, oni su predstavili fizičko-geografske karakteristike Kule, njen istorijski nastanak i razvoj. Težišni dio knjige zauzima studija o kolonizaciji Crnogoraca u Kulu 1945–1948, u kojoj se naseljavanje crnogorskih porodica posmatra sa više aspekata.

Ovaj dio knjige govori o agrarnoj reformi i kolonizaciji Vojvodine, s posebnim naglaskom na kolonizaciju Kule. Predstavljena su zakonska rješenja procesa agrarne reforme i kolonizacije i, posebno, sve ono što je bitno u vezi sa kolonizacijom Kule, koja je, među 13 crnogorskih kolonističkih naselja, bila administrativni centar cijelokupne kolonizacije Crnogoraca u Vojvodini.

U ovome dijelu knjige, pored osvrta na crnogorsku iseljavanja kroz istoriju, prevashodno u Vojvodinu, autori knjige koju predstavljamo dali su vrlo izoštrenu sliku crnogorske kolonizacije u toj pokrajini, posebno u Kuli. Oni su veoma detaljno, jasno i pregledno dali pravno-politički aspekt agrarne reforme i kolonizacije od 1945. do 1948. godine, kako na nivou Crne Gore tako i na zakonskoj ravni Jugoslavije i Vojvodine.

Put je trajao od sedam do devet dana, a u nekim vanrednim okolnostima i po petnaestak.

Međutim, kao uvijek i u sve-mu, i ovaj događaj pratila je pjesma:

„Virpazare na tri mosta,
u tebe mi želja osta...“

ili:

„Bog ubio Vojvodinu – što rastavi omладinu!“

U knjizi se, između ostalog, navodi: „Redaju se stihovi, ječi pjesma, pišti voz, liju se suze. Gorštaci odlaze u ravnicu, u obećanu zemlju Vojvodinu. Ovakvi odlasci i oproštaji sa rodnom grudom bili su manje ili više uobičajena slika u svim krajevima Crne Gore odakle je stanovništvo masovnije kolonizованo u Vojvodinu.“

Prva grupa kolonista je kre-nula iz Barskog sreza, uglavnom Crnici, vozom „Čirom“, u kasnu jesen 1945, a potom sljedeće grupe u naredne tri godine.

Takođe, i država je sa svoje strane organizovala svečane ispráce onih koji su se odlučili na kolonizaciju u Vojvodinu. Iz vagona bi se uvijek čule pjesme momačke i đevojačke, od kojih su neke sačuvane.

Put je trajao od sedam do devet dana, a u nekim vanrednim okolnostima i po petnaestak.

same kolonizacije, uz sve ono što je koloniste pratilo, do oragnizacije života u novoj sredini, što je donosilo i porodične i lične drame.

Međutim, bilo je i povratak jednog dijela kolonista u svoj zavičaj. O tome svjedoče izjave aktera i savremenika kolonizacije. U Kulu su uglavnom doselili stanovnici iz tri crnogorska sreza: savničkog, nikšićkog i barskog.

Sačuvani autentični popisi kolonista

Posebnu vrijednost ovoj monografiji daju sačuvani autentični popisi kolonista, tzv. imenički registri, koji sadrže dvanaest bitnih administrativnih elemenata koji su bili propisani za nosioca kolonizacije. Važno je istaći da su Damjan Miljančić i Slobodan Medojević sačinili precizan imenski registar i naveli broj nosilaca kolonizacije i njihovih porodica naseljenih iz Crne Gore u Kuli, ali i precizan broj onih koji su odustali od kolonizacije i vratili se u zavičaj.

29

Prosvođeni rad

Okt.
2016
Broj
47

Da je vječna Crna Gora

DECENIJA
OBNOVE
NEIZMENJIVOSTI
HILjadu godina
GRĀDNOSTI
2016

KULTURA

ANTOLOGIJA
„PROSVJETNOG RADA“

H. L. Borhes

NA HORIZONTU JEDNOG PREDGRAĐA

Pampa,
Osećam tvoju širinu koja produbljuje predgrađa
krov mi otice na tvojim zalascima

Pampa, čujem te u upornim misaonim gitarama
i visokim carićima i umornoj škripi
kola sa senom koja pristižu iz leta.

Pampa,
dovoljno mi je da vidim prostranstvo crvenog dvorišta
pa da osetim da si moja.

Pampa,
znam da te razdiru
brazde i izločani drumovi i vetrar menja.
Pampa, napačena i muževna što si već na nebu.
Ne znam jesli smrt. Znam da si mi u grudima

Prepjevao: Radivoje Konstantinović

Horace Luis Borhes (1899–1986), jedan od vodećih prozaista 20. vijeka, bio je i izuzetan pjesnik. Pisao je i u slobodnom i tzv. „vezanom“ stilu, varirajući najrazličitije sadržaje: mitološke, istorijske, religiozne...

Priredio:
Nebojša Knežević

Povodom izložbe fotografija Lidije Vukčević pod nazivom „Refleksije“ u KIC-u „Budo Tomović“ u Podgorici

SVJETLOST – IZVOR NADAHNUĆA

Fotografija – čin stvaralačkih uzdara

Dr Lidija Vukčević je istaknuta ličnost hrvatske i crnogorske nauke, kulture i umjetnosti. Njeni stvaralački kapaciteti i plodotvornost vidno su potvrđeni. Autorka je više od 50 stručnih, naučnih i literarnih radova pisanih s kritičkog, komparativnog, filološkog, filozofskog ili istorijskog aspekta iz područja književnosti, jezika, metodičke, filozofije i slikarstva, među kojima 15 knjiga, dvije naučne monografije, pet knjiga poezije i devet knjiga proze. Saradivala je u mnogim naučnim, kulturnim i revijalnim publikacijama, kao i u dnevnoj štampi u našoj zemlji, Hrvatskoj i u inostranstvu. Zapaženi su njeni prilizi u Crnogorskom književnom listu, ART-u, Matici crnogorskoj, Pobjedi... Kao cijenjena profesorka predavala je sedam godina na državnim univerzitetima u Milanu i Grenoblu. Zadnjih desetak godina manje je u rodnom Zagrebu nego u Podgorici, gdje se u Njegoševu ulici, u njenoj kući, povremeno održavaju susreti kulturnih i javnih poslenika.

Svojim ukupnim stvaralaštvo, kao pisateljica, kulturna i naučna ličnost, Lidija Vukčević nesumnjivo pripada, mada mlađa, krugu onih Crnogoraca koji su još od studentskih dana ostajali u Hrvatskoj, uključivali se u kulturni i umjetnički život, doprinoseći njenom ugledu i daljog međunarodnoj afirmaciji, održavajući istovremeno stalnu stvaralačku vezu sa Crnom Gorom, kojoj služi na čast što su Dušan Vukotić VUD, Veljko Buljalić, Dimitrije Popović, Stevan Luketić, Mijo Adžić, Vasko Lipovac i drugi istovremeno pripadnici kulture i umjetnosti i Crne Gore i Hrvatske, čineći tako most za naše bliske međudržavne odnose.

Prezentiran izložbom Lidije Vukčević se neposredno uključuje u tokove razvoja fotografije u Crnoj Gori.

S pjetetom se sjećam snimatelja i foto-reportera Milana Pešića, Jova Marića, Duška Bog-

danovića, Slavku Vukčevića, Vjekoslava Vađona koji su ostavili dragocjeni materijal o opštem razvoju poslijeratne Crne Gore. Danas, zadržavajući neke svoje stare osobine, fotografija dobija i nove karakteristike. Mada i dalje, uglavnom, ostaje u domenu zanata, ipak, u nekim slučajevima kada se uždiže na visoki nivo izražajnosti, kada se inovativnim nervom ovapločuje umjetnička razina, fotografija postaje grana umjetničkog izražavanja. Dok se fotografski zanat, kao i svi zanati, uči, umjetnost se ne uči, umjetnost se osjeća i doživljjava. Upravo to potvrđuje i izložba Lidije Vukčević. Ona pokazuje kako fotografija može da bude čin estetskih, intelektualnih i stvaralačkih uzdara. Traganje i prodiranje u sferi koje nijesu lako vidljive i pri tom ovapločavati ih kao realno postojeće, može samo objektiv koji usmjerava umjetnička, kreativna ličnost kao što je Lidija Vukčević. Poslije niza izložbi u inostranstvu, sadašnjom postavkom, ciklusom „Refleksije“, nastalim u mnogo širem obimu poslednjih pet godina, dominira svjetlost kao preokupacija, kao izvor nadahnuća. U stvari izložba je odgovor na temu „Svetlost u životu“ dat s neograničenom osjećajnošću i nostalgijom; nema nikakve veze sa klasičnom fotografijom ni u tehnički ni u izboru teme.

Iako izviru iz stvarnosti Lidijine fotografije preobražavaju se u potpuno subjektivistički ishod sa personalnim znakom. Jedinstveno je, s osobinama unikuma, sa koliko istraživačkog duha autorka eksperimentiše i dolazi do autentičnih rezultata koji zalaže u domen naučne analize svjetlosti.

Zbog neobičnosti teme i tehničke inovativne realizacije, zbog originalnosti izložba sigurno ostaje u trajnom sjećanju ljubitelja umjetnosti.

Nikola Vujošević

U galeriji „A“ u Nikšiću otvorena izložba istaknutog crnogorskog slikara akademika prof.

Dragana Karadžića

POETSKA VIZIJA SVIJETA

Ljiljana Karadžić, istoričarka umjetnosti: Ono što je glavna Draganova preokupacija jeste iskustvo prirode. Ne u smislu pejzaža da se predstava transponuje u sliku, već neke konstante koje postoje u prirodi, a koje su bitne za umjetnika

Dragan Karadžić: Bjelinu na mojim slikama, ili pauzu, smatram aktivnim dijelom forme jer ona na neki način ovu zgusnutu cjelinu apostrofira i pojačava neku njenu komponentu, apostrofira je kao u muzici, u poeziji

ISLICI TREBA NEKI VAZDUH: Dragan Karadžić

Dragan Karadžić je kazao da je suština većine njegovih izloženih radova „traganje za graničnom linijom između spolja i iznutra“.

„Imam osećaj da je to neki prostor koji ja sagledavam iz nekog skrovitog dijela, iz nekog prostora koji je na granici između spolja i unutra. Bjelinu na mojim slikama, ili pauzu, smatram aktivnim dijelom forme jer ona na neki način ovu zgusnutu cjelinu apostrofira i pojačava neku njenu komponentu, apostrofira je kao u muzici, u poeziji. Pa i u našem govoru sve ne teče. Moramo napraviti neku pauzu, makkar da uzmemo vazduh. I sliči treba neki vazduh“, naglasio je on.

Dragan Karadžić je dosad izlagao na 54 samostalne i više od 330 kolektivnih izložbi u zemlji i inostranstvu.

N. N.

U najvećem bokeškom gradu održan jubilarni 10. Hercegnovski strip festival

TRADICIONALAN I NEZAOBILAZAN KULTURNI DOGAĐAJ

Festival ove godine imao i humanitarnu dimenziju. Organizovana aukcija radova sa nagradnog konkursa, a prikupljeni novac doniran za liječenje Novljanke Ive Bijelić

Herceg Novi je i ovog septembra bio domaćin istaknutih strip-umjetnika iz zemlje, regionala i svijeta. Jubilarni 10. Hercegnovski strip festival (HSF) otvoren je u galeriji „Josip Bepo Benković“ izložbom nekoliko renowiranih strip crtača, piscara i story borderya. Tom prilikom je sekretarka za kulturu u Opštini Herceg Novi Tamara Lepetić naglasila da su „kontinuitet i kvalitet festivala opredjelili da on postane manifestacija od značaja za grad“, dok su organizatori Festivala Nebojša Mandić i Jovan Subotić izrazili zadovoljstvo što je okupljanje majstora stripa postalo sada već tradicionalan i nezaobilazan kulturni događaj.

Tokom trajanja HSF-a organizovano je nekoliko zani-

MEDU NAJBOLJIM SVJETSKIM CRTAČIMA: Sa izložbe Igora Kordeja

mljivih programa, poput berze stripova, crtanja za fanove, prezentacije, predavanja i svirke, a proglašeni su i najbolji na konkursu „Strip Atelier“. Prva nagrada pripala je Tihomiru Tikulinu za rad „Fakeri“, druga Luki Čakiću za „Bez naslova“, dok su trećenagrađeni scenarij Janka Ramanovića i crtež Jelisavete Fotić.

Pažnju publike posebno je privukla izložba jednog od najistaknutijih autora s ovih prostora Igora Kordeja. On je Novljanim predstavio grafičku novelu u četiri sveske „Mi mrtvi“. Osnivač i direktor HSF-a Nikola Čurčin ocijenio je da se radi o jednom od najboljih crtača na svijetu.

„Izložbom čuvengog umjetnika pokazujemo naše opredjeljenje da se Herceg Novi kroz umjetnost poveže sa Evropom i kao buduća prijestonica kulture vrati svoj evropski sjaj“, kazao je on.

Festival je ove godine imao i humanitarnu dimenziju. Organizovana je aukcija radova sa nagradnog konkursa, a prikupljeni novac doniran je za liječenje Novljanke Ive Bijelić.

N. N.

30

Prosjevjetni rad

Okt.
2016

BROJ

47

Povodom sedamdeset godina od osnivanja Udruženja likovnih umjetnika Crne Gore (3)

CRNOGORSKA MODERNA UMJETNOST – AUTOHTONA I UNIVERZALNA

- Olga Perović: Crna Gora – Zemlja slikara
- Miodrag B. Protić: Crnogorski umjetnici u Beogradu – učitelji srpskih umjetničkih pokolenja...
- Prve monografije u boji iz retrospektive: Stanića, Prijica, Filipovića, Berkuljana, N. Đurovića i Vujoševića
- Umjetnost na tlu Crne Gore od praistorije do danas – najveća kulturna manifestacija koju je Crna Gora ikada organizovala
- Pariz: Vrhovi savremene crnogorske umjetnosti – dvadeset umjetnika XX vijeka – dvadeset autora
- Crnogorski umjetnici na evropskoj i svjetskoj sceni
- Istoriska djelatnost najznačajnijih crnogorskih vajara

Piše: Nikola Vujošević

Godine 1967. priređuju se dvije velike retrospektivne izložbe – Lubarde u Muzeju savremene umjetnosti u Beogradu i Mila Milunovića u Kulturnom centru Beograda, koje su na najbolji način predstavile ove slikarske veličine.

Slijedeće godine u Podgorici se održava simpozijum o nacionalnoj kulturi, kada se konstatuje visoki nivo i tretman crnogorske likovne umjetnosti u okviru nacionalne kulture. U saopštenju na simpoziju Olga Perović, poslije teksta naslovlenog „Zemlja slikara“ objavljenog dve godine ranije u beogradskom NIN-u, ponovo Crnu Goru naziva

Dragan Karadžić

Zemlja slikara. Ovaj epitet postaje ne fasadni ukrasni pridjev, već jedinstvena, autentična, nadasve istinita i održiva sinonimna identifikaciona odrednica crnogorskog slikarstva.

„Uzorno rangiran ugled crnogorskih umjetnika potvrđuje se izuzetnom postavkom „Savremena crnogorska likovna umjetnost 1945–1970“ u Muzeju savremene umjetnosti u Beogradu (kasnije je prezentirana u Zagrebu, Parizu i Rimu), kojom prilikom, u uvodnoj riječi obilne i luskusne monografije koja je pratila izložbu, Miodrag B. Protić, osnivač i dugogodišnji upravnik Muzeja i eminentni likovni teoretičar i kritičar, pored ostalog, zapisuje: „Među beogradskim umetnicima ima i crnogorskih koji su stalnim prisustvom i zračenjem svoga dela, učešćem u raznim srpskim umjetničkim pokretima i grupama, kao profesori beogradskih umjetničkih škola i učitelji srpskih umjetničkih pokolenja, ostvarili u ovoj sredini neizbrisiv uticaj i stečeli trajno nezamenljivo mesto.“

Ova manifestacija inauguruje malu Crnu Goru kao veliku Zemlju slikara. Izvjesno, čast je uslijedila zbog vrijednosti crnogorske umjetnosti, zasnovane na prožimanju nacionalnog i univezalnog, zavičajnog i svjetskog, tradicije i savremenosti. Vrijeme je to sa atributima zlatnog perioda crnogorske likovne umjetnosti.

Ovaj sintetički prikaz crnogorske umjetnosti, počev od najstarijih umjetnika, koji su zaokružili opus i u ono vrijeme imali veliku ulogu ne samo u crnogorskoj umjetnosti (Milunović, Lubar-

da, Vušković, Stijović...) pa preko srednje generacije stvaralača čija je puna plodotvornost bila u izrazitom usponu (Stanić, Filipović, Prijić, Stevan Luketić (1925–2002), Dado Đurić, Berkuljan, Radović, Drago Đurović, Mišo Popović, Arso Ivanović, Slobodan Pejović...) do mlađih, osobenih po savremenom duhu i pozitivnoj umjetničkoj agresivnosti, je pokazao da je kvalitativnost crnogorske umjetnosti objektivno veoma iznad umjetničkih rezultata i dometa koji se ostvaruju u jednom relativno kratkom i normalnom društvenom razvoju. Kao posljedica jedinstva mnogih tvračkih faktora, stvaralačka kreativnost ovoga perioda u crnogorskoj umjetnosti može se označiti

dagoško djelovanje ovih velikana ogleda se prije svega u njihovom energičnom, iscrpljujućem, istraživačkom, majstorskom slikanju, čime su u crnogorsko slikarstvo unesili atmosferu dinamike i poleta i osobito uvjerenje u sigurnost sopstvenih mogućnosti, obilježavajući ga autentičnošću i antejskom snagom.

Poslije kulturnih izložbi Lubarde, Milunovića, Zonjića, Stijovića, Vuškovića, Tomanovića, Narodni muzej Crne Gore organizuje, 1975. i 1976. godine u Njegoševu Bajardi u Cetinju, retrospektive Stanića, Prijica, Filipovića, Berkuljana, Nika Đurovića i Vujoševića. Prvi put se štampaju monografije u boji na preko 80 strana, s akribijskim predgovorima istoričara umjetnosti Olge Perović i Mladenom Lomparom.

U međuvremenu, finalizuju se pripreme i krajem 1975. godine prezentira se izložba Crnogorske umjetnosti prve polovine XX vijeka (Prag, Bratislava, Varšava, Riga, Budimpešta, Sofija...), koja je upozoravala na dragocjene kvalitete umjetnika koji su činili osnovu crnogorske moderne. Godine 1981. u organizaciji relevantnih institucija ostvaruje se najveća likovna manifestacija koju je ikada Crna Gora organizovala „Umjetnost na tlu Crne Gore od praistorije do danas“, prikazane u Istoriskom institutu SSSR-a u Moskvi, na Crvenom trgu. U okviru rjenog obimnog i raznovrsnog sadržaja bio je i segment iz crnogorske umjetnosti u kojemu su bili zastupljeni stvaraoci iz više generacija, od ikonopisaca do savremenih slikara i vajara: Pero Poček, Špirko Bocarić, Milo Milunović, Risto Stijović, Milo Vušković, Jaroslav Čermak, Petar Lubarda, Vojo Stanić, Stevan Luketić, Milan Božović, Aleksandar Aco Prijić, Branko Filo Filipović, Miodrag Dado Đurić, Gojko Berkuljan, Nikola Vujošević...

Posljednje tri i po decenije su u znaku intenzivne izlagacke aktivnosti, promovisane u najznačajnijim kulturnim centrima svijeta –

ti i kao epoha u rjenom razvoju. U vremenu od 1967. do 1975. godine životnu i stvaralačku scenu napustilo je nekoliko najvećih i najznačajnijih crnogorskih umjetnika, među kojima Milo Milunović, 1967, Petar Lubarda i Risto Stijović, 1974. i Milo Vušković, 1975. godine. Njihov umjetnički, stvaralački i pedagoški rad imao je u Crnoj Gori višestruk značaj. Oni ovde doživljavaju i ostvaruju veliku plodotvornost.

Za Lubardu cetinjski period je značio period genijalnosti, kada su uznemirili i luskusne monografije koja je pratila izložbu, Miodrag B. Protić, osnivač i dugogodišnji upravnik Muzeja i eminentni likovni teoretičar i kritičar, pored ostalog, zapisuje: „Među beogradskim umetnicima ima i crnogorskih koji su stalnim prisustvom i zračenjem svoga dela, učešćem u raznim srpskim umjetničkim pokretima i grupama, kao profesori beogradskih umjetničkih škola i učitelji srpskih umjetničkih pokolenja, ostvarili u ovoj sredini neizbrisiv uticaj i stečeli trajno nezamenljivo mesto.“

Ova manifestacija inauguruje malu Crnu Goru kao veliku Zemlju slikara. Izvjesno, čast je uslijedila zbog vrijednosti crnogorske umjetnosti, zasnovane na prožimanju nacionalnog i univezalnog, zavičajnog i svjetskog, tradicije i savremenosti. Vrijeme je to sa atributima zlatnog perioda crnogorske likovne umjetnosti:

Pejzaž u crnogorskom slikarstvu 1900–1980 (Beč, Tunis, Kairo, Aleksandrija); Cetinje i likovna umjetnost, Beograd, 1983; Jugoslovensko slikarstvo XX vijeka, 1983; Ju-

jeta – Parizu, Rimu, Njujorku, Veneciji, Beču, Briselu, Berlinu, Zagrebu, Beogradu... Među preko hiljadu kolektivnih i samostalnih izložbi ističu se one koje su najbolje iskazivale visok nivo, vitalnost, univerzalnost i autohtonost crnogorske umjetnosti:

Pejzaž u crnogorskom slikarstvu 1900–1980 (Beč, Tunis, Kairo, Aleksandrija); Cetinje i likovna umjetnost, Beograd, 1983; Ju-

KULTURA

Izložba „Najljepše bokeške ikone“ u Tivtu

UMJETNIČKA ISTORIJA OVOG PROSTORA NA DRUGAČIJI NAČIN

IZLOŽBA IMA I EDUKATIVNI KARAKTER: Sa otvaranja

Predsednica opštine Tivat dr Snežana Matijević otvorila je u kapelici sv. Mihovila u ljetnjikovcu Buća u Tivtu izložbu pod nazivom „Najljepše bokeške ikone“. Na izložbi koju su organizovali Galatea Gallery i Centar za kulturu Tivat predstavljeno je 30 najljepših ikona iz Boke Kotorske koje su vjerodostojno urađene prema originalnim ikonama.

„Zadovoljstvo mi je otvoriti izložbu „Najljepših bokeških ikona“ koje nam donose gotovo jednaku ljepotu originala, komunicirajući motiv Bogorodice i Isusa, komunicirajući temu vjere, ljubavi, rada, lijepog i vječnog... One nam prenose magiju zaliva, pričajući umjetničku istoriju ovog prostora na jedan drugačiji način. Osim izvanredne ljepote, ova izložba ima i svoj edukativni karakter“, kazala je dr Snežana Matijević.

Tema na ikonama je stoljetni motiv najvećeg broja slikara – ikonopisaca, a to je Bogorodica sa Isusom Kristom.

U uvodnom tekstu u katalogu msgr Ilija Janjić, biskup kotorski, je naglasio da čovjek ne zna čemu se više diviti: umjetničkoj izvrsnosti ili vjeri iz koje su te ikone potekle? Ne može se zamisliti kulturnovjerska baština Boke bez njenih ikona: onih prelijepih ikona Bogorodice, koja je Putokazateljica obiteljima kao majka, posrednica i zaštitnica, a pomorcima kao Zvijezda Mora i naposle svim vjernima Pomoćnica Kršćana.

U predgovoru Aleksandra Čilikova u kojem je dato stručno mišljenje o ikonama i njihovom mjestu u Boki Kotorskoj kroz istoriju slikarstva naglašeno je da ikone pripadaju dragocjenoj umjetničkoj baštini Boke Kotorske.

Pavle Pejović

iz zbirki Narodnog muzeja Crne Gore, Beograd, 1986; Jubilarna izložba ULUCG-a 1946–1986, Cetinje; Četrdeset godina Saveza udrženja likovnih umjetnika Jugoslavije 1946–1986, Tuzla, Dubrovnik; „Generacija 9“ (osnovana 1979); Crnogorska moderna skulptura; Cetinjski bijenale, 1991, 1994, 1996; Autoportret u crnogorskoj umjetnosti, Podgorica, 1999; Montenegro art... 2000, Ljubljana, Sarajevo; Crnogorska likovna umjetnost 1946–2000, Sarajevo, 2002; Vrhovi savremene crnogorske umjetnosti (68 autora), Podgorica, 2004; Vrhovi savremene crnogorske umjetnosti – dvadeset umjetnika XX vijeka – dvadeset autora (Poček, Milunović, Lubarda, Berkuljan, Filipović, Đurić, Stanić, Karalio, Vujošević, Ivanović, Đokaj, Odalović, Popović, Burić, Stijović, Lukečić, Đurović, Tomanović, Pejović, Nikčević), Pariz, Bari, 2005; Biljezi vremena 1995–2005, Podgorica, 2006; Izložba članova DANU, Podgorica, 2009; Radost življenja, Skoplje, 2011; Tradicionalne godišnje izložbe ULUCG-a od 1946. do posljednje u Umjetničkom paviljonu u Podgorici 2016.

Retrospektive: Miloša Vuškovića, Aca Prijića, Voja Stanića, Fiila Filipovića, Niša Đurovića, Luke Tomanovića, Mihaila Vukotića, Milana Božovića, Gojka Berkuljan, Rajka Todorovića Todora, Stevana Luketića, Boška Dolovića, Slobodana Slovinjića, Mihaila Jovićevića, Dragana Karadžića, Jovana Ivanovića, Srdana Vukčevića, Dada Đurića, Nikole Gvozdenovića, Dimitrija Popovića, Hazziba Nuhanovića, Luke Lagatora, Filipa Jankovića, Pavla Pejovića, Marka Borozana, Miša Popovića, Srdana Kovačevića, Darka Đurišića, Veliša Lekovića, Branka Stamatovića, Dušana Jeknića, Milje Pavićevića, Nikole Vujoševića...

Patme se i brojne samostalne: Anke Burić, Slobodana Đurić, Đeljoša Đokaj, Đorda Pravilovića, Cvjetka Lainovića, Luke Berberovića, Slavka Šćepanovića, Miloša Šobajić, 1995; Vojo Stanić i Marina Abramović, koja dobija Zlatnog lava za rad „Balanski barok“, 1997; Milija Pavićević zajedno sa Olegom Kulikovim iz Ukrajine (komesar Petar Ćuković) 2001; Igor Rakčević, Jelena Tomović, 2005. i Miodrag Đurić Dado, 2009. godine. U ovom periodu nastavlja se višedecenijska tradicija izlaganja ovdješnjih umjetnika na Jesenjem salonu u Parizu, koji i pored veoma povećanog broja učesnika ostaje respektabilan. Godine 2005. kada je naš slikač Drago Đedić bio član Savjet Salona, na njemu su sedamnaest crnogorskih slikara u izboru Slobodana Boba Slovinjića. Godine 2006. Miodrag

Karaila, Marija Maskarelija (1918–1996), Mila Pavlovića (1935–2015), Mija Mijuškovića, Bogdana Musovića, Ratka Odalovića, Branislava Sekulića, Neboje Kavarića, Milovan Radulovića, Zlatka Glamočaka, Bata Brajovića, Ljuba Brajovića, Rista Radmilovića, Seide Beglegović, Božidara Pavićevića, Igora Rakčevića, Ksenije Vujović Tošić, Biljane Keković, Naoda Zorića, Momčila Macanovića, Sava Radulovića, Save Radulovića, kao i mnoge druge.

Krajem XX i početkom XXI stoljeća brojni crnogorski umjetnici su na velikim izložbama evropske i svjetske umjetnosti. Na Bijenalu u Veneciji, najveći smotri likovne umjetnosti u svijetu osnovanoj 1893. godine, učestvovali su još: Marina Abramović, 1980; Branko Filipović Fili, 1990; Miloš Šobajić, 1995; Vojo Stanić i Marina Abramović, koja dobija Zlatnog lava za rad „Balanski barok“, 1997; Milija Pavićević zajedno sa Olegom Kulikovim iz Ukrajine (komesar Petar Ćuković) 2001; Igor Rakčević, Jelena Tomović, 2005. i Miodrag Đurić Dado, 2009. godine. U ovom periodu nastavlja se višedecenijska tradicija izlaganja ovdješnjih umjetnika na Jesenjem salonu u Parizu, koji i pored veoma povećanog broja učesnika ostaje respektabilan. Godine 2005. kada je naš slikač Drago Đedić bio član Savjet Salona, na njemu su sedamnaest crnogorskih slikara u izboru Slobodana Boba Slovinjića. Godine 2006. Miodrag

Šćepanović dobija Prvu nagradu „Pol Belmondo“ za skulpturu. Iste godine Anka Burić biva nagrađena na Bijenalu grafike u Egipatu.

Istoriska djelatnost najznačajnijih crnogorskih vajara reprezentuje se djelima spomeničke – monumentalne skulpture, kao i kamerne: Rista Stijovića (Lovćenska vila na Cetinju, Žena s osmijehom, Knez Bajko, Sestra Batrićeva); Marka Brađanina (bista Iva Vojnovića); Janka Brajovića (1889–1948) (brojne biste i spomenici u Argentini); Luke Tomanića (spomen-kompleks u Dolima u Pivi, Bezmetković u Herceg Novom, Majka i djetje, kod autora ovog teksta); Draga Đurovića (spomenik strijeljanim rođoljubima u Lazinama kod Danilovgrada, figure boraca na spomeniku Partizanu borcu na Gorici u Podgorici, spomenik na groblju logoraša u Vukšančićima kod Tuzi, spomenik na Stržići u Pljevljima); Pavla Pejovića (Ognjište, Kolijevka za umrung, Ogledalo za nebo); Nenad Sošića (spomenici Petru i Petru Njegošu u Podgorici i Knezu Vladimиру u Baru); Voja Stanića (spomenik Jovanu Tomaševiću u Podgorici); Stevana Luketića (dječa u Hrvatskoj i Crnoj Gori); Rista Radmilovića (bista Petra i Petru Njegoša, torzo); Srdana Kovačevića (brojne ljudske figure i biste); Predraga Milaćića (Nostalgija, Madona); Nade Stanić (figura djece i žena); Ivanke Prelević (Figure, Pod pritiskom)...

(Nastaviće se)

Da je vječna Crna Gora

Da je vječna Crna Gora

KULTURA

SUSRETI: Profesor filozofije i sociologije, književnik Milika Vojinović o mjestu duhovnosti, književnosti i kulture u društvenom životu globalizovanog svijeta

SVE SU KNJIŽEVNE FORME DOBRE AKO SE NJIMA NUDI KVALITETAN PROIZVOD

Bitno je, da ono što pisac nudi, zarobi čitaoca, otrgne ga iz zagrljaja drugih, i prisili na dragovoljno robovanje, robovanje snazi i ljepoti svoje duše, kao duše pisca. Sve je uspješno – pa i refleksivno-misaona poezija i forma kratke priče – ako je istovremeno kratko i dobro!

Dugogodišnji prosvjetni radnik Milika Vojinović proveo je sa dnevnikom u ruci radni vijek u srednjoškolskim vaspitnim ustanovama u Crnoj Gori i Srbiji. Milika je rođen 1949. godine u Zagrepcu na desnoj obali rijeke Tare, na sredokraći putu između Mojkovca i Žabljaka. U rodnom mjestu završio je Osnovnu školu. Gimnaziju je učio u Bijelom Polju i Prijeplju. Završio je filozofiju i sociologiju, trogodišnji studij psihologije kao i postdiplomske studije iz filozofije na Filozofskom fakultetu u Sarajevu. U JNA završio je školu rezervnih oficira. Pored smučanja bavio se i karateom če je postizao zavidne rezultate. Više puta je gubio posao zbog moralno političke nepodobnosti, jer je na časovima marksizma kao profesor filozofije recitovao „Očena“, „Hamleta“ i „Gorski Vjenac“.

DA SVAKO JUTRO BUDE TRUNČICU LJEPŠE I BOLJE

Živjeći najviše osamljeničkim životom u rodnom Zagrepcu, blizu hućne, valovite Tare, Milika Vojinović pokušava da „pobjedi“ ovo vrijeme. Na pitanje kako, kaže:

„Vrijeme kao stvarni životni proces ljudi, ne može se pobijediti. Može se samo, natpomagati (odnmagati?) u njegovom istorijskom preobražaju, a to znači da društvo kao cjelina, savjesnim radom, mudrošću i naukom, sa što manje patnje i bola, teži ka normalnom-čovječenom životu svih ljudi, posebno ukidanju privatno-eksplotatorskog vlasništva, a time i eksplotacije...“

U ovoj samoci – nebeskoj nagradi, kao bog i đavo, i zemaljskoj kazni, kao vuk – razmišljam sam i o tome, kako ovo vrijeme (društvo u cjelini i konkretno svaki pojedinac) mogu da pomognu sebi da svako jutro bude trunčicu, ljepše i bolje? Otvaranjem očiju sebi i drugima, a da se ne stidimo ni pred jednim vremenom. To je do sada bilo neznatno moguće, s obzirom na nivo materijalne proizvodnje i društvene svijesti. Sada je to skoro sasvim moguće, s obzirom na već rečeno, ali sa posebnom plansko-demokratsko-centralističkom organizacijom sveukupnog društvenog života, ali ne kao bezdušnom diktaturom, već u smislu rada pčela!“

32

Prosvjetni rad

Okt.
2016

Broj
47

Brojne tekstove o državi, nacijsi, narodu, jeziku, religiji objavljujući je u listovima „Danu“, „Pljevaljskim novinama“, „Komunistu“ u kojemu je bio i član redakcije... Objavio je knjige: „Običan život“, „Život“, „Priča kraja nema, pričom život putuje“, „Život putuje“, „Igra je vječna-Konačni igrači“, „Prtinom života“, „Vrijeme daje i uzima“

U recenziji knjige „Vrijeme daje i uzima“ književnik i književni kritičar, Dragoljub Jenkić, između ostalog, ističe da Vojinović postavlja ključno pitanje: Ko je razapeo ovu mrežu, ko je stvorio sve ovo, ko je svijet u kojem živimo i zašto učinio poprištem kojim trijumfuje zločin?

Na pitanje koliko je mjesto duhovnosti, kulture, knjige i književnosti u društvenom životu globalizovanog svijeta i današnjem modernom, tržišnom vremenu, profesor Vojinović odgovara:

Vrijeme po sebi nema dušu

„U jednom smislu vrijeme je čovjekova oznaka za trajanje procesa, promjene, radi lakšeg snalaženja u svijetu u kojem prebiva. Međutim, vrijeme po sebi (bez našeg osećaja i doživljaja) možemo odrediti i kao nešto što je istovremeno nosilac procesa, sam proces i njegovo trajanje; zapravo, vrijeme je u tom smislu isto što i bitak (osnov svemu postojećem) u svojoj dijalektičkoj zbiljnosti i istovremenom nastajanju-nestajanju-trajanju! Vrijeme po sebi nema dušu. Duša (čovjeka) je osećaj doživljaja u odnosu na pojavu, kao: dobro-zlo, lijepo-ružno, prijato-neprijatno... Govoriti o bezdušnom vremenu u kojem pisci žive, možemo samo ako je ljudsko društvo loše organizano, a u konkretnom doživljaju (životu) pojedinaca kao takvo opredmećeno. A to dalje znači, vrijeme je bezdušno: ako u njegovoj organizaciji društvenog života postoji eksplotacija čovjeka od strane čovjeka, a cilj mu je i svrha nagomilavanje kapital-profita, kao neplaćenog rada najamnog radnika; a ne stvarna, konkretna dobrobit svakog pojedinca s obzirom na postojeći nivo materijalne proizvodnje, sveukupnog društvenog bogatstva, i uvijek

Zna se šta je dobro vino, pa se prema njemu, najčešće, ravnaju i ukusi

O tome kolike su njegove autorske forme izražavanja – refleksivno-misaona poezija i forma kratke priče uspješne kaže: „Forme su sredstva pomoću kojih pisac nudi svoju robu na pójaci. Sve su forme dobre, ako se njima nudi kvalitetan proizvod. Može da bude odstupanja, s obzirom na ukus; ali, na kraju krajeva, zna se šta je dobro vino, pa se prema njemu, najčešće, ravnaju i ukusi. Bitno je, da ono što pisac nudi, zarobi čitaoca, otrgne ga iz zagrljaja drugih, i prisili na dragovoljno robovanje, robovanje snazi i ljepoti svoje duše, kao duše pisca. Sve je uspješno – pa i refleksivno-misaona poezija i forma kratke priče – ako je istovremeno kratko i dobro!“

Miodrag Čabarkapa

„Podgoričko ljetno 2016“ okončano velikim koncertom Crnogorskog simfonijskog orkestra na podgoričkom Trgu nezavisnosti

REVIJA NAJPOPULARNIJIH DJELA KLASIČNE MUZIKE

Orekstrom dirigovao maestro Grigorij Krasko. Koncert realizovan pod pokroviteljstvom Glavnog grada, a u saradnji sa Sekretarijatom za kulturu i sport i Muzičkim centrom Crne Gore

Podgoričani uživali u zvucima klasične muzike: Sa koncerta

Na podgoričkom Trgu nezavisnosti priređen je koncert Crnogorskog simfonijskog orkestra pod nazivom „Klasika na Trgu“, kojom je zvanično okončana ovođodišnja manifestacija „Podgoričko ljetno 2016“.

Program koncerta obuhvatio je najpopularnija djela klasične muzike: uvertiru za operu „Ruslan i Ljudmila“

Mihaila Ivanovića Glinke, stavove iz baleta „Uspavana ljepotica“ i „Krcko Oraščić“ Petra Iljiča Čajkovskog i stavove iz „Spartaka“ i „Gajane“ Arama Hačaturjana. Izvedene su i „Mađarska igra br. 5“ Jóhanna Brasma, „Slovenska igra br. 1“ Antonijina Dvoržaka, „Igra“ Borislava Tamindžića, „Farandola“ iz orkestarske svite „Arlezijanka“ Žorža

Bizea i „Crnogorske pjesme“ koje je aranžirao istaknuti crnogorski kompozitor i direktor Muzičkog centra Crne Gore Žarko Mirković.

Orekstrom je dirigovao maestro Grigorij Krasko. Koncert je realizovan pod pokroviteljstvom Glavnog grada, a u saradnji sa Sekretarijatom za kulturu i sport i Muzičkim centrom Crne Gore. N. N.

U Podgorici održan Festival internacionalnog alternativnog teatra FIAT „NA DNU“ NAJBOLJA PREDSTAVA

U pratećem segmentu festivala nastupali su književnici iz regionala, koji su predstavljali takozvanu „novu jugoslovensku prozu“: Tea Tulić, Vladimir Tabašević i Brano Mandić. Pritećen je zanimljiv likovni program, radionice cirkuskih vještina, kao i niz predavanja eminentnih mladih teoretičara

UPEČATLJIVO GLUMAČKO OSTVARENJE: Mirjana Karanović u predstavi „Mi smo oni na koje su nas roditelji upozoravali“

Nu Glavnom gradu početkom septembra održano je još jedno izdanje kulturnog multimedijalnog Festivala internacionalnog alternativnog teatra (FIAT). Ovogodišnji festival posebno je bio značajan zbog toga što je javljeno da bi uskoro mogao biti institucionalizovan, odnosno dobiti status manifestacije od posebnog značaja za kulturu Crne Gore.

Priredeno je 12 predstava iz zemlje i regionala, a Gran prije osvojio komad „Na dnu“ makedonskog Narodnog teatra „Aco Popov“ iz Štipa, po tekstu Maksima Gorkog i u režiji Dejana Projkovskog. Projkovski je proglašen i za najboljeg redite-

lja, dok su glumačka priznaja dodijeljena Mirjani Karanović („Mi smo oni na koje su nas roditelji upozoravali“) i Šrđanu Grahovcu („Leptir“). Odluku o nagradama donio je žiri u sastavu: balerina i koreografinja Sonja Vukićević (predsednica), novinarka Randa Mučalica i dramaturg Balša Poček.

Predstave su izvođene širom Podgorice, od napuštenih hale fabrike „Radoje Dačić“, do Kulturno-informativnog centra „Budo Tomović“. Osim nagrađenog komada „Na dnu“, ljubitelji teatra uživali su i u drugim predstavama, među kojima su se istakli „Sfumato“ iz Bugarske, „Fear Industry“ sa Kipra, te „Dansen“ mladog crnogorskog

reditelja Damjana Pejanovića, po tekstu Bertolda Brehita.

U pratećem segmentu festivala nastupali su književnici iz regionala, koji su predstavljali takozvanu „novu jugoslovensku prozu“: Tea Tulić, Vladimir Tabašević i Brano Mandić. Pritećen je zanimljiv likovni program, radionice cirkuskih vještina, kao i niz predavanja eminentnih mladih teoretičara.

Osim Ministarstva kulture i Glavnog grada, FIAT su podržali i Crnogorsko narodno pozorište, Muzeji i galerije Podgorice, KIC „Budo Tomović“, kompanija „Radoje Dačić“, te Fondacija „Petrović Njegoš“.

N. N.

U Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović“ u Podgorici održano autorsko veče književnog istoričara, teoretičara i književnika prof. dr Milorada Nikčevića

INTELEKTUALAC KOJI JE JOŠ DAVNO SMATRAO DA JE IZUČAVANJE USMENE I PISANE KNJIŽEVNOSTI CRNOGORACA KLJUČNA IDENTITETSKA KATEGORIJA

Bibliografkinja Nada Drašković: Po što je svoj radni vijek uglavnom proveo van Crne Gore, to su Nikčevićevi radovi objavljivani najvećim dijelom u hrvatskoj periodici i međunarodnim časopisima

Dekan Fakulteta za crnogorski jezik i književnost na Cetinju prof. dr Adnan Čirgić: Kada su crnogorski jezik i crnogorska književnost bili jeres u Crnoj Gori, Nikčević je 1995. godine na Zagrebačkom sveučilištu utemeljio studij Montenegrina, prvi studij tog tipa uopšte

Dr Aleksandar Radoman: Nikčević u svojoj doktorskoj disertaciji osvijetlio cijeli jedan do tada nepoznat period crnogorske literature i sagledao ga u kontekstu južnoslovenskih i evropskih književnih tokova

Dr Vladimir Vojinović: Mnogi se mogu baviti naukom, mnogi se mogu baviti nastavom, ali je samo pojedincima dato da bez sujete i zazora od svojih mlađih i starijih kolega obave svoje zadatke

Saradnik u nastavi na Fakultetu za crnogorski jezik i književnost Nikola Popović: Ljubišolski opus prof. dr Milorada Nikčevića ubraja se u najznačajnija ostvarenja crnogorske nauke o književnosti XIX vijeka

ČOVJEK KOJI JE ŠIRIO SVOJ ESNAF: Sa autorske večeri

U podgoričkoj Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović“ održano je autorsko veče književnog istoričara, teoretičara i književnika prof. dr Milorada Nikčevića. O njegovom djelu govorili su prof. dr Adnan Čirgić, dr Vladimir Vojinović, dr Aleksandar Radoman, Nikola Popović i Nada Drašković.

Bibliografkinja Nada Drašković, koja je priredila Nikčevićevu bio-bibliografiju, istakla je da je ovaj eminentni i angažovani intelektualac usmjerio brojne studente koji su kasnije ostvarili zapožene rezultate na polju nauke o književnosti.

„Bio-bibliografija Milorada Nikčevića sadrži 1.636 jedinica. Ona je popis svih njegovih radova i radova autora koji su se bavili njegovim djelima. Po što je svoj radni vijek uglavnom proveo van Crne Gore, to su njegovi radovi objavljivani najvećim dijelom u hrvatskoj periodici i međunarodnim časopisima“, kazala je ona, dodajući: „Zbog toga bi izrada njegove bio-bibliografije

u Crnoj Gori bila nemoguća da nije sam imala pomoći od profesora Nikčevića. Od velike pomoći mi je bila i bio-bibliografija koju je sačinio njegov saradnik dr Jakov Sabljić, a koja je objavljena u zborniku ‘Između dvaju domovina’.“

Naš nesumnjivo najznačajniji naučni radnik koji je djelovao izvan domovine

Dekan Fakulteta za crnogorski jezik i književnost na Cetinju prof. dr Adnan Čirgić ukazao je da je Nikčević „naš nesumnjivo najznačajniji naučni radnik koji je djelovao izvan domovine“.

„Cijeli svoj radni angažman posvetio je Crnoj Gori. Glavna naučna preokupacija bio mu je crnogorski 19. vijek. I u proučavanju crnogorsko-hrvatskih veza istraživao je upravo taj period. Važni su i rezultati njegovih radova posvećenih starijim i novijim segmentima prošlosti Crne Gore. Kada su crnogorski jezik

i crnogorska književnost bili jeres u Crnoj Gori, Nikčević je 1995. godine na Zagrebačkom sveučilištu utemeljio studij Montenegrina, prvi studij tog tipa uopšte“, naglasio je on.

Istoričar književnosti orijentisan na interference i dodire u literaturi

Navodeći napomene o književno-istorijskom segmentu opusa Milorada Nikčevića, dr Aleksandar Radoman ocijenio je da je on po svojim primarnim interesovanjima i postignućima „istoričar književnosti orijentisan na interference i dodire u literaturi“.

„Ogleda se to u njegovom magisterskom radu, đe je sučelio dva klasična crnogorske književnosti, Ljubišu i Njegoša, pa potom u doktorskoj disertaciji, đe je osvijetlio cijeli jedan do tada nepoznat period crnogorske literature i sagledao ga u kontekstu južnoslovenskih i evropskih književnih tokova“, istakao je on.

Posebno se bavio odnosom usmene i pisane književnosti

Dr Vladimir Vojinović je ocijenio da su rijetki naučni radnici u Crnoj Gori i regionu „čiji se doprinos visokoškolskom sistemu može mjeriti sa učinkom Milorada Nikčevića“.

„Profesor Nikčević posebno se bavio odnosom usmene i pisane književnosti. Prije četrdeset godina on je bio jedan od intelektualaca koji su smatrali da je izučavanje usmene i pisane književnosti Crnogoraca ključna identitetska kategorija“, naveo je on i dodao: „To što je on radio dalo mi je snage da krenem u vlastita istraživanja. Mnogi se mogu baviti naukom, mnogi se mogu baviti nastavom, ali je samo pojedincima dato da bez sujete i zazora od svojih mlađih i starijih kolega obave svoje zadatke. Samo je pojedincima dato da šire svoj esnaf. U tome je najveći uspjeh Milorada Nikčevića.“

Doprinos izučavanju djela Stefana Mitrova Ljubiše

Saradnik u nastavi na Fakultetu za Crnogorski jezik i književnost Nikola Popović osvrnuo se na Nikčevićev doprinos izučavanju djela Stevana Mitrova Ljubiše.

„Ljubišolski opus prof. dr Milorada Nikčevića ubraja se u najznačajnija ostvarenja crnogorske nauke o književnosti XIX vijeka. Cijenjenom profesoru, sve su prilike, interesovanje za književno djelo S. M. Ljubiše poslužilo je prije svega kao svojevrsna prolegomena, ili još ljepše kazano, kao uvod u šire sinteze čiju najočitiju potvrdu nalazimo u njegovoj kapitalnoj monografiji ‘Crnogorska književnost od 1852. do 1918. godine’, istakao je on.

Ovaj izuzetno pošećeni događaj organizovali su Fakultet za crnogorski jezik i književnost i Narodna biblioteka „Radosav Ljumović“. N. N.

U Budvi održana samostalna izložba slika i instalacija mr Seide Belegović, akademске grafičarke i slikarke iz Podgorice

PROMJENA KOJA UKAZUJE NA ŽIVOT U SVOM NJEGOVOM BOGATSTVU I RAZNOLIKOSTI

Mr Lucija Đurašković: Slikarstvo Seide Belegović kao da spaja nivo duhovnog, emotivnog, mentalnog i fizičkog kroz konstantnu igru prostora u vremenu, ili vremena u prostoru. U njenoj slici se oseća razlikovanje nestvorenog i stvorenog, onoga što nema početak kao ni kraj. Prisutna i stalna samo je promjena, od fizičkog ka ne-fizičkom vibrirajući u optičkoj igri

Samostalna izložba slika i instalacija mr Seide Belegović, akademске grafičarke i slikarke iz Podgorice, otvorena je početkom septembra u crkvi Santa Marija u Budvi u organizaciji Grad Teatar Budva. U ime organizatora na otvaranju izložbe govorio je Merin Smilagić, umjetnički direktor Grad Teatra Budva, a izlož-

bu je otvorila mr Lucija Đurašković, istaknuta istoričarka umjetnosti.

„Umjetnički izraz Seide Belegović otkriva nam se kroz likovni jezik koji podrazumijeva preobražaj od, uslovno rečeno, slučajnog, do onoga što kao probudeni instikt rađa ideju, potrebu za smislom i dubinski izazov ka otkrivanju i definisanju

archetipskih izvora, gdje se autonomni sistem slike sagledava kao poetska slagalica koja kroz geometrizaciju teži ka dostizanju ravnoteže i harmonije prožete određenim muzičkim, auditivnim kompozicionim obrascem, bilo da je riječ o ritmici ili kolorističkom zvuku. Drugačije rečeno, u Seidinim organizovanim i sublimisanim line-

arnim i kolorističkim strukturama čiju osnovu čini geometrijski oblik nepravilnog trougla, i linija, i boja su svedene na svoj entitet, na svoju svojevrsnu, muzičku, odnosno zvučnu, a u korelaciji i ritmičnu vrijednost sa posebnim likovno-simboličkim značenjem. Slobodom apstraktne imaginacije, ali i istovremenom kontrolom svijesti, umjetnica oslobađa i inventivno vezuje trougaone oblike koji izranjavaju iz monohromne, najčešće crne, bijele ili plave pozadine, oslobađajući i proširujući time i sam prostor u kome, preko inventivnih međusobnih relacija formi, konstantno potvrđuje raznovrsnost svojih ideja, intrigantnost maštice, kao i bogatstvo sintetizovanih arhetipskih asocijacija (detalji sa dekorativnih narodnih rukotvorina – nošnje, čilimi, torbe, ili energetske strukture istočnjačkih mandala...) uspjevajući na osoben način da razigratko slike“, kazala je Đurašković.

Ona je istakla da slikarstvo Seide Belegović kao da

Seide Belegović

spaja nivo duhovnog, emotivnog, mentalnog i fizičkog kroz konstantnu igru prostora u vremenu, ili vremena u prostoru. U njenoj slici se oseća razlikovanje nestvorenog i stvorenog, onoga što nema početak kao ni kraj. Prisutna i stalna samo je promjena, od fizičkog ka ne-fizičkom vibrirajući u optičkoj igri. Promjena koja ukazuje na život u svom njegovom bogatstvu i raznolikosti, neponovljivosti i neuništivosti, u snazi da pokreće svijet.

Umjetnica je pojasnila da koristi „crno bijelu boju jer su to kontrasne i efektne boje radanja i smrti, jer sve što dolazi i odlazi, naranđastu, crvenu i tamno crvenu jer predstavljaju mladost, život i borbu kroz život, plava svjetlost i vasionu, sa malo braon boje jer predstavlja zemlju koja daje svoje plove dove da preživimo, a potom nas uzima“.

Predstavljeni radovi priпадaju ciklusu Kompozicija formi i oblika.

Lj. V.

RAZNOVRSTNOST IDEJA, INTRIGANTNOST MAŠTE I BOGATSTVO SINTETIZOVANIH ARHETIPSKIH ASOCIJACIJA: Sa izložbe

Da je vječna Crna Gora

Smrću Miodraga Mrda Mirkovića, profesora matematike, kolektiv Obrazovnog centra u Plužinama ostao je bez istaknutog pedagoga i kolege velikog srca.

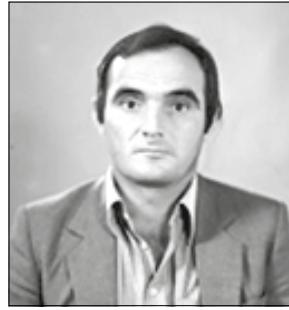
Mrdo je rođen je u Pivi, u selu Unač. Radni vijek prosvjetar započeo je u Rumi, u širokoj vojvođanskoj ravničici, što ima i određenu simboliku, jer su isto tako i njegovi pogledi na život bili široki. Otvaranje srednje škole u Plužinama, zovući ka i roditeljskog doma vratili su Mrdu rodnom kraju de 1977. godine započinje karijeru pro-

IN MEMORIAM

MIODRAG MRDO MIRKOVIĆ

fesora matematike i ostaje tu do svoje smrti.

Kao izuzetan vaspitač, profesor Mirković je pivskim srednjoškolcima 35 godina otvarao magičnu moć i ljepotu matematičke nauke. Učio ih je i kako da postanu dobri ljudi. Zato su ga 35 generacija koje je uspešno izveo voljele kao roditelja. Iako iz njega nije ostalo potomaka, njegov život bio je izuzetno plodan. Od života nije tražio mnogo. Živio je autentično, na svoj način, čuvao je vrijednosti etike, dobre i moralne. Bio je omiljen i svaki susret sa njim bio je pravi doživljaj. Pamtimo ga kao čovjeka plemenite duše koji je umio samo da voli.

Miodrag Mirković je svojim kolegama bio primjer časnog čovjeka i prijatelja, postojanog karaktera i promišljene riječi. Zbog toga je ostavio trajno mjesto u istoriji ove škole, ali i šire. Kolektiv će ga se dugo sećati kao divnog čovjeka i omiljenog profesora.

Kolektiv JU „Obrazovni centar“ – Plužine

NOVI LISTOVI

Objavljeno oktobarsko izdanje naučnog časopisa „Sport Mont“

RADOVI IZ OBLASTI SPORTSKIH NAUKA I MEDICINE

Crnogorska sportska akademija i Fakultet za sport i fizičko vaspitanje Univerziteta Crne Gore objavili su oktobarsko izdanje naučnog časopisa „Sport Mont“.

Časopis, koji izlazi 14 godina, u 46. broju donosi deset naučnih radova iz oblasti sportskih nauka i medicine. Autori radova su, osim profesora i saradnika sa tog Fakulteta, i njihove kolege iz Sajdjske Arabije, Albanije, Srbije, Španije i Slovenije.

Glavni urednik časopisa je prof. dr Duško Bjelica, a priprema ga međunarodna redakcija sastavljena od stručnjaka iz Crne Gore, Turske, Srbije, Rusije, Makedonije, Bulgarske, Albanije i Bosne i Hercegovine.

Časopis, koji se objavljuje tri puta godišnje na engleskom jeziku, indeksiran je u bazama EBSCO Publishing Inc, Index Copernicus, ERIH PLUS, Universal Impact Factor, Open Academic Journals Index, InfoBase Index, SafetyLit, Google Scholar.

Electronic Journals Library, UB Leipzig, Merciful University Libraries, EZB (Elektronische Zeitschriftenbibliothek), WZB Berlin Social Science Center, Genamics JournalSeek, UTS: Library, Global Impact Factor, Google Scholar. **O. D.**

DUBINA MISLI I ISKRENOST POETSKOG OŠEĆANJA

(Miljka Banduka Jovović: „Količevka gavranova“, Književna zadruga SNV, Podgorica, 2015. godine)

Nakon pet knjiga poezije („Za i protiv“, „Zapali svijeću“, „U hodu“, „Skriveno zvono“ i „Meku dušu svi mijese“), u Podgorici je krajem prošle godine objavljena šesta zbirka poezije Miljke Jovović, rođene Banduka, pod naslovom „Količevka Gavranova“.

Zbirka počinje pjesmom koja nosi naslov kao i sama zbirka „Količevka gavranova“, koja odiše suprotstavljanjem i otporom zlu i teroru: „U sjeni gavranovih krila// Kosovka otima rane// Umjesto svjeća oči gore, // Varnicom nebo pale. // Drhti plamen odsanjanog doba. // Vjetar pepelom granice širi. // Podijeljimo rane i gavrane, // I uvenu Gora Božurova // U kolijevci crnih gavranova“, a završava se pjesmom naslovljenom Njegoševim stihom „Moje pleme snom mrtvijem spava“, koja kao i prva, sadrži osudu i otpor zlu i nasilju nad ljudima: „Ranjeni milenijum pade u gluvu jeku, // U čovjeku kliju uvijek ista klica. // Kesten... omča... Balkanska ulica. // Rasputku sjemele leteka // Rasulo se kroz nedohode. // Rasjenjena utroba čovjeka, // Bez Bogovačenja, „Bez Blagovijesti, // I Sretenija Gospodnjeg“.

Između njih pjesnikinja je smjestila još sedamdeset pet pjesama, različitim po motivima i tematikom, ali približno jednakim po dubini misli, iskrenosti ošećanja, umjetničkoj vrijednosti i ljepoti poetske forme.

Svi Miljkini stihovi izviru iz srca i duše, pa ih tako srcem i dušom treba i citati, shvatati i prihvati. Pjesnikinja uvijek tačno zna što treba da kaže i kako to

da učini. Ona sa ljubavlju pjeva o ljudima i za ljudi. Svaki njen stih je snažno doživljen i duboko odbolovan. Ona voli ljudi, a osuđuje nečovječstvo: „Vidi li iko gdje zvijezde zamici? // Ko da oprosti muku i krv? // Sluti li zmjela nesreća u očima tame? // Još civle ranjene na polja, čekajući crvene božure, // Da na kruni cvijeta prepoznamo rane...// Samo majka zna kako muk cijedi, // Kako jeza reže, // Kako nijemo doba dušom odliježe, // dok vidamo rane...“

Pjesnikinja bole ljudske rane, patnje i stradanja teškim i zlobnim vremenima i događanjima. Ona se moli Svečnjem i Svetog Bogu i Ostroškom Čudotvorcu da dobre ljudi zaštite i spase od zlih: „Tu na krstu, gdje su život i smrt u dodiru, // Čudotvorac srca grijje. // Daje sjaj čovjeku i svemiru. // Tu na krstu, gdje se savija molitva i vapaj, // Gdje žed za životom ispija nadu, // Kameni se jecaj... // Odzvanja korak tragom svećeće moći. // Sjaj s Božjih grudi vratča radosut u oči.“

U pjesmi posvećenoj rjeci Tari pjesnikinja izražava svoj nježni i zaštitnički odnos prema prirodi: „Neću suzom ucvijeliti Taru, // Ni kupati ovaj život gol, // Da me nosi ko na spcu ranu, // Neću dušom zamutiti Taru. // Nek virovi nemirne vode, // Kupaju divljine zov, // I oči budu srećne, // Nad Tarom zelenom. // ... Pjevam Tari da Drinu ojača, // Nek teče radosnica, // A ne suza plača.“

Pjesma „Mozaik bezumlja“ posvećena je Njegošu: „Luča nebeskim poljima bdi. // Glavo doba doziva. // Al zemlja svoje zatvorila.“

da zjene, // Na putu igraju Satana i sjene. // Mozaik bezumlja magli Jezerskim vrhom. // Gorskom vijencu raspliće pletenice, // Koliko oplakuje stranama Lovćena, // Oči stale – Gdje je Kapela?“

Pjesma koja nosi naslov „Pjesnik i žena“ posvećena je Jovanu Dučiću: „Jutarnji sjaj otvara Gračanicu, // S Leotara nebo budi, // Pjesnik ispjeva pjesmu o ženi, // Da je pamte Bogovi i ljudi // Ostade djeva nježna i daleka, // Kroz mjesecu srmu vječno da sjaji, // I dok nježna Vasionu kras, // Nad njom trepere čežnja i uzdisaji... // Sunce bi zašlo, al ga pjesma drži, // S nebeskog oltara da pjesniku služi.“

Šteta je što i ostale pjesme ne mogu biti pomenute u ovom prikazu, jer svaka od njih to zaslužuje.

Književni kritičari će i ovu zbirku pjesama staviti pod svoj konac i izreći svoj sud o njenoj umjetničkoj vrijednosti, a meni, nakon nekolika čitanja, ostaje čvrsto i bezrezervno uvjerenje da je Miljka Jovović Banduka i ovom svojom zbirkom potvrdila svoj nesporni poetski dar, i izrasla u zrelog pjesnika koji dobro poznaje život i ahmatovski ga preteča u stihove.

Slavko K. Šćepanović

NOVE KNJIGE

SPOMEN NA LEGENDARNOG

(Veselin Konjević: „Ispovijesti posljednjih zelenaca Krsta Popovića“, Obod – Cetinje, 2014)

Veselin Konjević, novinar i publicista, sačinio je vrlo zanimljivu i nesvakidašnju knjigu, sazdanu oko ispovijesti trojice posljednjih crnogorskih zelenaca, koji su pripadali federalističkom pokretu i bili u toku Drugog svjetskog rata među borcima za Crnu Goru dženeralu Krstu Popoviću, jednog od zavjetovanih zatočenika crnogorske državne ideje. Nukleus knjige čine ispovijesti trojice posljednjih preživjelih crnogorskih zelenaca, koji su dočekali duboku starost i koji su brda svojih godina i viza životnog iskustva govore o sebi, svome životu, događajima u kojima su bili učesnici, svjedoci i tragičari, o borbi za slobodu, pravu i časti Crne Gore na opstanak i ontološko dostojarstvo. Njihova kazivanja su ispričana u lijepim crnogorskim narodnim jezikom, uz mnoštvo opsravljiva i vrlo upečatljivih slika, uz snažne emocije, ali i zablude i iluzije, dioptrijski običnih ljudi, koji osećaju ali ne razumiju okolnosti, procese i događaje, čije je viđenje svedeno na crnobijelu sliku skoro svega što se dešava. Junaci ove knjige i kazivači priče o jednom vremenu i jednom pokretu i njegovoj borbi za Crnu Goru su Vukašin Spasojević Drašković sa Čeva, Veljko Jovov Vujačić iz Crmnice i Novica Jevtov Vujičić sa Gračova. Oni, kao obični ljudi i borci ovom knjigom ulaze, ne samo u galeriju likova boraca za Crnu Goru, nego i među poznate ličnosti crnogorske povijesnice. Ova knjiga je, ne samo spomenik njima, nego i spomen na sve njihove saborce i legendarnog vođu Krstu Popoviću, bez obzira kako na njih gledali.

Štivo koje obiluje sa mnogo detalja i podataka

Autor knjige Veselin Konjević znalački je vodio razgovor sa trojicom crnogorskih zelenaca. Tako je nastao vrlo interesantan triptih, štivo koje obiluje sa mnogo detalja i podataka, vrlo dragocjeno čak i za istoričare koji se bave tim periodom a privlačno i edukativno za „obične“ čitaoca. Autor treba dati priznanje na istraživačkom pregnuću i značaju obavljenog posla. On je omogućio da se javnost upozna sa autentičnim akterima i njihovim autentičnim kazivanjima, koja sadrže ne samo interesantne podatke, sliku prilika i ratnog ambijenta, nego nose u sebi i ljudsku dimenziju, stradanje za ideju o obnovi države ne samo pojedinaca već i nekoliko generacija.

Nova knjiga Veselina Konjevića „Ispovijesti posljednjih zelenaca Krsta Popovića“ je značajno naučno-popularno ostvarenje, pregnuće koje zasluguje vrlo laskave ocjene. Knjiga na 328 stranica, sadrži, pored predgovora Novaka Adžića i uvodne autorove studije, njegove intervjuje sa trojicom posljednjih crnogorskih zelenaca-federalista, saboraca legendarnog vođe Božićnog ustanka (1919) i nepokolebljivog dugogodišnjeg borca za nezavisnu Crnu Goru Krsta Zrnova Popovića. Tri kazivanja teku paralelno i nanovo osvjetljavaju vrijeme borbe za nesrećno izgubljenu državu, u čije su vaskrsenje vjerovali.

Tri priče o tri životne sudbine stapaju se u jednu – u kazivanje o zelenackom pokretu po Božićnom ustanku do kraja Drugog svjetskog rata. Pored ličnih „odiseja“ aktera ove knjige i njihovih sudbina, kao pripadnika jedne neporažene ideje, ova knjiga je autentično svjedočenje o događajima i ljudima, o Crnoj Gori koja se, u toku i nakon Prvog svjetskog rata, izdala i prevarena od saveznika, ponovo podizala kao travka upornica, uprkos neviđenim otporima i iskušenjima. Junaci ove knjige kazuju o svoje životu i o sebi, o udesu svoje zemlje, kao i o misiji jednoga pokreta koji je zbog načina borbe u Drugom svjetskom ratu bio prokazan i oklevetan. Međutim, u posljednje vrijeme, s distancije kraja XX i početka XXI vijeka, u svjetlosti istorijske istine o zelenacko-federalističkom pokretu Krsta Popovića, o njegovom vođi i borcima iskrasiva sasvim nova slika i izriče se objektivni i kritički sud o njihovoj borbi, političkoj ulozi, istorijskoj ulozi i doprinosenju državotvornoj ideji. Autor je svoje junake predstavio čitaocima, a zatim ih pušta da ispričaju svoje zavjetne priče. Koliko je sličnih kazivanja ostalo nezapisano i prepusteno enciklopediji mrtvih!

Istina o zelenackom pokretu postala bliža

Puteva do države Crne Gore i njene slobode i nezavisnosti bilo je više. Zelenaci su išli svojim putem. Oni su išli njime dok su mogli, pod trnovitim vijencem. Ali kad nijesu mogli dalje, sela ih je nezavisna Crna Gora, za koju su se borili i zaslužili da im se ime pomene. Zahvaljujući ovoj knjizi Veselina Konjevića njihova imena su ovjekovječena a istina o njima i zelenackom pokretu postala znatno izoštrenija i bliža.

Knjiga Veselina Konjevića „Ispovijesti posljednjih zelenaca Krsta Popovića“ je vrlo umješno sazdana, sa polifonom unutrašnjom strukturon.

U uvdnoj studiji autor je vrlo objektivno i kritički, pozivajući se na izvore i relevantnu literaturu, dao istorijat nastanka i formiranja zelenacko-federalističkog pokreta, oslikavajući ga u ogledalu vremena, a sučelivši sa sudom istorije, u njegoševskom duhu: „Vrijeme je majstorsko rešeto...“ Uz dva naglaska: na pregovore sa Krstom Popovićem o prelasku u partizane i o višedecenjiskoj dilemi, nakon poslijeratne ideološko-vojne, krivično-pravne presude – da li je, u stvari, ovaj prekaljeni ratnik i borac za državu Crnu Goru „izdajnik“ i „zločinac“ ili patriota. U istom dijelu knjige, autor je dao kratke biografije svojih saboraca, posljednjih zelenaca, aktera ove monografije.

Sadržajno i tematsko jezgro čini drugi dio knjige – intervju posljednjih zelenaca-federalista, saboraca Krsta Popovića, koji je Veselin Konjević vodio sa njima 2011. godine, koji su autorizovani, dok je njihov audio zapis dat kao prilog i svjedočanstvo autentičnosti.

Impresija i viđenje iskusnog čovjeka

Po abecednom redu, prvo je publikovan razgovor sa Vukašinom Spasojevićem sa Čeva, čije je životno kredo: Crna Gora je za mene svetinja!

Vukašin Drašković u svoje životopisu priča o oču zelenaca, njegovom učeštu u Božićnom ustanku (1919) odslasku u Gaetu, o novom Petrovdanskom ustanku i njegovoj propasti, o demobilizaciji Crnogorske vojske u Italiji zbog novonastale situacije nakon potpisivanja Račapskog ugovora sa Kraljevom SHS, o povratku komita u Crnu Goru i nevoljnom iskazivanju lojalnosti državi koja je kanibalski progutala Crnu Goru. Onda dolazi novi svjetski rat i kapitulacija zemlje. Crna Gora se našla pod italijanskom okupacijom. Vukašinov otac Spasoje je, kao zelenac, bio bliski saradnik Krsta Popovića.

Zanimljivo je njegovo kazivanje o Trinaestostujskom ustanku, svadi zelenaca i partizana. On posebno priča kako se u julu 1944. (sa 19 godina) priključuje partizanima, kako su ga zarobili Nijemci nakon jedne akcije i predali u decembru iste godine četnicima, ali uspijeva da pobegne sa strijeljaja. Nakon tогa se skriva u aprili 1945. priključio grupi Krsta Popovića. U februaru 1947. godine, vidjeći svu apsurdnost i bezizlaznost svoju i svojih saboraca, predao se novim vlastima, nakon dva mjeseca provedena u zatvoru upućen je na dosluženje vojnog roka, de ga je stigla nova nevolja, pošto je neosnovano optužen da podržava Rezoluciju Informbiroa. Nakon robijanja u Zenici i na Golom otoku, konačno je izšao iz zatvora. Život je išao dalje – i ugasio se u novembru 2011. godine, nekoliko dana nakon razgovora sa autorom ove knjige.

Njegovo kazivanje je vrlo zanimljivo, slikovito, sa puno podataka, impresija i viđenja iskusnog čovjeka i borca za Crnu Goru.

Inače, sva tri intervjua su ilustrovana prilozima iz relevantne literature, tako da upotpunjuju kazivanja trojice zelenaca. U ovom dijelu data su dva priloga: o Krstu Popoviću i Božićnom ustanku.

Porodična i lična životna odiseja

Kazivanje Veljka Jovova Vujačića, čije je životno geslo: Vazda sam bio spreman da poginem za Crnu Goru, a ideal da je Crna Gora država Crnogoraca – jeste cijela životna odiseja, porodična i lična, koja još traje između Crne Gore i Australije i obratno. Njegovo kazivanje svjedoči svu dram

VOĐU I NJEGOVE SABORCE

četnicima na kraju rata, domogne Italije i, nakon tri godine, stigne u Australiju, čeđu je živio otac. U Crnu Goru je došao tek 2000. godine, i od tada skoro svakoga ljeta dolazi u domovinu. Njegovo kazivanje je takođe vrlo interesantno, iako s velike vremenske i prostorne distance. Pored patriotizma, prisutan je i njegov kontinuirani antikomunizam, koji on ne skriva, uz naglašenu odioznost, poistovjećujući komuniste i partizane kao pokret. Narančno, on idealizuje zelenički pokret, a ličnost Krsta Popovića uzdiže skoro do kulta.

Ipak, i kod njega i kod ostalih aktera prisutna je određena površnost u gledanju na stvari i izvjesna naša domaća kičeljivost. I ovaj intervju je ispresjecan sa pet važnih priloga.

„Opet bih se rado borio s Krstom za našu Crnu Goru“

Treća priča je Novice Jevtova Vujčića iz Grahova, koji je zagazio u desetu dece-niju života, koji veli, i poslige toliko godina, *„Opet bih se rado borio s Krstom za našu Crnu Goru“*.

Njegova priča počinje stupanjem u podoficirsku školu u Bileći, de mu je uoči rata komandant bio Bajo Stanišić. Zatim slijedi slom Kraljevine Jugoslavije i cijeli splet dramatičnih zbiljava koja je on donio, a njemu lično 33 dana pješačenja nai Makedonije, čeđa ga je rat zatekao, do Grahova. On opisuje pripreme za ustank, učešće u njemu, zatim bježanje iz partizana i priključenje Krstovim zeleničima. Sudbina ga je prvo bacila u italijanski, zatim u četnički zatvor. Nakon izlaska

iz zatvora, ponovo se priključuje partizanima. Sudbina ili slučajnost su udesili da početak i kraj rata dočeka u istoj kasarni, u Makedoniji. Posebno je zanimljivo i upečatljivo kazivanje Novice Jevtova Vujčića o Krstu Popoviću kao komandantu i vodi, čovjeku moralnom i humanom, lišenom mržnje, ile, pizme i osvete.

Autor je u okviru njegovog kazivanja dao dva priloga: O Trinaestostulskom ustanku 1941, O Četničkom pokretu u Crnoj Gori, što njegovo kazivanje, ali i ostalo kazivanje dvojice zeleniča čini izoštrenjem i jasnjim. Ne relativizujući kazivanja trojice posljednjih crnogorskih zeleniča, možda nije neumjesno postaviti pitanje, da li bi ona bila ista da su data prije tri, četiri decenije?

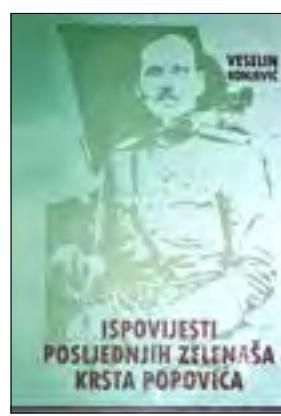
Porodična, odnosno bratstvenička saga

Treći dio ovoga složenog publicističko-naučnog

djela, autor je posvetio porodičnoj, odnosno bratstveničkoj sagi o Krstu Zrnovu Popoviću. Nju kazuju njegovi bliski rođaci – Danilo Vasov Popović i Jovan Petrov Popović (svako na svoj način). Danilo govori o tome kakav je bio odnos poratne vlasti prema njihovoj porodici, sa puno detalja o Krstu i njegovo likvidaciji, uz prenošenje svjedočenja Krstovih saboraca. Međutim, Danilo Vasov ističe da se o Krstu zadugo nije smjelo javno zboriti.

Na svoj način zanimljivo je i kazivanje Jovana Petrova, koji se u Beogradu družio sa Krstovim sinom Nikolom, s jedne strane, a s druge – pošto je bio direktor Arhiva Jugoslavije – bio je u prilogu da ima uvid u arhivsku građu koja se odnosi na vrijeme rata (1941–1945) i potratno, pa i na onu vezanu za Krsta Zrnova.

Poenta Jovanovog kazivanja i promišljanja je u sugestiji da bi knjiga, koju ve-

čeras promovišemo, mogla da posluži kao povod da se tužbom pred nadležnim sudom pokrene postupak za preispitivanje ranije ideoško-vojne presude i, eventualno, pokrene postupak za rehabilitaciju ličnosti i djela Krsta Zrnova Popovića.

U završnom dijelu knjige, a mjestimično i u okviru samoga teksta, posebnu dokumentarnu, dodatnu vrijednost ali i ljepotu daju joj fotografi i drugi prilozi, faksimili i sl.

IZMEĐU ŽIVOTA I ČASTI IZABRAO ČAST

Raspot na sopstvenom krstu, Krsto Zrnov Popović našao se ipak među dušama čije su nevidljive ruke podizale na Ist Riveru zastavu ponovo vaskrsle, nezavisne i međunarodno priznate Crne Gore, a njihov uzdah učinio da ona ponovo zapešta među znamenjima drugih naroda i država

Krsto Zrnov Popović nije se prikonio zemaljskome суду već суду neke više pravde. „Osvera je moja i ja će je vratiti“ – kaže se u Poslanici apostola Pavla Kričinama.

Teško je sklopiti istinu o Krstu Zrnovu Popoviću, kako u istoriji tako i u tradiciji. Delikatno je odgovoriti na pitanje što mu je sudbina pod trnovitim crnogorskim vjencem odredila, a što je on sam odabrao.

Njegov izbor je bio da nema izbora. Ako je mogao da bira, birao je između života i časti. U njegovoj Crnoj Gori, „obrazje je

bio iznad svega“. On nije mogao, nije smio da izda sebe i zavjetnu misao koju je cijelog života slijedio: *Za pravo, čast i slobodu Crne Gore*.

Kad je sloboda stigla, za njega u njoj nije bilo mesta.

Raspot na sopstvenom krstu, našao se ipak među dušama čije su nevidljive ruke podizale na Ist Riveru zastavu ponovo vaskrsle, nezavisne i međunarodno priznate Crne Gore, a njihov uzdah učinio da ona ponovo zapešta među znamenjima drugih naroda i država.

Še sile poslati ovamo sa novim primjerima čoštva i junjaštva. Sa posebnim naglaskom na ovo prvo. Jer bez čoštva junjaštvo može biti i nešto drugo, a jedno bez drugog ne mogu, kao da tek sada vidimo.

Za građu koja može u roman (romane), u priče, u pjesmu i pjesme, Goran Sekulović je pronašao najpo-desniju formu i versifikaciju, što nije bilo ni malo lako. Jer ta autentična i neponovljiva atmosfera izvornika, kao da se sama kazuje, pretiče u stihove, na lak i prividno jednostavan način, kako voda pronalazi put kroz planinu, sa prtokama ili bez njih, pa tek kad tim tokom i sami prođemo, shvatimo da je to zapravo jedini mogući put. Ima tu i epskog zamaha i lirske treperenja, i ovo je jedan od uvjerenih dokaza kako se te dvije struje nekada stapanju u jednu harmoničnu cjelinu a da se šavovi ne poznaju. Zato ova poezija ne tripi svrstavanja, jer je isuviše lična. I opšta i posebna, i epska i lirska, i moderna i postmoderna.

Dakle, ovo djelo Gorana Sekulovića je djelo van svih standarda, djelo za pretke i potomke, od Raka Prvoga do Raka Drugoga, i još više i još dalje. Za Crnogorce sa imenom i djelom a posebno one koji hoće i djelo i ime. Djelo je moguće bez

Ozbiljnosti knjige i njenog publicističko-naučnog vrijednosti doprinose oko 140 faksimili, spisak korišćene literature, registri geografski i imenski i bilješka o autoru – koji su uvijek neophodna i nezaobilazna pomagala i laicima i stručnjacima u korišćenju i razumijevanju knjige.

Na kraju da kažem ono što je, možda, trebalo da učinim na početku. Na fonu ispo-vesti posljednjih zeleniča Krsta Zrnova, kao i iza kazivanja njegovih bliskih rođaka i svih priloga, uzdiže se zadivljujuće uzvišena ali i tragična ličnost Krsta Zrnova Popovića, pod trnovim vjencem crnogorske sudbine i slobode, a u oreolu crnogorske državne nezavinsti.

„Što je čovjek, a mora biti čovjek“ – pitao je i onaj koji je to od nas bolje znao.

Počast ubici svoga sina

Možda je najviši sud o Krstu Zrnovu izrekla majka Rakica Mugos, kojoj je on, u samoodbrani, ubio sina koji je starog proslavljenog ratnika i dosljednog borca za Crnu Goru htio da uhvati živa – kroz tužbalicu nad njegovim odrom, ali mu istovremeno odala i zadivljujući počast. Istina, ima nekoliko varijante ove tužbalice, ali se one suštinski ne razlikuju.

Teško je odgovoriti na pitanje u kojоj mjeri je istinita priča iz narodnih predanja o Rakovoj majci ili je ona iz legende. Ali sasvim izvjesno: kroz usta naroda progovorila je majka, a narod kroz njenu tužbalicu, lični bol i tugu. Ona je sina uzvislila kao junaka uz Krsta, a narod nju uzdigao iznad obojice, kao optečernogorskog simbol, kao moralnu metaforu Crne Go-

re. Odajući počast ubici svoga sina, krvniku kome se ne prašta, njeni iskonska mudrost nadvladala je majčinsko srce, i u času kada se to nije smjelo, javno kazala istinu o Krstu Zrnovu, legendarnoj i prokazanoj ličnosti crnogorskoj:

„Sine mio, jadan bio!
Zalud sam ti govorila
Kad si poša u počeru,
Ne prilazi gorskom zvjeru.
Nije Krsto zec iz gore,
No je vitez Crne Gore.
Lakše će te žalit majka
Kad pogibe od junaka!“

Sve varijante se slažu da Krsto Zrnov nije bio bio ko već „vitez Crne Gore“, ali su istovjetni posljednji stihovi koji ističu majčin utjehu što je njen sin poginuo od junaka i sam postao junak. Ojačena majka se uzvisila moralno, kao antičke herojine, do neslučenih visina, a njen gest u primjere čoštva i junjaštva. Ona je glas naroda i savjest crnogorska, spađa u slučajeve u kojima su rijetki ovako zadivljujući lični podvizi.

Rakova majka je nekim iskonskim instiktom osjetila da je „vitez Crne Gore“ branio ono što mu je jedino bilo preostalo i sveto – čast i obraz i da nije zasluzio da strada i da ga neka nova, mlada Crna Gora, za koju je u životu sve žrtvovao, čera i hvata kao odmetnika, izdajnika i ratnog zločinca. U sazdanje te nove Crne Gore ugrađene su, pored toliko drugih, jedna pored druge i Krstova i Rakova žrtva.

Marijan Mašo Miljić

KO NIJE SRODEN SA SVOJOM ZEMLJOM NEKA NI U OVU KNJIGU (POEZIJU) NE ULAZI

(**Goran Sekulović: „Sokratov sljedbenik“, Podgorica, 2016**)

Pred nama je čudna, rijetka, možda i raritetna knjiga, rukopis Gorana Sekulovića, sina Rajkogovog, unuka Nastovoga, praunuka Raka Milunova, njega – Gorana oca Raka Drugoga, đeda možda Rajka Drugoga, i pradeda i čukundeda, Sekulovića loze koja traje dugo i trajće ako bog da dok je ljudi i dok je vijeka i dok je kamena ovog crnogorskog, na kome ova „pitoma loza“ nalazi svoje mjesto i način da ostane prepoznatljiva i samosvojna kao rijetko koja.

Da bi Goranovu knjigu čitao i pročitao na pravi način, čitalac bi prvo morao (ili trebao) imati u vidu i u svom čitalačkom iskuštu, knjigu sjećanja njegovog oca Raka („Šta snih a šta bi“), borce i prvoborca, partizana antifašiste i bunтовnika, oficira, prosvjetara i humaniste, stradalnika ali i pobednika i uspravnog čovjeka koji iz svih zlih vremena izlazi jednakom uspravom i dostojanstvenom, svjetstan sebi i dostojan nasljeđa, kako porodičnog tako i zemlje koja mu je u nasljeđe ostavljena i koju ni po koju cijenu neće dati nikome niti će za pedalj odstupiti od svetih načela zemlje i plemena. Za sve će imati razumijevanja ali i osjećaj odgovornosti, mje-

otac je čovjek bogate biografije iz burnih vremena u kojima je bilo moguće sve, i svega je i bilo, ali iz kojih su samo rijetki izlazili uspravni i dostojanstveni, dostojni svoga imena, svojih predaka, ali i dostojni da budu poštovani preci najboljih potomaka koje jedna zemlja može dati i imati. Iz teških vremena, po svoj prilikama, izlaze kao stradalnici, na neki način, ali samo srećni izlaze kao pobednici i da su čistih ruku i mirne savjeti. To su pobednici koji pojavljuju nose utisnutu na koži i na duši, koji su dobrog učinil onolikovo koliko su mogli i umjeli, ali koji ničeg rđavog za sobom ne ostavljaju, i to baš u tim vremenima koja rđama daju zamaha.

Otat Rajko je, kao i svaki pametan čovjek – shvatajući neminovnosti života i razumijevajući varke godine i vječku koja nam je na ovom svijetu dat, odlučio da sinu Goranu, čovjeku od pera i dara, od struke i nauke, saopšti u pero i ostavi u nasljeđe – i ne samo njemu i ne samo potomcima svojim – svoje bogato iskustvo, životno, svoje i porodično, iskustvo ratničko, poslijeratničko, golootočko, i ko zna koje sve ne, iz vječka svoga ali i mnogo više od toga, biografija jednoga vremena, mnogih vremena, ali i sreća onoga (i onih) što to vrije predugo nosi. Nekada nijeste sigurni ko je istinski tvorac ovih stihotvorenja, Otac, Sin, Unuk, mnogi drugi, svi mi. Sjećanja jesu lična, jako lična, ali su i konstanta ovih prostora vazda uzbudjivih. Narator, pamtiša, kao da nekad progovara „iz glave cijela naroda“, ali jezikom onih tako rijetkih i dragocjenih pojedinaca, koji kao da su voljom neke vi-

stva zabilježi u autentičnom obliku, što je on i učinio i objavio naprijed pominjanu knjigu, ali mu je u amanet ostavio i obavezu da ih i on, kao stvaralač sa talentom i sa iskustvom, ustihuje, da i sam progovori nešto o tim predačkim iskustvima i životima, i tim iskustvom i sam da kaže nešto na način kako sam misli i osjeća, i onako kako mu sopstveni dar diktira.

Goran je ostvario tu očetu želju, tako što je, našavši priličnu formu i mjeru, ustrojivao dio očevih kazivanja, stvorivši autentična poetska djela neobične snage i dometa većeg. Iz iskustva Oca autor uspijeva da nam okom i mišlju Sina, sinova, unuka i praunuka, iz potonjih vremena, osvijetli neke detalje iz jedne bogate biografije, koja jeste očeva ali i mnogo više od toga, biografija jednoga vremena, mnogih vremena, ali i sreća onoga (i onih) što to vrije predugo nosi. Nekada nijeste sigurni ko je istinski tvorac ovih stihotvorenja, Otac, Sin, Unuk, mnogi drugi, svi mi. Sjećanja jesu lična, jako lična, ali su i konstanta ovih prostora vazda uzbudjivih. Narator, pamtiša, kao da nekad progovara „iz glave cijela naroda“, ali jezikom onih tako rijetkih i dragocjenih pojedinaca, koji kao da su voljom neke vi-

še sile poslati ovamo sa novim primjerima čoštva i junjaštva. Sa posebnim naglaskom na ovo prvo. Jer bez čoštva junjaštvo može biti i nešto drugo, a jedno bez drugog ne mogu, kao da tek sada vidimo.

Za građu koja može u roman (romane), u priče, u pjesmu i pjesme, Goran Sekulović je pronašao najpo-desniju formu i versifikaciju, što nije bilo ni malo lako. Jer ta autentična i neponovljiva atmosfera izvornika, kao da se sama kazuje, pretiče u stihove, na lak i prividno jednostavan način, kako voda pronalazi put kroz planinu, sa prtokama ili bez njih, pa tek kad tim tokom i sami prođemo, shvatimo da je to zapravo jedini mogući put. Ima tu i epskog zamaha i lirske treperenja, i ovo je jedan od uvjerenih dokaza kako se te dvije struje nekada stapanju u jednu harmoničnu cjelinu a da se šavovi ne poznaju. Zato ova poezija ne tripi svrstavanja, jer je isuviše lična. I opšta i posebna, i epska i lirska, i moderna i postmoderna.

Dakle, ovo djelo Gorana Sekulovića je djelo van svih standarda, djelo za pretke i potomke, od Raka Prvoga do Raka Drugoga, i još više i još dalje. Za Crnogorce sa imenom i djelom a posebno one koji hoće i djelo i ime. Djelo je moguće bez

guć. Dok ga iz nataloženih vremena i vječova, kažu ove dvije knjige, kaže ovaj rukopis, voda kakva hirovita još nije sprala, dok ga erozija koju svako vrijeme nosi nije pretvorila u prah i u mulj odnijela. Znamo da je tako bilo mnogima i u mnogim prilikama do sada.

Ko nije sroden sa svojom zemljom neka ni u ovu knjigu (poeziju) ne ulazi. Ne da će u njoj potonuti, nego će se i sam u muljevitim prah pretvoriti. Neće se u ovim knjigama naći puno istorijskih činjenica, ali istorije, opštete – narodne, hrvatske u izobilju. Istorija treba da se piše odozdo – kako je to preporučio još Dedijer, iz naroda.

Ova poezija, koja je nekad poetska proza sa prelivima u strofe, ove minni poeme ili maksi pjesme, uče nas da je čovjek ovoga kamenog pobjegao u neke zavjetrine, u udoline drage nam zemlje, gdje će ga jednom neminovno stići poplavu i odakle će opet morati u brda – da bi bio svoj na svome, dakle jedino mo-

Zoran Raonić

Održana svečanost povodom završetka radova u OŠ „Vladimir Nazor” u Podgorici

PROJEKTI KAO OVAJ POPRAVLJAJU ŽIVOTE SVIH NAS

Komanda američkih kopnenih snaga za Evropu (EUCOM), preko Ambasade SAD u Podgorici i kancelarije za odbrambenu saradnju, obezbijedila blizu 185 hiljada eura za renoviranje svlačionica i toleta u Školi

Sa otvaranja renoviranih prostorija

Američka ambasadorka u Crnoj Gori Margaret En Uehara i sekretar Ministarstva prosvjete Slobodan Filipović otvorili su renovirane prostore OŠ „Vladimir Nazor” u Podgorici. Komanda američkih kopnenih snaga za Evropu (EUCOM), preko Ambasade SAD u Podgorici i kancelarije za odbrambenu saradnju, obezbijedila je

blizu 185 hiljada eura za renoviranje svlačionica i toleta u Školi.

„Nakon obilaska objekata, očigledno je da učenici sada imaju pristup osnovnim uslugama, koje su od velikog značaja za uspostavljanje zdrave i bezbjedne sredine za učenje”, rekla je ambasadorka Uehara. Ona je dodala da jaka bilateralna saradnja

Crne Gore i SAD, kao i brojni programi i organizacije podrške, čine da projekti kao ovaj postanu stvarnost i popravljaju živote svih nas.

Sekretar Ministarstva prosvjete Slobodan Filipović rekao je da je ovo samo jedan u nizu projekata koji Ministarstvo prosvjete realizuje u saradnji sa Ambasatom SAD.

Direktorica OŠ „Vladimir Nazor” Ljiljana Krivokapić izrazila je zahvalnost SAD koje su pomogle da uslovi za rad u školi budu ugodniji i prijerijeni životu dece 21. vijeka. Ona je podsetila da ovo nije prvi put da SAD pomažu škole u Crnoj Gori naglasivši kako je narod SAD donirao novac za izgradnju srušene osnovne škole

u Donjoj Gorici nakon razornog zemljotresa 1979. godine. Prijateljstvo sa SAD Crnoj Gori je dragocjeno, zaključila je direktorica.

Kancelarija za odbrambenu saradnju u američkoj Ambasadi u Podgorici koordiniše program humanitarne pomoći EUCOM-a u Crnoj Gori.

O. Đ.

Dobrodošlica uz tradicionalno crnogorsko oru

Na podgoričkom Trgu nezavisnosti održan festival „Naša radost” NAJBOLJU PJESMU „ZVIJEZDA” OTPJEVAO ĐORĐIJE ALEKSIĆ

Istovremeno radio i dječiji žiri, koji je nagradio pjesmu „Ko se grudva, taj se voli” Ane Vujošević, a hor „Zvjezdice” nagradio kompoziciju pod nazivom „Meda spavalica” Nevene Mrvaljević

Na podgoričkom Trgu nezavisnosti održan je festival pod nazivom „Naša radost”, na kojem su posjetiocu uživali u igri i pjesmi naših najmlađih pjevača i pjevačica.

Pošto je festival bio takmičarskog karaktera, dodjeljene su nagrade najboljima. Prva nagrada otišla je pjesmi „Zvjezda” za koju je muziku i aranžman uradio Predrag Nedeljković, tekst Sanja Perić, a

otpjevao je Nikšićanin Đorđije Aleksić. Drugo mjesto prijalo je pjesmi „Sve je slatko” kompozitorke Vesne Veljković, aranžera Zorana Bogdanovića i tekstopisca Dragoslava Guzine, a pjevala je Ana Spasojević iz Zvornika. Treća najbolja kompozicija je „Plave oči”, za koju je muziku i tekst uradila Snežana Čosović, aranžman Mihailo Radojović, a otpjevala je Podgorčanka Katarina Radulović.

Istovremeno je radio i dječiji žiri, koji je nagradio pjesmu „Ko se grudva, taj se voli” Ane Vujošević, a hor „Zvjezdice” je nagradio kompoziciju pod nazivom „Meda spavalica” Nevene Mrvaljević.

Prvu nagradu za interpretaciju dobila je Ana Spasojević, drugu Đorđije Aleksić, a treću Nevena Rosić. Nagradu za najmlađeg učesnika i nagradu za najbolji scenski nastup dobila je Maša Pao-

Aleksić izvodi pobjedničku numeru

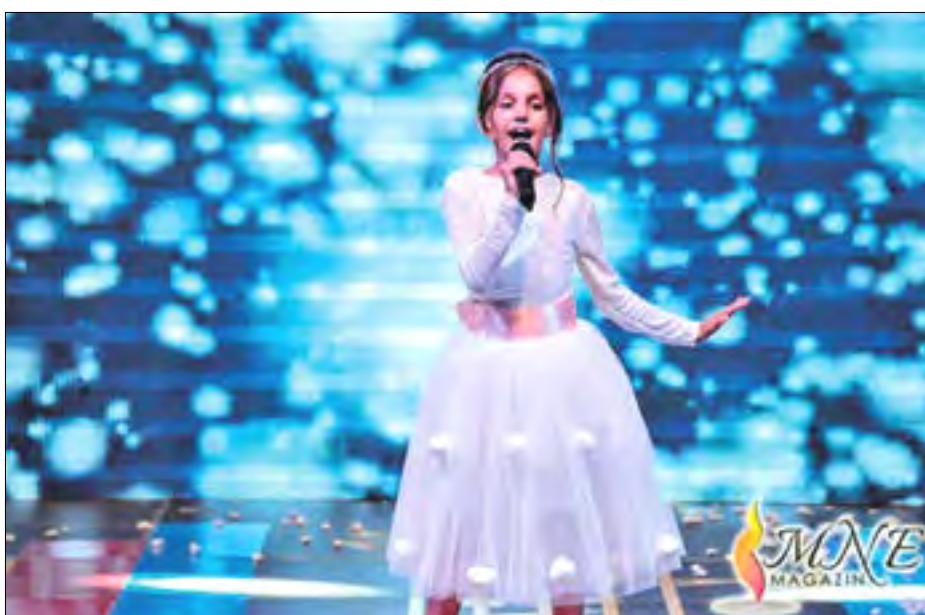
vić za pjesmu „Pidžama party”, nagrada za najbolji tekst prijala je Svetlani Cvetičanin

jelu Alibabiću za pjesmu „Tajne”.

Zanimljiv program na Trgu vodili su glumci Ivona Čović Jaćimović i Slaviša Grubi-

ša. Publika je imala priliku da čuje 16 kompozicija koje je pratio hor „Zvjezdice”, čiji su solisti nastupili i u revijalnom dijelu.

N. N.

Nastup Ane Vujošević

Izvođenje pjesme „Pidžama party”

LIST CRNOGORSKIH PROSVJETNIH, KULTURNIH I NAUČNIH RADNIKA IZDAVAČ: ZAVOD ZA UDŽBENIKE I NASTAVNA SREDSTVA PODGORICA

ODGOVORNI UREDNIK: dr Goran Sekulović

List izlazi mjesečno. Godišnja pretplata 6,40 eura, polugodišnja 3,20 eura

Broj žiro računa: 510 - 267 - 15

WEB-SAJT: www.zuns.me/prosvjetnirad <https://www.facebook.com/prosvjetnirad>

UREDNIŠTVO I ADMINISTRACIJA: Ulica Balšića br. 4

tel/fax: 020/231-254 i 020/231-255; mob: 067/222-982; e-mail: prosvjetnirad@t-com.me

Rukopisi se ne vraćaju

Crnogorski identitetski glasnik

Istorijsko-političko i državno-pravno konstituisanje i afirmacija crnogorske samobitnosti putem prava na samooprijedjeljenje

SLOBODA, NAJVIŠI VRH CRNE GORE

Desetogodišnjica obnove crnogorske državne nezavisnosti, Sedamdeset peta godišnjica trinaestojulskog ustanka crnogorskog naroda (1941–2016), Dvijesta dvadeset godina od donošenja prvog pisanog pravnog spomenika državne geneze – Stega i velikih oslobođilačkih bitaka protiv Otomanskog carstva – Martinici, Krusi (1796–2016)

Piše: dr Čedomir Bogičević,
predsednik Senata DANU

D ržava Crna Gora ove godine s ponosom obilježava i podseća na svoje znamenite istorijske, slobodarske, državno-pravne i kulturno-pravne događaje koji su označili istorijsko-političko i državno-pravno konstituisanje i afirmaciju njene samobitnosti putem prava na samooprijedjeljenje kao puta u budućnost, preuzimanjem istorijske odgovornosti za sudbinu svoga naroda, slobodnog ekonomskog, socijalnog, političkog i kulturnog razvoja kojim će proširiti granice standarda kvaliteta života i uvrstiti sebe na pozornicu samostalnih, nezavisnih, međunarodno-pravno priznatih subjekata čovječanstva dijeleći zajedničku sudbinu i odgovornost za razviće ljudskog roda i unaprijeđenja svih atribucija u zajednici prosvijećenih naroda planetarne pozornice čovječanstva.

Znameniti crnogorski jubileji

To su: Desetogodišnjica obnove crnogorske državne nezavisnosti (21. 05. 2006–21. 05. 2016.), Sedamdeset peta godišnjica trinaestojulskog ustanka crnogorskog naroda (1941–2016), Dvijesta dvadeset godina od donošenja prvog pisanog pravnog spomenika državne geneze – Stega i velikih oslobođilačkih bitaka protiv Otomanskog carstva – Martinici, Krusi (1796–2016). Što se tiče hiljadogodišnje državnosti Crne Gore, treba radi istorijske preciznosti reći da je 1016. godine pogubljen Dukljanski knez Vladimir koji je bio namjesnik makedonskog cara Samuila, a da faktičku nezavisnost prva crnogorska država Duklja stiže 1042. nakon bitke na Tudemilima, pod vodstvom kneza Vojislava, a nezavisnost de iure dobija

1078. kada je papa Grgur VII priznao kraljevsku titulu Mihailu i predao mu kraljevske insignije kao simbol državne samostalnosti i nezavisnosti.

Prvi crnogorski pisani zakonski akt – Stega (11. 07. 1796) i bitke na Martiniciima, Krusima

Godine 1996. Crna Gora, tada članica monstruozne tvorevine SR Jugoslavije (klero-fašisoidne državne zajednice u kojoj je Crna Gora bila 27. izborna jedinica bez bilo kakvih atribucija suverenosti svedena na geografsko-regionalni pojam i koja je eufemistički označavala koncept velikosrpskog hegemonizma zasnovanog na ideji „Velike Srbije“) obilježila je veliki istorijski jubilej: 200 godina moderne crnogorske državnosti – Stega, Martinici, Krusi, kao podsećanje na grandiozno pregnuće predaka crnogorskog naroda: prvi crnogorski pisani zakonski akt – Stega (11.07. 1796.) i bitke na Martiniciima, Krusima (22. 09/03. 10. 1796) što su bili velika istorijska prekretnica u milenijumskoj crnogorskoj istoriji krajem XVIII vijeka kojim se završava jedna a počinje nova epoha u njenom istorijskom razvoju. Inicijativu za obilježavanje tih grandioznih istorijskih događaja pokrenulo je Ministarstvo pravde, novembra 1995., koje je na kraju naučno-istorijske elaboracije i mišljenja crnogorskih naučnih akademskih i istorijskih ustanova i naučno-kulturološkog stava inicijativog odbora sastavljenog od predstavnika naučnih akademskih i kulturnih ustanova i naučnih korifeja istorijskih i državno-pravnih nauka (akademik Branko Pavićević, dr Radoje Karačić i drugi – sednica 24. 05. 1996.) na kojoj je koncepcijски osmišljen idejni projekat jubileja i način njegovog obilježavanja sa prijedlogom sastava Državnog Odbora, je uputilo 03. 06. 1996. Vladi Crne Gore konačnu inicijativu za obilježavanje ovog jubileja.

Treba istaći da je ovo od 1989. godine, kada su crnogorska državnost, kultura, nacija i njen identitet srušeni i pregaženi u „Antibirokratskoj“, „jogurt“ i „balvan“ revoluciji, prvi kulturno-istorijski čin afirmacije identiteta, slobodarskog agona i istorijskog pregnuća Crne Gore, što je bio nagovještaj konstituisanja ideje ka putu nezavisnosti i samostalnosti crnogorskog društva i njene države. Naglašavam da je tadašnji premijer Vlade Milo Đukanović 1994. godine hrabro istakao ideju da Crna Gora može da samostalno ekonomski egzistira na temelju svojih privrednih i prirodnih potencijala, što je bila uvertira preko događaja 1996. i rascjepa u vladajućoj DPS 1997. godine, jedina prava matica istorijskih tokova koja su doveli do referendumu za obnovu crnogorske nezavisnosti 21. 05. 2006. Ovom prilikom treba, javnosti radi, istaći da je začetnik ideje o obilježavanju jubileja velikih događaja iz 1796. tadašnji crnogorski ministar pravde Miodrag Late Latković, ličnost velike erudicije i umjetničke nadarenosti. Vlada Crne Gore je prihvativši inicijativu Ministarstva pravde i

njegove prijedloge obrazovala Državni Odbor 30. 07. 1996. godine za obilježavanje tog jubileja sa manifestacijama njene simboličke promocije (čija su djela autorska ostvarena pojedinačna iz oblasti nauke i umjetnosti) – promocija jubilarnog, specijalno priredjenog izdanja Stege, sa istorijskim objašnjenjima na više svjetskih jezika (Vila Gorica, 11. 11. 1996), otkrivanje Spomen obeliska na Martiniciima 21. 11. 1996, otkrivanje Spomen kompleksa na Krusima 22. 11. 1996, izložba istorijsko-pravnih dokumenata o crnogorskoj državnosti – Vladin dom na Cetinju, 16. 10. 1996, naučni skup o istorijskim aspektima bitaka na Martiniciima i Krusima (1796.) petotomno voluminozno izdanje Crnogorski zakonici (1796–1916), a sve okončano svečanom Akademijom na Cetinju – „Sloboda, najviši vrh Crne Gore“, Zetski dom, 22. 10. 1996.

Realizacija velikog narodnog plebiscita i samosvjesne i hrabre ideje

Obnova crnogorske državnosti 21. 05. 2016. je, nakon 13. jula 1941. – Dana ustanka crnogorskog naroda, kada su crnogorski slobodari preko velike ideje NOR-a i velike socijalne i nacionalne revolucije uskrsli crnogorsku državu – jedan od najvećih i najznamenitijih datuma crnogorske istorije, putem realizacije velikog narodnog plebiscita i samosvjesne i hrabre ideje na temelju prava na samooprijedjeljenje kao novi oblik svog istorijskog trajanja putem

Stega Petra I

Ovogodišnji jubilej istovremeno obuhvata 75. godišnjicu Trinaestojulskog ustanka crnogorskog naroda (1941.), jedinog narodnog ustaničkog pokreta slobode u porobljenoj Evropi čije je slobodarsko pregnuće zadivilo cijelo čovječanstvo, pa bi se i u okviru temeljnog jubileja moralno imati u obzir i ovaj veličanstveni datum bez kojeg ne bi bilo današnje Crne Gore, jer podsećanje na taj datum ne može biti samo stvar asocijacije boračkih organizacija, nego, primarno, stvar crnogorske države, jer je ovaj veličanstveni događaj vaskrsnuo Crnu Goru iz nepostojećeg i mrtvog, u vječno živu egzistenciju samobitnosti, čiji podvig je osporio filozofski princip da se iz ništa ne može roditi nešto (ex nihilo nihil).

Slobodan sam iznijeti ideju Državnom Odboru za obilježavanje Desetogodišnjice crnogorske nezavisnosti da se na Cetinju, slavnoj crnogorskoj prijestonici, podigne spomenički kompleks po umjetničkoj ideji i obliku koji bi vječno podsećao na veliki istorijski, demokratski, prosvjetiteljski i slobodarski agon multikulturalne i multivjerske Crne Gore, na dva najznamenitija datuma u njenoj slavnoj i slobodarskoj povjesnici – 13. jul i 21. maj – simbole datume crnogorske državnosti i nezavisnosti, a u Glavnom gradu Crne Gore veliki spomenik Vrhovnom komandantu NOV i POJ maršalu Josipu Brozu Titu. Inače, Glavni grad Crne Gore u svojoj povjesnici nije imao ništa crnogorsko u oslobođilačko-istorijsko-kulturnom agonu, osim onog veličanstvenog mitinga od 100 000 građana u predreferendumskoj kampanji (18. 05. 2006.), od kojih je većina bila iz drugih krajeva Crne Gore, zbog čega, u nekoj budućoj ustavnoj reviziji, treba slavnoj prijestonici Cetinje, vratiti funkcije glavnog grada.

Institucije koje su dale nemjerljiv doprinos obnovi crnogorske državne nezavisnosti

Iako „istoriju čine samo veliki ljudi“ (T. Karlaj), treba iz poštovanja ovde pomenuti kolektivnu misao nekih institucija koje su dale nemjerljiv doprinos obnovi crnogorske državne nezavisnosti (21. 05. 2006.): Liberalni savez Crne Gore, DANU; Crnogorski PEN centar, Matica Crnogorska, Dukljanska akademija nauka i umjetnosti, Udrženje pravnika Crne Gore, Crnogorsko društvo nezavisnih književnika, Udrženje Korjeni, Otvoreni kulturni forum, Crnogorski književni list, Crnogorski kulturni forum, Pokret za nezavisnu Crnu Goru i dr., a da na razini tog velikog istorijskog datuma nijesu bile brojne naučne, akademske, kulturne, državne, javne, visokoobrazovne jedinice i ustanove, a pogotovo personalni supstrat zaposlenih u državnim organima i javnim službama, de je oko 70 odsto činovnika glasalo protiv crnogorske nezavisnosti, što je bilo suprotno moralnom principu državne vjernosti s obzirom da su svoju egzistenciju sticali o državnom hlebu. „Da je vječna Crna Gora“!

Da je vječna Crna Gora

Prvi crnogorski nacionalni programi

CRNOJ GORI JE ŽIVOTNO NAČELO - CRNOGORSTVO

Tradisionalni crnogorcizam je Dika (Pravda) crnogorska
Njegošev crnogoroslavlje kao slobodoslavlj
Bez Njegoševa crnogorcizma, Njegoš ne bi bio to što jeste, no protiv sebe i „protivrječnost u sebi“

Piše: Sreten Zeković,
vanredni član DANU

Svi dinasti Petrović Njegoš nastavljaju vijekovnu „borbu ne-prestanu“ Crnogoraca za sa-moopstanak u slobodi i nezavisnosti koje su nuž(de)ni uslov opstanka crnogorskoga narodnosno-nacionalnog bića spu(p)čenog sa crnogorskom nacionalnom državom i otadžbinom, maticom kao njihovoga nerazdvojnog jedinstva. To je pr(a)va Dika (Pravda) crnogorska koju je najprimjerenije i odgovarajuće nazvati tradicionalni crnogorcizam koji se samopotvrđivao, afirmisao i proslavio kao prvačni, uporedni i u klinču i stegi ilirizma i srbinizma (srbinstva, srpstva) Crnogorcizam je temeljni i prvačni crnogorski tradicionalni borbeno-oslobodilački duh – „narodni preporod“ ili trajna revolucija. Stim je spu(p)čeno i tradicionalno crnogorsko načela narodnosti svojom mudrošću slobode, slobodarskom ponarođenom religijom i crkvom Crnogoraca, a žustro, odlučno kuđeno svako od(iz)rođavanje, potudjenja izostreno protiv svojega naroda i izdaja svoje države, otadžbine, matice, svoga naroda, vazda, bez izuzetka, imen(t)ovanih crnogorske i crnogorskoga naroda.

Tvrdojerna tradicija crnogorcizma

Prvi crnogorski nacionalni program i anticipacija buduće objedi njen obnovljene Crne Gore je Istorija o Crnoj Gori (1754) vladike-gospodara Vasilića Petrovića Njegoša.

Drugi crnogorski značajni istoriografski spis, ustvari svojevrsni crnogorski nacionalni program je Kratki istorijsko-geografski opis Crne Gore (29. jun 1757) Jovana Stefanovića a Bal(j)evića, iz Bratonožića, prvog Crnogorca (po sopstvenom izjašnjenju) doktora filozofije. Pisan je u Beču na latinskom i preveden na ruski i naš jezik za potrebe Ruskog ministarstva inostranih djela radi ukazivanja svjetskim imperijalnim silama

ma (Austriji i Turkoj) da je Crna Gora slobodna i nezavisna država. Iako od ranije poznat, ovi Baljevićev spis je u istor(iografiji) marginalizovan, zatiran, manje pominjan i nedovolj(stve) no proučavan, navlaštito u odnosu i kontekstu tri godišta mlađu Vasiljinu Istoriju i njima oponentnog anoničnog Kratkog opisa Zete i Crne Gore (1777).

Treći je crnogorski manifest u legislativnoj formi konkretizovan u Zakoniku Petra I, zvanog i Zakon otačastva (1789 i 1803) i Stegi (1796) koji su jedan od najvažnijih uticaja na Njegošev Gorski vijenac i za razumijevanje, odnosno dešifrovanje istorijski nepo-stojeće tzv. „Istrage poturica“.

Vaviječni crnogorski nacionalni program (crnogorcizam) je Njegoševa poetska mudrost slobode

Četvrti najvažniji, najviše inter-nacionalizovani i trajni, vaviječni crnogorski nacionalni program (crnogorcizam) je Njegoševa poetska mudrost slobode, a navlaštito Gorski vijenac, Lažni car Šćepan Mali i Ogledalo gorsko koja su filozofsko-metafizički i teozofski utemeljeni i okrunisani u Luči mikrokozma (naravno, u nerazdvojnom odnosu i svezi sa Njegoševom obilatom korespondencijom, arhivskim svedočanstvama i njegovim držav/otvor/nim reformama, prije i svrhu svega, centralizacijom države i opasnijem otporima njoj, što i jeste glavna intencija dešifrovanja predmeta Gorskoga vijenca). Suština Zakonika i Stege Petra I, Njegoševa odabira za našljednika knjaza Danila (njegovog upućivanja u gimnaziju ili neku drugu svjetovnu školu, a ne u Duhovnu akademiju) i Gorskog vijenca upravo je radi zaštite i očuvanja crnogorcizma, a protiv potuđenja, nejedinstva i izdaje Crnogoraca. Gorski vijenac u biti-ju je epopeja posvećena tom istom, za Crnu Goru i Crnogorce, sudbinskom

pitanju, a ne istorijski ne-postojećoj, izmaštarenoj p(r)oturenoj tzv. „Istrazi poturica“. No, Njegošev primarni i temeljni crnogorcizam je zamagljen i zaognut likovima istočnoga tipa integralističke ideje i konceptije srbinizma, srpstva koja je na srpskoj narodnosno-nacionalnoj osnovi prevlastila, istisnula i ugušila, tj. u sebi progutala ili-ritam i sam crnogorcizam koji je Njegoš afirmisao iz njihovoga klinča i stegi.

Bez Njegoševa crnogorcizma, Njegoš ne bi bio to što jeste, no protiv sebe i „protivrječnost u sebi“.

Petroslavlje kao protuteža svetosavlju i Marku Kraljeviću

Valja napomenuti da Njegoš u čitavom svom stvaralaštvu i korspon-dencijski nije (s)pomenuo Svetoga Savu, a nije isključeno da je naspram njega, odnosno svetosavlja oglasio svetim Petrom I kao crnogorsko petro-

NACIONALNE CRNOGORCE TREBA POSRBITI „KOSOVSKIM MAČEM“

„Neka lica su ispitivala po selima pljevaljske regije ko hoće da je Srbin, a ko Crnogorac; da su to činili sa kazivanjem da Crnogorci neće da su Srbi po nacionalnosti, te da zato Crnu Goru treba urediti kosovskim mačem“ (Izveštaj crnogorskoga pograničnog komesara na Žabljaku Vula Kneževića nadležnom ministru Crne Gore od aprila 1908. godine

Rečeno posrbičenje pripravljalo se političkom, ideoškom i vjeroboško-bogomoljskom propagndom, populistikom i krivotvorenjem, (sve)srpske nacije u Crnoj Gori, što uključuje kao primarno korupciju i nasilje. Da su se i u narodu i docnije izjašnjavali da su nacionalno Crnogorci i kakva je bila metoda vanjskog potuđenja - posrbičenja Crnogoraca potvrđuje i ovi (manje korišćeni) dokument: „Neka lica su ispitivala po selima pljevaljske regije ko hoće da je Srbin, a ko Crnogorac; da su to činili sa kazivanjem da Crnogorci neće da su Srbi po nacionalnosti, te da zato Crnu Goru treba urediti kosovskim mačem“ (Izveštaj crnogorskoga pograničnog komesara na Žabljaku Vula Kneževića nadležnom ministru Crne Gore od aprila 1908. Viđi: akademik dr Mijat Šuković, Crna Gora od federacije ka nezavisnosti, CANU, Podgorica, 2001, 344). I ovijem se potvrđuje ne samo uporno posrbičenje Crnogora ca „kosovskim šećivom (mačem)“ dvogube pometnje u monističko prvotno imperijalno (sve)srpstvo, nego i tačna konstatacija i ocjena Čeha Jozefa Holičeka: „Pitaš li ga za vjeru, Crnogorac će odgovoriti da je Srbin; pitaš li ga za narodnost, odgovoriće da je Crnogorac“ (Cerna Hora, Praha, 1876).

slavlje u skladu sa crnogoroslavljem i slobodoslavljem. Nije cijenio ni Marka Kraljevića (kao martološkoga i hatišerifsko-autonomijskog simbola), već ga je nazvao „Sultanovim posinkom“. Sve je to sažimno u Njegoševom tradicionalnom nesuminutom i tvrdovjernom crnogorcizmu, kao slobodoslavlju, čija je inherentna sastavnica crnogorski narodni preporod, sekularizacija i konsolidacija naroda-nacije crnogorske, moderne nacionalne države.

Danilovo i Nikolino jačanje crnogorske države (crnogorcizma) je „separatizam od (sve)srpstva“

Sljedeće crnogorcizam knjaza Danila (državni akt o proglašenju Knjaževine Crne Gore 1852. i Zakonik slobodne Crne Gore 1855.) za koje je Ilija Gašanin „uskliknuo sa svetosavskom

ljubavlju“ da je „to najveći udarac srpsvu“ i „separatizam od svesrpstva“. Danilov nacionalni program neposredno nastavlja knjaz-kralj Nikola: unutrašnji pod izričitim imenom Crnogorstvo, zapravo vrlo jasni i određeni autohton crnogorcizam, i vanjsko-politički kao vid integralističkog srpstva. U skladu sa punijem dovršavanjem, uobičajenjem i međunarodnim priznavanjem crnogorske nacionalne države, Nikola je na unutrašnjem državno-nacionalnom planu razvijao iskonisko, izvorno, gotovo genetsko, refleksno (h)iljadugodišnjom istorijom crnogorskog stvoreno, spontano etničko (narodnosno-nacionalno) Crnogorstvo. Zna(ve)na je njegova amanetna, zavjetna (za)kletva u Balkanskoj carici: „Ko Crnogorstvu ne bio vjeran, / Bogom i ljud'ma svuđ bio čeran“.

Crnogorstvo kao načelo samostalnog života Crne Gore

Crnogorstvo kao narodnosno-nacionalna i kulturno-duhovna posebitost i crnogorski povijesni identitet, organizован i promišljeno iskaže se kao tadašnji crnogorski nacionalni program u potonjim decenijama 19. v. a jakotnije u političkim akcijama i dje-lovanju u parlamentarnom životu Crne Gore u prvoj dekadi 20. st., a navlaštito od 1903. g. Prvi sindžijer napisa o Crnogorstvu objavljen je od 20. januara do novembra 1884. u zvaničnom državnom glasilu Glasu Crnogorca, u toku tri mjeseca, teorijski je obrazlagan sadržaj Crnogorstva kao zasebitoga pojma i organizma. Mnogi se, zanago, na samobitnost, na samostalnost i etničku nezavisnost od srpskoga naroda i tzv. srpstva. Naglašava se: „Crnoj Gori je životno načelo - Crnogorstvo“ (Glas Crnogorca, br. 5 od 25. 1. 1884).

Kralj Nikola I

Da je vječna Crna Gora

DECENIJA
OBNOVE
NEZAVISNOSTI
MILADU GODINA
DRŽAVNOSTI
2016

U Podgorici održana Konstitutivna šednica Savjeta za saradnju sa iseljenicima

GEST POŠTOVANJA PREMA PRECIMA

Crnogorski premijer Milo Đukanović: U savremenom svijetu iseljeništvo je važan resurs svake zemlje, bez obzira na njenu veličinu i uticaj
Gradonačelnik Podgorice Slavoljub Stijepović: Vjerujemo da će nam aktuelni procesi EU integracija, u kojima Crna Gora aktivno učestvuje, konačno obezbijediti dugotrajanu političku i ekonomsku stabilnost regiona
Direktor Uprave za dijasporu Predrag Mitrović: Siguran sam da će konstituisanjem Savjeta Uprava dobiti ozbiljnog i jakog saradnika

U Podgorici je održana Konstitutivna šednica Savjeta za saradnju sa iseljenicima, koji je jedan od instituta predviđenih Zakonom o saradnji Crne Gore sa iseljenicima. Na formiranju Savjeta, čiji su članovi predstavnici dijaspore, državnih i drugih institucija, govorio je predsednik crnogorske Vlade Milo Đukanović.

„Osnivanje Savjeta za saradnju sa iseljenicima je gest poštovanja prema precima koji su vjekovima odlazili na zaradu, na put bez povratka, i ostajali u tuđini željni bliskih, željni zavičaja i svoje Crne Gore”, kazao je on, dodajući: „U savremenom svijetu iseljeništvo je važan resurs svake zemlje, bez obzira na njenu veličinu i uticaj. To je po-

Crnogorski premijer Milo Đukanović susreo se u Njujorku s predstvincima crnogorskih iseljenika iz Amerike

ZAHVALNOST NA DOPRINOSU OBNOVI CRNOGORSKE NEZAVISNOSTI I AFIRMACIJI POSTOJBINE

Premijer Đukanović je upoznao sagovornike sa aktuelnim procesima Crne Gore, uz ocjenu da je naša zemlja za deset godina učvrstila multietnički sklad i unutrašnju stabilnost i ostvarila ozbiljan napredak ne samo na putu ka Evropskoj uniji i NATO, već i na ekonomskom planu

Predsednik Vlade Crne Gore Milo Đukanović boravio je u radnoj poseti Sjedinjenim američkim državama, tokom koje se u Njujorku susreo sa predstvincima tamošnjih crnogorskih iseljenika. Domaćin susreta bio je istaknuti biznismen Refik Reffko Radončić, vlasnik hotela na Menhetnu.

Đukanović je upoznao iseljenike sa razvojnim infrastrukturnim projektima u saobraćaju, turizmu i energetici, a posebno je istakao opredijeljenost Vlade za efikasnije korišćenje razvojnih potencijala na severu Crne Gore, odakle većina pripadnika dijaspore vodi porijeklo. On se, takođe, zahvalio iseljenicima na njihovom doprinosu obnovi crnogorske nezavisnosti i afirmaciji postojbine.

„Premijer Đukanović je upoznao sagovornike sa aktuelnim procesima Crne Gore, uz ocjenu da je naša zemlja za deset godina učvrstila multietnički sklad i unutrašnju stabilnost i ostvarila ozbiljan napredak ne samo na putu ka Evropskoj uniji i NATO, već i na ekonomskom planu”, navodi se u saopštenju Vladine Službe za odnose s javnošću, u kojem se dodaje: „Predsednik Vlade se posebno zahvalio grupi predstavnika naše dijaspore na njihovom humanitarnom angažmanu u domovini, na pomoći institucijama i drugim subjektima u Crnoj Gori, kao što su Zavod ‘Komanski most’ i Nevladina organizacija ‘Help’ iz Plava, što dodatno potvrđuje njihove veze i privrženost Crnoj Gori.”

Tokom razgovora s prvim čovjekom crnogorske Vlade, predstavnici dijaspore su izrazili zadovoljstvo zbog susreta s premijerom, ali i spremnost za jačanje veza s domovinom putem raznih kanala. Oni su pozdravili politiku Vlade koja je usmjerenata na stvaranje što povoljnijih uslova za biznis i za ravnomjerniji razvoj zemlje.

ZA ČVRŠĆE VEZE ISELJENIKA SA DOMOVINOM: Đukanović sa predstvincima dijaspore

sebno izraženo u visokomigrantnim mediteranskim državama, kao što je Crna Gora od iskona.”

Ekonomска kriza doprinijela iseljavanju stanovništva

Gradonačelnik Podgorice Slavoljub Stijepović ocjenio je da je posebno ekonomski kriza doprinijela iseljavanju stanovništva u druge djelove svijeta.

„Ali, uprkos takvom nasledju prošlosti, vjerujemo da će nam aktuelni procesi EU integracija u kojima Crna Gora aktivno učestvuje konačno obezbijediti dugotrajanu političku i ekonomsku stabilnost regiona”, istakao je on.

Ne zaboravljati potrebe iseljeništva na svim nivoima

Prisutnima se obratio i direktor Uprave za dijasporu Predrag Mitrović, koji je ukazao da je rad Uprave već vidljiv, „ali i dalje treba davati važne smjernice kada je u pitanju odnos prema iseljenicima”.

„Siguran sam da će konstituisanjem Savjeta Uprava dobiti ozbiljnog i jakog saradnika, kao i da će naše zajedničke aktivnosti obezbijediti punu prisutnost i uvažavanje problematike, i da ne zaboravimo potrebe iseljeništva na svim nivoima”, naveo je on.

N. N.

Premijer Đukanović podsetio da Crna Gora sve značajniju pažnju posvećuje svojoj dijaspori

U CRNOGORSKI LJUDSKI RESURS SPADAJU I LJUDI KOJI SU PRIPADNICI I „DRUGE CRNE GORE”

„Veliki dio naše dijaspore živi u ekonomski razvijenim, demokratskim društвima. Živi po pravilima i standardima evropske i evroatlantske zajednice, čijem punopravnom članstvu stremi Crna Gora”

Crnogorski premijer podsetio je da Crna Gora „sve značajniju pažnju posvećuje svojoj dijaspori, između ostalog i zato što su za države dimenzija i nivoa razvoja današnje Crne Gore kadrovski potencijali najčešće opredjeljujući faktor tempa budućeg napretka”.

„Mi crnogorskim ljudskim resursom smatramo sve naše ljude koji su pripadnici i ‘druge Crne Gore’, što je odomaćeeno ime za brojnu iseljeničku zajednicu. To nije samo retorika, to potvrđuju i konkretni potezi, kao što je konstituisanje ovog Savjeta. Za nas su dragocjena iskustva naših ljudi po svijetu, posebno sada, u prvim decenijama izgradnje moderne crnogorske države. Veliki dio naše dijaspore živi u ekonomski razvijenim, demokratskim društвima. Živi po pravilima i standardima evropske i evroatlantske zajednice, čijem punopravnom članstvu stremi Crna Gora. Zato njihove čvršće veze sa domovinom imaju poseban značaj u ovoj fazi našeg razvoja i integracija”, naglasio je on.

OGLED: Filozofija prava u opusu dr Sekule Drljevića (5)

DRLJEVIĆEVA PRIVRŽENOST HEGELIJANSKOM DIJALEKTIČKOM PUTOVANJU DUHA

Govoreći o crnogorskog pogledu na svijet Drljević je pisao o ratu, „borbi neprestanoj”, junaštvu, heroičarskom čovjeku, podvižništvu. Na drugoj strani kretao se univerzalnim duhovnim horizontima prevodeći u fragmentima i cjelinama ili kroz intertekstualnost i citatnost koristeći u svojim radnjama takve stvaralačke duhove kao što su Vergilije, Ovidije, Dante, Gete, Šiler, Hajne, Kant, Hegel i drugi. Njegovu pažnju zaokuplja herojski, ratnički kao tvorački duh – handlungsgeist. Kao sinonimija rata on je uzvišeni duh. Tako je govorio Imanuel Kant u svojoj Estetici, odnosno kritici moći sudjenja. Rat ima u sebi nešto uzvišeno, „der Krieg hat etwas Erhabenes an sich”.

Rat način narodnog mišljenja čini uzvišenijim

Rat način narodnog mišljenja čini uzvišenijim. Utoliko više ukoliko je narod bio izložen većim opasnostima, a pri tome se mora hrabro držati. Nasuprot ratu mir, i to obično dugi, čini da zavlači prosti trgovачki duh, a zajedno s njim i nisko koristoljublje, kukačluk i mekuštvo, pa način mišljenja naroda-protagoniste mira pada nisko. Postavlja se pitanje, ima li kraja tom padu i propadanju? Između rata i mira razlika je u cijeni ovih fenomena kao izazu njihovih vrijednosti. Cijena rata je visoka i previsoka i najzad uzvišena. Cijena mira je niska, koristoljubiva i često preniska i prosta. Na pitanje, ko određuje tu cijenu mogao bi slijediti odgovor, da je u miru utvrđuje i diktira trgovачki duh. On se tada javlja, izlazi na scenu. Njegov je oblik prost. Mir poprima kroz trgovinu for-

mu niskosti, da bi po Kantu bio vladajući, gospodareći, herrschen. Ovaj duh trgovine, posla (biznisa), pazara, radnje, zadjevice, pogodanja, postupanja i sam pada i to iz uzvišenih prostora rata, a Drljević dodaje „Regiona apstrakcije” u prostakluk, trgovinu, u sferu u kojoj će biti vladar, naredvodavac, gospodar, Herrscher.

Crnogorski istorijski primjer i podvig

Put duha je put jednog pada. Ali i ne samo to. To je, odjednom i put ovladavanja. Duh, geist, Hegelov ima suprotan pravac. Pravac njegov kretanja i ovladavanja svime, individuom, državom, narodom, istorijom, filozofijom je pravac pomjeranja uvis, uzvisivanja, nadilaženja, uzdizanja, prevazilaženja, samoprevazilaženja što potvrđuje crnogorski istorijski primjer i podvig. Put je to u znaku onoga što se zove Aufhebung. Na toj stazi nešto se izdiže, prelazi s mjeseta na mjesto, s nižeg na više „ukida se” ali se ne potire, ne nestaje. Prelazak je bolan, sukobi jaki, konfrontiranja snažna, sintetiču se znamen kretanjem „samopoštovanja ili posredovanja samopredružujućem sa samim sobom”, kao „subjekt”, „živa supstancija” ili „refleksija u drugobivstvu u sebi samoj”. Taj hegelovski duh u njegovoj „Fenomenologiji duha” završava u „carstvu duha”, Geisterreich, formirajući šećanje i golgotu, die Erinnerung und die Schädelstätte, po-unutarnjenje (interiorizaciju) i mjesto lobanja apsolutnog duha „stvarnosti, istini i izvjesnosti vlastitog prijestola”. Ostaje pitanje, je li taj put dijalektičko putovanje duha, možda put rata? Ne ulazeći zbog ograničenosti prostora u taj kompleks moramo konstatovati njegovu privrženost hegelijanskom dijalektičkom putovanju duha.

(Nastaviće se)

DECENIJA
OBNOVE
NEZAVISNOSTI
MILJADU GODINA
DRŽAVNOSTI
2016

Da je vječna Crna Gora

PRIREDIO: MILAN-MIŠO BRAJEVIĆ

„PROMENADA KROZ NARODNU LEKSIKU CRNE GORE“ (5)

Zbirka zaboravljenih ili manje upotrebljavanih riječi

A

Asiti – gorditi, veljati, ponašati se nadmeno

Asker – vojska, vojnik

Arskurdel – daleki predak

Asli – pravi, rođeni, vjerovatno, zaista

Asliji – isto, kao

Aspida – zmija otvornica, guja, fig. oštrotokondža, zla i opaka žena

Aspra – sitan zlatni novčić, ukrasne pločice na odjeći

Asta – bolesnik, bolestan

Astar – postava

Astrmak – objesiti, zakačiti

Asulan – dobar, napredan, vijedan povhale

Asuliti – smiriti koga

Aš – as, najjača karta

Ašaf – kompot od šljiva

Asanje – poricanje, nijekanje

Ašarija – nestaća, enobuzdan

Ašaš – tečnost od maka (opijat)

Ašašin – ubojica

Ašati – lagati, vrdati, negirati

Aščija – kuvar

Aščinica – gostonica

Ašenac – pelen

Ašeta – tesla, sjekirica

Ašicare – očigledno

Ašik – ljubav, zakovljstvo, ljubavni zanos

Ašk – v. ašik

Aškerc – grdilo, nakaza

Ašlama – kačamak

Ašlamak – baviti, obariti, opariti

Aštiko – oprezno

Atempan – star, u godimana

Atento – pažljivo, mirno, spremjan

Ateš – vatra, žar, gromica, paljba

Atežno – bolesno

Atilan – nakićen, elegantan

Atlamak – skočiti, skoknuti

Atlije – konjanici

Atljez – koi je militav, oduran i čuruk

Atmak – baciti, hitnuti, nabaciti

Atrij – predoblje, dvorana za primanje posjetilaca

Atrijum – v. atrij

Atula – mjesto na vrhu zida, gdje se odlažu stare stvari

Ava – arija, čist vazduh, vjetar

Avaj – nebo, visina, čist vazduh

Avaji – visina, nebesa

Avancat – napredovati, preteći

Avanzovati – v. avancat

Avanco – pretak, dohodak, zarada, predujam

Avar – bjegunac, skitnica, nomad

Avaricija – škrrost, lakomost

Avarisati – pogoditi, potrefiti

Avašli – tiho, mirno, pogodno

Avaz – glas

Avdest – pranje, ritualno umivanje

Avdisati – ponađati se nadmeno, uznotištiti se

Avdži – lovac

Aventor – pretplatnik, stari kupac

Aventur – v. aventor

Avertit – obavijestiti

Avertititi se – prisjetiti se, doći sebi

Avgara – crnomanjasta i muškobanjska ženska

Avijest – slab, bolestan čovjek, svijest

Avijež – utvara

Avitati – izdati pod kiriju

Avizan – bistar, obaviješten, promučuran

Avizati – shvatiti, razumijeti

Avlamak – loviti

Avlija – dvorište ogradieno ili neogradieno

Avliši – mračni gustiš, neprogodni, strmi

Avliška – v. avliši

Arvaulast – avetan, blesav, budalast

Avrik – mračan, tajnovit gustiš po red vode

Avrici – nenormalno ponašanje

Avrikat – pomamiti se, avetati

Avuč – pregršt, šaka

Azdija – ograč, duga gornja haljina

Azdisati – osiliti se, posiliti se

Azgram – čovjek izuzetne, ali negativne usmjerene snage, mazgov

Azgin – nasilan, nadmen, jogunast, objesan, pomaman

Azinluk – obavijest, pomama, bijes

Azma – sipnja, zaduha, astma

Azman – korplulent i snažan čovjek

Azna – blagajna, riznica, blago

Azur – gotov, spremjan, plavetnilo, plava boja neba

Azurat se – opremati se, spremati se

Azuro – plavetnilo

Azna – blago, riznica

Aždaha – aždaja, zmaj, nemam

Ažder – zmaj

Ažino – magarac, budala

B

Babain – budala

Babajko – obac

Babalak – nepametan čovjek, budala

Babaluk – babovina, očevina

Babanluk – v. babaluk

Babazeman – davno vrijeme

Babine – odlazak u prvu posjetu po rodilji

Babo – v. babajko

Babo dajov – đed po majci

Babo stari – đed

Babuna – drvena posuda u kojoj se držalo brašno

Baburan – čovjek dugoga nosa, nosonja

Baburast – smreškan, naboran

Bacilat – ne misliti na nešto, ne voditi računa o nečem

Bače – bašta

Bačevati – baciti

Baćica – planinka

Baćka – bašta, vrt

Baćija – katun

Baćir – pipun

Bada – pažnja

Badanj – velika otvorena bačva

Badati – skitati, lutati

Baderisat – smetati, maltretirati, mučiti

Baderiti – opominjati, prigovarati, podmuklo kritikovati

Badihava – badava, uzalud, besplatno jeftino

Badijavan – uzaludan, beskoristan, beznačajan

Badilj – pala, ašov

Badilje – zle oči, kada se trepavice saviju u oko i draže ga

Badinjača – pogacha koja se stavlja na badnjak

Badnjeva voda – raso

Badrjak – ostatak od nečega

Baduljat – tumarati

Badža – rupa, tovor

Badžanak – pašenog, svak

Baderiti – koriti, insinuirati, zamjeriti

Bafe – zulufi

Baft – srčea

Bagulat – postapati se, zabavljati se

Bagalj – prtljac, bagaž

Bagarat – hramati, teško hodati

Bagaš – stara mjera za težinu žitarica (15 kg)

Bagašona – žena lošeg ponašanja

Bagatela – malenkost, jefitino

Bagav – hrom, čopav

Baglama – šarka, metalni nosači vratata

Baglamak – vezati, vezivati, spojiti, priključiti

Bagulina – štap

Bahat – bat, tutnjava

(Nastaviće se)

U Srednjoj mješovitoj školi „Bećo Bašić“ iz Plava realizuje se značajan projekat pod vodstvom profesorice Senade Đešević (2)

SAČUVATI OD ZABORAVA USMENU BAŠTINU

Učenici profesorice crnogorskog jezika i književnosti Senade Đešević, bilježe od svojih ukućana, komšija i sugrađana narodna predanja, dijalektizme, kletve, blaslove, narodne izraze, kao i lirske narodne pjesme koje se još uvijek pamte prenositi ih onako kako su ih čuli, čuvajući sve jezičke osobine plavsko-gusinske oblasti

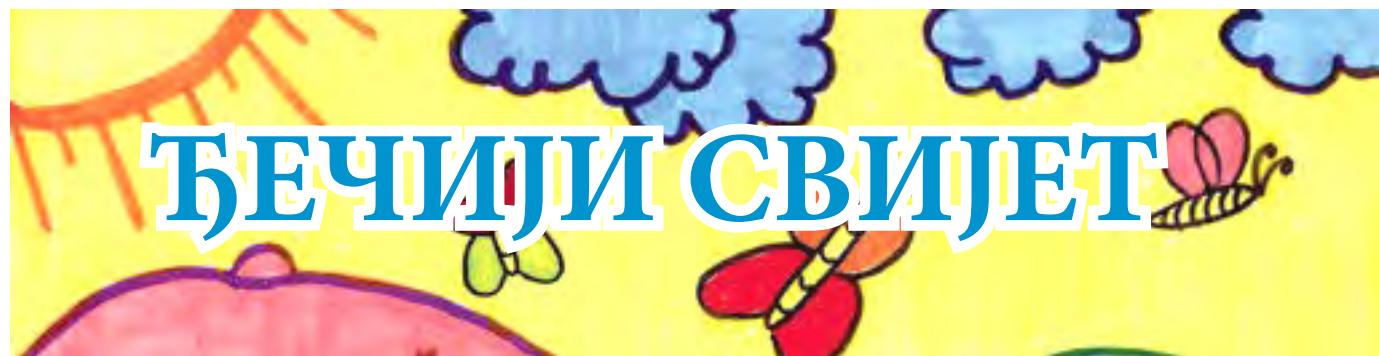
SLATKO BI' MAJKO, ZASPALA

„Slatko bi' majko zaspala,
Na đerđef glavu metnula.“
„Spavaj šćeri, ne digla mi glave,
Đe ti je bila duga noća tamna?“
Muči majko, ne grieši duše.
Sino

Да је ујасна Срба Срб

ДЕСЕЋИЈА
ОВНОВЕ
НЕЗАВИСНОСТИ
МИЛЈАДУ ГОДИНА
ДРЖАВНОСТИ
2016

[f https://www.facebook.com/ListDjecijiSvijet](https://www.facebook.com/ListDjecijiSvijet)

Уређује: мр Светлана Секулић

У Подгорици, али и другим црногорским градовима, у оквиру „Подгоричког љета 2016“ одржан јубиларни Пети Међународни фестивал луткарства

ГРАНД ПРИХ ПРЕДСТАВИ „КАДА ЈЕ СВЕ БИЛО ЗЕЛЕНО“ ИЗ ИЗРАЕЛА

Овогодишња манифестација окупила глумачке трупе из Турске, Украјине, Србије, Бразила, Мексика, Израела и Польске. Једна од организаторки Љиљана Бурзан Николић истиче да су изузетно задовољни реализацијом фестивала и посвећеношћу: Доминира велика срећа и то је оно што је најважније. Све је протекло у најбољем реду, сале су биле пуне, ћеца су научила много, помоћу лутака се упознала са другим културама. Ко год је био на макар једном од догађаја могао је да види колико ту има радости, среће и чисте љубави, огромне дозе искреношти на једном мјесту

Награђени са организаторима

У неколико црногорских градова у оквиру „Подгоричког љета 2016“ одржан је јубиларни Пети Међународни фестивал луткарства. Овогодишња манифестација окупила је глумачке трупе из Турске, Украјине, Србије, Бразила, Мексика, Израела и

Польске, а представе су, осим Подгорице, игране и у Андријевици, Даниловграду, Херцег Новом, Беранама, Мојковцу, Бијелом Пољу, Петњици и Колашину.

Гранд прих за најбољу представу у целини припао је позоришту „Театар Кључ“ из главног из-

Ђечији жири

раелског града Тел Авива за представу „Када је све било зелено“. Награда за најбољу режију уручена је Коти Ксато за представу „Ленка“ Луткарског позоришта „Бјалисток“ из Польске, а награда за најбољу драматургију „Драган Радуловић“ додијељена је Дикли Катс и Авиу Злихи за представу „Када је све било зелено“.

Награде у неколико категорија

За најбоље естетско-технолошко рјешење лутака награђена је Глорија Понце за представу „Приче са кољена на

1

Prosjetni rad

OKT.
2016

BROJ
47

Prosjetni rad
List crnogorskih prosjetnih, kulturnih i naučnih radnika

Објављује
**ТРАДИЦИОНАЛНИ
ЛИТЕРАРНИ КОНКУРС**
За најбољу причу и пјесму ученика

Драге ђевојчице, драги дјечаци!
„Ђечији свијет“ „Просјетног рада“ објављује литерарни конкурс за ученике основних школа, од првог до деветог разреда. Тема је слободна. Додјељују се слеће награде:

За причу
Прва награда – зимовање на Веруши
Друга награда – комплет ЦД Фестивала „Наша радост“
Трећа награда – књига (награду дијели пет ученика)

За пјесму
Прва награда – зимовање на Веруши
Друга награда – комплет ЦД Фестивала „Наша радост“
Трећа награда – књига (награду дијели пет ученика)

Прву и другу награду је обезбиједио Ђечији савез Подгорице, а трећу Завод за уџбенике и наставна средства из Подгорице.

Радове можете слати на адресу: „Просјетни рад“, Ул. Балшића бр. 4, 81000 Подгорица (са назнаком „ЂЕЧИЈИ СВИЈЕТ“), или на e-mail: prosjetnirad@t-com.me

Поред имена и презимена, написати име школе и разреда. Радове слати до 20. децембра, а резултати конкурса биће објављени у фебруарском броју „Просјетног рада“.

Da je vječna Crna Gora

ЂЕЧИЈИ СВИЈЕТ

кољено и екологија" Луткарског театра „Ла кукара из Мексика", док је најбољу сценографију осмислио Зоран Лозанић за представу „Алиса у земљи чуда" (Позориште лутака Ниш, Србија). Награда за најбољу оригиналну музику припадаје Богдану Шћепанском за представу „Ленка".

Када је ријеч о глумачким остварењима, три равноправне награде за мајсторство на сцени додијељене су Гражини Козловској за улогу Ленке у истоименом комаду, Тарасу Иванкиву за улогу Конфуса у представи „Максимка и Галинка" Позоришта глумца и лутке Тернополь из Украјине, те глумачкој екипи представе „Приче с кољена на кољено и екологија".

2 И ђечији жири бирао најбоље

О наградама Фестивала одлучивао је међународни жири у саста-

ву: редитељ и драматург Горан Булајић (Црна Гора), проф. др Фатма Кечели (катедра за позориште Дузце Универзитет, Турска), директор Међународног фестивала „Кукарт" из Русије Давид Семенович Бурман, директорица „Позоришта за децу Крагујевац" и Међународног луткарског фестивала „Златна искра" Јелена Стојановић Патрногић, те глумац Градског позоришта Подгорица Сејфо Сеферовић.

Истовремено је одлуку о најбољој представи доносио и ђечији жири. Према њиховом

Детаљ са изложбе Драгана Радуловића

Детаљ из представе „Максимка и Галинка"

Малишани нијесу крили одушевљење овогодишњим програмом **НАРЕДНО ИЗДАЊЕ ФЕСТИВАЛА ВЕЋ СЕ СА НЕСТРПЉЕЊЕМ ИШЧЕКУЈЕ**

Малишани нијесу крили одушевљење овогодишњим програмом. Омаленој Анђелији Видаковић највише се свиђео богат репертоар представа, док браћа Андрија и Душан Mrдак углас истичу да воле фестивал јер воле да расути уз лутке.

„Волим Фестивал, уживам у њему и једва чекам да поново буде", каже шестогодишња Ана Вешовић.

Петогодишња Тара Станковић појашњава да воли луткарско позориште због мноштва занимљивих лутака.

„Волим и да се кући играм с луткама, а од представа ми се највише допада 'Камено срце'", признаје она.

Раздрагана публика у КИЦ-у „Будо Томовић"

мишљењу, квалитетом се посебно истакао комад „Толико мора" у изведби Криса Мигела и Данила Томића из бразилског града Сао Паола. Ђечији жири чинили су: Новак Николић (председник), Мара Ђалетић, Марија Јовићевић, Милица Булато-

вић, Николај Калуђеровић, Виктор Вукчевић, Марко Вучинић, Дина Николић, Љубица Ђурковић, Јелена Бољевић, Дара Стојановић, Виктор Длабач, Адријана Албијанић, Мира Војводић, Луција Подлесник, Дуња Прелевић, Јан Лука Подлесник, Маша

Организатори Фестивала указују на важност луткарства

НЕЗАОБИЛАЗАН ЕЛЕМЕНТ ЗДРАВОГ ОДРАСТАЊА

Фестивал луткарства плод је групе подгоричких ентузијаста који сматрају да су културне активности нужне како би ћеца здраво одрастала.

Једна од организаторки ове манифестије Љиљана Бурзан Николић истиче да су изузетно задовољни реализацијом фестивала и посвећеношћу: „Доминира велика срећа и то је оно што је најважније. Све је протекло у најбољем реду, сале су биле пуне, ћеца су научила много, помоћу лутака се упознала са другим културама. Ко год је био на макар једном од догађаја могао је да види колико ту има радости, среће и чисте љубави, огромне дозе искрености на једном мјесту".

На важност луткарства указује и један од чланова жирија, глумац Сејфо Сеферовић.

„Не треба заборавити да ћеца кад почну да се играју прво се играју управо с луткама. То може да буде саставни дио њихове игре, њихове маште, тако да је луткарство пријека потреба за све малишане и за њихов креативан развој", наглашава он.

Da je vječna Crna Gora

Са обиласка подгоричких знаменитости

Са радионице „Луткарски кутак“

У склопу Фестивала одржана Оснивачка скупштина УНИМА центра Црне Горе ВАЖАН КОРАК КА РАЗВОЈУ И ПРОМОЦИЈИ ЛУТКАРСТВА

У склопу Фестиваља одржана је Оснивачка скупштина УНИМА центра Црне Горе. За председницу је изабрана глумица Катарина Крек, за секретарицу глумица Бранка Фемић Шћекић, а за чланове Извршног одбора в. д. директорица Градског позоришта Подгорица Ивана Мрваљевић и глумци Сејфо Сеферовић и Бранко Илић. Чланови УНИМА-е су још и глумци Давор Драгојевић и Дијана Драгојевић.

„Циљеви УНИМА-е су развој луткарства, про-

Са Оснивачке скупштине УНИМА центра

Драшлер, Ђина Стојановић, Немања Булатовић, Лара Велимировић, Никола Грудић, Душан Шошкић и Огњен Новосел.

Богат пратећи програм

Осим представа које су биле у конкуренцији за неку од награда, овогодишњи Фестивал одликовао је и богат пратећи програм. У Дворцу Петровића на Крушевцу посетиоци су имали прилике да виде изложбу радова Драгана Радуловића под називом „Јастук за мраве“. Одржане су и двије корисне радионице за ћеџу: „Карађоз за дјецу“ коју је водио Гохер Ергун и „Луткарски кутак“ под вођством Антонине Еналијеве.

За учеснике Фестивала је, уз помоћ Туристичке организације Подгорица, организован излет како би се гости упознали са овдашњим знаменитостима. Тако је весела екипа обишла Саборни храм Христовог воскрсења, Сахат кулу, Саставке, подгоричке мостове, али и култни ресторан „Под волат“ у којем се уживало у домаћим специјалитетима. Услиједила је и посјета винском подруму „Шипчаник“, што је била круна ове афирмавтивне екскурзије.

Н. Н.

3

Prosjetni rad

OKT.
2016BROJ
47

моција луткарства, међународна сарадња, едукација о луткарству, чување луткарске традиције и повезивање са институцијама сличне дјелатности. Формирањем УНИМА центра Црна Гора и укључивањем у унију омогућиће се умрежавање са организацијама и појединцима који се баве луткарством, учествовање на конференцијама и радионицама посвећеним луткарству, као и фестивалима“, наводи се у саопштењу новоосноване организације.

ЦРНОГОРСКИ ИСТОРИЈСКИ КАЛЕНДАР

11. октобар 1918.

„ДАН ЦРНЕ ГОРЕ“ У САД

По доласку у Вашингтон на функцију изванредног посланика и опуномоћеног министра Црне Горе у САД, генерал Анто Гвозденовић организовао је у Њујорку, у оквиру свечаности које су се у част савезника одвијале у свим већим америчким градовима, манифестацију „Дан Црне Горе“. Најмањем савезнику – Црној Гори припао је највећи амерички град – Њујорк. У великој поворци која се кретала Петом авенијом учествовало је, како је забиљежено, више душа него што је Црна Гора имала становника, а на њеном челу била је војска, музика и црногорска застава. Свеченост је обављена код Споменика слободе, на којем се поред америчке вијорила и црногорска застава. Том приликом одржани су говори у славу Црне Горе и САД.

17. октобар 1767.

ШЋЕПАН МАЛИ – ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На општецрногорском збору код Цетиња, за политичког вођу црногорског народа и државе дефинитивно је изабрана особа коју су Црногорци прихватили вјерујући да је руски цар Петар III. Тим чином привремено је прекинут континуитет владавине династије Петровић и црногорског владиката и извршена политичка секуларизација, односно одвајање државе од цркве.

22. октобар 1499.

ЛИРИКА У ТЕСТАМЕНТУ

Ђурађ Црнојевић, господар Зете, написао је тестаментно писмо својој жені Лизбети (Јелисавети) Ерико. Тад документ, којим је прецизно изражена посљедња воља завјештаоца у односу на расподјелу његове имовине у случају смрти, познат је по томе што је писан са посебном топлином и љубављу према жени са којом је господар Зете ступио у други брак 1490. године. Писмо је проткано посебном лириком и одмјереним отменим тоном који одаје човјека начитаног и даровитог, са развијеним књижевним укусом.

4

22. октобра 1979.

КОТОР – СВЈЕТСКА БАШТИНА

У Каиру и Луксору почело је засијађање Међувладиног комитета УНЕСКО-а, на коме су град Котор и његово подручје, захваљујући својим природним и културно-историјским вриједностима, уписаны у листу светске баштине у опасности.

30. октобар 1913.

СПОРАЗУМ О ГРАНИЦАМА ЦРНЕ ГОРЕ И СРБИЈЕ

Закључен је у Београду у циљу дефинисања државних граница између Краљевине Србије и Краљевине Црне Горе. Споразум су потписали краљевски опуномоћеници – генерал Милош Божановић, почасни ађутант краља Србије, и Мирко Мијушковић министар у краљевској влади Црне Горе. Споразум су ратификовале Скупштине Србије и Црне Горе.

Успјех ученика ОШ „Саво Пејановић“ на 28. Међународном фестивалу хумора за ћецу у Лазаревцу

ДВАНАЕСТ НАГРАДА

Ученици ОШ „Саво Пејановић“ учествовали су на 28. Међународном фестивалу хумора за ћецу у Лазаревцу на коме су освојили 12 награда.

У категорији „Награда за прваке“ Коста Шћепановић (II-2) освојио је прву награду, Борис Стојовић (II-2) другу, а Лена Милетић (II-1) трећу награду. Неди Перовић (IV-2) и Исидори Смоловић (IX-4) припадају друга награда у категорији „Слика која пјева“. Исидора Смоловић је била прва у кате-

горији „Плакат фестивала“, а добила је и прву и трећу награду у категорији „Портрет Гаше“. У категорији „Портрет Гаше“ трећа награда припадаје и ученицима Тарику Јусићу (III-2) и Марији Горановић (V-1). Ученице Лана Спалевић (II-1) и Анастасија Мugoша (III-2) освојиле су трећу награду у категорији „Породична карикатура“.

Менторка ученика мр Сеида Белеговић добила је диплому за значајан допринос Фестивалу хумора за ћецу.

Љ. В.

ТРАДИЦИОНАЛНО УСПЕШНИ У ЛАЗАРЕВЦУ: Награђени ученици са менторком Белеговић

МОЈОЈ ШКОЛИ ЗА РОЂЕЊАН

Школа је дивно мјесто за нас,
прави нам је крас.
Стоји ту скоро 100 година са ђацима,
учитељима и наставницима.

Пуна је прича о нама,
за неке је тами.
Био је диван дан.
Устао сам радостан,
хтио сам да купим игрицу
али сам морао да добијем петицу.

Тако, као и увек, нисам учио,
Нисам се мучио.
Нашао сам састав прави,
преписао сам га и сакрио
као иглу у трави.
Завршио се час и изашли смо,
ништа нисам оставио на сто.
Мраз ме је штипао за образе румене
у мислима сам имао шаре црвене.
И тако и ја добих пет!
Знам да ово неће обићи свет
али га качим на зид мој:
НЕКА ТИ ЈЕ СРЕТАН РОЂЕЊАН ТВОЈ!

(НАЈДУХОВИЋИЈА ПЛЕСМА
НА ШКОЛСКОМ ТАКМИЧЕЊУ)
ДАНИЛО ЈАЊИЋ VI-а
ОШ „Мексико“, Бар

ZA NASTAVU

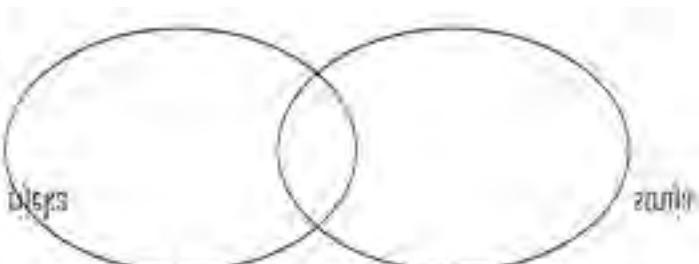
Godina XXIII //////////////// OKTOBAR 2016 //////////////////// Broj 173

Redakcija lista „Prosvjetni rad“ moli svoje uvažene saradnike i autore priloga u stalnom dodatku ZA NASTAVU, odnosno pošiljaoce priloga elektronskim putem iz škola da uvijek obavezno pošalju ime nastavnika/ce, ime škole i mjesta, odnosno grada i opštine, te razred i odjeljenje. I ovom prilikom svim prosvjetnim radnicima-autorima priloga u našem i vašem stalnom dodatku ZA NASTAVU zahvaljujemo na saradnji i dokazanom visokom stepenu odgovornosti i inventivnosti, velikom trudu i uspjehu koje postižu u svojoj profesiji i sva-kodnevnom radu sa đacima.

FIZIKA

Predmet:	Fizika	Razred:	IX	Škola:	OŠ „Jugoslavija“ Bar
Nastavna tema:	NAELEKTISANJE U KRETANJU				Nastavnik: Marina Petrović
Nastavna jedinica:	Slobodna naelektrisanja i električna stupa				
Cilj časa:	Razumiju da se naelektrisanja mogu kretati u smjeru električnog polja i suprotnom smjeru.				
Korelacija: hemija matematika informatika	Oblici rada: frontalni individualni grupni rad	Tip časa: Proširivanje naučenog gradiva	Metode rada: dijalog demonstracija samostalni rad kooperativa	Nastavna sredstva: grafoskop dijaprojektor nastavni lističi udžbenik zbirka zadataka	RWCT tehnike: KWL Venov dijagram

SCENARIO ČASA

EVOKACIJA (15 min)	Učenici prezentuju svoje radove koje su imali iza domaći zadatak						
RAZUMIJEVANJE ZNAČENJA (20 min)	U pet grupa učenici popunjavaju KWL tabelu: Elektricitet u kretanju						
	<table border="1"><thead><tr><th>Znam</th><th>Želim da znam</th><th>Naučio/la sam</th></tr></thead><tbody><tr><td></td><td></td><td></td></tr></tbody></table>	Znam	Želim da znam	Naučio/la sam			
Znam	Želim da znam	Naučio/la sam					
	Ispunjene tabele lijepo na tabli. Diskutuju najviše o napisanom u koloni želim da znam						
REFLEKSIJA (10 min)	Koji uslovi su potrebni da potekne rijeka, a šta da potekne električna struja? Uz pomoć venovog dijagrama odgovaraju na ovo pitanje						
							
Domaći zadatak:	Kreirati mapu uma – električna struja						
Samoevaluacija:							

ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК

ПИСАНА ПРИПРЕМА ЗА ЧАС

Школа:	Анто Ђедовић
Наставни предмет:	Италијански језик
Разред:	Седми

Наставна тема:	Наставна јединица:
Храна, у ресторану	Систематизација (храна)
Тип часа:	Кључне речи:
Утврђивање / вјежбање	Храна, воће, поврће, рецепт

Циљеви часа	Образовни (материјално-сазнајни)	Обnavljanje vokabulara vezanog za hrannu; sastavljanje i popunjavaanje recepta za spaghetti alla carbonara
	Функционални (развојни)	Навикавање ученика на повезивање стечених знања; подстицање ученика на повезивање познатих ријечи са датим slikama; подстицање ученика на здраву исхрану
	Васпитни	Приближавање Италије и њене културе кроз италијанску кухињу

Облици наставног рада	у пару, групни, индивидуални
Наставне методе	Дијалошка, интервју у паровима, демонстративна, писање
Наставна средства	Цд плејер, цд италијанске музике, наставни листићи, маказе, лијепак, слаткиши, хамер
Наставни објекат	учионица
Корелација	Енглески језик, Српски језик, Биологија
Литература	Извори су сви преузети са интернета и дорађени су
Иновације	Навикавање на италијански језик слушањем италијанске музике током појединих активности; учење уз помоћ стрипа
Напомене, запажања	

Структура наставног часа

Етапа часа	Облик рада	Метод рада	Трајање
уводни дио	У пару	Демонстративна, дијалошка, интервју у паровима	10 мин
главни дио часа	Групни	Демонстративна, писање, дијалошка	25 мин
завршни дио часа	Индивидуално	Дијалошка, писање	10 мин

Ток часа

Активности ученика	Активности наставника
Уводни део часа	
A 1: Обнављају вокабулар научен на претходним часовима. Ученици у паровима једни друге испитују (нпр: Шта је на клупи? Шта је на Марковој клупи? Које је твоје омиљено јело итд.)	A 1: Подстиче ученике да размисле која је тема часа тако што на клупама ученика остави различите врсте слаткиша, а затим дијели ученике у парове и објашњава им задатак. A 2: Наставник слуша ученике и похваљује их за сарадњу и активност.
Главни део часа	
A 1: Ученици добијају наставни листић (прилог 1) на којем се налази рецепт за припремање јела <i>spaghetti alla carbonara</i> . На сваком листићу се налазе састојци који су потребни за припрему овог јела, као и ре-	A 1: Наставник дијели ученике по групама, а затим свакој групи дијели наставне листиће и објашњава задатак.

ченице које ученици треба да попуне са одговарајућим глаголима који се налазе одмах испод реченица. Ову вежбу ученици раде у групама. Док састављају рецепт, ученици слушају италијанску музику.

A 2: Наставља се припрема јела. Ученици по групама треба да представе рецепт у облику стрипа. Добијају измијешане слике, и сваку слику треба да попуне са одговарајућом реченицом из претходне активности.

A 3: Ученици лијепе попуњене слике и рецепт представљају у облику стрипа. Група која прва заврши стрип презентује свој рад испред табле.

Завршни део часа

A 2: Провјеравамо каквог смо здравља. Ученици раде занимљив тест (прилог 2). Задатак је да забиљеже колико често користе храну која је наведена у табелама. Сваки одговор носи одређени број поена. Када све то саберу ученици добијају резултат, а сваки резултат је праћен смијешном фотографијом и духовитом реченицом.

A 1: Наставник коментарише претходну активност и похваљује ученике за рад и труд. Задаје им домаћи задатак, а затим ученицима дијели још додатног наставног материјала.

A 2: Наставник на крају часа коментарише све активности, похваљује и награђује активне ученике.

Домаћи задатак	Домаћи задатак ученицима је да направе уз помоћ старијег јело са данашњег часа а затим да на следећем часу прокоментаришу како је текло припремање јела и да нам прикажу то на фотографијама.
Прилози уз припрему (шеме, радни листићи)	Радни листићи (прилог)
Напомене, запажања	Овакав тип часа подразумијева добру организованост. Ученици јако воле овакве типове часова а слушање музике даје им осећај слободе и домаће атмосфере где могу да уживају и раде са пуно елана.
Самоевалуација и корекција	

ПРИЛОГ 1

▶ Ингредијенти:
 ▶ Највише ће окоје (за припрему) које је било у паровима, а затим ће се додати још једна ће.
 ▶ Један ћејк је пре свега заинтересован да се једне ћејке употреби да се једне ћејке употреби.
 ▶ Један ћејк је пре свега заинтересован да се једне ћејке употреби да се једне ћејке употреби.
 ▶ Један ћејк је пре свега заинтересован да се једне ћејке употреби да се једне ћејке употреби.
 ▶ Један ћејк је пре свега заинтересован да се једне ћејке употреби да се једне ћејке употреби.

Benvenuti in cucina! Oggi prepariamo gli spaghetti alla carbonara. È molto facile!

Gli ingredienti sono: 100 grammi di pancetta, 100 grammi di pecorino, tre uova, 300 grammi di spaghetti, olio d'oliva, sale e pepe.

_____ la pancetta a cubetti.

_____ la pancetta per circa due minuti.

_____ il formaggio.

_____ le uova.

_____ il formaggio, il sale e il pepe.

gli spaghetti al dente nell'acqua bollente.

la pasta calda è le uova nella padella con la pancetta.

bene il tutto.

Prima di servire, _____ altro formaggio e pepe.

Ecco pronta! Mmm, buonissimo! Buon appetito, è arrivato nel cucina!

aggiungere
cuocere
fare friggere
grattugiare
mescolare

mettere
sbattere
tagliare
versare

ПРИЛОГ 2

Con che frequenza mangi i cibi riportati nella tabella?

	A - rit	B - rems eigen schaft	C - qualita telle	D - spur eigen schaft	E - reag enzer
Paus					
Fremdger					
Start					
Ende					
Fluss					
Zähler					
Frequenz					
Maximalz					
Periodik					
Corridas					
Gerr					
Dist					
Carri / Foss					
Lotto					
Ran					
Base					

1441

之三

卷之三

145 *Int.*

Sei in buona salute? Fai il seguente TEST e scopri lo.

A: mai = 0 punti 0-4 Addio!!! ☹

B: raramente = 1 punto

0-4 Audio... ☺

C: qualche volta = 2 punti

20–39 La moda è la mia vita!!! ☺ ☺

D: spesso = 3 punti

40–53 Vivo una vita piena di salute!!!

E: sempre = 4 punti

54–64 Grasso ma felice! ☺ ☺ ☺

РАДИОНИЦА

РАДИОНИЦА СА ДЈЕЦОМ – ЧАС ОДЈЕЉЕЊСКОГ СТАРЈЕШИНЕ

ТЕМА: „ПРИЈАТЕЉСТВО ЧУВАМО“

Општи подаци:

Разред одјељење: II-4	Датум реализације: 07. октобар 2016. Учионица 15
Сава Ковачевић, Одјељењски старјешина	

Циљеви радионице:

- Значај развијања хуманих и пријатељских односа међу дјецом.
- Стварање позитивне атмосфере у учионици.
- Истицање позитивних особина личности.
- Давање повратне информације на примјере неприхватљивог понашања.

Методологија рада:

Интерактивна радионица са кооперативним учењем и повезивањем са праксом, учење рјешавања проблема.

Материјали:

Техничка помагала:	Радни материјал:
Компјутер, презентација	Радни лист за руке, Медаље за групе, Дрво пријатељства – јабуке и листови.

АКТИВНОСТИ:

Ученици на самом почетку радионице сједе у кругу.

Активност 1: КРАЉ-ИЦА ПРИЈАТЕЉА

Потребан је један добровољац, ког обучемо као краља-ицу. Дјеца записују своје мисли о томе какве позитивне особине треба да има дијете, а које су то негативне особине, које лијепимо ван њега. Најављујемо разговор о Пријатељству.

Активност 2: РУКЕ ПРИЈАТЕЉСТВА

Ученици и ученице на папирима у боји цртају контуру своје руке и у њој пишу какве су то они особе као пријатељи.

Руке се скупају на једном мјесту па их учитељ опет дијели. Ако дјеца извуку своју руку враћају је у коверту.

Ученици читају са руке на начин што кажу „Мој пријатељ (име) ће бити према мени (чита са прстију).“

Од руку се прави дрво пријатељства.

Активност 3: ПУТЕВИ ПРИЈАТЕЉСТВА ☺😊

Ученици и ученице формирају групе према боји са медаље. Ученици у групама имају задатке.

Пеђа вријеђа Ану на одмору, а учитељу каже да то не ради. Саша говори Ани како је Рајка неуредна и нечиста.

Слобо преврће очима када учитељ каже како је Сања паметна дјевојчица.

Дарко увијек похвали Мила када нешто добро уради.

Ђоко када има проблем подијели са својим друговима и другарицама.

Док ученици глуме ситуацију, остали ученици у одјељењу подију ☺ или ☹ да ли је то пријатељство или не.

Активност 4: ТАЈНИ ПРИЈАТЕЉ

Сваки ученик и ученица из коверте извлаче по једно име дјетета коме ће у наредном периоду бити тајни пријатељи. Шта тајни пријатељ може да ради овом другом.

Активност 5: ПРЕЗЕНТАЦИЈА И ПОРУКА ПРИЈАТЕЉСТВА

– Ученицима дијелим поруку пријатељства

„Запис о пријатељству

Неки кажу да је човјеков најбољи пријатељ – пас. Неки опет кажу да је књига најбољи пријатељ. Пријатељи су и књиге и пси, али и једне и друге треба платити. Али постоји пријатељство које се не може нишам платити. Има људи који га покушавају купити, а онда схвате да никада неће доћи до њега. То пријатељство се једино може узвратити пријатељством. То је најбоље пријатељство – пријатељство међу људима.“

– Ова порука ће им помоћи да увиде да је пријатељство веома битно у животу, да се требају трудити да буду добри другови, да се све може купити, али пријатељство не.

– Човјек је вриједан колико има пријатеља.

Активност 6: ЕВАЛУАЦИЈА

На поду се поставе 3 хамера папира са нацртаним ☺ – много ми се допало, ☹ – онако ми се допало, ☸ – није ми се допала ова радионица. Ученици имају задатак да оду до оног хамера који одређује њихово тренутно задовољство.

Додатна активност: УГРИЗИ – ПОЉУБИ

Учесници и учеснице стоје у круг и особе са њихове десне стране реците шта вам се свиђа код ње-га, а особи са лијеве стране оно што вам се не свиђа код ње-га.

Сада пољубите оно што вам се не свиђа, а угризите оно што вам се свиђа.

1. Пеђа вријеђа Ану на одмору, а учитељу каже да то не ради.
2. Саша говори Ани како је Рајка неуредна и нечиста.
3. Слобо преврће очима када учитељ каже како је Сања паметна дјевојчица.
4. Дарко увијек похвали Мила када нешто добро уради.
5. Ђоко када има проблем подијели са својим друговима и другарицама.

ИСТОРИЈА

НАСТАВНА ПРИПРЕМА ЗА ЧАС

ШКОЛА: ОШ „Милован Јелић“ Павино Поље

РАЗРЕД: IX

ПРЕДМЕТ: Историја

Редни број часа:

НАСТАВНИЦА: Виолета Лалевић Јеремић

ОПЕРАТИВНИ ЦИЉ: Зна карактеристике и посљедице Другог светског рата

ТИП ЧАСА: обрада

ЦИЉЕВИ ЧАСА:

- Усвајање и разумијевање кључних појмова – обогађивање речника (холокауст, геноцид, депортација, емиграција, концентрациони логор, колаборација, гето, изолација, суђење/судски процес).
- Развијање вјештине постављања релевантних питања себи и другима.
- Препознавање емоција код себе и код других.
- Развијање емпатије.
- Изазвати емоционалну реакцију код ученика (гнев, шок, дивљење...).
- Развијање способности мишљења упоређивањем.
- Развијање радозналости и интересовања код ученика (за предмет/тему...).
- Развијање способности дискутовања о теми са наставником и ученицима.
- Развијање способности изражавања властитих ставова.
- Примјена стечених знања из информатике и рачунарства.
- Развијање вјештине повезивања и примјене стеченог знања (историја, црногорско-српски, хрватски и босански језик и к., географија).

ИСХОДИ ЧАСА:

- Ученици могу да опишу одређена обељежја живота током Другог светског рата.
- Знају да опишу начине на које људи памте и чувају сjeћања и могу да наведу разлоге зашто би то требали радити.
- Могу да објасне мотиве/поступке људи у одређеној историјској ситуацији.
- Разумију да иста појава/промјена не значи исто из перспектива различитих људи.
- Разликују чињенице од мишљења.
- Разумију начине на које свијест друштва о властитој прошлости може утицати на садашњи и будући развој.

НАСТАВНЕ МЕТОДЕ: Дијалошка, рад на тексту, илустративна, визуелна.

ОБЛИЦИ РАДА: Комбиновани (индивидуални, фронтални, групни).

НАСТАВНА СРЕДСТВА: Рачунар, интернет, дискови, документарни филм, текстови, фотографије, листићи са задацима, историјске и географске карте, енциклопедије, речјник страних речи и израза, DVD, проектор, пројекционо платно.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА: Црногорско-српски, босански, и хрватски језик, ликовна култура, географија, информатика

Артикулација часа

Уводни дио: (10 минута)

Главни дио: (20 минута)

Завршни дио (5 минута): Закључак и коментари/утисци ученика о начину рада.

Уводни дио часа (12-13 минута):

– На пројекционом платну ученицима ће бити приказан документарни филм под називом **THE MAIN EVENT** (Кључни догађај 1946. године) преузет са Viasat History channel (4 минута и 33 секунде).

– Након одгледаног филма сlijеди разговор између наставника и ученика о питањима везаним за приказани догађај са циљем да наставник сагледа да ли су ученици и колико разумјели понуђени садржај, да ли је на њих оставио утисак/да ли их је заинтересовао за даљи рад и разговор.

– Прво питање за ученике: „**Који догађај је обиљежио 1946. годину – прву годину после завршетка Другог светског**

рата?“. Када се ученици сагласе да је у питању суђење у Нирнбергу (Нирнбершки процес), разовор се наставља:

– **Где се налази Нирнберг?** Ученици се подсећају да је то град у Њемачкој.

– **Коме је суђено у Нирнбергу?** Ученици истичу да су то представници Трећег Рајха, нацистичке Немачке, политичари, љекари, војници, индустријалци...

– **Зашто им је суђено?** Комбинацијом различитих одговора (кршили су споразуме, изазивали сукубе, злостављали ратне заробљенике...) долазимо до закључка да су починили злочине а посебно истичемо масовно убијање Јевреја током рата?

– **Шта можемо да закључимо о злочинима на основу изречених пресуда?**

– **Ко им је судио (из којих држава су тужиоци/судије)? Да ли то може да утиче на објективност суђења?**

– **Зашто је изабран баш Нирнберг?** Ученици се подсећају Нирнбершких закона (шта је њихова карактеристика, где су и када донијети) да би закључили да је Нирнберг био важан центар дјеловања нацистичке партије и да судница у том граду није била оштећена током савезничког бомбардовања њемачких градова.

– Следеће питање за ученике је да размисле шта би од понуђеног издвојили као карактеристику а шта као последицу Другог светског рата? Различити одговори биће груписани тако да ученицима буде јасно које су важне карактеристике рата (злочини су једна од карактеристика рата), а шта су неке од посљедица рата (судски процеси). Ови закључци воде нас до наслова наставне јединице коју наставник исписује на табли „**Карактеристике и посљедице Другог светског рата**“.

Водећи рачуна о претходним знањима ученика, њиховим могућностима, радним навикама и интересовањима, наставник је припремио различите активности (задатке). Припремљене наставне листове са упутствима за рад, наставник шаље ученицима током пројекције филма.

Главни дио часа:

– После уводног дијела наставник информише ученике послатим задацима. Ученици раде у групама.

Наставни листићи за ученике са задацима и инструкцијама за рад:

1. I ГРУПА

1.1. Пажљиво прочитај текст и покушај да ријешиш следеће задатке:

1.1.1. На временској траци означи период Другог светског рата тако што ћеш у првом пољу на које показује стрелица уписати годину када је рат почeo, а у другом пољу годину када се рат завршиo.

1.1.2. У ком вијеку је вођен Други светски рат? Тачан одговор обоји плавом бојом.

- у 15. вијеку
- у 21. вијеку
- у 20. вијеку
- у 19. вијеку

1.1.3. Којој деценији припадају „четрдесете“ године 20. вијека (XX)? Одговор:

1.1.4. Од понуђених фотографија снимљених током Другог светског рата изабери ону која је на тебе оставила јачи утисак, другу обриши.

За фотографију коју су изабрао смисли наслов (двије до три ријечи које би је најбоље описале). Следећа активност везана за овај задатак је да поставиш питања на која можемо да добијемо одговоре гледајући фотографију. Шта све можемо да сазнамо на основу фотографије?

На примјер: Посматрамо прву слику. Можемо да поставимо следећа питања:

- Где и када је фотографија настала?
- Да ли је у питању дјечак или девојчица?
- Колико има година?
- О чему размишља?

Када завршиш са постављањем питања свој рад ћеш размијенити са учеником који сједи преко пута тебе. Тако да ће на твоја питања одговорити ученик коме си послао рад, а ти ћеш покушати да одговориш на питања која је она/ он послao теби.

1.2. II ГРУПА

У другом наставном листићу прва три питања су иста као у првом или се понуђене фотографије у четвртом задатку разликују, док су упутства за израду задатка иста.

1.3. III ГРУПА

Трећи наставни лист садржи следеће информације:

Да би разумјели важне догађаје везане за Други светски рат морамо да знамо шта значе одређене стране ријечи и појмови које често можемо да чујемо или прочитамо. Твој задатак је да прочитаš следећи текст, па црвеном бојом обојиш ријечи за које ниси сигуран шта значе (никада прије те ријечи ниси чуо или не разумијеш шта значе).

„Други светски рат био је највећи ратни сукоб у историји. Процењује се да је страдало око 55 милиона људи, од тога велики број цивила. Оно по чему се овај рат разликује од претходних су масовне депортације, емиграције и геноцид. Нацисти су неке народе сматрали непожељним, а посебно Јевреје, Роме и Словене. Јевреји су прво били послati у гета, а затим су депортовани у концентрационе логоре“.

Значење неких непознатих ријечи (обојене у црвено) можеш да потражиш у **Рјечник страних ријечи и израза**, аутор Милан Вујаклија, или **Велики рјечник страних ријечи и израза**, аутори Иван Клајн и Милан Шипка. Ове речнике можете узети код наставнице током часа (или у школској библиотеци када у будуће сртнете непознате ријечи).

Објашњења страних ријечи и израза која будеш урадио/ла олакшаће осталим ученицима разумијевање градива.

1.4. Погледај пажљиво фотографију и размисли о догађају са слике.

Ако си се некада са другарима играо рата покушај да опишеш како то изгледа – започни своју причу (напиши 5-7 реченица) а затим је пошаљи ученику који седи преко пута тебе да је заврши.

Питања која ти могу помоћи приликом изrade задатка су:

- Колико има учесника у игри?
- Да ли се рата играју само дјечаци или и дјевојчице?
- Због чега се дјецаирају рата?
- Да ли имате неке симболе – које?
- Какво оружје имате/користите?
- Да ли имате неке униформе?

1.5. IV ГРУПА

ученици добијају исту фотографију али различите задатке.

Погледај пажљivo фотографију и размисли о дogaђају са слике.

Дјечаци се често играју рата. Замисли да си ти један од дјечака са фотографије, али да није у питању игра већ прави рат? Која питања би могао да поставиш себи и другима (Зашто се дјеца играју рата? Да ли се рата играју само дјечаци или дјечаци и дјевојчице заједно? Да ли постоје неке занимљивије и корисније игре од рата? Да ли дјеца која се играју рата знају како стварно изгледа рат?), о чему би размишљао? Када погледаш питања која ти могу помоћи при изради задатка, замисли да си у рату и напиши писмо свом другу из школске клупе са којим си се дружио иирао прије рата а сада сте на супротним странама (он је Њемац а ти си ... изабери сам)

На примјер (питања која ти могу помоћи при изради задатка):

- Да ли дјеца могу да буду војници и носе оружје?
- Да ли се дјеца плаше када виде мртве људе, крв, када чују болно завијање рањених?
- О којим питањима ти размишљаш док гледаш ову фотографију?

Писмо пошаљи ученику који ћеди преко пута тебе.

2.2. V ГРУПА

задатак гласи:

Ученици добијају текст који је објавио дневни листи Блиц 27.01.2011. године приликом обиљежавања Међународног дана Сjeћања на жртве холокауста и прочитајте обраћање њемачког предсједника Кристијана Вулфа приликом тадашње посјете Аушвицу.

- Који дио говора је на тебе посебно оставио утисак?
- Да ли се слажеш са оним што је рекао њемачки предсједник?
- Да ли би нешто у његовом говору промијено/ла и шта?
- Шта мислиш, да ли ово обраћање и ове ријечи имају посебну тежину обзиром да долазе од грађанина Њемачке, или мислиш да то није важно. Покушај да објасниш зашто то јесте/није важно по твојим мишљењу?

Закључак:

Други свјетски рат није био само низ битака, већ је имао својства вјерског, етничког и расног сукоба. Са собом је донио смрт, болест, несрећу и патњу која је оставила неизбрисив ожилјак по цијелој Европи. Наша обавеза је да не допустимо злочинцима да поричу своју одговорност и да се увијек гласно упротивимо сваком облику дискриминације и насиља.

Литература за ученике и наставнике:

<http://www.google.com/>
<http://www.annefrank.org>
www.history.com
<http://www.memorial-museums.net>
<http://www.vokabular.org/>
<http://cdsee.org>
www.wikipedia.org
www.jewishvirtuallibrary.org
www.britannica.com

- Милан Вујаклија, Речник страних ријечи и израза, Београд 1974.
- Иван Клајн, Милан Шипка, Велики рјечник страних ријечи и израза, Нови Сад 2006.

МАТЕРЊИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Школа	ОШ „Илија Кишић”, Зеленика
Професор разредне наставе	Горан Дробњак
Наставни предмет	Матерњи језик и књижевност
Наставна област	Књижевност, граматика и правопис
Разред и одјељење	_____
Име и презиме ученика-це	_____

Драги учениче,

Пред тобом се налази тест знања из наставног предмета матерњи језик и књижевност од 10 задатака. Имаш на располагању 40 минута да их ријешиш. Концентриши се и пажљivo прочитај сваки задатак понаособ. Уколико га знаш ријешити, учини то одмах. Уколико не знаш неки задатак одмах да ријешиш, прескочи га и почни да читаш слједећи. Ако будеш имао времена на крај тести, врати се на задатке које ниси могао одмах да ријешиш. У раду користи искључиво графитну оловку и гумицу. Желим ти успјешан рад. Срећно!

РБ	Садржај и рјешавање задатка	Број могућих бодова за дати задатак	Број остварених бодова за дати задатак
1.	Дати су називи ликова (лијева страна) и називи прича и лектира (десна страна). Пronaђи који је лик из којег дјела, па на линији испред имена лица уписи редни број назива прича и лектира у коју се помиње дати лик. — Пудик 1. „Доживљаји мачка Тош“ — шкољка 2. „Врапчић“ — пас Шаров 3. „Зрно пијеска“	3	
2.	На линијама у датој реченици напиши ријечи које недостају. Сваки писмени састав има три дијела: _____, _____ и _____.	3	
3.	Заокружи слово испред неправилне (нестандардне) ријечи: а) овде; б) дванаест; в) сеоски; г) једанаест; д) доша	2	
4.	Заокружи слово испред тачног одговора. Да ли се глас „Р“ понекад понаша као самогласник и може бити носилац слога у ријечи? а) Да; б) Не	1	

5.	Учио си да растављаш ријечи на слогове. Примијени научено и растави на слогове дате ријечи на линији: учитељ _____; сан _____ тата _____; породица _____	4	
6.	Дан твоје школе је био – тринести фебруар 2015. Користећи правописно правило писања датума, напиши датум на три начина на предвиђеним линијама. начин _____ начин _____ начин _____	4	
7.	Дату реченицу, која је написана великом штампаним словима ћирилице, на предвиђеним линијама препиши писаним словима латинице пазећи и користећи правописна правила писања великог и малог почетног слова у ријечима. ДЈЕЧАК ВЛАДИМИР СЕ СИНОЋ ВОЗИО БУЛЕВАРОМ ВОЈВОДЕ МИШИЋА И УЛИЦОМ ЦАРА ДУШАНА У БЕОГРАДУ.	10	
8.	Анализирај слједећу реченицу тако што ћеш одредити службу ријечи у њој на предвиђеним линијама. Вриједна мама је јуче садила у башти. вриједна _____; мама _____; је садила _____; јуче _____; у башти _____	5	
9.	Од датих именица напиши (изгради) придјеве на линији. брат _____; стакло _____; мрак _____.	3	
10.	На линији напиши потпуни одговор на постављено питање. Шта су то пријеви и на које врсте се дијеле (учили сте 3 врсте)?	6	

Бодовна скала: 0–11 = (1); 12–19 = (2); 20–27 = (3); 28–34 = (4); 35–40 = (5).	Укупан број бодова на тесту: 40	Остварен број бодова на тесту: _____
Остварена оцјена на тесту знања: _____		